Sfântul Ioan Gură de Aur

- Cateheze maritale - Omilii la căsătorie -

(traducere din limba greacă veche: Pr. Marcel Hancheș)

Apare cu binecuvântarea Presfințitului Lucian Lugojanu,

Episcop al Arhiepiscopiei Timișoarei

Editura „Oastea Domnului” - Sibiu, 2004

cateheze = instruire religioasă prin întrebări și răspunsuri.

omilii = tratate, teze, scrieri.

Cuprins

Introducere din **„Călăuză ortodoxă în biserică”** de arhimandrit **Ioanichie Bălan**:

Atât creştinii care trăiesc în căsnicie, cât şi monahii care se nevoiesc în mănăstiri sunt fraţi în Hristos. Şi unii şi alţii trăiesc în Hristos şi se hrănesc din învăţăturile Sfintei Evanghelii. Mănăstirea este, şi ea, o familie duhovnicească, ce are drept scop desăvârşirea sufletelor prin rugăciune, post, ascultare, feciorie şi celelalte fapte bune. Mănăstirile cresc şi ele fii duhovniceşti. Adică, pe cei ce vin în sânul familiilor creştine îi cresc în Hristos, îi ajută să se despătimească, să înveţe a se ruga, a se smeri, a se jertfi pentru Domnul şi a iubi întreaga zidire.

Călugării sunt fraţi duhovniceşti cu toţi creştinii dreptmăritori. Deosebirea principală între unii şi alţii este căsătoria. Creştinii se căsătoresc pentru naştere de copii şi continuarea vieţii pe pământ, iar călugării se logodesc numai cu Hristos, pentru mântuirea şi creşterea numai de fii sufleteşti. Crucea căsniciei şi crucea călugăriei formează cele două căi în viaţa creştinului, după Sfânta Scriptură şi Sfinţii Părinţi. Cel ce a luat crucea căsătoriei nu mai are voie să o lase pentru a lua crucea călugăriei. Numai dacă cei doi soţi

nu au copii, ori dacă şi-au căsătorit copiii, prin învoire, se pot retrage la bătrâneţe în viaţa monahală, întru pocăinţă. La fel, nici călugării nu mai pot lepăda crucea călugăriei pentru a se căsători. Cei ce fac acest greu păcat se aseamănă cu Iuda vânzătorul şi sunt lepădaţi din Biserică, asemenea păgânilor şi apostaţilor. Însă, dacă revin la mănăstire, au iertare şi mântuire.

Între aceste două căi de mântuire, căsătoria şi călugăria, mai este o cale de mijloc, anume calea sau crucea feciorie, care are mare plată de la Dumnezeu. Aceasta se mai numeşte şi „călugărie albă“. Cei care nu vor să se căsătorească şi nici nu primesc cinul monahal pot urma lui Hristos şi în lume, ducând viaţă desăvârşită, prin rugăciune, feciorie, post şi milostenie. La fel sunt considerate văduvele şi cele lăsate de bărbaţi, care renunţă la a doua căsătorie şi duc viaţă în lume în totală curăţie, smerenie şi fapte bune. Astăzi, sunt mai numeroşi creştinii care duc această cruce a feciorie şi curăţiei în lume decât călugării din mănăstiri.

La cuvintele apostoliceşti: „Din pricina desfrâului, fiecare să-şi aibă nevasta lui” (1 Corinteni 7, 1-2)

1. Şi astăzi vreau să vă conduc la izvorul cel dulce, din care niciodată nu lipseşte dulceaţa. Căci aşa este felul vorbelor lui Pavel. Şi toţi câţi îşi umplu inimile din izvorul acesta vor grăi prin Duhul Sfânt. Şi mai dulce decât toată mierea este desfătarea dumnezeieştilor cuvinte. Şi acest lucru îl limpezeşte proorocul, când zice: „Cât de dulci sunt gâtlejului meu cuvintele Tale, mai mult decât mierea în gura mea” (Psalmi 118, 103). Şi nu numai decât mierea este mai dulce desfătarea dumnezeieştilor cuvinte, ci şi mai scumpă decât aurul şi decât orice piatră preţioasă şi mai curată decât tot argintul. „Cuvintele Domnului - zice - sunt cuvinte curate, argint lămurit în foc, curăţat de pământ, curăţat de şapte ori” (Psalmi 11, 6). De aceea şi înţeleptul a zis: „Nu este bine să mănânci multă miere, dar e de trebuinţă să preţuieşti cuvintele slăvite” (Pildele lui Solomon 25, 27). Căci din aceea (mierea) se naşte adesea şi boala pe care nu o aveam înainte, dar din acestea (cuvintele) putem şi slăbiciunea pe care o avem să o tămăduim. Iar mierea îşi pierde dulceaţa prin digestie, dar dumnezeieştile cuvinte când sunt digerate, atunci sunt mai dulci şi mai folositoare, şi celor care le au şi la mulţi alţii.

Şi cel ce se împărtăşeşte din belşug din bucatele de la masă, vomitând din această pricină, se face neplăcut tovarăşului său. Dar cel ce dă afară din învăţătura duhovnicească multă bună mireasmă dăruie celui de lângă sine. Şi David, bucurându-se necontenit de un asemenea ospăţ, a zis: „Revărsat-a inima mea cuvânt bun” (Psalmi 44, 1) [*literal, pentru a păstra jocul de cuvinte din original şi imaginea celui ce vomită din prea multă îmbuibare folosită la începutul acestui lanţ de idei, s-ar traduce „vomitat-a inima mea...” deoarece psalmul original este: Cuvânt bun răspuns-a inima mea; grăi-voi cântarea mea Împăratului*]. Căci se poate revărsa şi cuvânt rău. Şi după cum în cazul mâncării voma dată afară dă seama de felul bucatelor înfulecate, aşa-i şi cu puterea

cuvintelor: mulţi dintre oameni, cu ce fel de cuvinte se hrănesc, de acelaşi fel şi dau afară. Dacă mergi la teatru [locul unde atunci se ţineau unele tipuri de spectacole, funcţie preluată azi de orice mijloace media] şi asculţi cântece desfrânate, întru totul astfel de cuvinte vei grăi [literal: vei vomita] către aproapele. Dacă vii la Biserică şi te vei împărtăşi de auziri duhovniceşti, asemenea îţi vor fi şi graiurile. De aceea şi proorocul a zis „revărsat-a inima mea cuvânt bun", arătându-ne hrana mesei de care pururea s-a împărtăşit. Acestuia i-a crezut şi Pavel, şi îndemnând, zice: „Tot cuvântul stricat să nu iasă din gura voastră, ci dacă este vreunul bun" (Efeseni 4, 29).

Care este cuvântul stricat? Dacă înveţi care este cel bun, atunci vei cunoaşte şi pe cel stricat. [*fapt esenţial: înainte de experienţa răului, să o avem pe cea a binelui. Acest lucru este de maximă importanţă în creşterea copiilor*] Căci spre a-l deosebi de cel bun l-a aşezat pe acesta (adică cuvântul bun a fost dat pentru a putea înțelege pe cel rău și nu invers). Iar care este cel bun, nu te ruga să afli de la mine. Căci Pavel însuşi ne tâlcuieşte felul lui. Fiindcă după ce zice „dacă este vreunul bun", adaugă „spre zidirea Bisericii", arătând că acel cuvânt este bun care zideşte pe aproapele. Aşadar, după cum cuvântul ce zideşte este bun, aşa şi cel ce distruge este stricat şi rău. Acum, dar, şi tu, iubite, dacă ai ceva de acest fel să spui, care poate să facă mai bun pe cel ce ascultă, nu opri cuvântul la vremea potrivită. Dar dacă nu ai decât vorbe rele şi stricate, taci, ca să nu fii osândit pentru aproapele.

Căci acest cuvânt este stricat, neziditor pentru cel ce ascultă, şi nimicitor. Dacă cuvântul se îngrijeşte de virtute, adesea se ridică împotriva lâncezelii şi lipsei de minte, iar dacă nu se îngrijeşte de ea, mai delăsător îl face pe ascultător. Dacă îţi vine să zici oarecare cuvânt de ruşine care stârneşte râsete, taci. Căci şi acest cuvânt este stricat, pornind spre desfrânare şi pe cel ce grăieşte şi pe cel ce ascultă, aprinzând poftele rele ale amândurora. După cum lemnele se fac focului materie şi hrană, aşa sunt şi vorbele pentru sfătuirile rele. De aceea nu trebuie deloc să grăim toate câte le avem în minte, ci să ne sârguim şi să scoatem din minte poftele rele şi tot gândul ruşinat. Şi dacă vreodată, uitând,

primim gânduri murdare, nu cumva să le dăm afară prin limbă, ci să le înăbuşim prin tăcere. Căci şi sălbăticiunile şi şerpii, căzând în cursă, dacă aflã vreo cale de scăpare, când ies de acolo se fac mai sălbatici. Iar dacă rămân jos, fiind necontenit închişi din toate părţile, uşor se pot ucide şi pieri. Aşa e şi cu gândurile rele: dacă aflã vreo ieşire prin gura şi cuvintele noastre, aprind iar flacăra dinăuntru. Dar dacă le ţărmurim cu tăcerea se fac mai neputincioase, şi, siluite ca de foamete prin tăcere, degrabă pier din minte. Iar când pofteşti oarecare dorire neruşinată, nu grăi cuvântul de ruşine şi se va stinge şi pofta. Dacă nu ai mintea curată, măcar ţine-ţi gura curată şi nu-ţi dezgoli în afară tulburarea, ca să nu vatămi şi pe altul şi pe tine. Căci multă pată aduce nu numai celor ce grăiesc, ci şi celor ce ascultă de la alţii cuvinte de ruşine. De aceea vă îndemn şi vă sfătuiesc nu numai să nu vorbiţi unele ca acestea, ci să vă ţineţi deoparte de auzirea celor grăite de alţii şi să fiţi pironiţi pururea de legea dumnezeiască. Căci pe unul ca acesta şi proorocul îl fericeşte, când zice: „Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioşilor şi în calea păcătoşilor nu a stat şi pe scaunul ciumaţilor nu a şezut, ci în legea Domnului e voia lui şi la legea lui va cugeta ziua şi noaptea” (Psalmi 1, 1-2).

2. Chiar dacă şi în adunările cele din afară se poate spune ceva folositor, nevătămător [cuvânt], abia unul de se găseşte între cele multe cuvinte spuse. Dar cu dumnezeieştile Scripturi este cu totul dimpotrivă. Căci nu se aude vreodată cuvânt rău, ci toate sunt spre mântuire şi pline de multă filozofie. Aşa sunt şi acestea: „Despre cele ce mi-aţi scris, bine este omului să nu se atingă de femeie. Dar din pricina desfrâului, fiecare să-şi aibă femeia sa, şi fiecare femeie bărbatul său” (1 Corinteni 7, 1-2). Despre nuntă legiuieşte Pavel; şi nu se ruşinează, nici roşeşte. Ba, mai mult, este ceva firesc. Căci dacă Stăpânul lui, Domnul Iisus Hristos, a cinstit nunta (din Cana Galileii) şi nu S-a ruşinat, ci a împodobit-o şi cu prezenţa Lui şi cu daruri (şi daruri mai mari decât toţi a adus la nuntă, preschimbând firea apei în vin), cum să fii roşit robul să legiuiască despre nuntă? Căci nu

e rea nunta, ci rău e adulterul, rău e desfrâul.

Nunta este leac ucigător pentru desfrânare. Prin urmare, să n-o necinstim prin alaiuri diavoleşti. [*este primul lucru de care ne lepădăm la botez. Ele erau toate manifestările artistice şi religioase ce însoţeau sărbătorile păgâne, majoritatea dintre ele camuflate în multe din distracţiile „nevinovate" de azi. De acestea toate noi făgăduim la botez să ne lepădăm*] Ci ceea ce au făcut cei din Cana Galileii să facă şi cei care acum îşi iau femei: să-L aibă pe Hristos în mijlocul lor. Şi cum se poate face aceasta? Prin preoţi! Căci zice: „Cel ce vă primeşte pe voi [pe preoți], pe Mine Mă primeşte" (Matei 10, 40). Dacă laşi deoparte pe diavol, cântecele desfrânate şi mişcările mlădioase [*literal: mădularele frânte. Mişcările lascive şi unduioase ale părţilor corporale au în general un mesaj erotic. Acest aspect presupune o multitudine de manifestări. Nu vizează doar mişcările gimnastice, iscusit executate, ci şi mişcări ale ochilor, mimica feţei, timbrul vocii, etc*], şi jucatul fără rânduială, şi vorbele de ruşine, şi alaiul diavolesc, şi zarva, şi râsul, şi toate celelalte lucruri necuviincioase şi îi aduci pe sfinţii robi ai lui Hristos, atunci şi Hristos, prin ei, cu adevărat va fi de faţă, dimpreună cu Mama şi cu fraţii Lui. Căci zice: „Cel ce face voia Tatălui Meu, acesta este fratele Meu şi sora Mea şi mama Mea" (Matei 12, 50).

Şi ştiu că anevoios lucru este pentru unii şi mi se pare că şi împovărător, când îndemn acestea şi tai vechiul obicei. Dar nu-mi pasă de aceasta. Căci nu mă rog să fiu plăcut înaintea voastră, ci să aveţi folos. Nu caut aplauzele voastre şi laudele, ci câştigul şi filozofia. [*la Sfântul Ioan Gură de Aur filozofia desemnează trăirea vieţii în acord cu Evanghelia*]

Să nu-mi zică cineva că aşa-i datina. Dacă-i vorba să cutezi a păcătui, să nu-mi pomeneşti de datină! Ci, dacă sunt lucruri rele, chiar de este datină veche, leapădă-le. Iar dacă nu sunt rele, chiar de este ceva neobişnuit, adu-le şi îndătinează-le. [*remarcabil spirit „modernist" al Sfântului. Acceptă orice manifestare nou adusă, numai să nu fie potrivnică lui Hristos. Insistăm asupra faptului că, pentru el, criteriul de acceptare nu*

este înnoirea în duhul lumii (a ţine pas cu moda şi cu orice nouă practică), ci deosebirea duhurilor, discernerea duhurilor ce se manifestă prin noile sau vechile practici; şi nu deosebirea practicilor prin ele însele] Şi că necuviinţele ce se fac azi nu sunt datină veche, ci noi sunt, adu-ţi aminte cum a luat-o Isaac pe Rebeca şi Iacob pe Rahila: că Scriptura a pomenit şi de nunţile lor, şi zice chiar şi cum miresele au fost duse în casele mirilor, dar nu pomeneşte de nici un lucru de acest fel [adică nu se pomenește de obiceiuri noi]. Ci au făcut ospăţ şi masă mai strălucit decât se obişnuia şi au chemat la nuntă pe cei ce se cuvenea. Dar fluiere şi surle şi ţimbale şi dănţuiri venite din înfierbântarea vinului şi toate celelalte necuviinţe ce se petrec acum nu le-au primit. Iar ai noştri [creştinii din vremea aceea] dănţuiesc şi cântă cântări Afroditei, în care se vorbeşte de multe adultere, de stricări de nunţi, de fărădelegi, desfrânări şi împreunări nelegiuite, şi multe alte cântece pline de necuviinţă şi ruşine zic în acea zi [ziua căsătoriei] şi, după ce că se îmbată şi sunt într-atâta necuviinţă, se ţin după mireasă, zicând cuvinte de ruşine în auzul tuturor. Cum îi mai ceri întreagă înţelepciune [*curăţie a trupului şi sufletului, adeseori tradusă prin feciorie, dar pe care o depăşeşte ca înţeles. Este, dacă se poate spune aşa, fecioria deplină (exterioară şi interioară), starea primilor oameni*], spune-mi, când tu o înveţi din chiar prima zi să aibă atâta lipsă de sfială şi faci ca înaintea privirilor ei să se întâmple şi să se spună lucruri pe care este oprit a le auzi şi sclavii cei mai de jos! Atâta vreme s-au ostenit tatăl şi mama ei s-o păzească fecioară, încât nici n-a vorbit, nici n-a auzit pe altcineva să spună asemenea vorbe. Şi după ce s-au îngrijit ei ca să fie ascunsă, şi să stea în gineceu [locuință pentru femei], şi să fie păzită de străji, de uşi, de încuietori, să aibă la ceas de seară însoţitori, şi să nu i se arate nimic din aceste deşuchieri, şi încă de multe altele au avut grijă, tu vii acum şi într-o zi nimiceşti toate acelea, făcând-o să nu se sfiiască de tot acel necinstit alai şi vârându-i în suflet cuvinte stricate.

Nu de aici se întâmplă după aceea toate relele? Nu de aici ies adulterele şi geloziile? Nu de aici dorinţa de a se lipsi de prunci şi văduviile şi lepădarea copiilor înainte de vreme? [*transferat în termeni actuali, mecanismul este următorul: ceea ce*

primim fără discernământ prin mijloacele media modelează lăuntrul omului, iar problema planing-ului familial, a orfanilor aruncaţi în case de copii, a divorţului etc., sunt strict legate - chiar dacă ne este incomod s-o recunoaştem - de noutăţile vehiculate prin mijloacele de comunicare, ce ne in-formează (în sens etimologic: ne formează pe dinăuntru) interiorul] Când chemi demonii prin cântece [*cântecul este vehicolul unui duh. În general, orice formă este vehicolul unui duh. Acesta este principiul oricărei manipulări: se oferă o formă exterioară agreabilă, care ascunde în sine duhul distrugător. Este bomba învelită în ambalaj apetisant*], când împlineşti pofta acelora prin cuvinte de ruşine, când aduci în casă mimi [denumire a actorilor din acea vreme] şi desfrânaţi şi tot teatrul, când umpli casa de desfrâu şi când pregăteşti ca acolo să prăznuiască toată ceata dracilor, spune-mi, ce lucru bun aştepţi mai departe? [*şi azi chemăm duhurile rele şi le introducem în casele noastre şi în inima noastră prin anumite emisiuni de radio, televiziune, prin jocuri de pe computer, reclame de pe străzi, reviste şi ziare, etc*] Pentru ce mai chemi şi pe preoţi, dacă în cele din urmă săvârşeşti unele ca acestea? Vrei să-ţi arăt cinstire care aduce câştig? [*toate elementele criticate, care sunt prezente la o nuntă, sunt săvârşite pentru că iubim slava din partea oamenilor. Dar această dorinţă de a fi cinstiţi în ochii celorlalţi nu ne aduce vreun câştig. Omul are înscrisă ontologic în sine dobândirea slavei. Căderea lui Adam a pervertit sensul slavei, nu a ucis şi dorinţa ei*] Cheamă cetele de săraci! Dar tu te ruşinezi cu totul şi roşeşti. Şi ce este mai rău decât această nebunie, că pe de-o parte tragi pe diavol în casă şi nu socoteşti că faci ceva de ruşine, iar pe de alta roşeşti dacă L-ai aduce pe Hristos! Căci după cum o dată cu intrarea săracilor vine de faţă şi Hristos, aşa, o dată cu desfrânaţii şi mimii care dănţuiesc acolo, prăznuieşte şi diavolul în mijlocul lor. Şi nu e nici câştig din acea cheltuială, ci se face şi multă vătămare. Dar din cheltuiala cu săracii pe dată iei multă plată, însă aşa ceva nu face nimeni în oraş. Dar sârguieşte-te să începi tu, şi să fii începătorul acestui bun obicei, ca, văzându-te, şi alţii să te urmeze. [*exteriorizarea faptei este un mod de manifestare a persoanei, iar imitarea ei un mod de împărtăşire şi*

comuniune cu ea. Punctul culminant este atunci când fanii cei mai fideli obţin mult-dorita întrevedere cu preferatul lor, încununare a „nevoinţei" de a-l imita pe acela în toate. Este un principiu clar enunţat de Mântuitorul: cel ce face poruncile Sale (la început doar imitare exetrioară şi mai slab resimţită, apoi, încetul cu încetul, împărtăşire reală şi simţită cu Hristos în poruncile Lui) este cel care Îl iubeşte cu adevărat şi acestuia doar i Se va arăta dimpreună cu Tată] Dacă va râvni cineva [dintre voi], dacă va urma acest obicei (invitarea celor nevoiași), copiii şi urmaşii vor zice celor ce întreabă: Cutare a adus cel dintâi acest bun aşezământ. Căci dacă în întrecerile [*jocuri olimpice, întreceri sportive, concursurile gurmanzilor la banchetele greceşti, concursuri de frumuseţe etc. Nimic nou sub soare şi azi*] cele din afară, şi în ospeţe - în aceste lucruri fără de folos - cei care sunt premiaţi, de mulţi sunt proslăviţi prin cântare, cu mult mai mult pentru slujba cea duhovnicească toţi vor aduce laude şi mulţumire celui care cel dintâi a adus această minunată începătură şi aceasta îi va fi lui şi cinste şi câştig. Şi chiar dacă acest lucru este făptuit şi de alţii, ţie, celui care l-ai sădit cel dintâi, ţi se va aduce slavă pentru roadele acelora. Acest fapt deîndată te face şi tată, aceasta te face înainte-stătător al multor născuţi şi îţi vei ajunge bătrâneţile împreună cu aleasa ta. Căci după cum pe cei ce păcătuiesc degrabă îi ia Dumnezeu, căci zice: „vor fi fiii voştri orfani şi femeile voastre văduve", aşa şi celor ce se încred întru toate în El le făgăduieşte că le va da şi bătrâneţe îmbelşugată şi toate bunătăţile dimpreună cu acestea.

3. Auzi-l şi pe Pavel, care zice la fel, că mulţimea păcatelor adesea cheamă moartea înainte de vreme. Căci zice: „pentru aceea sunt între voi slabi şi neputincioşi şi mulţi au adormit" (1 Corinteni 11, 30). Iar că atunci când hrănim săracii nimic de acest fel nu lasă să cadă asupră-ne, ci, chiar de se întâmplă ceva ce nu ne-am aştepta, aceia aduc grabnică îndreptare, învaţă de la copila din Iope. Căci pe aceasta, pe când zăcea moartă, săracii hrăniţi [mai înainte de ea], stând împrejuru-i şi plângând, au sculat-o şi au adus-o

iar la viaţă, chemându-l pe Sfântul Apostol Petru (Faptele Apostolilor 9, 36-42). Iată cu cât e mai de folos rugăciunea văduvelor şi a săracilor decât orice râsete şi dănţuiri. În acestea, o singură zi ţine desfătarea, în celelalte neîncetat e câştigul. Gândeşte-te ce mare lucru este ca mireasa să intre în casa mirelui primind pe capul ei atâta noian de binecuvântări.

De câte cununi nu sunt mai scumpe acestea [a hrăni văduvele şi săracii], de câtă avuţie nu sunt mai de folos! Pe când cele ce se fac acum la nunţi sunt cea mai mare nebunie şi sminteală. Căci dacă nici o pedepsire ori osândă nu pune cineva asupra celor care cu atâta necuviinţă fac unele ca acestea, gândeşte-te câtă pedepsire suferă cei care sunt loviţi cu atâtea ocări, în văzul şi auzul tuturor, de oameni beţi şi stricaţi la minte. [pedeapsa este însăşi auzirea injuriilor şi necuviinţelor adresate ori rostite] Căci săracii, [orice] primind, binecuvântează şi [pentru binefăcătorul lor] se roagă cu dinadinsul, [cerând] mii de bunătăţi. Dar aceia, după ce s-au îmbătat şi s-au îmbuibat, aduc asupra capului mirilor tot noroiul zeflemelelor, având unii cu alţii certuri diavoleşti. Şi ca nişte potrivnici strânşi laolaltă, aşa şi cei ce s-ar cuveni să-şi dea cinste unii altora, grăiesc ocări vrute şi nevrute despre miri, ca şi cum ar fi duşmani. Şi întărâtarea unora faţă de alţii, întru totul trecând hotarul, îl fac de ruşine pe mire dimpreună cu mireasa lui. Spune-mi, să mai căutăm altă dovadă că diavolii sunt cei ce mişcă sufletele acelora ca să facă şi să spună asemenea vorbe? Cine se va mai îndoi că diavolii sunt cei ce mişcă sufletele acelora ca să facă şi să zică toate acestea? De bună seamă că nimeni. Căci de acest fel şi sunt „darurile” diavolului: batjocoriri, beţii, ieşirea din minţi a sufletului.

Dacă ţi-ar spune cineva din superstiţie că a aduce pe săraci în locul acestora este semn de nenoroc, să înveţe şi aceasta: că a nu hrăni săracii şi văduvele, ci afemeiaţii şi desfrânaţii, este un lucru cu totul [aducător] de necaz şi semn a mii de rele. Căci venind desfrânata la nuntă, din chiar acea zi şi dintre cei dragi, îl apucă pe mire şi îl face rob ei şi stinge flacăra pentru mireasa lui, şi îi răpeşte pe furiş bunăvoia faţă de aceea; şi dragostea mai înainte de a se aprinde o pierde şi aruncă seminţele adulterului. [*„flacăra” nu trebuie*

să fie aprinsă, deoarece e firească şi carnală, prezentă în toţi oamenii, mai ales la vremea tinereţii. Dragostea care se dăruie necondiţionat, care se jertfeşte pentru celălalt, dragostea lui Iisus pentru om - necesită un timp de finisare, ea se construieşte împreună. Erosul este punctul de plecare pe care, dacă există conlucrare sinceră între cei doi împreună cu Hristos, se zideşte puţin câte puţin, zi de zi, clipă de clipă, singura care poate duce la bun sfârşit o căsnicie şi o poate încununa cu viaţa veşnică pentru ambii parteneri]

Chiar dacă de nimic altceva, dar măcar de aceste lucruri ar trebui să se teamă părinţii, şi să oprească venirea cântăreţilor şi dansatorilor la nuntă. Căci nunta a fost rânduită nu ca să ne destrăbălăm, nici să ne desfrânăm, ci ca să dobândim întreaga înţelepciune. Auzi-l pe Pavel, care zice: „din pricina desfrâului fiecare să-şi aibă femeia lui, şi fiecare femeie bărbatul ei". Două sunt pricinile pentru care s-a rânduit nunta: să dobândim întreaga înţelepciune şi să devenim părinţi. Dintre acestea două, întâietate are întreaga înţelepciune. [*acestea două realizează asemănarea cu Dumnezeu. Din această perspectivă a avea mulţi copii pune omul într-o asemănare uluitoare cu Dumnezeu, Care îngăduie, iubeşte şi poartă de grijă de cât mai mulţi oameni. Omul care refuză această binecuvântare refuză să se asemene lui Dumnezeu. Dar înainte de a deveni părinte el trebuie, prin lupta cu patimile, să câştige întreaga înţelepciune (la fel, părinte duhovnicesc nu poate fi decât cel care a biruit, prin experienţa proprie, patimile din sine şi a reuşit să-şi restaureze firea conform raţiunii puse de Dumnezeu în ea), întreaga înţelepciune, dobândită prin experienţă, îl ajută pe om să poată educa, cu ajutorul Duhului Sfânt, şi pe altul încredinţat lui. A se observa că Sfântul Ioan nu formulează „să avem copii", ci „să devenim părinţi". Pentru cei vechi, termenul de părinte nu era acelaşi cu născătorul trupesc. Părintele era de fapt cel care era capabil să cârmuiască pe altul, o casă cu sclavii şi averile ei, soţia, copiii, eventual copii adoptaţi ori nepoţi etc. De cele mai multe ori, într-o familie el era identic cu tatăl trupesc, dar nu aceasta era regula neapărată. Prin urmare, nu oricine naşte un copil este în stare să-1 crească din punct de*

vedere duhovnicesc. De aceea, în cazul fiecărei perechi, totul ar trebui pus pe seama relaţiei lor (şi nu a altora!) cu Dumnezeu: timpul când să devină părinţi, câţi copii le va dărui Dumnezeu, cum îi vor creşte etc. De multe ori faptul de avea copii ne poate despătimi mai repede. Dar totul poate varia de la caz la caz şi ţine de voia lui Dumnezeu cu fiecare pereche în parte]

Când a intrat pofta [în fire], a venit şi nunta ca să taie lipsa de măsură şi să ne înduplece să avem o singură femeie. Căci naşterea de prunci nu o săvârşeşte deloc nunta, ci acel cuvânt al lui Dumnezeu: „creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul" (Facerea 1, 28). Şi dau mărturie de aceasta toţi câţi s-au împărtăşit de nuntă, dar nu au fost părinţi. [adică cei căsătoriți trebuie mai întâi să se înțelepțească, să-L caute pe Dumnezeu, abia pe urmă pot avea copii] Aşa încât aceasta este cea dintâi pricină, adică întreaga înţelepciune, şi mai ales acum, când toată lumea s-a umplut de neamul omenesc. Căci la început era dorire de copii fiindcă tot omul îşi lăsa prin ei urmaşi şi pomenire vieţii sale. Şi fiindcă nu era nicidecât nădejde de înviere, ci moartea stăpânea, iar după viaţa de aici cei ce se săvârşeau socoteau că pier cu totul, Dumnezeu a dat mângâierea cea din copii, ca ei să rămână chipuri însufleţite ale celor duşi, şi neamul nostru să dăinuie şi să se desăvârşească prin cei ce vin după, şi urmaşii acelora să fie cea mai mare mângâiere pentru cei ce i-au îngrijit. Şi ca să vezi că pentru aceasta erau mai cu seamă copiii doriţi, ascultă de ce i se plânge femeia lui Iov după multele năpaste. „Iată - zice -, pierit-a pomenirea ta de pe pământ, fiii tăi şi fiicele tale". Iar Saul zice către David: „Jură-mi-te că nu pierzi seminţia mea şi numele meu după ce mă voi duce" (1 Regi 24, 22). Acum însă, de vreme ce învierea stă la uşi şi moartea nu mai are cuvânt, ci suntem pe drum către cealaltă viaţă, mai bună decât cea de faţă, de prisos este râvna pentru acestea. Căci dacă pofteşti copii, mult mai buni şi spre mai multă mângâiere poţi să-i capeţi acum, când sunt dureri duhovniceşti şi naştere mai uşoară şi îngrijitori de bătrâni mai buni [*probabil se referă la săracii care îţi devin proprii copii şi pe care te osteneşti să-i naşti în Hristos şi care, prin rugăciunile lor, au grijă de bătrâneţele noastre. E vorba de un transfer al*

relaţiilor trupeşti în plan duhovnicesc, ori se referă la Înțelepciunea transmisă nouă prin Noul Testament, primirea harului Sfântului Duh prin Botez], încât una este pricina nunţii, să nu desfrânezi, şi de aceea s-a şi rânduit acest leac. Iar dacă şi după nuntă petreci în desfrâu, degeaba te-ai însoţit, de prisos şi în zadar. Ba, mai mult, nu numai în zadar, ci şi spre vătămare. Că nu este acelaşi lucru ca, neavând femeie, să desfrânezi, iar după nuntă să faci la fel. Nici desfrânare nu mai este după, un asemenea lucru, ci adulter. Şi chiar dacă ciudat ţi se pare ceea ce am spus, e adevărat.

4. Ştim că mulţi socotesc că este adulter numai când cineva strică o femeie măritată. Dar eu spun că este adulter şi dacă cel ce are femeie se poartă netrebnic şi neînfrânat fie cu o desfrânată de obşte, fie cu o slujnică, fie cu orice altă femeie care nu are bărbat. [*nu se referă doar la raporturi sexuale, ci la orice avansuri, gesturi, vorbe (după cuvântul Mântuitorului chiar gânduri şi sentimente lăuntrice) etc. pe care cel căsătorit le face unei alte femei şi care ar putea rupe relaţia cu soţia sa*] Căci vina adulterului nu este doar a celor cu care se păcătuieşte, ci şi a celor care păcătuiesc.

Şi să nu-mi spui acum de legile cele din afară [legislaţia de stat], care pe femeile adultere le trag la tribunal şi le cer socoteală, iar pe bărbaţii care au şi femei şi se strică şi cu slujnicele, nu îi osândesc. Că eu îţi voi citi legea lui Dumnezeu, care se împotriveşte atât bărbatului, cât şi femeii şi spune că acest lucru este adulter. Căci zicând: „şi fiecare femeie să aibă bărbatul ei”, adaugă: „bărbatul să-i dea femeii bunăvoirea datorată” (1 Cor 7, 3). Oare ce a vrut să arate când a zis aceasta? Să-i dea mulţime de bani, să-i facă daruri multe şi haine scumpe, ori masă îmbelşugată, ori ieşiri strălucite, ori multă slujire a robilor? De ce fel de bunăvoire vorbeşte, căci şi acestea toate, [acum înşiruite], se cheamă tot bunăvoire! De nimic de acest fel nu vorbesc, zice, ci de întreaga înţelepciune şi de respect. [*conţine o nuanţă de venerabilitate, cinste, sfiiciune, respect maxim. Este respectul faţă de chipul lui Dumnezeu, Care este şi în femeie, ca şi în bărbat*]

Trupul bărbatului nu mai este al bărbatului, ci al femeii. Să păzească, aşadar, ce-i al ei întreg şi să nu-l împuţineze nici să-l prăpădească. [trupul soţului este al soţiei. Prin urmare, soţul (la fel este şi pentru soţie) trebuie să păzească avuţia altuia (trupul care nu mai este al său, ci al soţiei). Este dragostea care se dăruieşete cu totul, care nu face nimic pentru sine, ci doar pentru celălalt. Dar mai întâi, cei doi trebuie să realizeze că nu-şi mai aparţin lor, ci fiecare celuilalt] Căci şi între slugi acela se cheamă binevoitor care, luând în primire bunurile stăpânului, nu prăpădeşte nici unul dintre ele. Deci, fiindcă trupul bărbatului este avuţia femeii, binevoitor să se arate bărbatul faţă de cea care i-a fost dată să-i stea alături. Căci aceasta a zis, când a spus: „să-i dea bunăvoirea". Şi apoi adaugă: „Femeia nu are stăpânie peste trupul său, ci bărbatul. Asemenea şi bărbatul nu are stăpânie peste trupul său, ci femeia". Când vezi vreo desfrânată amăgind, uneltind împotrivă, cătând la trupul tău, spune-i: „Nu este al meu trupul, ci al femeii mele. Nu îndrăznesc să-l folosesc rău, nici să-l dau altei femei". La fel să facă şi femeia. [*reaua întrebuinţare nu se referă doar la relaţii sexuale în afara căsniciei, ci la orice folosire a trupului care ar dăuna cuplului: lăcomie de orice fel, petreceri, carierism etc., toate expresii mascate (sub motivul că acestea tot pentru familie le facem) ale celui mai adânc şi subtil egoism înrădăcinat în noi înşine*]

Mare este aici egalitatea cinstei, deşi în alte celelalte Pavel dă mai multă întâietate bărbatului, zicând: „şi voi să fiţi ca unul singur, ca fiecare aşa să-şi iubească femeia, ca pe sine însuşi, iar femeia să se teamă de bărbat" (Efeseni 5, 33); şi: „bărbatul este capul femeii" (Efeseni 5, 23), şi: „datoare este femeia să se supună bărbatului" (Efeseni 5, 22), iar în legământul cel vechi: „către bărbatul tău te vei întoarce şi el va fi domnul tău" (Facerea 3, 16).

Cum de aici a pus egalitate între robie şi stăpânie? Căci zicând: „Femeia nu are stăpânie peste trupul ei, ci bărbatul. Asemenea şi bărbatul nu are stăpânie asupra trupului său, ci femeia" (1 Corinteni 7, 4), a pus adevărata egalitate între ei. Şi după cum acela este stăpânul trupului ei, aşa şi ea este stăpâna trupului aceluia. Pentru ce le-a dat

aceeaşi cinste? Oare nu era şi aici trebuincioasă întâietatea? Când e vorba de întreaga înţelepciune şi de respect, nimic nu are bărbatul mai mult decât femeia, ci se ceartă asemenea femeii de către legile despre stricarea nunţii. Şi e firesc. Căci nu de aceea a venit femeia la tine, şi a lăsat tată şi mamă şi toată casa ei, ca să fie umilită, ca să treci peste ea pentru o slujnică de doi bani, ca să-i faci mii de necazuri. Ai luat-o ca însoţitoare la drum, ca părtaşă vieţuirii tale, liberă şi de aceeaşi cinste cu tine. Cum nu este nebunie să primeşti darul ei de nuntă, să arăţi toată bunăvoirea faţă de el şi nimic să nu împuţinezi din acesta, iar ceea ce este mai de preţ decât orice dar de nuntă - întreaga înţelepciune şi respectul şi trupul tău, care este avuţia aceleia - să le strici şi să le pângăreşti? Dacă împuţinezi zestrea, dai socoteală socrului. Dacă strici întreaga înţelepciune, vei da socoteală lui Dumnezeu, Cel Ce a rânduit nunta şi ţi-a dat în grijă femeia. Şi că-i adevărat acest lucru, ascultă-l pe Pavel ce zice despre adulteri: „Cel ce se leapădă, nu de om se leapădă, ci de Dumnezeu, Care v-a dat Duhul Sfânt" (1 Tesaloniceni 4, 8). Uită-te, prin câte vorbe ţi-a arătat cuvântul că adulter este nu numai a strica o femeie măritată, ci şi când cel însurat are parte cu o desfrânată. Căci după cum zicem că o femeie măritată este adulteră când păcătuieşte cu vreo slugă ori cu oricine altcineva, aşa ar trebui să spunem şi că adulter este bărbatul care, având femeie, se destrăbălează fie cu slujnice, fie cu vreo desfrânată de obşte. [*după cum s-a văzut şi mai sus, legile de stat bizantine erau favorabile bărbatului, incriminând mult mai drastic comportamentele feminine. Sfântul Ioan Gură de Aur arată incompatibilitatea acestor legi cu legile lui Hristos*] Prin urmare, să nu fim fără de grijă pentru mântuirea noastră, nici să-i întindem mai dinainte diavolului sufletul nostru prin acest păcat. Căci de aici ies mii de răzmeriţe în case, mii de certuri. [*răsturnări de situaţii provocate de izbucnirile (ce deja mocneau prin adunătura multor nereguli din căsnicie) pricinuite unuia dintre soti de către celălalt*] De aici se duc pe nesimţite cele ale dragostei adevărate şi se răpeşte puţin câte puţin bunăvoirea unuia faţă de altul. [*infidelitatea conjugală (chiar în cele mai mici amănunte ale ei: o privire pătimaşă aruncată altei femei sau bărbat, neglijarea vieţii de familie*

pentru distracţii, carieră, avere, neajutoararea reciprocă - când este nevoie - chiar şi în cele mai mici lucruri etc.) erodează lent legătura dintre cei doi, şi aşa, într-o bună zi, se vor simţi străini unul de celălalt, deşi stau sub acelaşi acoperiş. Toată căsnicia este mucenicia (lupta) de a păstra cu stricteţe şi amănunţime harul dat de Hristos celor doi, de a spori prin orice prilej oferit - cât de mic ar fi - legătura lor. Dacă nu va fi sporită, se va întâmpla, mai de vreme sau mai târziu, contrariul] Căci precum nu este cu putinţă ca bărbatul întreg la minte să-şi treacă cu vederea femeia, nici cândva să o dispretuiască, [*nimic - nici vrăji, nici alte influenţe de natură psihologcă, socială, politică - nu va putea deturna pe un om, în care trăieşte Hristos*] aşa nu este cu putinţă ca bărbatul destrăbălat si nestăpânit să-şi iubească femeia, chiar dacă ar fi mai frumoasă decât toate. [*adevărata cauză a poftei de altă femeie nu este neapărat frumuseţea aceleia, ci nestatornicia noastră. Acest lucru se întâmplă cu orice altă patimă. Problema nu este lucrul dorit, ci instabilitatea noastră. Această instabilitate vădeşte caracterul nostru infidel atât faţă de oameni, cât şi faţă de Dumnezeu. Agitaţia şi nestatornicia în care ne complăcem zilnic, deşi pare un lucru ciudat, arată necredinţa noastră, incapacitatea de a trăi cu adevărat pentru Hristos. Pentru mulți bolnavi mintal și sodomiți ami reprezintă drept cauză și motivele desfrânării sodomite*]

Căci dragostea cea adevărată se naşte din întreaga înţelepciune, iar din această dragoste vin mii de bunătăţi. [*dreapta nevoinţă (al cărei prim scop este dobândirea firii integre, a lui Adam, adică întreaga înţelepciune) împreună, a celor doi, va spori dragostea duhovnicească dintre ei, căci prin nevoinţă cei doi dobândesc dragostea lui Hristos, pe care apoi şi-o comunică reciproc, şi aceasta este singura dragoste adevărată*] Ca pe nişte pietre socoteşte-le pe celelalte femei, ştiind bine că după ce te-ai căsătorit, chiar numai să priveşti cu ochi neînfrânaţi altă femeie - măritată sau nu -, te faci vinovat de osânda adulterului. Repetă-ţi aceste cuvinte în fiecare zi. [*în acest caz, Sfântul Ioan propune o meditare constantă din partea celor doi a ce înseamnă căsători*a]

Şi de vezi că se ridică în tine pofta către altă femeie, şi de aici soţia ta îţi pare

că nu te mai desfată, intră în cămara ta, şi deschizând Scriptura şi luându-l pe Pavel mijlocitor, şi cugetând adânc şi neîncetat la aceste cuvinte, stinge văpaia. [*Pavel oferă prin cuvintele sale cheia rezolvării problemei. Dar aceasta nu exclude şi rugăciunea îndreptată către marele Apostol. Metoda aceasta, ca prin rugăciune şi meditare la cuvintele unui sfânt să primim rezolvarea unei probleme, este o constantă în Tradiţia Bisericii*] Şi aşa femeia ta îţi va fi şi mai dorită, nici o poftă nemaitrăgând pe furiş bunăvoirea ta faţă de ea. [*relaţia dintre cei doi creşte dacă vor medita zilnic Scriptura şi nu se vor dezlipi de Hristosul euharistie şi de rugăciunea împreună*] Şi nu numai că femeia îţi va fi mai dorită, ci şi tu vei ajunge mult mai venerabil şi mai liber. [*lupta şi împotrivirea izbândită asupra patimilor ne dă o aură care îi pleacă pe cei din jur spre respect. Este acel respect pe care puternicii lumii acesteia îl arătau faţă de Hristos, Care nu avea unde să-Şi plece capul. Vieţile Sfinţilor sunt pline de istorisiri în care era deajuns doar prezenţa Sfântului spre a da o altă întorsătură lucrurilor*] Căci nu este, nu este nimic mai de ruşine decât un om desfrânându-se după căsătorie. Căci nu numai pe socru şi pe prieteni, şi pe cei dragi, ci şi pe slugi le face să roşească. Şi acest lucru nu este singurul înfricoşător, ci şi că o va privi pe propria soţie mai cumplită decât orice înlănţuire şi, căutând la cea care l-a aprins, necontenit va avea în închipuirile sale acea desfrânată.

5. Vrei să vezi în amănunt cât este de înfricoşător? Gândeşte-te ce fel de viață duc aceia care îşi bănuiesc femeile: fără gust le este hrana, fără saţ apa. Masa le pare plină de otrăvuri vătămătoare şi, ca de pierzanie, aşa fug de casă, [părându-li-se] plină de mii de răutăţi. Nu mai au somn, nici noapte îmbucurată, nici părtăşie cu prietenii, nici măcar cu razele soarelui. Ci socotesc că sunt împovăraţi până şi de lumina acestuia. Şi acestea se întâmplă nu numai când o văd în adulter, ci şi când doar o bănuiesc. Gândeşte-te că acestea le pătimeşte şi femeia când aude de la altul sau când bănuieşte că te-ai dat unei desfrânate. Cugetând acestea, fugi nu numai de adulter, ci şi de a-i da bănuieli soţiei. Iar

dacă te bănuieşte pe nedrept, tămăduieşte-o şi dă-i iarăşi încrederea în tine. Căci nu din duşmănie ori nebunie, ci din grijă face ea aceasta (bănuiala), şi din teama multă pentru propria avere. Căci avere a ei este, după cum am şi spus, trupul tău, şi încă avere mai de preţ decât toate. Nu o nedreptăţi în cele mai mari lucruri, nici nu-i da prilej de rănire. Dacă pe ea o dispreţuieşti, măcar teme-te de Dumnezeu, răzbunătorul unor asemenea fapte, Cel Ce pierde cu pedepse de nesuferit astfel de păcate. Căci celor ce îndrăznesc unele ca acestea, le zice: „viermele nu încetează şi focul nu se stinge" (Marcu 9, 48). Dacă nu te mişcă cu putere cele din veacul viitor, să te înfricoşeze cele de aici. Mulţi dintre cei ce iau aminte la desfrânate, cumplit sunt pierduţi şi aici, răbdând vicleniile desfrânatelor. Căci acelea sunt geloase pe consoarta lui şi îl rup de apropiata sa şi îl înlănţuie cu totul prin dragostea lor (într-un chip greu de reparat, cu legături puternice). Şi fac farmece şi întrebuinţează filtre (obiecte prin care se operează în magia erotică) şi urzesc multe descântece. Şi aşa, îl aruncă într-o slăbiciune cumplită şi îl predau stricăciunii şi unei epuizări totale, şi mai aduc asupra-i mii de alte rele, ca să-l piardă din viaţa aceasta. Dacă nu te temi de gheenă, omule, teme-te de vrăjitoriile lor.

Când, prin această destrăbălare, te faci gol de prieteşugul lui Dumnezeu şi te despoi de ajutorul cel de sus şi fără nici o teamă te ia în primire desfrânata şi îşi cheamă dracii şi coase plăcuţe de metal şi face sfătuiri potrivnice şi, [prin acestea], cu multă uşurinţă îţi îngrădeşte mântuirea. Şi te face de ocară şi de râs înaintea tuturor locuitorilor cetăţii, încât nici de milă nu mai ai parte pătimind aceste rele. Pe lângă acestea, mai pune şi paguba bunurilor, bănuielile de fiecare zi, înfumurarea, ieşirea din minţi, păcatul ce se abate din partea desfrânatelor asupra celor fără de minte, care [toate] sunt mai amare decât mii de morţi. Şi nu te-ai dăruit femeii tale, care, adesea, nici măcar un cuvânt greu nu ţi-a zis, iar desfrânatei, care te loveşte, te închini. Şi nu ţi-e ruşine, nici nu roşeşti, nici nu te rogi să te mai ţină pământul. Cum mai poţi să intri în Biserică şi să-ţi tinzi mâinile la cer? Cu ce gură îl chemi pe Dumnezeu? Cu cea cu care ai sărutat-o pe desfrânată? Şi nu te înspăimânţi, nici nu te înfricoşezi, spune-mi, că un fulger venit de sus îţi va aprinde

neruşinatul cap? Chiar dacă te ascunzi de femeia-ţi pe care o nedreptăţeşti, de Ochiul Cel neadormit nu te poţi ascunde cândva. Fiindcă şi adulterului acela care zice: „întuneric am împrejurul meu şi ziduri, pentru ce să mă tem”, înţeleptul îi răspunde: „Că ochii Domnului sunt de mii de ori mai strălucitori decât soarele, privind la faptele oamenilor”.

De aceea şi Pavel despre toate a vorbit: „Fiecare să aibă femeia lui şi fiecare femeie bărbatul ei. Femeii să-i dea bărbatul bunăvoirea datorată, asemenea şi femeia bărbatului” (1 Corinteni 7, 3). [*această bună voire, literal, dispoziţie bună a minţii) este o atitudine lăuntrică, fundamentală, şi nu un respect convenţional ori o datorie exterioară, reglementată juridic ori „la mica şi buna înţelegere”*] Miere iese din buzele femeii desfrânate, care pentru o vreme îţi va îndulci gâtlejul, dar mai apoi, mai amară decât fierea o vei afla şi mai spintecătoare decât sabia cu două tăişuri. Venin are sărutarea desfrânatei, venin ascuns şi dosit. Pentru ce te repezi după plăcerea care te face de ocară, care odrăsleşte pierzania, care aduce rană fără de vindecare, când poţi să te bucuri şi să nu pătimeşti nimic înfricoşător? Căci împreună cu femeia ta liberă [*condiţie esenţială a oricărei relaţii de iubire adevărată: libera dăruire*] ai şi plăcere, şi siguranţă, şi îngăduinţă, şi cinste, şi frumuseţe, şi conştiinţă bună. Dincolo însă e multă amăreală, multă vătămare, osândă necurmată. Căci şi dacă nimeni dintre oameni nu te vede, conştiinţa nu încetează vreodată să te osândească. Ci oriunde te vei duce, acest judecător te va urma, osândindu-te şi urlând lucruri mari împotrivă-ţi.

Dacă cineva este mai plecat spre plăcere, mai abitir să fugă de vorbirea împreună cu desfrânatele. Căci nimic nu este mai amar decât acest obicei, nimic mai neplăcut decât întâlnirea cu ele şi nici o abatere mai pângăritoare. Căprioara iubirii şi puiul bucuriilor tale să vorbească [tainic] cu tine. [numire a soţiei] Izvorul apei tale să fie numai al tău (Pildele lui Solomon 5, 15-18). Având izvor de apă curată, pentru ce alergi la băltoaca plină de mocirlă, plină de putoarea gheenei? Ce iertare, ce apărare vei mai avea înaintea pedepsei negrăite? Căci dacă cei ce înainte de nuntă, luând aminte la desfrâu, se pedepsesc şi dau socoteală, după cum a dat şi acela îmbrăcat cu haine murdare (Matei 22,

11-13), cu cât mai mult cei care s-au căsătorit? Căci de două ori, ba de trei, sunt vinovaţi. Că bucurându-se de mângâiere, au sărit în destrăbălarea aceea şi acest lucru nu este numai desfrâu, ci şi adulter, care este mai cumplit decât orice păcat. Acestea repetându-vi-le şi vouă înşivă şi femeilor voastre, aşa să le şi împlinim! De aceea, la acestea îmi şi întrerup cuvintele: „Din pricina desfrânării, fiecare să-şi aibă femeia lui şi fiecare femeie bărbatul ei. Femeii să-i dea bărbatul bunăvoirea datorată, asemenea şi femeia bărbatului. Femeia nu are stăpânie peste trupul ei, ci bărbatul. Asemenea şi bărbatul nu are stăpânie peste trupul lui, ci femeia”. Cu multă scumpătate păzind aceste cuvinte, şi în piaţă şi acasă, şi ziua şi seara, şi la masă şi în patul conjugal, şi în tot locul, şi noi să le cugetăm îndelung, să le deprindem şi pe femeile noastre, şi să le grăiască spre noi, şi să le audă de la noi ca, petrecând cu întreagă înţelepciune viaţa aceasta, să avem parte şi de împărăţia Cerurilor, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos. Amin!

„Femeia este legată prin Lege câtă vreme îi trăieşte bărbatul; iar dacă moare, liberă este, dacă vrea, să se mărite, numai întru Domnul. Mai fericită este însă dacă rămâne aşa” (1 Corinteni 7, 39-40)

1. Despre nuntă a rânduit alaltăieri fericitul Pavel; şi despre îndreptările referitoare la ea aşa le-a scris corintenilor: „Cât despre cele ce mi-aţi scris, bine este bărbatului să nu se atingă de femeie. Dar din pricina desfrâului, fiecare să-şi aibă femeia lui şi fiecare femeie bărbatul ei” (1 Corinteni 7, 1-2). Pentru aceea, să ne cheltuim şi noi toată convorbirea cu aceste cuvinte.

Prin urmare, e de trebuinţă şi astăzi să vă vorbim iarăşi despre aceeaşi pricină, fiindcă şi azi acelaşi Pavel grăieşte despre aceleaşi lucruri. Căci numai ce l-aţi auzit strigând şi zicând: „Femeia este legată prin Lege câtă vreme îi trăieşte bărbatul, iar dacă adoarme, liberă este dacă vrea, să se mărite, numai întru Domnul. Mai fericită este însă dacă rămâne aşa, după gândul meu. Şi cred că şi eu am Duhul lui Dumnezeu” (1 Corinteni 7, 39-40). Să-l însoţim, dar, şi azi şi să vorbim despre această pricină. Căci urmându-l pe Pavel, prin el îl vom urma întru totul pe Hristos, căci şi el a scris acestea nu urmând sieşi, ci Aceluia. Fiindcă nu e lucru de veselie să poţi trăi bine căsătoria, căci ea se face prilej de mii de răutăţi pentru cei ce nu o trăiesc cum trebuie. Căci după cum femeia poate fi ajutor, aşa se poate face adesea şi sfătuitoare potrivnică. Aşadar, după cum liman poate fi nunta, tot aşa şi scufundare, nu prin firea ei, ci din pricina voii libere a celor ce rău o trăiesc. Căci cel ce o trăieşte după legile potrivite ei, află în soţia şi în căminul său mângâiere şi puterea de a se rupe de toate răutăţile de zi cu zi. [*relaţia dintre cei doi căsătoriţi ar trebui să-i ajute să-şi depăşească toate problemele profesionale, psihice, biologice, financiare etc. Prin aceasta se verifică adevărul unei relaţii. Dacă ea nu se face matricea din care cei doi renasc zi de zi, e semn că mai trebuie luptă şi renunţare la egoism. Nici o tulburare, de orice fel ar fi, nu poate fi mai puternică decât relaţia întru Hristos dintre cei*

doi (de bună seamă, dacă o trăiesc cu adevărat)]

Dar cel ce nu o ia în serios, ci ca un lucru oarecare [*fără să realizeze adevărata ei dimensiune: îndumnezeirea celor doi. Dacă cei doi o fac doar ca să intre în rândul lumii, fără să ţină cont de realitatea ei profundă, le va deveni în timp povară de nesuportat. Pentru aceea este absolut necesar, poate chiar cu riscul de a nu mai accepta cununia a doi tineri, iniţierea prealabilă a tinerilor în profunzimile căsătoriei. Degeaba se căsătoresc, dacă nu ştiu ce implică acest fapt. A conştientiza ce înseamnă să fii creştinrin experienţă harul Botezului şi al împărtăşaniei*], chiar dacă se va bucura de linişte în afara căminului, când vine acasă va vedea stânci ascuţite ce ascund pierzania. [*imaginea este preluată din limbajul marinarilor. Liniştea traduce de fapt starea nevălurită a mării, propice unei bune navigaţii. Stâncile ascuţite sunt cele care, fie sunt ascunse sub apă, dar destul de aproape de suprafaţă pentru a avaria corabia, fie sunt ieşite din apă şi nu îngăduie loc de trecere corabiei*] Aşadar, fiindcă primejdia nu ne vine de la cele ce ni se întâmplă în afară, este de trebuinţă să avem multă luare-aminte la cele spuse şi să ne ducem căsnicia după legiuirile apostolului Pavel. Ba, mai mult, să facem aceasta după legile lui Hristos. Ştiu că multora li se pare nou şi nemaiauzit ceea ce spun. Dar tocmai pentru aceasta nu voi tăcea, ci, citindu-vă cea dintâi legiuire, voi încerca să dezleg păruta nepotriveală. [*realitatea lui Hristos trebuie spusă aşa cum este, nu ca să ne atragem bunăvoinţa oamenilor. Sfântul Ioan nu se sinchisea că „sminteşte" pe ceilalţi, dar nu o făcea - cum adesea se întâmplă - ca să se scoată pe sine în evidenţă prin neobişnuinţa vorbelor, ci cu durere şi dragoste sinceră pentru păstoriţii săi. Important nu este adevărul prin sine, ci modul cum reuşeşti să-l faci părtaş şi pe altul la el. De multe ori trebuie să ne coborâm unii la neputinţa altora, pentru că aşa a făcut şi Hristos cu noi. Aşadar, duhul în care spunem anumite lucruri şocante este important poate mai mult decât ceea ce spunem în sine*]

Care este, aşadar, legiuirea pe care ne-a dat-o apostolul Pavel? „Femeia - zice - este legată prin Lege"; prin urmare, nu trebuie să se despartă cât timp trăieşte bărbatul.

Nici să nu meargă la alt bărbat, nici să se unească prin o a doua nuntă. Vezi cu câtă precizie s-a folosit de cuvinte! Căci nu a zis „să trăiască împreună cu bărbatul” cât timp e viu, ci „femeia e legată prin Lege” câtă vreme trăieşte bărbatul ei; încât, chiar dacă îi dă carte de despărţire, chiar dacă părăseşte căminul, chiar dacă pleacă la altul, legată fiind prin Lege, adulteră se face una ca aceasta. Dacă bărbatul vrea să se descotorosească de femeie, ori femeia vrea să-l lase pe bărbat, să-şi aducă aminte de cuvintele acestea şi să cugete că Pavel stă de faţă şi o prigoneşte, strigând: „femeia este legată prin Lege”. Căci, după cum robii fugari, chiar dacă părăsesc casa stăpânului, sunt împiedicaţi de lanţuri, aşa şi femeia, chiar dacă îl lasă pe bărbat, are legea împotrivindu-se ei asemenea unui lanţ, osândind-o şi pe adulteră şi pe cei care o primesc. Cât timp mai este bărbatul, adulter se cheamă acest lucru. Şi tot cel ce se însoară cu cea fugită săvârşeşte adulter. Şi doar atunci - zice Pavel - îi este cu putinţă să se mărite a doua oară, când se dezleagă de lanţ, când se sfârşeşte bărbatul.

Arătând aceasta, nu a adăugat că „dacă se <u>săvârşeşte</u>” bărbatul ei este liberă să se mărite cu cine vrea, ci „dacă <u>adoarme</u>”, mângâind-o pe văduvă şi înduplecând-o să rămână credincioasă celui dintâi şi să nu-şi ia al doilea mire. Nu a murit bărbatul tău, ci doarme! Cine oare îl părăseşte pe cel ce doarme? De aceea zice: „dacă a adormit, <u>liberă</u> este să se mărite cu cine vrea”. Nu zice poruncitor: „să se mărite”, ca să nu i se pară că o împinge şi o sileşte. Nici nu a oprit-o pe cea care voieşte să se împărtăşească de o a doua nuntă, nici nu a îndemnat-o pe cea care nu vrea, ci le-a făcut cunoscut că „liberă este să se mărite cu care vrea”. Zicând că este liberă, după ce-i moare bărbatul, a arătat că înainte de aceasta era roabă, fiindcă acela trăia. Roabă fiind şi supusă legii, chiar dacă ar primi mii de cărţi de despăţire, este înlănţuită de <u>legea adulterului</u>. Slugilor nu le este cu putinţă să-şi schimbe stăpânii dacă aceştia trăiesc. Nici femeii să-şi schimbe bărbatul câtă vreme trăieşte. Căci acest lucru este adulter. Nu-mi zice de legile cele din afară (legea statului), care poruncesc să-i dai carte de despăţire şi să te rupi de ea. Căci nu după aceste legi te va judeca Dumnezeu în acea Zi a Judecăţii, ci după cele pe care Însuşi le-a pus. Ba şi legile

cele din afară nu rânduiesc aceasta pur şi simplu, nici fără socoteală, ci şi acestea pedepsesc fapta, încât şi din aceasta se arată că nu se complac cu acest păcat: doar simpla pricină de despărţire, fără implicare de bunuri, o resping (judecătorii). Şi chiar dacă ar fi bunuri la mijloc ca motiv de despărţire, pedepsesc fapta prin păgubire adusă averii bărbatului. Aşadar, nici legile statului nu au lăudat pe cei ce fac aceasta.

2. Dar atunci cu Moise cum rămâne? Şi acela a făcut acest lucru din aceeaşi pricină. Tu însă ascultă-L pe Hristos Care zice: „Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor şi fariseilor, nu veţi intra în împărăţia Cerurilor” (Matei 5, 20). Auzi-L iarăşi când zice: „Cel ce se desparte de femeia lui, <u>în afară de motiv de desfrânare</u>, face adulter, iar cel care se însoară cu cea lăsată face adulter” (Matei 5, 32). Pentru aceasta a venit Fiul Unul-Născut al lui Dumnezeu, pentru aceasta a luat chip de rob, pentru aceasta Și-a vărsat preascumpul sânge, a pierdut moartea (aducând învierea), a stins păcatul, ne-a dat cu îmbelşugare harul Duhului Sfânt, ca să te aducă pe tine la o mai mare filosofie de viață.

Sau altfel: nici Moise nu a legiuit aceasta fără să se gândească, ci silit fiind să se coboare la <u>slăbiciunea</u> celor cărora le dădea legi. Căci aceia erau gata să ucidă şi îşi umpleau casele de sângele celor de un neam cu ei şi nu erau cumpătaţi nici cu femeile lor, nici cu cele străine. Ca să nu-şi ucidă în casă femeile, pe care le-ar fi ţinut fără plăcere, a poruncit să le lepede, mai mare fiind răul de a omorî şi grabnica pornire spre ucidere. Şi că unii erau ucigaşi şi pângăritori, ascultă pe profeţii care zic: „Aceştia sunt cei ce zidesc Sionul prin sânge şi Ierusalimul prin nedreptăţi”; şi iarăşi: „Amestecă sângele cu sânge”; şi iar: „Mâinile lor sunt pline de sânge”. Iar că înnebuniseră nu doar împotriva femeilor lor, ci şi împotriva altora, şi aceasta lămurit arătând-o proorocul, a zis: „Şi au jertfit pe fiii lor şi pe fiicele lor demonilor” (Psalmi 105, 37). Cei ce nu s-au potolit faţă de copiii lor nu

s-au potolit nici faţă de femei. Şi ca să nu se întâmple aceasta, le-a îngăduit să se despartă. De aceea şi Hristos, luându-Se la întrebări cu iudeii, aceştia I-au zis: „Cum dar Moise a îngăduit să i se dea femeii carte de despăţire?” (Matei 19, 7). [c*arte de despărţire este divorțul. Dar apostasia era şi starea creştinului care se lepădase de Hristos, uneori chiar după chinuri îndelungate. La slujba căsătoriei se cântă „Sfinţilor mucenici”, căsătoria fiind socotită de Biserică adevărată mucenicie. Dacă cei doi nu rabdă împreună până la sfârşit, nu se leapădă numai unul de altul, ci şi de Hristos, devin apostaţi. Lepădarea de Hristos are două dimensiuni: ruperea de cap (care e Hristos însuşi) şi ruperea de trup (Biserica). Prin urmare, ruperea unui soţ de celălalt (deoarece fiecare din ei sunt în Biserică şi în Hristos şi doar în acest context „mare este taina căsătoriei”) produce şi ruperea de Hristos*] Arătând că Moise nu a scris acestea legiuind împotriva Sa, aşa le zice: „Moise din pricina inimii voastre împietrite a scris; dintru început însă, nu a fost aşa. Ci Cel Ce i-a făcut, dintru început i-a făcut bărbat şi femeie” (Matei 19, 4). Dacă era bun acest lucru nu făcea un bărbat şi o femeie, ci un bărbat şi două femei, încât acela, dacă voia, pe una să o lepede şi pe cealaltă să o ia. Chiar prin modul plăsmuirii lor a introdus legea pe care eu o scriu acum. [*legea este însăşi raţiunea pusă de Dumnezeu în el, programul după care l-a construit pe om să meargă. Hristos ne redescoperă „legile” după care am fost creaţi să funcţionăm*] Care anume? Femeia hărăzită dintru început, pe aceasta s-o ţină pururea. Această lege era mai veche decât aceea, pe cât era Adam faţă de Moise. Prin urmare, eu nu fac acum ceva nou, nici nu introduc învăţături străine, ci învăţ pe acelea mai bătrâne şi mai vechi decât Moise.

Vrednic este să ascultăm însăşi legea lui Moise: „Dacă cineva îşi ia femeie - zice - şi trăieşte împreună cu ea şi se va întâmpla că ea nu va găsi har înaintea lui, iar el va găsi în ea lucru necuviincios, îi va scrie carte de despăţire şi i-o va da în mâinile ei” (Deuteronomul 24, 1). Vezi? Nu a zis poruncitor „să-i scrie” şi „să-i dea”, ci „îi va scrie carte de despărţire şi i-o va da în mâinile ei”. Mare e deosebirea între una şi alta! Căci a zice „să-i scrie” şi „să-i dea” este a celui ce porunceşte şi dă ordine. Dar a zice „îi va scrie

carte de despărţire şi i-o va da în mâinile ei" este a unuia ce vesteşte ce să facă, nu a unuia ce legiuieşte de la sine. „Dacă cineva - zice - dă afară pe femeie şi o trimite din casa lui şi, plecând, ea se duce la alt bărbat şi o va urî pe ea şi al doilea bărbat şi-i va scrie carte de despărţire şi i-o va da în mâinile ei şi o va scoate din casa lui, dacă nu moare acest bărbat care a luat-o de femeie (adică al 2-lea bărbat), nu poate bărbatul cel dintâi, după ce a trimis-o de la el, dacă se întoarce, să o primească iar ca femeie a sa" (Deuteronomul 24, 2-4). Apoi, arătându-le că nu este de laudă o astfel de faptă, nici nuntă nu a socotit-o că este, ci s-a coborât din pricina slăbiciunii lor şi a zis: „Nu poate bărbatul cel dintâi să o ia de nevastă din nou". Şi a adăugat : „după ce a fost pângărită", punând în lumină prin aceste cuvinte că a doua nuntă, câtă vreme trăieşte primul bărbat, este mai mult spurcăciune decât nuntă. De aceea nu a zis „după ce ea s-a căsătorit" ci „ea se duce". Vezi că grăieşte în acord cu Hristos? Apoi a spus şi pricina: „căci urâciune este înaintea lui Dumnezeu".

Aşa a spus Moise. Dar proorocul Maleahi a arătat mult mai limpede decât Moise acelaşi lucru. Ba nu Maleahi, ci Dumnezeu prin Maleahi, aşa zice: „Se cuvine să privesc la jertfa voastră sau să primesc dar din mâinile voastre"? Iar apoi: „Pentru ce lepezi femeia din tinereţea ta?" (Maleahi 2, 13-14) Arătând cât de mare rău este şi nevrând să-i dea vreo iertare celui ce face aceasta, sporeşte osânda prin cele ce urmează, zicând astfel: „Şi ea este părtaşa ta şi femeia legământului tău şi roadă duhului tău şi nu altul a făcut-o". Vezi câte îndreptăţiri îi dă? Mai întâi vârsta: „femeia tinereţii tale". Apoi legătura de nedesfăcut: „şi ea este părtaşa ta". Apoi felul cum a plăsmuit-o: „roadă duhului tău".

3. Şi pe lângă toate acestea, ceea ce şi este mai mare decât toate acestea e vrednicia Făcătorului. Căci asta înseamnă: „nu altul a făcut-o". Nu poţi să spui - zice - că pe tine te-a făcut Dumnezeu şi pe aceea nu Dumnezeu, ci altul mai mic decât Acela. Ci Unul şi Acelaşi v-a adus pe amândoi la fiinţă, încât chiar dacă pentru altceva nu, măcar

pentru acest lucru sfieşte-te şi păstrează dragostea pentru ea. Căci dacă în cazul robilor, adesea fiind ei despărţiţi unul de altul, faptul că amândoi sunt legaţi să slujească unuia şi aceluiaşi stăpân li se face prilej de dragoste, cu cât mai mult nu trebuie să se întâmple aceasta cu noi, când amândoi avem acelaşi Făcător şi Stăpân. [*dragostea dintre cei doi are ca suport dragostea lor pentru acelaşi Dumnezeu şi o egalitate ontologică venită tot de la El. Dar această egalitate nu se înţelege în sensul ei modern, fără Hristos. Egalitatea poate să aibă loc doar în Hristos, după ce firea este restaurată*] Ai văzut cum şi în Vechiul Testament poruncile cuprindeau rânduielile de căpetenie ale noii filozofii. Şi fiindcă au fost hrăniţi mult timp cu Legea şi erau datori să meargă către cele desăvârşite şi ţintă le erau cele ale noii vieţuiri, la vremea cuvenită proorocul îi aduce către această filozofie.

Să ne încredem în această bună legiuire şi să lepădăm de la noi înşine orice ruşine, şi nici pe femeile noastre să nu le alungăm, nici pe cele alungate de alţii să nu le primim. Cu ce ochi va privi bărbatul pe femeie, cu ce ochi se vor uita la ea prietenii aceluia şi slugile? Căci dacă moare soţul şi cineva ia femeia aceluia, şi dacă numai văzând chipul celui mort [*probabil portretul aceluia executat în timpul vieţii, sau orice alt lucru ce avea legătură cu el, pe când era în viaţă*], ce nu pătimeşte şi suferă, ce fel de viaţă va mai avea dacă bărbatul ei trăieşte? Ştiind cel ce o ia că este soaţa aceluia, cum va veni acasă, cu ce dispoziţie a voinţei, cu ce ochi o va privi pe soţia aceluia ca fiind a sa? Ba mai mult, nici a unuia, nici a celuilalt nu va putea spune cineva că este pe drept una ca aceasta. Căci adultera este femeia nimănui. Fiindcă a călcat şi legămintele cu acela şi nici la tine nu a venit prin legiuirea cuvenită.

Cum dar nu e nebunie să aduci în casă un lucru plin de atâtea rele? Împuţinatu-s-au oare femeile? Pentru ce, dar, fiind atâtea, nu ne este cu putinţă să ne luăm femeie după legea cuvenită şi cu conştiinţă curată? Ci alergăm la cele ce ne sunt oprite, răscolind căsniciile şi aducând răzmeriţe între cei de acelaşi neam, făcându-ne din toate

părţile duşmănie, deschizând gurile altora spre mii de osânde şi făcând de ruşine însăşi vieţuirea noastră. Şi ceea ce este mai cumplit decât toate e că ne strângem pedeapsă de neînduplecat în ziua judecăţii. Căci ce vom spune Celui Ce ne va judeca atunci când, aducând legea în mijloc şi citindu-o, va zice: „Am poruncit ca pe femeia lepădată să nu o iei, pentru că fapta este adulter. Cum, dar, ai îndrăznit să o iei printr-o nuntă oprită?”. Ce vom zice şi cum vom da răspuns? Căci acolo nu e de trebuinţă să se aducă înainte legile cele din afară (ale statului), ci silite sunt să tacă şi pe cei înfricoşaţi îi leapădă în focul gheenei dimpreună cu adulterii şi cu cei ce au nedreptăţit căsniciile altora. Cel ce s-a despărţit de femeie fără pricină - în afară de cea de desfrânare - şi cel ce s-a însurat cu cea divorţată, trăindu-i încă bărbatul, vor fi la fel pedepsiţi, dimpreună cu cea divorţată.

De aceea, mă rog şi vă implor, şi pun sufletul pentru voi, să nu alunge bărbaţii femeile, nici femeile să nu-şi lase bărbaţii, ci să ascultăm de Sfântul Apostol Pavel, care zice: „femeia este legată prin Lege câtă vreme bărbatul ei trăieşte. Dacă bărbatul adoarme, liberă este să se mărite cu cine vrea, numai întru Domnul”.

Ce iertare mai au cei care cutează înainte de sfârşitul bărbatului femeii să facă aceasta, de vreme ce Pavel îngăduie a doua nuntă după sfârşitul soţului şi spune asta cu atâta tărie? Ce apărare mai au, fie aceştia care, trăind încă soţii lor, iau femeile acelora de neveste, fie aceia care se duc la desfrânatele de obşte? Căci şi acela e un alt chip al adulterului: ca acel ce are femeie să discute cu desfrânatele. Căci după cum femeia care are bărbat, dacă se dăruieşte pe sine unuia care nu are nevastă - fie rob, fie liber - este pedepsită de legile privitoare la adulter, tot aşa şi bărbatul care se duce la o femeie fără soţ - că-i desfrânată de obşte ori altceva - păcătuieşte. Căci având femeie, adulter se socoteşte fapta.

Să fugim şi de acest fel de adulter! Căci ce vom spune, ce vom aduce înainte, dacă, după ce cutezăm unele ca acestea, vom veni de faţă cu o pricină bine întocmită: pofta firii? Însă se va porni împotriva noastră femeia dată nouă, lipsindu-ne de această

apărare. De aceea s-a rânduit nunta, ca să nu desfrânezi. Ba, mai mult, nu numai femeia, ci şi mulţi alţii, părtaşi aceleiaşi firi cu noi, ne lipsesc de acestă iertare. Căci atunci când cel împreună rob cu tine, având acelaşi trup şi aceeaşi poftă, îmboldit de aceeaşi silă, nu se uită la altă femeie, ci rămâne în dragoste doar cu femeia sa, ce apărare vei mai avea punând înainte ca motiv pofta? Dar ce voi spune de cei care au femei? Ia gândeşte-mi-te la cei care trăiesc pururea în feciorie şi care nu se împărtăşesc deloc de nuntă, ci arată multă întreagă înţelepciune. Când alţii, care sunt în afara nunţii, au întreaga înţelepciune, ce iertare vei mai avea tu dacă după nuntă desfrânezi? Acestea şi bărbaţii şi femeile să le audă, şi văduvele şi cele căsătorite! Căci Pavel pentru toţi grăieşte, şi legiuirea aceasta zice: „femeia este legată prin Lege câtă vreme trăieşte bărbatul ei. Iar dacă adoarme, liberă este să se mărite cu cine vrea, numai în Domnul". [unul din subiectele tratate în prima cateheză despre căsătorie este aceea a întregii înţelepciuni, primul motiv pentru care se săvârşeşte nunta. Scopul căsătoriei, ca şi al călugăriei (după cum limpede se poate vedea din acest fragment coroborat cu cele din prima cateheză) este a dobândi întreaga înţelepciune, care este de fapt firea întregă, nevătămată de păcat, nedespărţită de Creator, aceea de care se bucura Adam în Rai. Căsătoria, dacă o privim cu adevărat creştineşte, este o şansă de îndumnezeire a omului, fără nici cea mai mică scădere - ca finalitate - faţă de alte căi. Doar că se pleacă din alt punct. Că ambele sunt căi spre îndumnezeire ne spune şi Sfântul Maxim Mărturisitorul în tâlcuirea dată Schimbării la Faţă din Ambigua, unde zice că prezenţa lui Moise şi a lui Ilie lângă Hristos în slavă înseamnă că şi cei căsătoriţi (reprezentaţi prin Moise) şi călugării (reprezentaţi prin Ilie) sunt chemaţi la acea lumină lucitoare]

Şi celor care au bărbaţi şi celor care nu au, şi văduvelor şi celor căsătorite a doua oară, şi simplu spus, tuturor le este de folos acest cuvânt. Căci cea care are bărbat, cât trăieşte acela, nu va alege să fie a altuia, de vreme ce este legată cât timp el trăieşte. Iar cea care îl pierde, dacă voieşte, se poate mărita a doua oară. Nu pur şi simplu, nici oricum să facă aceasta, ci ţinând seama de legiuirile aşezate de Pavel, care zice: „liberă este să se

mărite cu care vrea, numai în Domnul”. Adică s-o facă cu întreagă înţelepciune şi cu curăţie (demnitate, sinceritate). Iar dacă a ales să păstreze legământul faţă de cel adormit, să audă ce cununi i-au fost puse deoparte şi aşa va primi mai multă dorire. „Mai fericită este - zice - dacă rămâne aşa”.

4. Vezi cum tuturor le este de folos cuvântul? Căci se coboară şi la slăbiciunea acelora şi nici pe acestea nu le lipseşte de laude. [*Este una din caracteristicile cuvântului Scripturii, care, asemeni Celui Care l-a dat oamenilor, se face tuturor toate. De aici rezultă necesitatea stringentă ca fiecare să mediteze pentru sine asupra Scripturii - de bună seamă, nu în afara Duhului Bisericii ce sălăşluieşte în scrierile Prinţilor, în oamenii duhovniceşti, în smerirea faţă de fraţii noştri, în slujbe şi, mai cu seamă, în Liturghie - şi să avem mai mult curaj, cu rugăciune şi întrebare, să vorbim cu Dumnezeu prin intermediul Scripturii*] Ceea ce a făcut în legătură cu fecioria şi căsătoria, aceasta face şi în legătură cu prima căsătorie şi cu cea de a doua. Căci după cum acolo nu a oprit nunta, ca să nu îngreuieze pe cei mai slabi, dar nici nu o socotit-o obligatorie, ca să nu depărteze de la cununile puse deoparte pe cei ce vor să rămână feciorelnici, ci a arătat că bună este nunta, dar a limpezit că mai bună e fecioria, aşa şi aici ne pune înainte alte trepte. Arătând că mai bună şi mai înaltă este cea a văduviei - şi după ea şi mai prejos, cea a nunţii a doua - pe cei mai întăriţi şi care vor să treacă peste obstacol îi încununează (adică să rămână văduvă, neînsoțită de al doilea bărbat), iar pe cei mai neputincioşi nu-i lasă să cadă (adică să se însoțească cu al doilea bărbat sau a doua femeie după moartea primului partener). Căci zicând „mai fericită este dacă rămâne aşa” şi auzind „după cugetul meu”, ca să nu socoteşti că aceasta este o lege omenească, adaugă: „şi cred că şi eu am Duhul lui Dumnezeu”. Nu poţi zice că este o părere omenească, ci vădire a harului Duhului şi lege dumnezeiască. Să nu socotim că Apostolul Pavel zice acestea, ci

Mângâietorul (Duhul Sfânt) ni le legiuieşte. Iar dacă zice „şi cred”, nu o spune ca şi cum nu ar avea Duhul, ci smerindu-se şi micşorându-se pe sine. A zis că „mai fericită este”, dar cum este acest „mai fericită” nu a adăugat, arătând astfel îndestulător că zicerea este de la Duhul. [*Duhul Sfânt ne propune fiecăruia, prin Scripturi, câte ceva, dar nu ni-l dezvăluie total, ci aşteaptă să aducem şi noi, prin credinţă, osteneala din partea noastră şi nu - cum adesea facem când nu înţelegem Scriptura sau nu vrem s-o punem în aplicare - să punem la îndoială poruncile date*] Iar dacă vrei să cercetezi şi prin cugetare aceasta, vei afla multă bogăţie de dovezi. Şi vei vedea că văduva este mai fericită nu numai în veacul viitor, ci şi în viaţa aceasta. Iar acest lucru l-a ştiut mai cu seamă Pavel, care şi despre fecioare a zis în chip tainic: „îndemn şi sfătuiesc să alegeţi fecioria” (1 Corinteni 7, 24-26). Şi tot el a zis: „socotesc că din pricina nevoii ce stă de faţă, mai bine este omului să fie aşa” (1 Corinteni 7, 26); şi iarăşi: „dacă fecioara se mărită, nu păcătuieşte” (1 Corinteni 7, 28). „Fecioară” a numit aici nu pe cea afierosită (dedicată), ci doar pe cea nenuntită şi care nu a făgăduit să rămână pururea fecioară. „Necaz vor avea unii ca aceştia în trup. Iar eu vreau să vă cruţ” (1 Corinteni 7, 28). Prin acest simplu cuvânt a lăsat conştiinţei ascultătorilor să înţeleagă toate: durerile naşterii, creşterea copiilor, grijile, slăbiciunile, morţile neprevăzute, duşmăniile, întărâtările, robia prin mii de păreri [*problemele şi poftele care apar şi despre care adeseori ne dăm cu presupusul, fără a întreba pe Dumnezeu*], vinovăţia faţă de răutăţile altora, a primi mii de întristări într-un singur suflet. De toate acestea se depărtează cea care alege înfrânarea [*înfrânarea nu are doar aspectul sexual, ci se referă la toate simţurile, la gânduri, imaginaţie*]; iar după despărţirea de mâhnirile de aici are plată multă în viaţa ce va să vină.

Ştiind toate acestea, să ne sârguim să ne fie de ajuns prima nuntă. Iar dacă o facem pe a doua, s-o facem după rânduiala şi înfăţişarea cuvenită şi după legile lui Dumnezeu. Căci de aceea a zis: „liberă este să se mărite cu cine vrea”. Şi a adăugat: „numai întru Domnul”, în acelaşi timp dându-i şi libertate, dar şi îngrădindu-i-o, oferindu-i şi liberă stăpânie asupra sa, dar punând iarăşi de pretutindeni hotar şi lege acesteia. De

pildă: femeia să nu aducă în casă bărbaţi pângăriţi şi stricaţi, sau actori, sau pe cei ce iau aminte la desfrânate. Ci întru curăţie şi întreagă înţelepciune şi evlavie să se facă, pentru ca toate să fie spre slava lui Dumnezeu.

Şi fiindcă adesea multe femei, după ce le mor bărbaţii dintâi, mai întâi fiind adultere, aşa şi-au adus bărbaţii din urmă [*erau din timpul vieţii soţilor lor în adulter cu bărbaţii cu care, după moartea primilor, se căsătoresc*] şi au scornit alte feluri de pângăriri, de aceea a adăugat „numai în Domnul”, ca nimic din acestea să nu aibă loc la a doua nuntă. Căci aşa se va putea scăpa de învinuiri. Fiindcă mai bine decât toate este să rămână fidelă celui mort şi să păzească legămintele faţă de acela şi să aleagă înfrânarea şi să rămână cu copiii hărăziţi şi să atragă mai multă bunăvoinţă din partea lui Dumnezeu. Dar dacă vrea să se mărite a doua oară, s-o facă întru curăţie, întru întreagă înţelepciune şi după legiuirile cuvenite, căci îngăduit este şi acest lucru. Oprite sunt numai desfrâul şi adulterul.

De aceastea să fugim, şi cei ce au femei şi cei ce nu au. Şi să nu facem de ruşine vieţuirea noastră, nici să trăim o viaţă de batjocură, nici să nu ne întinăm trupul, nici să nu introducem în minte o conştiinţă vicleană. [*să nu ne justificăm raţional patimile desfrâului şi adulterului, prin sofisme viclene şi conştiinţă nesinceră*] Cum mai poţi intra în Biserică după ce te-ai înhăitat cu desfrânatele? Cum îţi mai întinzi către cer mâinile cu care ai îmbrăţişat desfrânata? Cum îţi mai mişti limba şi te mai rogi cu această gură cu care ai sărutat-o pe desfrânată? Cu ce ochi vei privi pe cei mai curaţi dintre prieteni? Dar ce vorbesc de prieteni? Căci şi dacă nu ar şti nimeni, tu însuţi, fără să vrei, te vei roşi şi vei fi ruşinat înaintea tuturor şi, mai mult decât orice altceva, trupul tău va fi respingător. Căci dacă acesta nu era aşa, pentru ce alergi la baia publică după ce săvârşeşti acel păcat? [*toate gesturile noastre ne trădează starea lăuntrică, în acest caz, simţirea păcatului interior (care alterează şi înfăţişarea exterioară) este arătată de falsa dorinţă după spălarea, curăţirea exterioară*] Nu fiindcă te socoteşti mai murdar decât orice noroi?

Ce altă mai bună dovadă cauţi - că necurăţie este ceea ce s-a întâmplat - sau ce hotărâre mai aştepţi să-ţi dea Dumnezeu şi să-ţi spună că e păcat, de vreme ce chiar tu, după ce ai păcătuit, ai o asemenea părere despre cele făptuite? [chiar dacă încercăm să mascăm păcatul, comportamentul vădeşte că în adâncul nostru (în resorturile intime ale firii) ca păcat îl privim. Raţiunea firii noastre dă seama, aproape independent de voinţa noastră, ori de câte ori păcătuim. Căci păcatul, după învăţătura Părinţilor, nu e decât o abatere a puterilor firii de la scopul pentru care au fost făcute de Dumnezeu]

Că ne socotim pe noi înşine necuraţi, laud foarte şi primesc aceasta. Dar că nu venim să facem curăţirea care se cuvine, aceasta o învinuiesc şi îi cer socoteală. Căci dacă murdărie trupească era, firesc e să te speli la baia publică. Dar dacă îţi pătezi sufletul şi îl faci necurat, caută o curăţire care să poată spăla petele lui. Care e baia care spală asemenea păcate? Izvoarele calde ale lacrimilor, suspinurile ce se ridică din adâncul inimii, străpungerea necontenită a inimii, rugăciunile încordate [cu atenţia lăuntrică mereu trează şi cu mintea pironită în Dumnezeu], milosteniile, şi milosteniile făcute cu mărinimie, a osândi cele săvârşite, a nu te mai apuca de aceleaşi lucruri. Aşa se spală firea de păcat, aşa se curăţă petele sufletului. Iar dacă nu facem unele ca acestea, chiar dacă mergem la toate izvoarele râurilor, nu vom putea curaţi nici cât de mică parte din acest păcat. Lucrul cel mai bun este să nu mai facem experienţa acestui urâcios păcat. Dar dacă cineva vreodată cade în cursa lui, să pună aceste leacuri, făgăduind mai întâi că nu va mai cădea în aceleaşi lucruri. Căci dacă, după ce am păcătuit şi am osândit cele ce ni s-au întâmplat, iarăşi ne apucăm de ele, nu vom avea nici un folos din curăţire. Căci cel care, după ce se spălă, se întoarce iar în acelaşi nămol, şi cel care, după ce s-a curăţit, a zidit din nou, şi zidind, iarăşi dărâmă, nu are nici un câştig, decât numai se chinuie şi lucrează de prisos.

Aşa şi noi, ca să nu ne cheltuim viaţa în zadar [viața duhovnicească la care e chemat omul şi, prin el, întreaga creaţie], să curăţim deplin păcatele de mai înainte şi ce

ne-a mai rămas de trăit să petrecem în întreagă înţelepciune şi în cuviinţă şi în toate celelalte virtuţi. Ca, avându-L milostiv pe Dumnezeu, să ne împărtăşim de împărăţia Cerurilor, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie-I slava în vecii vecilor. Amin!

Laudă lui Maxim Mărturisitorul şi despre ce fel de soţie trebuie să ne luăm

1. Că v-am neglijat la Liturghia trecută, m-a durut. Dar că v-aţi bucurat de o mai îmbelşugată masă, m-am desfătat. [*cuvântul de învăţătură din precedenta Liturghie a fost dat de Maxim, căruia i se şi adresează lauda din prima parte a acestei omilii*] Căci cel ce a tras împreună cu mine jugul a tăiat alaltăieri în noi brazdele şi a aruncat seminţele cu limbă neîntreruptă şi a lucrat cu multă grijă pământul sufletelor voastre. Ştiţi limba lui cea curată, aţi auzit cuvântul său şlefuit, v-aţi bucurat de apa cea curgătoare spre viaţa veşnică, cunoaşteţi izvorul din care ies râuri de aur curat. Aşa se numeşte râul care aduce firicele de aur oamenilor ce locuiesc de-a lungul lui. Nu că firea apelor produce aurul, ci revărsările râului întâmplându-se să treacă prin munţi metaliferi, iau cu ele pământ aurifer, şi râul se face comoară pentru cei ce locuiesc lângă el, dându-le bogăţie nemuncită. Unui astfel de râu i s-a asemănat alaltăieri şi acest dascăl, ca prin nişte munţi metaliferi trecând prin curgerile Scripturii şi înţelesurile mai scumpe decât orice aur aducând sufletelor voastre.

Şi ştiu că mai sărace vă par astăzi înţelesurile date de noi. Căci cel care se bucură totdeauna de o masă sărăcăcioasă, dacă i se întâmplă să aibă parte undeva de una mai îmbelşugată şi după aceea se întoarce iar la cea dinainte, mai neagră vede sărăcia ei. Dar pentru aceasta nu o voi lepăda stând la tocmeală. Căci ştiţi, învăţaţi fiind de Pavel, şi să fiţi îndestulaţi şi să flămânziţi, şi să vă prisosească şi să vă lipsească, şi să vă minunaţi de cei avuţi şi să nu dispreţuiţi pe cei săraci (Filipeni 4, 11-14). Şi precum iubitorii de vin şi beţivii se bucură de vinul cel mai bun, dar nu-l dispreţuiesc pe cel mai de jos, aşa şi voi, nemulţumiţi fiind la auzirea dumnezeieştilor cuvinte, primiţi-i şi pe cei mai înţelepţi dintre dascăli, iar celor mai neputincioşi nu le arătaţi împotrivire şi întărâtare. [*credem că este de prisos să mai comentăm nivelul la care se predica în Antiohia secolului al IV-lea. O*

predică bună nu este una care uimeşte pe ascultători prin subtilitatea şi bogăţia informaţiilor (deşi de multe ori acestea pot fi foarte folositoare), ci una care reuşeşte să sape adânc în inima ascultătorilor şi să pună acolo seminţele dumnezeieşti (a se vedea începutul paragrafului). Dar puterea de a intra adânc în brazdele sufletului este dată de vieţuirea celui care vorbeşte şi de măsura în care Hristos trăieşte în el] Căci cei găunoşi şi împrăştiaţi [*desemnează atât pe cel molatic, cu caracter slab şi nestatornic, cât şi pe cel plin de mândrie, de prejudecăţi, cu nasul pe sus*] au greaţă şi dacă este o masă mai îmbelşugată. Dar cei neadormiţi şi treji, care flămânzesc şi însetoşează de dreptate, şi la una mai sărăcăcioasă aleargă cu multă căldură. [*bine ar fi să nu mai judecăm pe unii preoţi că ţin predici plictisitoare (faţă de alte timpuri avem acum mii de cărţi folositoare). Chiar dacă ar repeta monoton şi ar repovesti doar pericopa evanghelică ar fi deajuns să scoată în sufletele noastre noi înţelesuri. Căci cel duhovnicesc chiar dacă ar citi de mii de ori Scriptura nu s-ar sătura şi nu ar ajunge la capătul înţelesurilor ei. Dovadă este spre exemplu cazul Sfântului Serafim de Sarov care în fiecare zi, de luni până joi, citea una din cele patru evanghelii, şi doar el poate şti ce bucurii a trăit cugetându-le. Aceasta nu înseamnă să ne complăcem într-o situaţie deplorabilă din punct de vedere catehetic. Dar mult mai importantă este dispoziţia şi atenţia sinceră cu care mergem la Biserică*]

Şi că nu sunt vorbe linguşitoare, aţi dovedit-o mai ales din predica ce vi s-a spus alaltăieri. [*iată poziţia Sfântului faţă de plecăciunile şi laudele gratuite, în Biserică ar trebui să fim realişti şi sinceri: ce e de lăudat s-o facem cu bucurie, iar ce este poleială să înlăturăm cu smerenie şi rugăciune, în cazul de faţă este remarcabilă fineţea duhovnicească a celui cu gură de aur: îi laudă pentru că s-au smerit şi au arătat sincer că unii sunt în greşeală, iar alţii că îi compătimesc pe primii, demonstrând astfel că îl doresc mai mult pe Hristos decât păcatul. Lauda Sfântului nu este un act de politeţe, ceea ce le şi argumentează imediat mai jos*]

Căci v-am grăit multe cuvinte despre nuntă, arătând că adulter este şi a alunga femeia şi a te căsători cu cea alungată, dacă îi trăieşte încă bărbatul. Şi citindu-vă legea lui

Hristos care zice: „Cel ce se însoară cu cea divorţată face adulter şi cel ce divorţează de femeie, în afară de pricină de desfrâu, o face să săvârşească adulter” (Matei 5, 32), am văzut pe mulţi plecându-şi ochii, bătându-şi faţa, şi nemaiputând să-şi ridice capul, şi atunci, privind la cer am zis: Binecuvântat este Dumnezeu că nu vorbim unor auzuri moarte, ci mintea ascultătorilor a priceput cele spuse cu multă adâncime. Mai bine este a nu păcătui deloc, însă nu este puţin lucru pentru mântuire ca cel ce a păcătuit să fie îndurerat şi să se osândească în sufletul său şi să-şi biciuiască conştiinţa cu multă amănunţime. Căci o asemenea osândire este o parte a dreptăţii şi într-adevăr duce la a nu mai păcătui.

De aceea şi Pavel, făcându-le întristare celor care au păcătuit, s-a bucurat nu fiindcă i-a întristat, ci fiindcă i-a îndreptat prin acea întristare. Căci zice: „M-am bucurat nu că aţi fost întristaţi, ci fiindcă aţi fost întristaţi spre pocăinţă. Căci întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăinţă neschimbată” (schimbare a minţii care nu mai are nevoie la rândul ei de altă pocăinţă; lucrarea faptelor bune, chimbarea în bine a omului care pune bun început) (2 Corinteni 7, 9-10). Fie că v-aţi îndurerat atunci pentru păcatele proprii, fie pentru ale altora, sunteţi vrednici de mii de laude. Căci atunci când cineva se îndurerează pentru păcatele altuia vădeşte milostivire apostolească şi îi urmează sfântului aceluia (Pavel) care zice: „Cine este slab şi eu să nu fiu slab, cine se poticneşte şi eu să nu ard ?” (2 Corinteni 11, 29). Când acela primeşte să se roage pentru ale tale, a stins şi pedeapsa pentru cele pe care ai îndrăznit să le faci şi s-a făcut şi pe sine, prin această întristare, mai vrednic de cele din veacul viitor (mai sigur; a simţit mai multă asigurare că va dobândi cele din veacul viitor). De aceea şi eu, văzându-vă că vă plecaţi capetele şi că suspinaţi şi vă loviţi faţa, m-am bucurat cugetând la roada acestei întristări.

De aceea, şi azi, despre aceeaşi pricină vă vom vorbi, încât cei care voiesc să se căsătorească să aibă multă grijă pentru acest lucru. Căci dacă cei ce vor să cumpere case şi slujitori cercetează cu de-amănuntul şi se târguiesc cu cei care vând şi vor să vadă cu atenţie cele spre vânzare [*astăzi nu mai avem nici măcar acel minim discernământ,*

căci privind reclamele fără o minte trează, nu mai cercetăm riguros producătorul şi produsul, ci ne lăsăm atraşi de ce ni se spune în spotul publicitar] şi îndemânarea celor pe care îi vor cumpăra, starea trupului lor şi înclinarea sufletului, cu cât mai mult cei care vor să-şi ia soţie, nu trebuie oare să arate o mult mai mare grijă? Dacă o casă este proastă se poate da iarăşi înapoi, iar un slujitor ce se arată [după cumpărare] netrebnic, se poate da înapoi celui ce l-a vândut. Dar soţia, o dată luată, nu se mai poate da înapoi celor care au dat-o, ci eşti silit să o ai până la sfârşit. Chiar dacă e rea, alungând-o, cazi în adulter după legile lui Dumnezeu. Aşadar, când vrei să-ţi iei soţie, nu lua aminte doar la legile din afară, ci înaintea acelora, uită-te la cele ale noastre, legile creștinilor. Căci după acestea [legi] şi nu după acelea [legile statului, ale societății] te va judeca Dumnezeu în Ziua aceea a Judecăţii. Acelea, [legile statului, ale societății] dacă le treci cu vederea, îţi aduc adesea pagubă în bunuri; acestea [legile lui Dumnezeu], dacă le neglijezi, aduc sufletului osândă neîmbunată şi focul cel nestins.

2. Tu însă, când vrei să-ţi iei nevastă, alergi cu multă grăbire la legile cele din afară şi stând asupra lor, le cercetezi în toată amănunţimea: cum să fie femeia, să nu aibă copii, dacă are copii, dacă are doi sau trei, şi ce fel de tată are, dacă ea se poate folosi de bunurile proprii, dacă mai are şi alţi fraţi la moştenire, ce parte îi revine viitorului soţ, şi când soţul va deveni stăpân peste toate ale ei - ca să nu lase pe nimeni să ia nici o fărâmă din averea ei -, şi în ce condiţii este lipsit acesta (soțul) de toată averea. Şi multe altele de acest fel cercetând cu sârguinţă în legătură cu soţia, pe toate le cuprinzi şi le examinezi ca nu cumva, în vreun fel, ceva din lucrurile cuvenite femeii să ajungă la altcineva. Şi cu toate că dacă se întâmplă ceva la care nu te-ai gândit, se va face pagubă în bunuri, însă nu laşi nimic dintre acestea trecut cu vederea. Aşadar, cum nu este lucru aiurit ca pentru nişte bunuri ce se vor pierde să arătăm atâta sârguinţă, iar pentru primejdia ce ni se face

sufletului şi pentru pedepsirile din viaţa veşnică să nu mişcăm un deget, când ar trebui ca mai întâi de toate celelalte pe acestea (cele ale sufletului) să le căutăm şi pentru acestea să ne preocupăm şi să ne tocmim cu de-amănuntul.

De aceea, vă rog şi vă sfătuiesc pe cei ce urmaţi să vă însuraţi, să ieşiţi în întâmpinarea lui Pavel şi să citiţi legiuirile despre nuntă aşezate de el, şi să vă instruiţi mai întâi ce porunceşte să facem, să cercetaţi acea femeie dacă este rea şi vicleană [*imaginea este aceea a unei răni care pare vindecată, dar ascunde în ea puroiul, inducând în eroare pe cei ce o privesc*] ori robită de beţie, batjocoritoare, fără pic de minte, ori are alt scăzământ de acest fel, şi abia după aceea să vorbiţi despre nuntă. Dacă vezi că Pavel îţi dă deplină putere să cercetezi, găsind una din aceste patimi la aceea, desparte-te de ea şi ai cutezanţa de a-ţi lua alta, ca să fii departe de orice primejduire. Dar să-ţi lepezi femeia după nuntă nu îngăduie, ci porunceşte ca pe cea care are toate celelalte neputinţe <u>în afară de desfrâu</u>, s-o iubeşti şi s-o ţii la tine, şi astfel te asigură că trebuie să porţi toată răutatea femeii. Iar dacă acest lucru este greu şi împovărător, fă orice şi preocupă-te ca să-ţi iei o soţie bună din început, îngăduitoare, vrednică de încredere din start, ştiind că altfel faci <u>una din două</u> rele: ori îţi iei soţie rea şi îi porţi povara ori o alungi, şi atunci cazi în adulter (iar aceasta nu-i de îngăduit). „Căci cel ce-şi alungă femeia - zice -, în afară de pricină de desfrâu, o face (pe femeie) să facă adulter. Iar cel ce se însoară cu cea lepădată face adulter”.

Să cercetăm bine acestea înainte de nuntă şi să cunoaştem aceste legiuiri şi să ne sârguim mult ca să ne luăm o soţie care dintru început se armonizează şi se potriveşte cu felul nostru de a fi. Luându-ne o asemenea femeie nu vom avea doar această bucurie, că niciodată nu o vom părăsi, ci şi că o vom iubi cu toată tăria cu care Pavel a poruncit. Căci zicând: „bărbaţilor, iubiţi pe femeile voastre” (Efeseni 5, 25), nu s-a oprit la aceasta, ci ne-a dat şi măsură dragostei: „după cum şi Hristos a iubit Biserica”. Şi spune-mi, cât a iubit-o Hristos? Încât S-a dat pe Sine pentru ea. Aşadar, chiar dacă trebuie să murim pentru soţie, să nu ne dăm la o parte. Căci dacă Stăpânul (tău) aşa a iubit pe roabă

[Biserica], că S-a dat pe Sine pentru ea, cu cât mai mult trebuie să o iubeşti la fel pe cea împreună roabă cu tine.

Dar să luăm aminte că nu frumuseţea Miresei L-a atras pe Mire şi nici virtutea sufletului. Aşa ceva nu se poate zice! Iar că era urâtă şi necurată, ascultă cele ce urmează; căci, zicând: „S-a dat pe Sine pentru ea", a adăugat: „ca s-o sfinţească pe ea curăţind-o prin baia apei" (Efeseni5, 26). Şi zicând „curăţind-o pe ea", a arătat că era necurată înainte şi puturoasă, şi nu oricum, ci avea cea mai de pe urmă necurăţie. Căci era mânjită cu jertfe şi fumigaţii şi curăţiri cu apă şi sânge şi cu mii de alte pete de acest fel [din jerfele aduse idolilor]. Dar chiar şi aşa nu S-a scârbit de lipsa ei de frumuseţe, ci a schimbat urâciunea, a plăsmuit-o din nou, i-a dat altă vieţuire, i-a iertat păcatele. [*i-a schimbat ritmul de vieţuire, de la unul agitat, specific păcatului, la unul plin de pacea lui Hristos. La fel, faptul că suntem ai lui Hristos se reflectă în ritmul nostru de vieţuire, ce se reflectă, la rândul lui, în toate actele şi gândurile ce le avem. Această schimbare a ritmului de vieţuire ţine de harul care pătrunde şi schimbă în chip real firea omului (în cazul de faţă, schimbă firea unuia din soţi) şi nu de autoeducaţie ori propria nevoinţă, deşi fără aceasta din urmă nici harul nu va lucra. Un lucru demn de notat şi de aprofundat este acela că acest verb este folosit, tot de Sfântul Ioan Gură de Aur, când vorbeşte de prefacerea cinstitelor daruri în Trupul şi Sângele lui Hristos. Redăm textul: „Căci nu omul este cel ce face ca darurile puse înainte să devină Trupul şi Sângele lui Hristos. Preotul stă numai şi împlineşte formula şi aduce rugăciunea, însă harul şi puterea lui Dumnezeu sunt cele care lucrează toate. Acesta este, zice preotul, Trupul Meu. Acest cuvânt preface darurile puse înainte". Este limpede că în acest caz toate sfintele taine sunt legate de transformarea omului din trupesc în om duhovnicesc şi că în afara Euharistiei e greu de conceput cum s-ar realiza înduhovnicirea omului. Credem că este limpede şi că oricare creştini căsătoriţi nu se vor putea îndumnezei fără o participare conştientă şi simţită la Sfânta Liturghie, de bună seamă cerându-se şi din partea noastră cooperarea deplină*]

Acestuia urmează-i şi tu! Şi chiar dacă consoarta greşeşte cu mii de păcate faţă de tine, iartă-i-le toate şi fii îngăduitor. Chiar dacă îţi iei una cu rele obiceiuri, domoleşte-o cu îngăduinţă şi blândeţe, după cum şi Hristos, Biserica. [*când suntem în contact cu altă persoană ritmurile noastre de vieţuire suferă influenţe reciproce. Cel care este mai puternic are cea mai intensă acţiune asupra schimbării celuilalt. Trebuie să fim conştienţi că pentru a putea schimba un om cu un ritm agitat e nevoie ca noi să avem o trăire plină de blândeţe, dar această trăire să fie mult mai puternică decât în celălalt. Şi poate fi astfel, căci adevăratul creştin nu lucrează cu puterea sa, ci cu a lui Hristos, Cel Ce a biruit lumea. Prin urmare, toată problema se reduce la cât de adânc vieţuieşte creştinul în Hristos şi nu la greşelile celuilalt*] Căci nu a spălat numai necurăţia ei, ci i-a şters şi bătrâneţea, dezbrăcând omul cel vechi ce era alcătuit din păcate. [*omul care trăieşte în noi înainte de Hristos este produsul păcatelor săvârşite şi a urmărilor moştenite de la părinţi. Ceea ce noi lumim personalitate, caracter etc, ar trebui să fim conştienţi că sunt loar accidente ale firii noastre alterate. Când Hristos intră cu adevărat în mod simţit în om, el [omul] nu se mai supune canoanelor psihologiei care se ocupă cu ceea ce apostolul Pavel numeşte în Epistola a doua către Corinteni - cap 2 şi 3 - „omul trupesc" şi „omul sufletesc"), ci legilor duhovniceşti şi devine om duhovnicesc. Cât suntem încă din primele două categorii, ne putem ajuta şi de psihologie, psihanaliză etc, dar să nu credem că ele sunt într-adevăr eficiente şi oferă soluţii reale. Viaţa în Hristos este una a Duhului ce se revarsă prin Sfintele Taine şi Sfintele virtuţi, cum spune părintele Iustin Popovici*]

Şi aceasta, a zis-o în chip tainic însuşi Pavel: „Ca să Şi-o înfăţişeze Sieşi Biserică slăvită, neavând pată ori zbârcitură" (Efeseni 5, 27). Căci nu numai frumoasă a făcut-o, ci şi tânără, nu după firea trupului, ci după dispoziţia liberei voinţe. Şi nu numai acesta e lucru minunat: că primind-o pe cea lipsită de frumuseţe şi urâtă şi plină de ruşine şi îmbătrânită nu S-a scârbit de urâţenia ei, ci S-a dat pe Sine morţii şi i-a schimbat înfăţişarea în frumuseţe nemeşteşugită. [nu obţinută prin lucruri adăugate: retuşuri

cosmetice, operaţii estetice] Dar şi după aceasta, adesea văzând-o murdară şi pătată, nu o leapădă, nici nu o alungă cu asprime, ci rabdă, tămăduind-o şi îndreptând-o. Căci, spune-mi, câţi nu au păcătuit după ce au crezut, şi El nu S-a scârbit de ei? De pildă, desfrânatul din Corint mădular al Bisericii era. Dar Hristos nu a tăiat mădularul, ci l-a îndreptat. Toată Biserica galatenilor a luat-o razna şi a căzut în iudaism. Dar nici pe aceea nu a lepădat-o. Ci, îngrijindu-Se prin Pavel de ea, a adus-o iar la cea dintâi cinste. Şi după cum în trupurile noastre, când este vreo boală, nu tăiem mădularul, ci împingem afară boala, aşa să facem şi cu femeia. Dacă e în ea oarecare răutate, nu lepăda femeia, ci scoate afară răul. Căci femeia se poate îndrepta, dar adesea un mădular vătămat nu mai este cu putinţă să-l vindecăm. Dar chiar dacă ştim că vătămarea lui este de netămăduit, nici aşa nu-l tăiem. Fiindcă şi picioare strâmbe având adesea mulţi, şi pulpe oloage, şi mână uscată şi moartă, şi ochiul chiorâş, nici ochiul nu-l scot, nici mâna nu o taie. Ci, chiar văzând că nu au nici un folos pentru trup şi fiind conştienţi că aduc şi multă ruşinare celorlalte mădulare, le păstrează din pricina împreună pătimirii cu celelalte.

3. Aşadar, cum este cuvenit să avem atâta purtare de grijă unde nu se poate tămădui nimic şi nu este nici un folos, iar unde sunt bune nădejdi şi multă schimbare să lepădăm îngrijirea? [observația este perfect valabilă și aplicabilă în sens general în multe cazuri: omul se îngrijește și se îngrijorează de trup și exterior decât de zidirea sufletească] Căci cele care sunt handicapate prin fire nu e cu putinţă să fie iarăşi dobândite, dar voia liberă dacă este strâmbată se poate reface. [*termenii greceşti oferă o imagine: este ca o persoană care umblă de colo colo, se abate în toate părţile şi nu are un ritm al mersului şi care în cele din urmă, dându-şi seama de agitaţia în care se află, îşi impune să meargă în ritm constant şi liniştit*]

Dar şi dacă ai zice că ea (femeia) boleşte fără nădejde de vindecare şi că are

trebuinţă de multă purtare de grijă pentru felul ei de a fi, nici aşa nu poate fi lepădată. Căci nici mădularul bolnav care nu se mai poate vindeca nu se taie. Iar ea este mădularul tău. Căci zice Scriptura: „Vor fi cei doi un singur trup". Iar în cazul mădularelor nu avem nici un câştig din îngrijirea lor, fiindcă ele sunt mai dinainte de neîndreptat din pricina neputinţei lor. Dar în cazul femeii, chiar dacă bolnavă fiind rămâne netămăduită, multă plată ni se pune deoparte dacă o învăţăm şi o educăm. Şi chiar dacă aceea [femeia] nu se foloseşte cu nimic de învăţătura noastră, vom primi de la Dumnezeu multă răsplată pentru răbdarea noastră. Căci pentru frica Aceluia am arătat atâta răbdare şi am suferit cu blândeţe răutatea ei şi nu am lepădat mădularul nostru. Căci femeia ne este un mădular de neapărată trebuinţă (pentru cei care s-au căsătorit), şi de aceea trebuie mai cu seamă s-o iubim. Acest lucru l-a învăţat iarăşi Pavel, când a zis: „Aşa sunt datori bărbaţii să-şi iubească femeile, ca pe trupurile lor. Nimeni, vreodată, nu și-a urât trupul, ci îl hrăneşte şi îl încălzeşte, după cum şi Hristos, Biserica. Iar noi, mădulare suntem ale trupului Lui, din carnea Lui şi din oasele Lui" (Efeseni 5, 28-30).

După cum Eva - zice Pavel - a fost din coasta lui Adam, aşa şi noi suntem din coasta lui Hristos, căci aceasta înseamnă din trupul Lui şi din oasele Lui". Iar că Eva a fost din coasta lui Adam, cu toţii ştim, şi Scriptura limpede zice aceasta: „A adus somn asupra lui şi a luat una din coastele lui şi a zidit-o pe femeie" (Facere 2, 21-22). Dar că şi Biserica s-a plămădit din coasta lui Hristos, oare de unde ar putea cineva să ne arate? Însă şi acest lucru ni-l arată Scriptura. Când Hristos a fost pus pe cruce şi pironit şi apoi a murit, „apropiindu-se, unul dintre ostaşi a împuns coasta Lui şi a ieşit sânge şi apă"(Ioan 19, 34). Din acel sânge şi apă a luat fiinţă toată Biserica. Chiar El însuşi mărturiseşte, zicând: „Dacă nu se va naşte cineva din nou din apă şi din Duh, nu poate să intre în împărăţia Cerurilor" (Ioan 3, 5). Sângele îl numeşte Duh. Noi suntem născuţi prin apa botezului şi suntem hrăniţi prin sânge. [*relaţia dintre bărbat şi femeie este alimentată din cea dintre Hristos şi Biserică. Euharistia şi botezul ar trebui să constituie începutul, mijlocul şi sfârşitul relaţiei celor doi, barometrul care reglează vieţuirea în familie sub*

toate aspectele ei, fapt aproape ignorat în căsătoriile din ziua de azi. Cum se arată în propoziţiile următoare, puterea dragostei dintre cei căsătoriţi este dată de tăria legăturii dintre Hristos şi Biserică] Vezi cum suntem din carnea Lui şi din oasele Lui, născuţi şi hrăniţi din sângele Aceluia şi din apă? Şi după cum, în timp ce Adam dormea, a plămădit-o pe femeie, aşa, în timp ce Hristos era mort, a plăsmuit Biserica din coasta Lui.

Dar nu numai pentru aceasta trebuie să ne iubim femeia - fiindcă este mădularul nostru şi că dintru noi îşi are începutul plăsmuirii -, ci şi fiindcă lege ne-a pus pentru aceasta Dumnezeu, zicând aşa: „Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeia sa şi vor fi cei doi un singur trup" (Facere 2, 24). Căci de aceea a citat şi Pavel legea aceasta, ca din toate părţile să ne îmboldească spre această dragoste. Ia uită-te la înţelepciunea apostolească! Căci nu pornind numai de la legile dumnezeieşti, nici doar de la cele omeneşti, ne duce spre dragostea de soţii, ci, împletindu-le pe amândouă - din prima luând ceea ce este mai înalt şi mai înţelept, din a doua ceea ce este neputincios şi supus firii - aşa ne duce către iubire. Pentru aceea, începând de la aşezămintele lui Hristos, introduce îndemnul, zicând: „iubiţi-vă femeile precum şi Hristos a iubit Biserica" (Efeseni 5, 25). Apoi merge la cele omeneşti: „aşa sunt datori bărbaţii să-şi iubească femeile, ca pe trupurile lor". Apoi iar se întoarce la Hristos: „căci mădulare suntem ale trupului Său, din carnea Lui şi din oasele Lui"; şi iarăşi la cele omeneşti: „pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeia sa". Şi după ce citează legea aceasta, zice: „Taina aceasta mare este". Cum este mare, spune-mi? Prin aceea că fetiţa care a şezut tot timpul în cămările femeilor, care nu l-a văzut niciodată pe mire, atât de mult îl pofteşte şi îl iubeşte din prima zi, ca pe propriul trup. Şi iar, bărbatul, pe cea care nu a văzut-o niciodată, cu care niciodată nu a avut vreo întâlnire prin vorbă, pe aceasta şi el o pune mai presus de toate din chiar prima zi; şi mai presus de prieteni şi de slugi şi de părinţi. Părinţii, iarăşi, dacă din altă pricină ar fi deposedaţi de bunuri, ar muşca şi s-ar învenina şi i-ar trage la tribunal pe cei care i-au deposedat. Dar aici, adesea, unui om pe care nu l-au văzut niciodată, nici l-au cunoscut, îi

înmânează pe fiica lor cu zestre multă. Şi se bucură făcând aceasta şi nu socotesc că lucrul este pagubă, ci văzându-şi fiica plecată, nu-şi mai aduc aminte de împreună vieţuirea cu ea, nici nu se îndurerează, nici nu se tânguie, ci mulţumesc şi socotesc că au plinit o făgăduinţă când îşi văd fiica dusă de acasă şi împreună cu ea şi multe bunuri. Pe toate acestea cugetându-le Pavel, că amândoi, lăsându-şi părinţii, se înlănţuie unul de altul şi că împreuna fericire din acea vreme [când cei doi se întâlnesc] este mai tare decât îndelungata vreme petrecută cu părinţii, şi ştiind că acest lucru nu este omenesc, ci Dumnezeu l-a sădit în adâncul acestor îndrăgostiţi, i-a pregătit şi pe cei care se despart şi pe cei de care se despart să facă cu bucurie acest lucru şi zice: „Taina aceasta mare este″. [*se pare că Sfântul Ioan leagă căsătoria de o taină a firii, dar cu împreună-lucrarea lui Dumnezeu şi nu de ceea ce noi numim în sens juridic Taina căsătoriei. E drept că doar în Biserică ea poate fi pe deplin trăită (căci plenitudinea ei este legată de împărtăşirea cu Hristos), dar acest lucru nu exclude că Dumnezeu nu participă tainic cu harul Său şi în căsătoriile sincere ale necreştinilor*] Şi după cum în cazul copiilor, pruncul născut, chiar dacă nu vorbeşte, de îndată îşi cunoaşte după privire părinţii, aşa şi mirele şi mireasa, fără să-i împreuneze cineva, fără să-i îndemne şi să-i sfătuiască, se potrivesc unul cu altul din priviri. Apoi ştiind că şi în cazul lui Hristos s-a făcut aceasta şi mai cu seamă în cazul Bisericii, Sfântul Apostol Pavel şi-a ieşit din sine şi s-a minunat.

Cum, dar, s-a făcut aceasta în cazul lui Hristos şi al Bisericii? După cum mirele lăsându-şi tatăl se duce spre mireasă, aşa şi Hristos, lăsând scaunul părintesc, a venit către Mireasă. Nu ne-a chemat pe noi sus, ci Însuşi a venit la noi. Iar când auzi că „a lăsat”, să nu socoteşti că Şi-a schimbat locul [starea dumnezeiască], ci că S-a împreună-pogorât. Căci şi împreună cu noi fiind, era şi împreună cu Tatăl. De aceea zice: „Taina aceasta mare este”. [*aici, taina este legată şi de întruparea Mântuitorului, dar şi de realitatea căsătoriei*] Mare este şi ceea ce se întâmplă în cazul oamenilor. Iar când văd că se întâmplă acelaşi lucru ca şi cu Hristos şi Biserica îmi ies din mine şi mă minunez. De aceea, zicând: „taina acesta mare este”, a adăugat: „iar eu zic în Hristos şi în Biserică”

(Efeseni 5, 32). Ştiind ce fel de taină este nunta şi model minunat, [*nunta este model al întrupării lui Hristos. Prin urmare, singura şansă de a o înţelege pe deplin este comuniunea cu Hristos-Mirele prin Biserică-Mireasa, adică de a intra prin experienţă în taina legăturii dintre Hristos şi Biserică*] nu sfătui la întâmplare, nici oricum despre ea, nici nu căuta bogăţia averii pentru ca să-ţi iei o mireasă. Căci nunta nu trebuie socotită târguiala, ci comuniune de vieţuire. [*cei doi sunt părtaşi aceleiaşi vieţuiri, care este viaţa în Hristos*]

4. Căci pe mulţi i-am auzit grăind: „cutare s-a făcut mai înstărit după nuntă, sărac fiind mai înainte, şi fiindcă şi-a luat femeie bogată s-a înavuţit şi se desfătează acum". Ce zici, omule?! Pofteşti câştig de pe urma femeii şi nu te ruşinezi, nici nu roşeşti, nici nu intri în pământ pentru că te frământi pentru asemenea chipuri de câştig? Unde sunt aceste cuvinte vrednice de un bărbat: „Un singur lucru este al femeii: să păstreze cele adunate, să păzească ceea ce intră în casă, să se îngrijească de gospodărie"? Căci şi pentru aceasta ne-a dat-o Dumnezeu, ca întru acestea să ne ajute, şi în toate celelalte. [*după cum rezultă din acest text, femeia nu este înlăturată din viaţa publică, căci ea este menită să-şi ajute soţul în casă şi în „toate celelalte". Ceea ce diferă este modul de participare, deci este vorba de o diferenţă în modul de participare, nu în participarea efectivă. Ca exemplu negativ putem da faptul că uneori la perşi (ca de altfel de multe ori şi în Bizanţ) adevărata cârmuire a imperiului se făcea din serai, de către soţiile favorite ale regelui, acesta fiind doar un instrument al poftelor soţiilor. Ca exemplu pozitiv, sugerăm a se medita asupra capitolului 31 din Pildele lui Solomon cu învățături date de femeie către fiul său*]

Şi deoarece viaţa noastră obişnuieşte să aibă două laturi, una publică şi alta privată, Dumnezeu, deosebindu-le, a hărăzit femeii cârmuirea casei, [*literal: să stea în fruntea casei. La romani, Domina (de unde avem actualul „doamnă") era soţia*

stăpânului casei şi se bucura de mare cinste. Apelativul Maicii Domnului în tradiţia latină este Domina, ca una ce este „mai cinstită decât heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decât serafimii". Şi ceea ce este mai surprinzător, cinstea aceasta a dobândit-o fiindcă era smerită în adevăratul înţeles al cuvântului, căci ea însăşi spune că „a căutat spre smerenia roabei Sale, că iată, de acum mă vor ferici toate neamurile; mărire mi-a făcut Cel Puternic şi Sfânt e numele Lui" (Luca 1, 48-49)] iar bărbaţilor toate treburile civile, cele din piaţă, [*locul unde se dezbăteau probleme culturale, economice, publice etc. A se vedea spre exemplu unul din rolurile pieţei în descrirea vizitei lui Pavel la Atena, când a vorbit în Areopag*] de la tribunal, din conducere, [*literal „din senat". Locul unde se făceau sfatuiri obşteşti*] din armată, şi toate celelalte. Căci femeia nu poate să ţină lancea, nici să tragă săgeţi, dar poate să ţină fusul şi să ţeasă pânza, şi toate celelalte din casă să le pună cu bună rânduială. [*ceea ce este de cugetat e faptul că azi femeile poftesc fără discernământ să conducă o societate de tip patriarhal şi nu să-şi descopere vocaţia proprie prin care ar putea ajuta mult mai mult pe bărbaţi să dărâme sistemul social - greşit din multe puncte de vedere - construit chiar de ei*] Nu poate să-şi manifeste voia în senat, dar poate să şi-o manifeste în casă şi adesea cele pe care le cunoaşte bărbatul despre cele ale casei, ea le cunoaşte mai bine. Nu poate să orânduiască bine averile obşteşti, dar poate să-şi crească bine copiii, care sunt cea mai mare avere. [*nu există diferenţă între raţiunile celor două tipuri de cârmuire, ci doar între modurile lor de manifestare. Iar în ascetică (adică în efortul nostru de a ajunge de la chip la asemănare, singurul lucru cu adevărat important în viaţa aceasta) nu contează chipul sub care se lucrează o virtute (care ţine de personalitatea fiecăruia), ci în ce măsură ea activează toate potențele chipului spre a ajunge asemenea în cele din urmă cu Hristos. Prin urmare, pentru o lume neduhovnicească (despre una desacralizată nici nu mai încape vorba) contează aspectul exterior al lucrurilor (şi de aici şi aparenta inegalitate între bărbat şi femeie). Pentru cea duhovnicească, esenţialul este descoperirea raţiunilor sădite în ele (în lucrurile făcute de Dumnezeu) de Dumnezeu. Păcatul - în sensul de abatere a*

puterilor fireşti de la scopul pentru care au fost create de Dumnezeu - este cel care aduce inegalităţile (nu ierarhiile, care ţin de diversitatea creaţiei şi nu de raporturi juridice de subordonare)]

Femeia poate cunoaşte răutăţile slujnicelor, poate să se îngrijească de îndreptarea celor făcute de slugi, să ofere soţului toată cealaltă asigurare şi să abată de la el toată grija de cele din casă. Ea se preocupă de camere, de lână, de pregătirea la timp pentru toate, de înfăţişarea hainelor şi de toate celelalte care nu i se potrivesc bărbatului (adică la care nu este priceput bărbatul), nici nu le poate face cu uşurinţă vreodată (bărbatul), chiar de s-ar sârgui de mii de ori (bărbatul). Căci și aceasta este lucrarea dărniciei şi înţelepciunii lui Dumnezeu, [dorinţei lui Dumnezeu de a le da oamenilor cinste] ca acel (lucru ori talent) ce este de folos în treburile mai mari să fie inferior şi de nici un folos în cele mai mici, aşa încât necesară este trebuinţa femeii. Căci dacă îl făcea pe bărbat să fie deprins în amândouă, uşor de dispreţuit devenea neamul femeiesc. Şi iarăşi, dacă îngăduia femeii să se ocupe de ceea ce este mai mare şi mai de folos, umplea femeile de multă nebunie. De aceea nu i le-a dat doar unui singur neam în îngrijire pe amândouă, ca nu cumva să fie micşorat celălalt neam şi să pară că există de prisos. Nici nu le-a împărţit pe amândouă în chip egal fiecărui neam, ca nu cumva din această egalitate să iasă vreo luptă sau încrâncenare, iar femeile, răzvrătindu-se, să poftească aceeaşi cinste cu bărbaţii. Ci, cugetând mai dinainte cele egale [*locul cuvenit fiecăruia, care să nu producă inegalităţi nepermise, de tip structural*] şi paşnice, şi păstrând pentru fiecare rânduiala cuvenită, a deosebit viaţa noastră în două: ceea ce este mai de trebuinţă şi mai de folos (greu) i-a dat bărbatului, iar ceea ce este mai mic şi inferior (slab, firav), femeii, încât acela [lucrul respectiv], din pricina slujirii lui de neapărată trebuinţă [importanță], să ne fie foarte dorit, iar aceea [lucrul respectiv], din pricina slujirii mai mici, să nu fie coborâtă în ochii bărbatului său.

Aşadar, ştiind cu toţii acestea, un singur lucru să căutăm: virtutea sufletului şi

nobleţea chipului de vieţuire, [*omul, în viziunea Părinţilor, este un aristocrat, şi nu se cuvine ca prin fapte înjositoare, nedemne de statutul său, să se coboare la treapta comportamentului vulgar şi nemanierat (de bună seamă acestea se referă la cele duhovniceşti şi nu la feluritele convenţii omeneşti prin care suntem sau nu consideraţi mondeni, deşi aceste două sfere de existenţă nu se exclud. Un om duhovnicesc niciodată nu bruschează prin vulgaritatea comportamentului, căci „dragostea nu se poartă cu necuviinţă", spune Sfântul Pavel în I Corinteni, cap. 13)*] ca să ne bucurăm de pace, ca să ne desfătăm necontenit întru înţelegere şi dragoste. [*voia este starea când cei doi au aceeaşi minte, acelaşi mod de a cugeta, lucru ce nu se poate dobândi decât dacă avem „mintea lui Hristos"*] Căci cel care îşi ia femeie bogată, a luat-o mai degrabă ca stăpână decât ca soţie. [*bogăţia se poate referi şi la calităţile persoanei, şi practic se întâmplă aceeaşi greşeală când ne căsătorim pentru calităţile celuilalt, despărţindu-le de persoana lui (spre exemplu, ne place vocea unei persoane, faptul că ştie să picteze, frumuseţea corporală etc.). Calităţile nu se pot da la o parte, căci fac parte din personalitatea aceluia, dar nu ele sunt esenţialul, ci în ce măsură ele sunt dăruite lui Hristos şi în ce măsură locuieşte Hristos în acela*] Căci dacă, chiar fără avuţie, femeile sunt pline de gânduri şi uşor de abătut spre poftirea slavei, dacă mai primesc şi această adăugire, cum nu vor fi povară pentru soţii lor? Cel care îşi ia o femeie de aceeaşi stare cu el sau mai săracă, ia un ajutor şi un împreună-luptător şi îşi aduce toate bunătăţile în casă. Căci cea strâmtorată de sărăcie stăruie cu multă îngrijire asupra bărbatului şi pe toate i le face pe plac şi i se supune şi pierde orice pricină de ceartă şi de împotrivire şi de nebunie şi de întărâtare. Şi devine legătura lor a păcii, şi a înţelegerii, şi a dragostei, şi a bunei conglăsuiri.

Să nu căutăm aceasta, adică să avem bunuri, ci să ne bucurăm de pace şi de dragoste. Pentru aceasta este nunta, nu ca să umplem casele de război şi lupte, nu ca să ne ţinem în întărâtări şi certuri, nici să ne răzvrătim unii împotirva altora şi să ne facem traiul

de netrăit, ci ca să ne bucurăm de într-ajutorare şi să avem un liman şi loc de scăpare şi mângâiere de relele ce sunt asupră-ne, ca să convorbim cu soţia cu plăcere. Mulţi bogaţi luându-şi femei înstărite şi sporindu-şi avuţia, au pierdut bucuria şi înţelegerea, iscând zilnic certuri la masă şi întărâtări. Mulţi săraci luând din cele mai sărmane, se bucură de pace şi cu multă veselie privesc soarele cel văzut. Dar bogaţii, înconjuraţi din toate părţile de desfătare, adesea şi-au rugat moartea din pricina femeilor şi, astfel plecând din viaţa aceasta, nu au avut nici un folos de pe urma bunurilor, de vreme ce nu au sufletul bun. Dar ce nevoie mai este să grăim despre pace şi înţelegere! Căci adesea faptul de a ne lua o soţie mai bogată ne-a spulberat chiar dobândirea bunurilor. Fiindcă atunci când ne dăm toată averea ca dar de nuntă [*este vorba despre darurile pe care le dădea mirele socrilor*] şi se întâmplă ca ea să moară neaşteptat, suntem siliţi să lăsăm toată darea în seama socrilor. Şi precum cei care suferă un naufragiu pe mare îşi scapă doar trupul, aşa şi acesta, după multe războiri şi lupte şi defăimări la tribunal, abia de iese cu trupul liber. Şi precum cei nesătui de îmbogăţiri, după ce umplu corabia cu mii de încărcături, punând în ea mai mult decât poate duce, o scufundă şi pierd toate, aşa şi aceştia, făcând nunţi mai împovărătoare decât pot ei duce, crezând adesea că îşi adaugă avere prin soţie, o pierd şi pe cea pe care o au. Şi după cum acolo o scurtă lovitură a valului scufundă corabia, aşa şi aici, venind moartea neaşteptată, o dată cu femeia pierde toate cele ce erau ale lui.

5. Aşadar, cugetând la toate acestea, să nu ne uităm la bunuri, ci la blândeţea felului de trai, la curăţie şi la întreaga înţelepciune. Căci femeia cu mintea întreagă şi îngăduitoare şi cu bună măsură în toate, chiar dacă este săracă, poate să facă sărăcia mai dorită decât bogăţia. Fiindcă cea stricată, destrăbălată şi certăreaţă, şi dacă s-ar afla mii de comori într-însa, le risipeşte mai repede ca vântul şi aduce asupra bărbatului, dimpreună cu sărăcia, mii de alte rele. Să nu căutăm bogăţia, ci soţia potrivită cu starea noastră. Mai întâi învaţă care e pricina nunţii şi pentru ce a fost ea introdusă în viaţa noastră şi nu cere

nimic mai mult de la ea.

Care e motivul nunţii şi pentru ce a dat-o Dumnezeu? Ascultă-l pe Pavel, că zice: „Din pricina desfrâului fiecare să-şi aibă femeia lui” (1 Corinteni 7, 2). Nu a zis: „ca să scapi de sărăcie” sau „ca să te înavuţeşti”. Dar ce? Ca să fugim de desfrânare, ca să potolim pofta, ca să trăim împreună în întreaga înţelepciune, ca să bine plăcem lui Dumnezeu, ca să ne fie îndeajuns soţia proprie. Acesta este darul nunţii, acesta este rodul ei, acesta-i câştigul. Nu lăsa pe cele mai mari ca să cauţi cele mai mici. Căci mult mai mică este bogăţia decât întreaga înţelepciune. Doar pentru acest lucru trebuie să ne luăm femeie: ca să fugim de păcat, ca să ne depărtăm de orice desfrânare. Pe aceasta trebuie să se întemeieze orice nuntă: ca să lucrăm împreună la întreaga înţelepciune. Şi se va întâmpla acest lucru dacă ne luăm asemenea mirese, care ne pot aduce multă evlavie, [*este starea vânătorului care stă la pândă şi a străjerului ce priveghează pe meterez. Este trezvia maximă, ce nu are nimic de a face cu sentimentalismul gratuit, dar în acelaşi timp nici cu atenţia rece de tip intelectualist, căci trezvia duhovnicească nu este străină de inima iubitoare şi jertfelnică*] multă întreagă înţelepciune şi multă blândeţe.

Căci frumuseţea trupului, când nu se înjugă cu virtutea sufletului, în douăzeci sau treizeci de zile poate să-l piardă pe bărbat şi nu merge mai departe cu el, ci, arătându-şi răutatea, distruge toată dragostea. Iar cele care strălucesc cu frumuseţea sufletului, cu cât înaintează timpul şi îşi vădesc prin încercare nobleţea lor, cu atât produc soţilor lor dorire mai caldă şi îşi aprind dinăuntru dragostea cea pentru ei. Şi dacă se întâmplă aceasta şi se statorniceşte între ei dragostea cea caldă şi adevărată, atunci este alungat orice chip al desfrâului şi nici un gând de desfrânare nu mai vine asupra celui ce-şi iubeşte soţia, ci rămâne neîncetat în iubirea faţă de ea. Şi prin întreaga înţelepciune (de care femeia dă dovadă) îl atrage şi pe Dumnezeu spre a fi binevoitor şi conducător al întregii case.

Aşa şi-au luat adevăraţii bărbaţi de odinioară neveste: căutând la nobleţea sufletului soţiilor şi nu la bogăţia bunurilor. Şi că acest lucru este adevărat, voi aminti doar

exemplul unei singure nunţi. „Şi Avraam era bătrân şi înaintat în zile - zice Scriptura - şi i-a zis slugii celei mai bătrâne din casa sa, celei ce chivernisea toate ale lui: Pune mâna ta sub coapsa mea şi te jur pe Domnul Dumnezeul cerului şi al pământului să nu iei femeie pentru fiul meu Isaac dintre fiicele cananeenilor cu care eu locuiesc. Ci mergi în pământul unde am fost născut, la neamul meu, şi de acolo ia soţie pentru fiul meu" (Facerea 24, 2-4). Ai văzut virtutea dreptului, câtă grijire a făcut mai dinainte pentru nuntă? Căci nu a chemat femei uşuratice, cum fac cei de azi, nici care au fost măritate înainte, nici din cele mai în vârstă ca să meargă să aleagă soţie pentu fiul său, ci pe casnicul său; şi acestuia i-a încredinţat treaba. Această faptă este cea mai mare dovadă a evlaviei patriarhului: că a însărcinat o astfel de slugă, fiindcă l-a socotit vrednic pentru a face un asemenea lucru. Apoi îi spune să caute o soţie, nu avută, nici frumoasă, ci cu nobleţe în felul de trai, şi pentru aceasta îl trimite atâta amar de cale departe de casă. Ai văzut şi bunăvoinţa slujitorului? Căci nu a zis: „Pentru ce faci aceasta, când sunt atâtea neamuri învecinate cu noi şi atâtea fiice de oameni bogaţi, însemnaţi şi cu multă slavă? Tu însă mă trimiţi departe, la oameni necunoscuţi. Cu cine voi vorbi? Cine mă va asculta? Dacă mă vor înşela? Dacă mă vor amăgi, căci nimic nu este mai uşor decât aceasta în situaţia în care mă voi afla, aceea de străin?" Nimic de acest fel nu a zis, ci, trecându-le pe toate cu vederea, a reținut ceea ce este cel mai important: să nu zică nimic împotriva aceluia [Avraam], ci să se arate ascultător şi să dorească numai acel lucru - care, de altfel, trebuie căutat mai înainte de orice -, să vădească pricepere şi purtare de grijă când va merge acolo. Şi atunci i-a spus stăpânului său: „Dar dacă femeia nu va vrea să vină cu mine, oare îl voi întoarce pe fiul tău în pământul din care tu ai ieşit?" (Facerea 24, 5). A zis Avraam: „Să nu întorci pe fiul meu acolo. Domnul Dumnezeul cerului şi al pământului, Cel Care m-a luat pe mine din casa tatălui meu şi din pământul în care m-am născut, Cel Care mi-a grăit şi S-a jurat zicând: <Ţie îţi voi da pământul acesta şi seminţiei tale>, El însuşi va trimite pe îngerul Său înaintea ta şi bine te va cârmui pe calea ta" (Facerea 24, 7).

Ai văzut credinţa bărbatului? Nu a rugat pe prieteni, sau pe rude, nici pe

altcineva; ci pe Dumnezeu i L-a dat slugii ca însoţitor şi împreună-călător. Apoi, vrând să-l încurajeze pe slujitor, nu a zis simplu: „Dumnezeul cerului şi al pământului”, ci a adăugat: „Cel Care m-a luat pe mine din casa tatălui meu”. <Adu-ţi aminte - îi zice - cum am bătut atâta cale, cum, lăsând ale noastre, ne-am bucurat mai mult de fericire străină, cum cele cu neputinţă s-au făcut cu putinţă>. Şi nu doar aceasta a vrut să-i arate când a zis „Care m-a luat din casa tatălui meu”, ci că îl are pe Dumnezeu datornic. Ne este dator - i-a spus slugii -, căci El însuşi a zis: „Ţie îţi voi da pământul acesta şi seminţiei tale”. Chiar dacă noi suntem nevrednici, dar El a făcut promisiune. Şi ca s-o ducă la îndeplinire va fi împreună cu tine şi le va potrivi pe toate bine şi va duce totul la capăt, pentru care ne şi rugăm. Şi, acestea zicând, l-a trimis pe slujitor.

Apoi, sosind sluga în acel ţinut, nu s-a dus la vreunul din cei ce locuiau în oraş, nici nu a vorbit cu oamenii, nu le-a chemat pe femei, ci ia uită-te la el câtă credinţă avea: pe Însoţitorul pe Care L-a primit, de Acela s-a ţinut şi numai Lui I-a grăit. Şi stând, s-a rugat şi a zis: „Doamne Dumnezeule al domnului meu Avraam, bine călătoreşte cu mine astăzi”. Nu a zis „Doamne Dumnezeul meu”, ci „Doamne Dumnezeule al domnului meu Avraam”. Chiar dacă eu sunt netrebnic şi de lepădat - zice - îl pun înainte pe stăpânul meu. Căci nu pentru mine, ci pentru el am venit să slujesc. Sfiindu-Te, dar, de virtutea aceluia, fă bine de lucrează împreună cu mine tot ceea ce ai rânduit mai dinainte.

6. Apoi, ca să nu socoteşti că a cerut-o ca şi pe o obligaţie, ascultă cele ce urmează: „Şi fă milă cu domnul meu Avraam”. Chiar dacă facem mii de fapte bune şi suntem vrednici să fim izbăviţi prin har şi să primim aceasta de la iubirea Ta de oameni, nu ne-o da ca pe o datorie sau obligaţie. Aşadar ce vrea? „Iată, am stat - zice - la izvorul de apă, iar fiicele celor care locuiesc în oraş ies să scoată apă şi să fie [soţia lui Isaac] fecioara căreia eu îi voi zice: Pleacă-ți găleata ta ca să beau, iar ea îmi va răspunde: Bea şi tu şi le voi adapă şi pe cămilele tale, pană se vor sătura. Pe aceasta ai pregătit-o copilului

Tău Isaac şi întru aceasta voi cunoaşte că ai făcut milă cu domnul meu Avraam." Ai văzut înţelepciunea slugii ce fel de semn şi-a pus? Nu a zis: „Dacă văd pe vreo fată călare pe catâr, sau purtată în car, sau înconjurată de ceată de eunuci, sau având mulţi slujitori, sau frumoasă ori strălucită la chipul trupului, pe aceasta ai pregătit-o fiului Tău". Dar ce a zis? „Dacă îi voi zice: pleacă-ţi găleata ca să beau". Ce faci, omule? O astfel de nevastă de nimic cauţi pentru stăpânul tău? Să poarte găleţi şi să poată discuta cu tine? Da - zice - căci nu m-a trimis să mă uit la bogăţie, nici la strălucirea neamului, ci să caut nobleţea sufletului. Adesea multe dintre cele ce poartă găleţi au virtute desăvârşită, iar altele, şezând în casă, sunt mai rele şi mai de defăimat decât toate. Dar de unde ştii că femeia este virtuoasă? Din semnul - zice - pe care ea îl va spune. Şi de unde ştii că acesta este semnul virtuţii? Este semn îndestulător şi fără tăgadă: căci iubirea de străini este mare semn şi este dovada deplină că este virtuoasă.

Ceea ce spune sluga aceasta înseamnă, chiar dacă nu foloseşte aceste cuvinte: Eu caut acea fecioară care este atât de iubitoare de străini încât le oferă toată slujirea de care este în stare. Şi nu oricum caut acest lucru, ci fiindcă sunt dintr-o astfel de casă în care înfloresc mai cu seamă faptele bune ale iubirii de străini. Acest lucru îl caut mai înainte de toate: să iau pentru stăpânii mei pe una cu acelaşi fel de vieţuire. În casa aceea voi intra, care este deschisă străinilor, în care să nu fie război şi lupte şi bărbatul punând înainte ceea ce are, urmând tatălui său, îi primeşte pe străini. Iar fata să fie scumpă la vorbă şi să nu se ţină pe sus nici să se împotrivească, lucru care adesea se întâmplă în multe case. Şi din aceasta vreau să ştiu deja dacă este iubitoare de străini. Căci de aici, [din iubirea de străini], ne vin toate bunătăţile.

Aşa l-a dobândit stăpânul meu pe mire. Aşa a devenit tată: a jertfit un viţel şi a primit copilul; a frământat făina şi Dumnezeu i-a făgăduit că-i va da urmaşi după mulţimea stelelor. Aşadar, fiindcă din aceasta au venit în casa noastră toate bunătăţile, acest lucru îl voi căuta mai înainte de toate. Să nu ne uităm la aceasta, că a căutat apă, ci acel lucru să-l privim cu băgare de seamă: că, fiind un suflet foarte iubitor de străini, nu

numai ceea ce a cerut i s-a dat, ci mai mult decât cele pe care le-a cerut i-a fost oferit. Şi a fost - zice - că mai înainte de a isprăvi el de grăit, iată, Rebecca ieşea; şi s-a împlinit acel cuvânt profetic: „încă grăind tu, iată, Eu stau de faţă” [„Atunci vei striga şi Domnul te va auzi; la strigătul tău El va zice: Iată-mă”] (Isaia 58, 9). De acest fel sunt rugăciunile adevăraţilor bărbaţi. Mai înainte de a se împlini, ei sunt încredinţaţi că Dumnezeu le acordă cele cerute.

Acum dar, şi tu, fiindcă urmează să-ţi iei nevastă, nu fugi la ajutor omenesc, nici către femei ce se îmbogăţeasc din averi străine şi care caută numai una: cum să dobândească vreun câştig. Ci aleargă la Dumnezeu. Nu te ruşina ca El să-ţi fie alegător al miresei. El însuşi a făgăduit şi a zis: „Căutaţi mai întâi Împărăţia Cerurilor şi toate celelalte vi se vor aduga vouă” (Matei 6, 33). Şi nu zi: „Cum pot să văd pe Dumnezeu şi cum poate El să-mi răspundă cu vocea şi să grăiască cu mine la arătare, încât eu, mergând la El, să-L rog aceasta?” Acestea sunt vorbe ale unui suflet necredincios. Căci şi fără să-ţi strige în gura mare, pe toate câte vrea le poate rândui Dumnezeu. Asta s-a petrecut şi în acest caz. Căci nu a auzit sluga glas, nici a văzut vreo faţă. Ci, lângă izvor stând, s-a rugat şi pe dată s-a şi întâmplat ceea ce a cerut. „Căci mai înainte de a sfârşi el a grăi - zice - a ieşit Rebecca, fiica lui Batuel, fiul Milcăi, femeia lui Nahor, fratele lui Avraam, purtând o găleată pe umeri. Iar fecioara era oacheşă la chip nevoie mare şi era fecioară şi bărbat nu a cunoscut-o” (Facerea 24, 15-16).

Ce-mi spui mie de frumuseţea trupului? Ca să afli de covârşitoarea ei întreagă înţelepciune, ca să-i afli frumuseţea cea din suflet. Căci minunat lucru este a avea întreaga înţelepciune. Dar cu mult mai minunat când aceasta este împreunată cu frumuseţea trupului. De aceea, şi când urma să ne istorisească despre Iosif şi despre întrega lui înţelepciune, mai întâi ne pune înainte frumuseţea trupului său, zicând: „Frumos era la înfăţişare şi chipeş la faţă foarte” (Facerea 39, 6). Şi când ne spune de întreaga lui înţelepciune arată că frumuseţea nu l-a plecat mai înainte spre destrăbălare. Căci nici frumuseţea nu este pricină pentru desfrâu, iar lipsa ei nu este de fel pricină a întregii

înţelepciuni. Căci multe sunt strălucite după înfăţişarea trupului, dar strălucesc mai mult prin întreaga înţelepciune. Şi iarăşi altele sunt urâte şi slute, dar mai urâte se fac cu sufletul, întinându-se cu mii de desfrânări. Căci nu firea trupului, ci libera voie a sufletului este pricina uneia sau alteia. Şi nu pe degeaba a numit-o a doua oară fecioară. Căci zicând: „era fecioară", a adăugat din nou: „era fecioară şi bărbat nu a cunoscut-o pe ea". Fiindcă multe dintre fecioare îşi păzesc trupul nestricat, dar îşi umplu sufletul de multă destrăbălare; fiind machiate, atrag de pretutindeni mii de amorezi şi întraripează spre ele ochii celor mai tineri şi le sunt acelora piedică şi groapă de pierzanie. Dar el arată că aceasta nu era aşa, ci fecioară era din amândouă punctele de vedere: şi cu trupul şi cu sufletul. Căci zice: fecioară era şi bărbat nu a cunoscut-o. Şi acestea toate, deşi avea multe pricini ca să fie cunoscută de bărbaţi. Mai întâi frumuseţea trupului, apoi felul ei de a sluji. Căci dacă ar fi şezut necontenit în iatac, cum fac azi unele fecioare, şi nu s-ar fi preumblat prin piaţă niciodată, nici ar fi părăsit casa părintească, nu avea atâta laudă că nu a cunoscut-o vreun bărbat. Dar când o vezi ieşind prin piaţă - căci trebuia în fiecare zi să care apă - o dată şi de două ori, ba şi de mai multe ori, dar rămânând necunoscută de vreun bărbat, atunci mai cu seamă poţi să-i vezi pricina de laudă. Căci, dacă o fecioară, ieşind de puţine ori prin piaţă - chiar urâtă să fie şi slută şi urmată de multe slujnice - din aceste ieşiri rare i se vătăma adesea bunul caracter al sufletului, [*despre caracterul lăuntric al sufletului, care se dobândeşte prin educaţia primită de mic copil*] ia gândeşte-te la aceasta care în fiecare zi ieşind de una singură din casa părintească, şi nu mergând simplu în piaţă, ci la izvor după apă şi silită fiind să se întâlnească cu mulţi alţii, cum nu este vrednică de mii de minunări, când nici din necontenitele ieşiri, nici din frumuseţea feţei, nici din mulţimea celor pe care îi întâlnea, nici din altă parte, nicidecum nu şi-a stricat bunul caracter! Ci a rămas nestricată şi cu trupul şi cu sufletul şi şi-a păzit mai strict întreaga înţelepciune decât cele ce şed în cămările muiereşti. Şi s-a arătat pe sine, după cum cere şi Pavel, când zice: „ca să fie sfântă cu trupul şi cu duhul" (1 Corinteni 7, 34). Coborându-se la izvor, a umplut găleata de apă şi s-a ridicat să plece. Iar sluga a

alergat în întâmpinarea ei şi a zis: „Dă-mi să beau puţin din găleata ta”. Iar ea a zis: „Bea, Doamne”. Şi s-a grăbit să ia găleata în mână şi i-a dat să bea până a încetat să mai bea. Şi a zis: „Şi pe cămilele tale le voi adăpa până ce vor bea toate”. Şi s-a grăbit şi şi-a deşertat găleata în adăpătoare. Şi a alergat la fântână să scoată şi să adape toate cămilele.

Mare este iubirea de străini a femeii, mare este întreaga ei înţelepciune, şi pe amândouă acestea le aflăm mai cu seamă şi din cele ce a făcut şi din cele ce a spus. Ai văzut cum nici întreaga înţelepciune nu a stricat iubirea de străini, nici iubirea de străini nu a stricat întreaga înţelepciune? Căci nu ea a fost cea dintâi care a alergat, nici nu a vorbit cu bărbatul. Şi acestea arată întreaga înţelepciune. Dar, rugată fiind, nu a refuzat, nici nu a întors spatele; şi acestea sunt semnele unei mari iubiri de străini şi iubiri de oameni. Căci, după cum, dacă ar fi alergat prima şi ar fi grăit ceva celui ce nu i-a zis nimic, ar fi fost semnul obrăzniciei şi al neruşinării, tot aşa, dacă ar fi refuzat pe cel care o rugase, era semn al cruzimii şi al lipsei de omenie. Dar acum, ea n-a făcut nici una dintre acestea. Nici din pricina întregii înţelepciuni nu a stricat iubirea de străini, nici din pricina iubirii de străini nu s-a lipsit de lauda întregii înţelepciuni, ci a dat dovadă de fiecare virtute întreagă: prin faptul că nu a deschis discuţia, arătând întreaga ei înţelepciune, iar prin aceea că a oferit ajutor, după ce i-a fost cerut, iubirea negrăită de străini. Şi că era nespus de iubitoare de străini ne arată şi faptul că nu a dat numai ceea ce i s-a cerut, ci a oferit mai mult decât acestea. Şi chiar dacă apă era ceea ce a dat, acest lucru era cel mai important atunci. Iar pe cei iubitori de străini obişnuim să-i judecăm nu după bogăţia celor date, ci după puterea cu care le dăruiesc. Fiindcă Dumnezeu l-a lăudat şi pe cel care dă un pahar de apă rece; şi despre cea care a aruncat doi bănuţi a spus că a aruncat mai mult decât toţi, fiindcă toate câte avea atunci le-a aruncat. Aşa şi ea, prin acestea a făcut dragoste de străini cu acel nobil om, căci nu avea nimic mai mult ce să-i ofere. Şi nu în zadar a scris „s-a grăbit” şi „a alergat”, şi toate câte sunt asemenea acestora, ci ca să afli râvna cu care a făcut fapta, nu fără voia ei, nici silită, nici cu îngreuiere, nici cu supărare. [*dispoziţia lăuntrică de a se jertfi; ea este dobândită mai înainte de a face*

fapta, iar aceasta din urmă probează doar adevărul sau falsitatea dispoziţiei lăuntrice] Şi că nu puţin lucru este acesta, vedem din aceea că adeseori fiind pe drum şi oprindu-ne puţin rugăm pe vreunul care are o torţă să o aprindă şi pe a noastră sau pe vreunul care cară apă să ne astâmpere setea şi acela nu suferă, ci cu greu o face. Iar aceea, nu numai că i-a plecat aceluia găleata, ci şi cămilele toate le-a adăpat, chinuindu-se atât de mult şi împlinind iubirea de străini cu multă bunătate prin osteneala trupului. [*ceea ce se străduia ea să simtă străinul era doar dulceaţa şi bunătatea ei, nu şi osteneala pe care o făcea, ca nu cumva să-l facă să se simtă dator*] Căci nu numai faptul că a făcut, ci faptul că a făcut cu dispoziţie râvnitoare arată virtutea ei.

„Domn" îl numeşte pe omul necunoscut şi pe care atunci îl vede prima dată. Şi la fel ca socrul ei, Avraam, <u>nu</u> a întrebat pe oaspeţi: „cine sunteţi?" şi „de unde sunteţi?" şi „unde mergeţi?" şi „de unde veniţi?", ci pur şi simplu a împlinit iubirea de străini, aşa şi ea <u>nu</u> a zis: „cine eşti?" şi „de unde?" şi „ce cauţi aici?", ci a împlinit cu îmbelşugare iubirea de străini şi a lăsat deoparte toate cele de prisos. Căci şi cei care vând mărgăritare şi iau aur, numai un singur lucru caută: cum să câştige de la cei care au bani şi nu cum să-i iscodească mai mult (cu vorbăria și investigațiile). Şi aceasta [ea] un singur lucru căuta: cum să primească rodul iubirii de străini, cum să primească plata pregătită pentru acest lucru. Căci ştia acest fapt cu limpezime: că străinul, mai ales, este ruşinat de toţi. De aceea este nevoie în acest caz de multă prietenie şi de întreagă înţelepciune neiscoditoare. [fără întrebări stânjenitoare și curioase] Dacă vrem să-l iscodim şi să ne interesăm prea mult de el, şovăie şi se sfieşte şi vine fără bucurie. De aceea nici ea nu a făcut acest lucru cu acela şi nici socrul ei (Avraam) cu străinii, ca să nu piardă răsplata. Ci i-a slujit numai pe drumeţi şi, dobândind prin ei rodul pe care îl dorea, aşa le-a dat drumul. [*important nu este ce dăm noi aproapelui, după valorile şi părerile noastre, ci ca noi să ne facem unelte ale voii dumnezeieşti pentru aproapele nostru. <u>Când ajuți pe cineva în nevoie, rezultatul este că alungi grija acelui om</u>. Important este ca prin noi aproapele să simtă dragostea lui Dumnezeu. Ori, pentru a deveni unelte ale dragostei, ni*

s-a poruncit să ţinem aşezămintele lui Hristos şi nu să judecăm starea aproapelui, fapt ce ţine de Dumnezeu şi de cei duhovniceşti, rânduiţi de El pentru acest lucru. În cazul lui Avraam, roadă era harul Duhului Sfânt, concretizat în dragostea de oameni, dar darul dumnezeiesc întrece toate aşteptările: Sara rămâne însărcinată]

7. De aceea, (Avraam) atunci chiar îngeri a primit. Dacă ar fi iscodit, i s-ar fi micşorat plata. Iar noi îl admirăm nu fiindcă a primit îngeri, ci tocmai fiindcă neştiind cine sunt, i-a primit. Căci dacă ştiind cine sunt le slujea, nu făcea nici un lucru minunat, vrednicia celor primiţi obligându-l şi pe cel prea împietrit şi uscat la inimă să devină iubitor de oameni şi blând. Acesta este însă lucru minunat că, socotind că erau oarecare drumeţi, le-a arătat atâta purtare de grijă. Tot aşa este şi Rebecca. Nu ştia cine era, nici pentru ce se afla acolo, nici că a venit s-o peţească pe ea, ci l-a socotit un oarecare străin şi pribeag. De aceea mai mare i-a fost plata pentru iubirea de străini, că pe cel pe care nu-l cunoştea nicidecum l-a primit cu atâta dragoste [bună dispoziţie a minţii], păzindu-şi în acelaşi timp şi întreaga înţelepciune. Căci nu în chip urâcios, nici cu obrăznicie, nici de silă, nici îmbufnată nu a făcut aceasta, ci cu sfiala cuvenită. [*respectul, demnitatea conferită celuilat, dar şi sieşi, căci împlinea o poruncă dumnezeiască spre slava Celui Cea dat-o*] Căci acest lucru l-a spus Moise în taină atunci când zice: „Omul a cercetat-o pe ea şi a păstrat tăcerea, să cunoască dacă a îndreptat Domnul bine calea lui” (Facerea 24, 21).

Ce înseamnă „Omul a cercetat-o pe ea”? I-a cercetat şi înfăţişarea exerioară, şi mersul, şi privirea, şi cuvintele, şi pe toate le-a cercetat cu de-amănuntul, căutând să afle din mişcările trupului dispoziţia lăuntrică a sufletului. Şi nu s-a mulţumit numai cu acestea, ci a făcut şi o a doua ispitire. Şi deoarece i-a dat apă să bea, nu s-a oprit la aceasta, ci i-a zis: „A cui fiică eşti, spune-mi, şi dacă este în casa tatălui tău loc de rămas?” Ce răspunde aceea? Fără urmă de răutate şi cu blândeţe îi spune şi cine este tatăl

ei şi nu se oţărăşte, zicând: „Tu cine eşti, iscoditorule, şi căutătorule, şi întrebătorule, despre casa mea?”. Dar ce îi zice? „Sunt fiica lui Batuel, fiul Milcăi, pe care ea i l-a născut lui Nahor. Şi paie şi fân mult sunt la noi şi loc de rămas”. Şi după cum în cazul apei i-a dat mai mult decât a cerut - căci acela a cerut numai să bea, dar ea a promis să adape şi cămilele şi le-a şi adăpat - aşa şi aici, el a cerut doar un loc, iar ea şi paie şi hrană şi celelalte toate, şi prin toate acestea l-a invitat pe el şi a mers acasă ca să ia plata iubirii de străini. Acestea să le ascultăm nu doar aşa să fie ascultate, fără dispoziţia de a le lucra, ci, cugetând cu mintea în noi înşine şi comparând lucrarea noastră cu aceste fapte, ne vom da seama cât de mare era virtutea femeii. Noi adesea cu anevoie primim şi pe cei cunoscuţi şi pe cei ce se îngrijesc de noi, iar dacă zăbovesc o zi sau două ne îngreuiem la suflet. Iar aceasta pe cel necunoscut şi străin cu multă râvnire l-a adus acasă şi acestea nu numai lui i le-a oferit, ci s-a îngrijit şi de cămile.

După ce a intrat, priveşte şi aici mai mult priceperea lui. Căci când i-a pus înainte să mănânce pâine, a zis: „nu mănânc până nu voi grăi cuvintele mele”. Ai văzut cât era de treaz şi de atent? Apoi, după ce i-au îngăduit să vorbească, să vedem cum a discutat cu ei. Dacă ar fi zis către ei aceste cuvinte - că are un stăpân strălucit şi vestit, cinstit înaintea tuturor, care se bucură de mare respect în faţa celor din acel ţinut - chiar dacă ar fi vrut să zică acestea, nu greşea. Căci localnicii l-au cinstit pe Avraam după rânduială împărătească. Dar nimic din acestea nu a zis, ci, lăsând deoparte toate cele omeneşti, a înfrumuseţat vorba sa pornind de la ajutorul de Sus cel dat lui: „Sluga lui Avraam sunt. Domnul l-a binecuvântat pe stăpânul meu foarte şi l-a înălţat şi i-a dat lui turme şi vite şi aur şi argint” (Facerea 24, 34-35). L-a numit bogat nu ca să-l arate că este avut, ci ca să vădească faptul că este iubitor de Dumnezeu. Căci nu plecând de la faptul că a dobândit multe a vrut să-l laude, ci din pricină că le-a primit pe ele de la Dumnezeu. Apoi, vorbind despre mire, a zis: „Şi a născut Sarra, femeia domnului meu, un fiu domnului meu după ce el îmbătrânise” (Facerea 24, 36). Aici mi se pare că a ascuns (în aceste vorbe) şi felul naşterii, arătând că naşterea a fost din pronia lui Dumnezeu cea către

acela, şi nu potrivnică firii.

Şi tu acum eşti mire şi îţi cauţi mireasă! Acestea caută-le mai întâi de celelalte: dacă este iubitoare de Dumnezeu, dacă se bucură de multă bunăvoinţă de Sus. Căci dacă sunt acelea, urmează şi celelalte. Dar dacă nu sunt acestea, chiar dacă îşi ţin cu multe asigurări cele lumeşti, nu este nici un câştig. [*azi aceste lucruri sunt aceleaşi ca şi pe acea vreme, doar forma s-a schimbat: bani în bancă, asigurări la tot felul de asociaţii de asigurări, investiţii pentru, chipurile, „zile negre". Oare nu spune psalmistul: „îmbătrânit-am, dar n-am văzut pe cel drept părăsit, nici pe urmaşii lui cerşind pâine" (Ps 36, 25)? Iar Mântuitorul porunceşte să nu ne îngrijim de ziua de mâine. Probleme nu sunt aceste mijloace în sine, ci faptul că ne încredem în ele mai mult decât în Dumnezeu*] Apoi, ca să nu zică (părinţii Rebeccăi): „Pentru ce nu a luat una din femeile localnice?" a spus [că Avraam i-a cerut]: „Jură-mi-te că nu vei lua fiului meu femeie din fetele canaanenilor, ci vei merge în casa tatălui meu şi în neamul meu şi vei lua femeie fiului meu".

Dar ca să nu părem că îngreuiem urechile voastre povestind toată istoria, să vă spunem sfârşitul ei. Căci după ce a zis cum stătea la izvor, cum a rugat-o pe fată, cum aceea i-a dat mai mult decât îi ceruse, cum Dumnezeu i-a fost mijlocitor, după ce pe toate le-a istorisit în amănunt, a încheiat cuvântul său cerând-o de soţie pentru Isaac. Acestea toate auzindu-le, aceia nu s-au mai îndoit deloc, nici nu şi-au mai făcut griji, ci, fiindcă Dumnezeu a mişcat sufletul lor spre aceasta, îndată i-au dat fiica. Şi, răspunzând Laban şi Batuel, au zis: „Porunca aceasta de la Dumnezeu a ieşit. Nu putem, aşadar, să-ţi grăim împotrivă ceva rău. lat-o pe Rebecca; luându-o, te du; şi va fi femeie domnului tău, după cum a grăit Domnul" (Facere 24, 50-51).

Cine nu se va uimi, cine nu se va minuna de câte şi ce fel de oprelişti s-au distrus în scurtă vreme prin ajutorul de Sus? Căci şi faptul de a fi străin, şi slugă, şi necunoscut, şi multa distanţă a drumului, şi faptul că nu erau cunoscuţi Rebeccăi nici socrul, nici mirele, nici altul din cei ce se cuveneau să-i fie prezentaţi, fiecare dintre

acestea, luat separat, era de ajuns să oprească nunta. Dar nici unul dintre ele nu a oprit-o, ci toate acestea au fost depăşite cu bine şi, ca şi unui cunoscut şi vecin, ca şi unuia cu care ar fi trăit împreună din prima zi, aşa i-au încredinţat mireasa, încrezându-se în el. Pricina? Dumnezeu era la mijloc! Şi, după cum când vrem să facem ceva fără El, chiar dacă ar fi uşor de făcut, aflăm poticneli şi piedici şi mii de alte nepotriviri în ele, tot aşa, când este El de faţă şi le potriveşte, chiar dacă ar fi problemele mai încurcate decât toate, devin toate uşor de rezolvat. **Prin urmare nimic, nici să nu facem, nici să grăim mai înainte de a chema pe Dumnezeu şi de a-L ruga să le adune El în mâinile noastre şi să le rezolve pe toate**, după cum şi această slugă a făcut.

8. Dar să ne uităm, după ce a luat-o, în ce mod a săvârşit nunta. Oare a luat cu sine ţimbale şi surle şi dansuri şi timpane şi fluiere şi alte închipuiri şi manifestări deşarte? Nimic din toate acestea! Ci, luând-o doar pe ea, aşa s-a dus, având cu sine pe îngerul ce mergea alături de ea şi îi însoţea pe drum, pe care stăpânul lui L-a implorat pe Dumnezeu să-l trimită împreună cu slujitorul, când acesta a plecat de acasă. Şi s-a dus mireasa fără să audă ea fluiere şi chitări şi nimic din celelalte de acest fel, dar având pe capul ei mii de binecuvântări din partea lui Dumnezeu şi cunună mai strălucită decât orice diademă împărătească. Şi s-a dus nu înveşmântată în haine aurite, ci în întreaga înţelepciune şi evlavie, în iubirea de străini şi în toată cealaltă virtute. S-a dus nu în trăsură acoperită, nici cu altă închipuire deşartă de acest fel, ci şezând pe cămilă.

Căci dimpreună cu virtutea care era în suflet, şi trupurile fecioarelor din vechime se împărtăşeau de multă vigoare. [*bună dispoziţie a trupului, sub raport anatomic şi fiziologic. Azi se caută foarte mult acest lucru, dar după observaţia adâncă a Sfântului, singura cale de a o dobândi este starea virtuoasă a sufletului. Mai mult, această dispoziţie nu este un scop, ci doar urmarea firească a virtuţii ce se lucrează în sufletul credincios*] Căci nu aşa le-au crescut maicile lor, ca pe cele de acum, cu băi dese,

cu alifii binemirositoare, cu încondeieri ale ochilor şi farduri, în haine moi ori stricându-le în alte mii de chipuri, făcându-le mai molatice decât se cuvine, ci atunci le creşteau în toată severitatea. [*a nu se înţelege în sensul lipsei de dragoste. Această severitate era îndreptată tocmai împotriva a ceea ce noi credem azi că este dragoste maternă sau paternă, fiind de fapt un cumplit răsfăţ care strică sufletele copiilor. A se vedea educaţia pe care a primit-o Sfântul Serafim de Sarov sau Sfântul Siluan*] Pentru aceea şi prospeţimea trupului lor era foarte înfloritoare şi nobilă, fiindcă era naturală, nu artificială ori îngrijită (prin metode cosmetice). De aceea se şi bucurau de o sănătate curată şi frumuseţea lor era nemeşteşugită şi nici o slăbiciune nu le împovăra trupul, ci orice moleşeală era lepădată de la ele. Căci ostenelile şi chinuirile şi a lucra toate cu mâna ta pierd toată moleşeală şi asigură întru totul vlaga cea bună şi sănătatea trupului. De aceea erau şi mai dorite de bărbaţi şi mai mult iubite.

Dar nu numai trupul, ci şi sufletul devine prin lucrarea acestora mai bun şi având mai multă întreagă înţelepciune. [de remarcat că şi astăzi femeia sportivă, practicând jogging, aerobic etc, apare mult mai atrăgătoare în ochii bărbaţilor. Aceasta este un fapt al firii omeneşti, ceea ce şi Sfântul Ioan Gură de Aur certifică, urmând experienţei antice în educarea tinerilor. Problema este în scopul pentru care se fac ostenelile. Dacă finalitatea lor este duhovnicească sau nu se vădeşte din observarea lăuntrică a scopului pentru care le facem: să slujim altora prin ele, ori egoismului propriu. Spre exemplu, unei fete sau unui băiat îi este greu să care provizii pentru o asociaţie filantropică dacă drumul este lung şi bagajele grele - şi aceasta nu se face în fiecare zi -, dar să alerge o oră în fiecare zi sau să „tragă la fiare” în sala de culturism nu este de nesuportat, căci acestea menţin tonusul trupului, care trebuie afişat spre a fi admirat şi dorit de cei din jur. Ştim, poate părea demodat şi semn de habotnicie, dar dacă avem prea multă energie, aceasta se va „potoli” dacă vom încerca să facem câteva zeci de metanii după putere, respectând indicaţiile Sfinţilor Părinţi în executarea lor şi nu mândrindu-ne cu numărul lor]

Şezând pe cămilă şi ajungând în ţinutul lui Avraam, mai înainte de a se apropia de casă şi-a ridicat ochii şi l-a văzut pe Isaac şi a coborât de pe cămilă. Ai văzut tărie? Ai văzut suflet nobil? A coborât de pe cămilă! Aşa era de mare tăria acelor fecioare: împreunată cu întreaga înţelepciune. Şi a zis slugii: „Cine este omul acela care umblă pe câmp?” Şi a zis sluga: „Domnul meu” (Facereaa 24, 65). Atunci, luându-şi năframa, s-a acoperit. Ai văzut întreaga ei înţelepciune mărturisită în toate chipurile, cât era de sfioasă şi cu bun simţ? „Şi a dus-o Isaac în cortul mamei sale Sarra şi a luat pe Rebeca şi aceasta s-a făcut femeia lui şi a iubit-o. Şi s-a mângâiat Isaac de pierderea mamei sale, Sarra” -, ci ca să afli pricinile dragostei lui Isaac, căci pe acestea femeia le avea de la casa părintească. Căci cine nu ar iubi pe una ca aceasta, având atâta întreagă înţelepciune, atâta cuminţenie, atâta iubire de străini şi iubire de oameni şi blândeţe, şi bărbăţie în suflet şi vigoare în trup? Acestea le-am zis nu ca să le ascultaţi doar, nici ca, ascultându-le, doar să vă ruşinaţi, ci ca să le şi râvniţi.

Voi, taţilor, urmaţi purtarea de grijă ce a arătat-o patriarhul Avraam spre a lua o femeie fără ifose pentru fiul său, necăutând el averile ei, nici strălucirea neamului, nici frumuseţea trupului şi nimic altceva de acest fel, ci numai nobleţea sufletului. Iar voi, mamelor, aşa să vă creşteţi fiicele! Voi, viitorilor miri, luaţi-vă soţii cu multă cuminţenie, fără dansuri şi râsete şi cuvinte ruşinoase şi trâmbiţe şi fluiere şi manifestări diavoleşti şi toate celelalte de acest fel, ci rugându-L pururea pe Dumnezeu să fie mijlocitor al tuturor celor ce trebuie făcute în acest caz. Căci dacă astfel vom rândui cele ale noastre, nu vor fi niciodată divorţuri, nici pricini de adulter, nici motive de gelozie, nici lupte, nici certuri şi ne vom bucura de multă pace şi multă înţelegere. Dacă este acest lucru (noblețe sufletească), şi celelalte virtuţi vor urma întru totul. Căci după cum dacă femeia se răzvrăteşte împotriva bărbatului nimic sănătos nu va fi în casă, chiar dacă toate celelalte lucruri merg strună, tot aşa şi dacă ea este în acelaşi gând cu el şi împăciuitoare, nu va fi nimic neplăcut, chiar dacă se vor ivi mii de necazuri în fiecare zi. Şi dacă aşa se fac nunţile, atunci vom putea şi pe copii cu mare uşurinţă să-i ducem spre virtute. Căci când

mama este astfel împodobită cu multă cuminţenie şi cu întreaga înţelepciune şi cu toată virtutea, va putea să-l ţină pe bărbat lângă ea şi să-l aibă cu totul al ei prin dorirea ce i-o insuflă pentru ea. Şi ţinându-l pe el cu sine, îl va avea ca ajutor plin de râvnă pentru îngrijirea copiilor şi aşa Îl va atrage şi pe Dumnezeu spre a le purta de grijă. Iar el (bărbatul), sârguindu-se împreună cu soţia pentru bunul mers al casei şi educând prin asceză sufletele copiilor, nimic neplăcut nu se va întâmpla mai departe, ci şi cele ale casei bine se vor rândui, căci în bună rânduială se vor afla şi chivernisitorii lor. [*este absolut necesară conlucrarea soţilor şi părinţilor cu Dumnezeu în cele mai mici detalii ale vieţii lor particulare şi publice*] Şi, în acest chip, o dată cu casa, fiecare va putea împreună cu femeia lui şi cu copiii, şi slugile, să treacă în siguranţă timpul vieţii de aici şi să intre în Împărăţia Cerurilor. De care fie ca noi toţi să avem parte cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui se cuvine slavă şi putere, împreună şi Sfântului şi de viaţă Făcătorului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Omilia aceluiaşi, rostită în Biserica Sfintei Irina, despre râvna celor prezenți la biserică şi despre uşurătatea celor care lipsesc şi despre cântare; şi că firea nu este pricină s-o oprească pe femeie de a apuca pe calea virtuții.

1. Într-adevăr, preadulce este citirea Scripturilor, și mai plăcută decât orice grădină și mai desfătătoare decât raiul, mai ales când citirii îi urmează cunoștința. **[***când și înțelegem ceea ce citim***]** Căci și grădina, și frumusețea florilor, și podoaba pomilor, și trandafirii, și iedera, și mirtul **[***plante decorative sau aromate extrem de apreciate in antichitate***]** încântă privirea. Dar, după ce trec puține zile, se vestejesc. Citirea Scripturilor însă întărește ca un zid mintea, curăță conștiința, risipește patimile nedemne de un om liber **[***această libertate are ca semn încetarea lucrării poftelor interioare***]**, sădește în om virtutea, înalță și subțiază cugetul, nu ne lasă să fim cufundați de târcoalele și asalturile lucrurilor lumești, ne așază mai presus de sagețile diavolului, ne strămută cu locuința chiar în ceruri, dezleagă sufletul de legăturile trupului, ne dă aripi ușoare și tot lucrul bun ce-l zice cineva îl încuibă în mintea ascultătorilor. **[***se referă la râvna noastră, interesul nostru, dispoziția și dedicarea noastră; dacă studiem cu râvnă un anumit domeniu și ne umplem de duhul (și nu neapărat de informația) acelor cărți, mult mai ușor vom fi ascultați de cei ce arată vreo predispoziție spre acel domeniu. Pe aceasta se bazează și informarea de masă: omul, neștiind prea multe, dar dorind să știe, primește orice informație fără prea mult discernământ (a se vedea Sf. Petru Damaschin și Sf. Ignatie Briancianinov). Condiția ca să-i învățăm pe alții este ca mai întâi noi să ne îmbibăm până în străfundurile sufletului și trupului de Sfintele Scripturi***]**

De aceea, și pe cei ce lipsesc azi nu încetez să-i plâng, **[***iată adevărata atitudine față de cei ce nu înțeleg ce pierd, prin lipsirea de darurile Duhului Sfant ce se dau în Biserică. Ei nu trebuie proscriși și osândiți, ci pomeniți printr-o rugăciune stăruitoare și plină de dragoste. A se vedea urmatoarele fraze ale omiliei***]** iar pe cei ce

sunt de față să-i fericesc, pentru că voi, cei prezenți, adunați comoară necheltuită și bogăție nerisipită și avuție nepizmuită și vă întoarceți acasă plini de multă veselie. Că nimic nu ne poate produce o atât de mare plăcere precum o conștiință curățită. Iar o conștiință devine curată dacă ascultă neîncetat și cu luare-aminte Scriptura, chiar dacă mai înainte era încărcată de mii de păcate. [*Noi nu mai punem azi prea mult preț pe citirea Scripturii, deși, de cele mai multe ori, e de folos să o citim chiar cu voce tare, pentru a alunga duhurile rele din noi*] Că prin aceasta nici nu se adaugă la păcatele de mai înainte altele - ba și cele ce sunt se nimicesc - și nici sufletul nu mai este dispus așa de ușor să se pornească iar spre aceleași fapte rele.

De aceea rog dragostea voastră să le repete necontenit celor ce lipsesc aceste lucruri și degrabă să-i întoarceți la Maica noastră de obște (Biserica) și să-i faceți părtași ai câștigurilor voastre duhovnicești. Căci părtășia aceasta nu aduce nici o împuținare, ci mai degrabă prisos. Dar, o, cumplită tiranie a avuțiilor și banilor! Cum de-i desparte de Biserică pe cei mai mulți dintre frații noștri?! Că nimic altceva nu-i desparte de adunarea de aici, decât acea cumplită boală și focul acela care nu se stinge niciodată. [*de Biserică nu ne pot despărți decât patimile noastre de voie și iadul, ca urmare firească a celor dintâi*] Această stăpână [*slăbiciunea bogăției*] este mai sălbatică decât orice barbar și mai cumplită decât orice fiară și mai necruțătoare decât orice diavol, căci ii prinde pe cei robiți ei și îi poartă în ceasul de acum (ceasul rugăciunii în Biserică) prin piață și le dă însărcinări grele și nu le îngăduie nici măcar un pic să răsufle din pricina chinuitoarei munci la care îi supune. Dar ce vor face, oare, în ziua cea înfricoșată, la judecata cea nemitarnică, în fața neamăgitului Judecător, când cortinele cerurilor se vor strânge și poporul îngerilor se va pogorî cu Cel Drept, când toate vor fi goale și în văzul tuturor? Atunci nici vorbăria împestrițată a ritorilor, nici mulțimea averii, nimic altceva nu va putea să-L înduplece (să-L corupă) pe Cel Drept. Fiindcă cel Nemitarnic (Cinstit)), Care vede cu limpezime toate, va pune înaintea ochilor tăi toate păcatele, zugrăvite ca într-o icoană. [*ni se va arăta chipul lui Dumnezeu din noi, desfigurat de păcatele noastre*]

Atunci nu va mai fi nici împărat, nici om simplu, nici sărac, nici bogat, nici înțelept, nici neînvățat, ci se vor smulge toate aceste măști, și fiecare își va arăta înfățișarea din cele făptuite. [*tot ceea ce am facut in viata aceasta ne contureaza chipul si starea din viata vesnica. La judecata ne vom prezenta cu trasaturile imprimate in noi de pe urma faptelor. Iar aceasta se intampla fiindca firea umana este elastica si se poate usor modela, cum arata Sf. Grigorie de Nyssa in Comentariul la Cantarea Cantarilor. Fapta este cea care se imprima in adancul nostru. Asadar, nu faptele in sine ne vor mantui, ci modul cum s-a imprimat lucrarea lor in noi. Spre exemplu, nu milostenia in sine ne va fi de folos, ci modul in care am inaintat spre asemanarea cu Dumnezeu, folosindu-ne de milostenie (adica modul cum am actualizat starea de persoana deplina ce se exprima prin dobandirea dragostei celei adevarate). Adică, încerci să te îndrepți, să-ți vezi păcatele și neputințele, punându-te în locul celui care suferă și care are nevoie de ajutor. În felul acesta, simțind durerea lui, lipsa, apăsarea și nevoia cu care se confruntă, vei realiza păcatele tale și de câte ori ai greșit înaintea lui Dumnezeu. Apoi, înțelegând toate acestea, din impulsul de a-l scăpa de griji, ajutându-l pe cel în nevoie, începi să înțelegi ce înseamnă dragostea de aproapele tău.*]

Nu se vor mai vedea atunci nici coroana, nici visonul. **[***însemne ale înaltei poziții sociale***]** Atunci nu mai vezi pe vreunul plimbându-se în trăsuri și înconjurat de mii de servitori, preumblându-se cu semeție prin piață. Ci, lepădând toate acestea, fiecare va veni gol și își va avea din fapte pricina: fie de mântuire, fie de pierzanie. Și precum vor fi fiecare din cele făptuite, așa va fi și judecata.

Multe bunătăți veți avea fiindcă ascultați cu atâta râvnă cuvintele acestea. Căci suspinul fiecăruia și lovirea feței îmi arată roada acestor semințe. [*roadele cuvintelor sunt gesturile de îngrijorare și pocăință ale ascultătorilor. Nouă ni se pare de necrezut ca o cuvântare să dea rod imediat, ba chiar în timpul ei, pentru că nu mai avem cuvânt cu putere. Dar, un exemplu ca acela al Sfântului Cosma de Etolia - care vorbea oamenilor dintr-un anumit sat doar o seară și o dimineață - ne arată că o vorbă plină de har poate*

schimba adesea mii de inimi în scurt timp. Oare Mântuitorul nu schimba vieți în câteva minute?] Pentru aceea plâng pe cei ce nu sunt de față, că putând să aibă parte de atâta purtare de grijă din partea noastră, preferă să primească răni și lovituri în fiecare zi și nici măcar nu știu că bolesc. De aceea este și anevoie să se însănătoșească. Căci cine le va vorbi despre aceste lucruri? Femeile lor? Dar acelea au o singură grijă: aurăriile, hainele și luxul. Iar grija casei apasă pe soții lor. Oare slujitorii? Dar cum să o facă, de vreme ce ei nu au nici o îndrăzneală înaintea stăpânilor, ci trebuie numai să-și împlinească slujba lor cu sârguință? Oare funcționarii publici? Dar aceia n-au altă sarcină decât să se îngrijească de treburile cetățenești. Atunci împărații și cei ce poarta coroane? Dar și aceia își îndreaptă toată osteneala și sârguința spre stăpâniri și putere și avuții. Oare se vor îndrepta ei înșiși? Cum, dar, o vor face, de vreme ce n-au timp nici să răsufle de povara treburilor, ci se macină zi și noapte pentru acestea? O, cât de jalnici sunt cei ce capătă mii de răni, însă nu vin aici, unde pot să învețe că și de ar avea răni, este cu putință să se scape de ele și să se facă sănătoși. Când se vor mai îngriji și aceștia de sufletul lor? Căci numai cei care de drag vin neîncetat la Biserică și au parte de învățătura cea duhovnicească și arată multă grijă pentru mântuirea lor pot să-și biruie și să-și înfrâneze poftele cele rele și să priceapă în adâncime cum să lucreze virtutea.

2. Dar, ca nu cumva toată cuvântarea să fie alcătuită din învinovățirea acelora și așa să vă lipsim pe voi de cele obișnuite, hai iarăși să vă punem înainte obișnuita masă și să vă vorbim de câștigul ce-l aveți din cântare. Iată că psalmul amestecă felurite glasuri (timbre vocale) și din ele pregătește să se înalțe la cer o singură cântare plină de armonie: și tineri și bătrâni, bogați și săraci, femei și bărbați, robi și liberi, cu toții înălțăm o singură melodie. [*cântarea este socotită ca jertfă de laudă și poate fi asimilată Jertfei din timpul Sfintei Liturghii. Prin cântare ne putem uni inimile spre a desăvârși unirea prin împreuna-împărtășire din Trupul și Sângele lui Hristos*] Căci dacă un chitarist,

lovind cu multă dibăcie mai multe corzi deodată, reușește să facă din cele multe o singură melodie, dar corzile rămân în același timp multe, ce noutate este dacă puterea psalmului și a cântării duhovnicești lucrează exact același lucru? [*noi, mai tot timpul, uităm de puterea cântării duhovnicești și o privim doar ca bucată muzicală, însă această putere trebuie pusă în lucrare printr-o viață virtuoasă și abia apoi printr-o tehnică muzicală*] Ba, mai mult, nu numai pe noi, cei de față, ci și pe cel ce s-a săvârșit dintre cei vii l-a adunat în același duh. Fiindcă și acel fericit prooroc a cântat împreună cu noi. [*în general, Sfinții care au alcătuit rugăciuni sau cântări ne iau sub ocrotirea lor atunci când ne facem părtași inspirațiilor lor și se roagă împreună cu noi. Cântând sau rugându-ne cu cuvintele unui sfânt, dacă o facem cu atitudinea cuviincioasă, ne putem împărtăși de harul său*] Și, deși la curțile împărătești este cu putință acest lucru, fiindcă cel ce poartă coroana șade și toți se desfată în tăcere de cel ce cântă, iar acestui obicei se supun chiar și cei aflați în cele mai mari vrednicii, aici nu este așa, ci proorocul glăsuiește și toți răspundem, toți laolaltă cântăm.

Și nu este deosebire aici între rob și liber, nici între bogat și sărac, nici între cârmuitor și omul de rând. Ci toată această deosebire lumească se leapădă și un singur cor se încropește din toți și este adevarată egalitate între toți și pământul se face oglindă a cerului. [*iata adevarata egalitate si lipsa de diferentiere sociala. Numai rugaciunea facuta in duh poate arata reala dimensiune a anularii diferentelor de pozitie si inzestrare sociala. Nu unificarile artificiale, de genul politic, economic, cultural etc. sunt cele viabile, ci numai unirea duhovniceasca. Dar lipsiti fiind de o experienta duhovniceasca a unei uniri in credinta traita liturgic, compensam dorinta firii de a fi una prin alte compromisuri de natura amintita. Adică omul caută apartenențe, orb sufletește fiind, la cele lumești; pe când firea omului îi spune ca apartenența este de tip duhovnicească și nu invenții ale invențiilor mâinilor omului*]

Atât de vestit este bunul neam al Bisericii, că nici nu se poate închipui ca stăpânul să poată cânta cu multă îndrăzneală dacă servitorul cârtește împotriva lui. [*bunul*

neam arată genealogia ilustră a unei persoane și care, în societatea de atunci, ca și acum, de altfel, era motiv de mare fală. Faptul de a face parte din Biserică este considerat ca cea mai nobilă obârșie și această înrudire anulează orice diferențiere „genetică" de ordin social ori material] Și nici bogatul nu-și mișcă limba atâta timp cât săracul îl osândește prin tăcerea lui. Nici bărbatul nu cântă și vorbește cu îndrăzneală dacă femeia tace și stă fără de glas. Ci cu toții au parte de cinste egală și înalță jertfă comună și daruri comune. Nu are nimic mai mult acesta decât acela, nici acela decât acesta, ci toți sunt în aceeași cinste și ridică spre Făcătorul lumii un singur glas din mai multe guri. Deosebirea nu stă în faptul ca unul e rob și altul liber, că unul e bogat și altul sărac, ca unul e femeie și altul bărbat, ci în voia liberă în râvnă sau lâncezeală, în răutate sau virtute.

Și așa, voi putea și eu să numesc bogat pe cel sărac, sărac pe cel bogat, femeie pe bărbat, bărbat pe femeie, neștiutor pe cel înțelept și înțelept pe cel simplu, însă nu amestecând firea lucrurilor, ci judecând după cel mai bun dreptar, care pe toate le îndreptează. Și cum poate să fie bărbatul femeie - ar zice cineva - și femeia bărbat? Nu schimbându-și firea (fizicul), ci voia liberă. Păi atunci când îl văd pe bărbat cu aurării, înfrumusețat, cu frizura aranjată, mirosind a parfum, îmbrăcat cu haine moi și cu mersul de femeie, luând aminte la desfătări, cum aș mai putea să-l numesc bărbat pe unul ca acesta, care și-a trădat noblețea firii sale și s-a potrivit firii femeiești? Căci dacă Pavel nu o socotește vrednică să se numere printre cei vii pe o femeie care face asemenea lucruri, ci o scoate din ceata celor însuflețiți și o așază cu cei morți, zicând că „cea care trăiește în desfătări este moartă" (1 Timotei 5, 6), cum mai poate un bărbat care face acestea să mai fie numărat în ceata bărbaților, de vreme ce și o femeie care face așa ceva a pierdut viața (viața cea adevărată, în Hristos)?

Să nu îmi arăți că cineva este bărbat din aceea că poartă veșminte bărbătești și centură, nici din faptul că se poartă cu autoritate și înfricoșare acasă, ci arată-mi că este bărbat din mintea lui cea iubitoare de înțelepciune, din aceea că își ține din scurt patimile,

că biruie bolile sufletului său, că își cârmuiește și este stăpân în casa lăuntrică a inimii și nu se lasă dus încoace și-ncolo de gândurile cele fără de rânduială. Acest lucru îl face mai cu seamă bărbat. Iar dacă se ține de beții și de orgii și își pierde toată ziulica în ospețe și jocuri și discuții la un pahar cu vin și se face, sub tirania patimii, mai moale decât orice ceară, cum mai poți să-l numești pe unul ca acesta bărbat, de vreme ce este prins cu totul și rob vândut, dedându-se la toate patimile? Pe un astfel de om cu apucături femeiești și molatic și iubitor de desfătări, călcat în picioare de toți, oare mai este cu putință să-l pui în ceata bărbaților? Sau nu stiți că lupta și războirea noastră nu este cu oameni de o fire cu noi, ci cu puterile cele nevăzute, cu armatele demonilor, după spusele fericitul Pavel? Că zice el: „Căci lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii, care sunt în văzduh” (Efeseni 6, 12).

3. Acest lucru ține mai cu seamă de bărbat, însă cel ce se împodobește, dar nu e plin de elan, cel ce se înfrumusețează, dar este lipsit de bărbăție, cum să stea în ceata de bătaie? Sau cum să fie oare numit bărbat un om cu o dispoziție lăuntrică mai moale decât orice femeie? Tot așa, după cum pe acesta nu l-aș numi bărbat, ci mai muieratic decât o femeie, la fel și o femeie plină de bărbăție poate fi mai tare decât orice bărbat, dacă mânuie armele cele duhovnicești și îmbracă platoșa dreptății, dacă își ia coiful mântuirii și își pune în față scutul credinței, dacă se încinge cu cingătoarea adevărului și ia sabia Duhului. Una ca acesta, care strălucește înveșmântată cu armele, să stea în ceata de luptă. Căci este mai presus decât cerurile în cugetul ei și împrăștie oştile demonilor și nimicește tirania diavolului, alungă patimile și după ea rămân mai multe cadavre decât de pe urma războaielor, nu cadavre ale oamenilor, ci ale gândurilor necuviincioase. Căci femeia și bărbatul se deosebesc numai în trupurile lor, femeii fiindu-i rezervat războiul de țesut și fusul și a frământa pâinea și grija căminului și dereticarea prin casă și creșterea copiilor,

iar bărbatului tribunalul și conducerea cetății și afacerile și războaiele și luptele. [*fiecare din cei doi își păstrează o specificitate formală, ce rezultă din însăși datul biologic și psihologic al apartenenței sexuale. Dar nu acest lucru este esențialul unei persoane, ci omul lăuntric și viețuirea duhovnicească. De fapt, suntem chemați să reușim să biruim, din interior, diferențele de natură exterioară. Prin urmare, încercarea de a egaliza, după criteriile trupului (în care tocmai cei doi sunt diferiți), bărbatul și femeia, nu arată decât neînțelegerea de către societatea contemporană a adevăratei esențe a omului. Aspirația și conștiința egalității oamenilor este ceva natural, însă planul de unde se vrea realizarea lui - exterior sau interior - arată de fapt schilodenia sau integritatea societății. Doar pentru omul duhovnicesc (al cărui interior, transfigurat prin har, se imprimă și în trup) nu mai există bărbat și femeie în Hristos, pentru că doar acesta înțelege (din experiență) universalitatea lui Hristos. Pentru toți ceilalți o astfel de uniformizare reglementată prin legi sociale și politice nu face decât să adâncească haosul în care zace societatea actuală*]

Dar în luptele pentru viețuirea în dreapta credință, comun este stadionul, comune și războaiele. Căci, la fel ca bărbații, și femeile se dezbracă (de patimi și pofte) și nu părăsesc lupta, ci și ele sunt gata de bătaie și se încununează și sunt lăudate și au parte de cele mai de seamă premii, cununi și de trofee strălucite și de necontenite biruințe și de toate celelalte.

Și, ca să nu socotiți că aceste cuvinte sunt numai vorbe goale, ci să cunoașteți cu limpezime că femeile pot fi nu doar mai bărbate decât bărbații, ci li se îngăduie să se apropie chiar de nepătimirea îngerilor, vă voi aduce înainte o femeie prin firea ei (fizicul ei), dar care s-a atins de cer prin tăria viețuirii ei înțelepte: maica Macabeilor. Aceasta de două mii câte șapte a fost încununată. Dacă vrei, adu aici pe cel mai bun ostaș, pe cel mai aprig în luptă, pe cel mai plin de bărbăție, pe cel mai curajos și vei vedea pe această femeie pe atât mai presus de acela, pe cât este de departe bolta cerului de pământ. Căci un ostaș, fie el și cel mai bun, dacă a primit o rană, a avut numai o singură teamă: moartea

grabnică din pricina acelei răni. Aceasta (mama Macabeilor) însă a rămas neclintită ca o stâncă, suferind cu răbdare, pentru fiecare copil al ei, dureri mai cumplite decât chinurile pe fiecare dintre aceia (copiii ei) le primeau în coaste. Și asta fiindcă era și mamă, și văduvă, și în vârsta celei mai adânci bătrâneți. Câți ați fost părinți și ați avut dureri pentru copiii voștri, știți că asemenea lucruri sunt mai cumplite decât orice chin. Nici chiar o săgeată ascuțită nu aduce o durere așa de adâncă celor pe care-i rănește, cum a zvârcolit fiecare suferință a copiilor ei sufletul aceleia. Gândește-te cum îi era să vadă, pentru fiecare copil, trupul sfâșiat de foc și sabie. Cum a privit, cum a auzit, cum a primit arderea trupurilor lor, cum putea să se uite la miile de morți ce se abăteau asupra fiecărui copil? Și totuși, ca o stâncă a stat nemișcată, care, neputând fi clintită de valuri, le preface în spumă. Ca un fier era, ca un diamant! Ba mai bine aș zice că nu găsesc vreun cuvânt vrednic prin care să redau, cât de cât, statornicia și răbdarea femeii.

Așadar, pe aceasta, femeie sau de-a dreptul bărbat o vom numi? Și nu este ea cu totul mai presus decât bărbații? Pentru ce, când vezi pe alta având trup firav din cea dintâi vârstă și petrecându-și nopțile nedormită și zilele nemâncată, subțiindu-și pofta pântecelui și lepădând la pământ dorirea de bani și avuții, omorându-și trupul și răstignindu-l, socotind ca pe nimic cele de aici, umblând pe pământ, dar atingând cerul, călcând în picioare și disprețuind slava lumească, lepădând cinstea și purtând în loc o haină din postav ieftin, purtând lanțuri, așternându-și sub ea cenușă, dormind pe podea și necerând nimic mai mult, strâmtorându-se într-o căscioară, vorbind față către față cu proorocii și socotindu-și viața ca o pregătire pentru moarte, moartă fiind (pentru lumea aceasta) mai înainte de sfârșitul vieții sale, cheltuindu-se în foame și priveghere și negrijă față de trup, nepunând nici un preț pe închipuirile, care sunt ca niște frunze veștejite, ale vieții acesteia, pentru ce, dar, o ocărăști și o vorbești de rău pe această femeie, spune-mi? Nu mai degrabă ar trebui s-o scoți chiar din rândul bărbaților și s-o așezi în ceata îngerilor, de vreme ce, femeie fiind cu fizicul, a arătat atâta filozofie? [„*De aceea și noi ne ducem în pustie, nu ca să purtăm pur și simplu haina de păr, nici să ne înfășurăm cu lanțuri, nici ca*

să dormim pe cenușă, ci ca mai înainte de toate să fugim de răutate și să alegem virtutea"][*este vorba despre negrija față de aspectul exterior (aici se putea include nespălarea, neîngrijirea de curățenia exterioară etc). Deși aceste aspecte par scandaloase, totuși ele ar fi pe deplin înțelese dacă și noi am putea avea experiența duhovnicească a unor astfel de oameni. Asemenea nevoințe, poate greu de purtat în vremurile de azi, dar nu imposibil, își aveau sensul numai dacă nu se făceau pentru slavă deșartă, ci realmente din dorința de a jertfi orice confort (de fapt, timpul pierdut pentru realizarea acelui confort) lui Dumnezeu, și mai ales dacă o astfel de persoană nu judecă pe ceilalți că se îngrijesc prea mult de trup. Un părinte atonit își pusese în loc de fereastră o icoană. Uimit, un pelerin l-a întrebat dacă socotește lumea rea, încât nu-și îngăduie să privească nici cel mai mic peisaj. Monahul i-a răspuns că nu vrea să privească lumea nu pentru că n-ar fi frumoasă și dătătoare de binecuvantare, ci pentru că el are o altă vedere, de a cărei dulceață oamenii nu sunt conștienți. Bine ar fi ca nevoințele pe care nu le înțelegem să nu le osândim, ci să ne plecăm cu smerenie în fața proniei lui Dumnezeu, Care le-a îngăduit*]

4. Și cine va avea de grăit ceva împotrivă la aceste cuvinte? Nimeni! Ia ascultă și ce femei erau pe vremea apostolilor. Auzi-l pe Apostolul Pavel zicând în epistola către Romani: „V-o încredințez pe Febe, sora noastră, care este diaconiță a Bisericii din Chenhrea, ca s-o primiţi în Domnul, cu vrednicia cuvenită sfinţilor şi să-i fiţi de ajutor la orice ar avea nevoie de ajutorul vostru. Căci şi ea a ajutat pe mulţi şi pe mine însumi” (Romani 16, 1-2). Ce spui, Pavele? O femeie ți-a fost întâistătătoare și nu te rușinezi, nici nu roșești să spui acestea? Nu mă rușinez - zice -, ba mă și laud. Și Stăpânul meu nu S-a rușinat să aibă maică o femeie. Iar întâistătătoare mi-a fost nu fiindcă era pur și simplu femeie, ci fiindcă era filozoafă și se îngrijea de evlavie. [în sensul de viețuire virtuoasă, nu de cunoștințe filozofice]

Și cum a fost întâistătătoare lui Pavel? Căci de cine ar fi avut nevoie Pavel, alergătorul în toată lumea, cel ce își avea trupul numai de formă, cel care a călcat în picioare până și trebuințele firii, cel ce alungă demonii, cel ce era cinstit în ochii credincioșilor ca un înger, cel de care s-au rușinat și fiarele, cel de care s-a sfiit marea și, ținându-l o zi și o noapte, nu l-a înecat; cetățeanul raiului, cel răpit la cer de trei ori, cel ce s-a împărtășit din tainele lui Dumnezeu, cel ce s-a ostenit mai mult decât toți apostolii; vasul alegerii, cel ce a condus Biserica la Mirele Hristos; crainicul neamurilor, cel ce a străbătut marea și uscatul, cel ce a lăsat pretutindeni urmele de biruință ale bărbăției sale; cel ce s-a luptat neîncetat cu foamea și cu setea; cel ce s-a războit cu golătatea și cu frigul și a zis: „până în ceasul de acum flămânzim și însetăm, și suntem goi"; cel ce s-a făcut mort lumii; cel ce socotea lumea moartă pentru sine, locuitorul ceresc, nebunaticul îndrăgostit de Hristos, cel mai fierbinte decât focul, cel mai tare decât fierul și mai puternic ca diamantul? Acesta nu se rușinează să spună despre o femeie că „întâistătătoare a multora a fost, și chiar a mea"!

Căci dacă nu voia, n-ar fi scris aceasta în epistolă. Acum însă, vrând ca acest fapt să rămână pururea pomenit, o salută pe femeie și îi învață pe toți să o primească și îi spune „întâistătătoare a lui". Și nu se rușinează, nici nu roșește. Atât de mare lucru este un suflet înțelept, chiar și în trup femeiesc! Iar acestea le zic ca să nu găsească femeia pretexte și să spună: „Pentru că sunt femeie, nu am putut ajunge la măsura deplină a evlaviei. Iată, și aceasta era femeie, și firea nu i-a fost piedică, ci a fost învrednicită să-i fie întâistătătoare lui Pavel și să propovăduiască în toată lumea. Și cum i-a fost întâistătătoare? Fiindcă i-a slujit în primejdii. Căci a stat lângă cel întemnițat, l-a încurajat pe când era în lanțuri, i-a adus mângâiere în nevoile sale, i-a dat la o parte pe uneltitori, s-a dat chiar pe sine la moarte, ca pe Sfântul acela să-l răpească din primejdii.

De aceea și pe urmatoarea femeie din epistolă o laudă, zicând: „îmbrățișați pe Priscilla și Aquila". Vezi, și aici femeie strălucită! Chiar dacă una erau cei doi, pe femeie o așază înaintea bărbatului. Nu zice: „pe Aquila și Priscilla", ci „pe Priscilla și Aquila".

Cine erau aceștia? Făcători de corturi ce ședeau în atelier, însă nici meșteșugul lor, nici sărăcia nu le-au fost piedică. Căci prin tot orașul străbătând fericitul acesta [Pavel], într-o căsuță ca aceasta a socotit să rămână. Dar pentru ce? Nu fiindcă avea coloane sculptate, nici fiindcă era împodobită cu pardoseli și pavaje cu mozaicuri, nici cu acoperiș aurit, nici fiindcă aveau cete de robi și ajutorarea eunucilor, ci tocmai fiindcă această căscioară era mai cu seama lipsită (curată de) de toate acestea. Și fiindcă femeia și bărbatul munceau cinstit, nu furând, nici lăcomindu-se, ci, folosindu-se pentru slujirea trupului numai de hrana absolut trebuincioasă, au făcut casa lor Biserică. De aceea socotea Pavel casa aceasta destoinică să-i fie găzduire. Și ca să vezi că a rămas acolo tocmai din pricina virtuții sufletului lor, auzi ce zice mai departe: „Care și-au pus gâtul pentru sufletul meu. Și cărora nu numai eu le mulțumesc, ci și toate Bisericile cele dintre neamuri". Ai văzut că nu firea femeiască, nu meșteșugul, nu sărăcia sunt piedici în calea virtuții? Ai văzut femeie primitoare de străini și bărbat care nu numai masa și casa, ci și sângele și l-au dat pentru Apostol? Cum asta, de vreme ce n-au fost uciși pentru el? Nu, dar aceștia au împlinit același lucru ca și mucenicii, căci erau niște mucenici vii și adeseori dădeau mărturie prin aceea că pururea erau gata să fie înjunghiați pentru Pavel. Căci nu zice „care și-au cheltuit banii", nici „care mi-au deschis casa", ci - lucru care era mai mare decât toate - ar fi primit moarte și ucidere, ar fi ales tăierea capetelor pentru mine.

Să audă acum cei bogați, care abia se încumetă să dea un bănuț sfinților. Aceia și-au dat sângele, s-au dezbrăcat de viața aceasta ca să-l scape și să-l slujească pe Sfânt. Iar cei de azi nici cea mai mica părticică de avere nu o dau cu ușurință celor aflați în nevoi. Iar Priscilla și Aquila, și banii și trupurile și însăși viața au dat-o. Vezi ce femeie înțeleaptă, vezi ce bărbat, care viețuia în sărăcie, din meșteșugul său?

Acestora să le râvnim, acestora să le urmăm, trecând cu vederea toate cele de aici și să dăm toate pentru cei ce sunt ai lui Dumnezeu **[***nu trebuie să judecăm cum sunt cei care ne cer, ci dacă ne cer în numele lui Hristos trebuie să le dăm, căci lui Hristos îi dăm***]**, ca să avem parte de bunătățile cele viitoare, cu harul și cu iubirea de oameni a

Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care Tatălui și Duhului Sfânt slavă înălțăm, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia despre căsătorie, din comentariul la Efeseni

1. Un înţelept, punând multe în rândul fericirilor, a pus şi aceasta în rândul lor: „Şi femeia - zice - întru toate să se înţeleagă bine cu bărbatul” (Cartea înţelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul) 25, 2). Şi iarăşi, în altă parte, împreună cu alte fericiri, o pune şi pe aceasta: „Femeia să stea cu bărbatul în acelaşi cuget” (Cartea înţelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul) 40, 25). Şi chiar dintru început Dumnezeu a arătat multă purtare de grijă pentru această însoţire. Şi, vorbind despre amândoi ca despre unul, a zis: „Bărbat şi femeie i-a făcut Dumnezeu” (Facerea 1, 27); şi altundeva: „...nu mai este bărbat şi femeie pentru că voi toţi una sunteţi în Hristos Iisus ” (Galateni 3, 28). Căci nu este atâta apropiere a bărbatului către bărbat, [*familiaritate, compatibilitate, capacitate de a se potrivi unul cu altul conform raţiunilor dumnezeieşti. Este şi împlinire a unuia prin altul, dar numai întru şi împreună cu Dumnezeu*] câtă a femeii către bărbat, dacă ar fi însoţirea cum trebuie. [*dacă e conformă cu planul, cu intenţiile lui Dumnezeu. Numai în acest caz este mai puternică legătura bărbat-femeie, decât o prietenie uni-gen*]

De aceea şi un fericit bărbat, lămurind ce este dragostea cea covârşitoare, când a plâns pe unul din prietenii cei de un suflet cu el, nu a adus vorba de tată, nu de mamă, nu de copii, nu de fraţi, nu de prieteni. Dar despre ce a vorbit? „A căzut peste mine dragostea ta -zice-, ca dragostea femeilor” (II Rgegi 1, 26). Căci cu adevărat, cu adevărat, această dragoste este mai tiranică decât orice tiranie. Alte iubiri au numai tăria (intensitatea). Dar această dorire are şi tărie şi trăinicie (își păstrează intensitatea, o sporește mereu). O poftă zace încuibată în fire şi, fără să ţină seama de noi, îmbrăţişează cu putere aceste trupuri. Pentru aceea dintru început femeia este din bărbat şi abia după aceasta, din bărbat şi femeie, se naşte şi bărbatul şi femeia. Vezi împreuna înlănţuire şi împletire a celor doi şi cum nu a lăsat ca altă materie să intre între ei din afară?

Şi ia aminte câte a iconomisit Dumnezeu şi a încuviinţat pentru asta! I-a îngăduit să se însoare cu sora lui, ba mai mult, nu cu sora, ci cu fiica. Ba nici cu fiica, ci cu ceva mai mult decât o fiică: cu însăşi carnea lui. Intregul l-a făcut de la început, ca pe nişte pietre adunându-i într-unul singur. [*mai multe pietre care, puse împreună, alcătuiesc o construcţie*] Căci nu din afară [nu din altă ființă decât cea a lui Adam] a făcut-o pe femeie, ca nu cumva să o ţină bărbatul la sine ca pe o străină. Dar nici nunta nu a statornicit-o până ce a facut-o pe ea, ca nu cumva bărbatul, retrăgându-se şi adunându-se în sine, să se despartă de restul lucrurilor. [*Adam se închidea în sine dacă nu avea un partener, un alter ego cu care să comunice întru dăruire reciprocă. Unirea cuplului trebuie să fie cu deschidere spre creaţia lui Dumnezeu. Pentru un cuplu creştin nu poate exista „noi doi şi restul lumii" (a la Romeo şi Julieta), dar nici o risipire necontrolată, sub pretextul că trăiesc în societate. Fiecare ştie cum e mai bine pentru sine şi care e voia lui Dumnezeu cu sine, dar nu trebuie uitat că această deschidere spre creaţie trebuie să fie una strict duhovnicească; şi nu toţi oamenii sunt de la început duhovniceşti*]

Şi, după cum în cazul copacilor, aceia sunt cei mai buni care au o singură rădăcină şi din ea se destind multe ramuri - că dacă n-are rădăcină toate sunt în zadar, iar dacă are multe rădăcini nu se mai face copac frumos - aşa şi aici. Dintr-un singur Adam a făcut să odrăslească tot neamul omenesc, strângându-l cu această legătură puternică, pentru ca să nu se despartă şi să se risipească. [*nu l-a făcut din mai mulţi oameni, pentru ca Adam, prin firea sa, să rămână veriga de unitate între toţi oamenii. Firea este prima legătură între oameni. Ea se întăreşte atunci când omul nu se căsătoreşte cu vreo rudenie, ci cu „un străin", prin aceasta întărind legătura pe care cei doi - ca vlăstare ale unor familii dezbinate - care nu o mai conştientizau, legătură ce vine din faptul că avem aceeaşi fire*] Şi vrând să unească pe oameni şi mai mult, nu a făcut să ne însurăm cu surorile sau fiicele noastre, ca nu cumva să ne întoarcem dragostea doar către unii şi astfel să ne despărţim, în alt chip, de noi înşine. [*căsătoria doar între fraţi ar fi dat caracter de castă închisă anumitor grupuri de oameni şi ne-ar fi rupt de restul umanităţii şi creaţiei.*

Chiar şi lucrul bun (în acest caz, căsătoria) folosit rău poate duce la dezbinare]

Pentru aceea a zis: „Cel Ce i-a făcut de la început, bărbat şi femeie i-a făcut" (Matei 19, 4). Mari rele se nasc din aceasta, dar şi mari bunătăţi: şi pentru casele noastre şi pentru cetăţi. Că nimic nu uneşte şi întăreşte aşa de mult vieţuirea noastră ca dragostea dintre bărbat şi femeie. Pentru această dragoste mulţi au luptat cu armele, pentru ea şi-au dat sufletele. Şi nu pe degeaba mult s-a sârguit şi Apostolul Pavel pentru acest lucru, atunci când a zis: „Femei, supuneţi-vă bărbaţilor voştri ca Domnului" (Efeseni 5, 22).

Ce înseamnă asta? Că, dacă în unire de gând vor trăi aceştia, atunci şi copiii cresc bine, şi casnicii trăiesc în bună rânduială, şi vecinii se bucură de linişte, şi prietenii şi rudele. Dar dacă vieţuiesc altfel, toate se întorc cu susu-n jos şi se tulbură. Şi, după cum dacă generalii sunt în pace unii cu alţii toate oştile le urmează cu bună cuviinţă, iar dacă sunt tulburaţi toate se strică, aşa şi aici. Pentru aceea „femeile - zice - să se supună bărbaţilor lor ca Domnului".

O! Dar cum a zis altundeva: „Dacă nu se va despărţi cineva şi de bărbat şi de femeie nu poate să-Mi urmeze" (Matei 16, 24 şi 19, 29)? Dacă trebuie să se supună femeia bărbatului ca Domnului, cum zice să se despartă de bărbat pentru Domnul? De bună seamă, este absolut necesar să se supună bărbatului, însă particula „ca" nu are peste tot înţelesul de „egalitate". Aici ea are acest înţeles: „ca unele care ştiţi că slujiţi Domnului" (Efeseni 6, 7). Iar acest lucru se poate vedea şi din altă parte, unde zice: „chiar dacă nu vă supuneţi din pricina bărbatului, însă faceţi-o mai cu seamă pentru Domnul"; sau alt înţeles: „când te supui bărbatului, fii convinsă că slujeşti Domnului". [*supunerea nu este faţă de bărbat, ci faţă de Domnul, care a rânduit o asemenea ordine. Prin bărbat, femeia se supune Domnului, nu bărbatului*] Că dacă cel care se împotriveşte acestor stăpâniri vremelnice se împotriveşte de fapt rânduielii lui Dumnezeu (Romani 13, 2), cu cât mai mult nu se împotriveşte cea care nu se supune bărbatului? Aşa a vrut - zice - Dumnezeu dintru început să introducă această „ierarhie". [*dar ierarhia nu este arbitrară,*

căci ea a fost produsă de căderea omului în păcat. Ordinea de acum este una stabilită în lumea păcatului. Dacă vrem să o abolim nu o putem face decât reîntorcându-ne la starea dinaintea căderii, spune Sfântul Ioan Gură de Aur într-un ciclu de omilii la Facere]

Să socotim deci pe bărbat că are locul capului şi femeia pe cel al trupului. Iar aceasta o arată şi din cuvinte precise, când zice „Pentru că bărbatul este cap femeii, precum şi Hristos este cap Bisericii, trupul Său, al cărui mântuitor şi este. Ci precum Biserica se supune lui Hristos, aşa şi femeile bărbaţilor lor, întru totul" (Efeseni 5, 23-24). Zicând că bărbatul este cap al femeii, după cum Hristos al Bisericii, a adăugat: „trupul Său, al cărui mântuitor şi este". Căci capul (Hristos) este mântuirea trupului Său (Biserica). Deja mai dinainte a rânduit amândurora - şi bărbatului şi femeii - purtarea de grijă şi temelia iubirii, fiecăruia împărţindu-i ceea ce i se cuvine: bărbatului cârmuirea şi purtarea de grijă, iar femeii supunerea. [*responsabilitatea iubirii o au amândoi partenerii, dar fiecare de pe poziţia rânduită lui. Aşadar, nu se poate spune că doar bărbatul este conducător, ci acest lucru îl face cu ajutorul femeii. După cum şi Hristos nu conduce Biserica fără conlucrarea ei de bunăvoie*]

2. După cum Biserica se supune lui Hristos - adică după cum bărbaţii şi femeile, care sunt Biserica, se supun lui Hristos - aşa şi voi, femeilor, supuneţi-vă bărbaţilor ca lui Dumnezeu. [*adevărata dimensiune a supunerii femei, faţă de bărbat se realizează numai în supunerea amândurora lui Hristos*] „Bărbaţi, iubiţi pe femeile voastre, după cum şi Hristos a iubit Biserica" (Efeseni 5, 25). Ai auzit ce supunere nemaiîntâlnită? L-ai lăudat mai înainte şi te-ai minunat [*satisfacţia auditoriului masculin, care jubila că el deţine rolul conducător în căsnicie*] de Pavel că a tocmit aşa de bine vieţuirea noastră, ca un bărbat minunat şi duhovnicesc ce este? Însă ascultă acum şi cele care le cere de la tine.

Că iarăşi se foloseşte de un exemplu: bărbaţi, iubiţi pe femeile voastre, după cum şi Hristos a iubit Biserica. Ai văzut măsura supunerii datorată de femeie? Ascultă şi măsura dragostei ce o datorează bărbatul! Vrei să ţi se supună femeia precum Biserica lui Hristos? Ai şi tu grijă de ea, după cum Hristos de Biserică! Şi chiar dacă trebuie să-ţi dai sufletul pentru ea, chiar dacă trebuie să fii tăiat în mii de bucăţi, chiar dacă ai suferi şi ai pătimi pentru ea, să nu te dai în lături. Fiindcă de pătimeşti acestea n-ai făcut nimic din ce a făcut Hristos. Căci tu, fiind deja unit cu ea, faci acestea. Acela însă a făcut-o pentru cea care îi întorcea spatele şi îl ura. Aşadar, după cum El a adus-o cu multă purtare de grijă la picioarele Lui pe cea care stătea cu spatele la El şi îl ura şi era lepădată şi ruptă în bucăţi, şi nu S-a purtat cu ea cu ameninţări, nici cu supărări, nici cu frică ori cu altceva de acest fel, aşa să fii şi tu cu femeia ta.

Chiar dacă te priveşte de sus, chiar dacă este supărată, chiar de o vezi dispreţuindu-te, poţi s-o aduci la picioarele tale dacă ai multă purtare de grijă pentru ea şi dragoste şi bunăvoinţă. Căci nimic nu este mai tare decât aceste lanţuri **[***lanţurile dragostei, ale bunăvoinţei, ale grijii***]**, mai ales între bărbat şi femeie. Pe un slujitor îl poate lega cineva cu frica. Ba nici pe acela, căci degrabă va pleca de la stăpân, însă pe părtaşa vieţii tale, pe mama copiilor tăi, pe cea care este pricină a toată bucuria ta, nu trebuie s-o legi cu frica şi cu ameninţarea, ci cu dragostea şi cu dispoziţia iubitoare a sufletului. Ce fel de însoţire mai e asta, când femeia tremură înaintea bărbatului? Ce bucurie va mai avea bărbatul dacă trăieşte împreună cu ea ca şi cu o roabă şi nu ca şi cu una liberă?

Şi chiar dacă pătimeşti pentru ea ceva, să nu o ocărăşti. Că nici Hristos nu a făcut aceasta cu Biserica. „S-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o curețe şi s-o sfinţească” (Efeseni 5, 25-26). Prin urmare, era necurată, avea prihană, era urâtă, era de nimic. Orice femeie ţi-ai fi luat, nu ţi-ai luat una ca Aceasta, după cum Hristos a luat Biserica; nici nu a fost atât de departe de tine pe cât a fost Biserica de Hristos. Iar El nici n-a urât-o, nici n-a lepădat-o din pricina urâţeniei ei covârşitoare. Vrei să vezi urâţenia ei? Ascultă pe Pavel,

care zice: „Eraţi cândva în întuneric” (Efeseni 5, 8). Ai văzut negreala ei? Ce este mai negru decât bezna? Dar uită-te şi la nebunia ei! Că zice: „Petrecând în răutate şi pizmă” (Tit 3, 3). Priveşte acum şi necurăţia ei: „ca nişte necredincioşi şi fără de minte”. Ce zic eu? Era şi pângărită şi vrednică de batjocură!

Iar cu toate acestea, S-a dat pe Sine pentru cea urâtă ca şi cum ar fi fost frumoasă şi iubită şi minunată. De acest lucru, uimindu-se, Pavel a zis: „Şi pentru un drept abia de moare cineva” (Romani 5, 7). Şi apoi: „Că pe când eram noi păcătoşi, Hristos a murit pentru noi” (Romani 5, 8). Pe una ca aceasta luând-o, o spală şi o înfrumuseţează, şi nu-i cere absolut nimic. „Ca s-o sfinţească - zice - curăţind-o prin baia apei prin cuvânt. Ca să o înfăţişeze Sieşi Biserică slăvită, neavând pată sau zbârcitură ori altceva de acest fel, ca să fie sfântă şi fără de prihană” (Efeseni 5, 26-27). Prin îmbăiere spală necurăţia ei, prin cuvânt.

Cum? Întru numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Şi nu a împodobit-o oricum, ci a făcut-o slăvită, neavând pată ori zbârcitură ori ceva de acest fel. Şi noi, dar, această frumuseţe să o căutăm şi să putem să ne facem plăsmuitori ai ei. Nu căuta la femeie ceea ce nu este al ei. Vezi că Biserica le avea pe toate de la Stăpânul?

De la El a primit slava, de la El, neprihănirea. Nu întoarce spatele femeii dacă nu este frumoasă la înfăţişare ori la trup.

Ascultă Scriptura, care zice: „Mică între zburătoare este albina, dar rodul ei întrece orice dulceaţă” (Cartea înţelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah (Ecclesiasticul) 11, 3). Făptură a lui Dumnezeu este femeia şi nu pe ea o batjocoreşti, ci pe Cel ce a făcut-o. Ce ţi-a făcut femeia?

N-o lăuda pentru frumuseţea ei! Căci atât lauda, cât şi ura şi dragostea care se ivesc din pricina frumuseţii din afară ţin de sufletele neînfrânate. [*doar omul pătimaş are simpatii şi antipatii în funcţie de aspectul exterior ori de diferite înzestrări şi talente ale unei persoane cu care intră într-o relaţie*] Caută frumuseţea sufletului! Urmează Mirelui Bisericii! Frumuseţea din afară este plină de mândrie şi de multă nebunie, şi te aruncă în

gelozie, iar adeseori te face să bănuieşti lucruri necuviincioase. Dar tu zici că dragostea aceasta îţi dă plăcere? O lună sau două sau cel mult un an, şi mai departe nu! Iar apoi minunea se veştejeşte după obişnuinţa îndelungată cu ea. Iar cele care au fost acoperite de frumuseţe rămân: mândria, lipsa de minte, dispreţul. Dar în cazul celei sufleteşti nu e aşa. Ci dragostea întemeiată pe frumuseţea sufletească, o dată începută, rămâne cu tărie, fiindcă e vorba de frumuseţea sufletului şi nu a trupului.

3. Ce este mai frumos decât cerul, spune-mi? Ce este mai frumos decât stelele? Nici un trup nu este atât de luminat ca cerul, nici un ochi atât de strălucitor ca stelele. Şi când au fost făcute acestea şi îngerii le admirau. Acum le admirăm şi noi, dar nu la fel ca la început, căci ne-am obişnuit cu ele. Aşa este firea obişnuinţei şi pentru aceea nu ne mai uimim la fel acum ca atunci. Cu atât mai mult va fi aşa în cazul femeii. Căci dacă i se întâmplă vreo boală îndată piere toată podoaba trupului ei. **[***rutina, nu intervine decât în momentul când cercetăm superficial (iar superficial nu înseamnă cu puţine informaţii, ci fără a privi cu ochiul lui Dumnezeu, fără a avea perspectiva duhovnicească asupra unui lucru). Dacă Dumnezeu a făcut creaţia şi a văzut că este bună, iar îngerii nu s-au săturat de atâta timp să o contemple şi să se uimească, cu atât mai mult noi, ca oameni pătimaşi, nu putem spune că am văzut cu adevărat frumuseţea creației. Iar plictiseala şi obişnuinţa intervin din pricina pâclei patimilor ce ne întunecă puterea văzătoare a minţii. De multe ori sfinţii, la simpla vedere a unui „banal" fir de iarbă, cădeau în extaz înaintea Ziditorului***]**

Să căutăm la femeie mintea şi inima binevoitoare, cugetarea măsurată, blândeţea. Acestea sunt însemnele frumuseţii interioare. Să nu căutăm frumuseţea trupului, nici să nu o învinovăţim pentru acele lucruri peste care nu are putere. De fapt, să nu o învinovăţim deloc - că asta e o faptă a celor plini de îndrăzneală -, nici să nu o întărâtăm, nici să nu ne pornim împotrivă-i. Sau nu vedeţi câţi locuiesc împreună cu femei

frumoase şi îşi distrug în chip jalnic viaţa, iar alţii, vieţuind cu unele nu prea arătoase, ajung cu bucurie la cea mai înaintată bătrâneţe?

Să curăţăm pata cea dinăuntru, să tămăduim ridurile (zbârciturile) cele interioare, să pierdem necurăţiile ce se pun pe suflet. Acest fel de frumuseţe caută Dumnezeu. S-o gătim pe femeie să fie frumoasă pentru Dumnezeu, nu pentru noi.

Să nu căutăm la ea averi, nici bunul neam, ci nobleţea sufletului. Nimeni să nu aibă pretenţia să se îmbogăţească de pe urma femeii. Că ruşinoasă şi vrednică de ocară este această bogăţie. Mai bine zis, în nici un chip să nu caute cineva să se îmbogăţească în viaţa de aici. „Că cei ce vor să se îmbogăţească - zice - cad în ispită şi în pofte fără de minte şi vătămătoare, şi în curse, şi în pieire şi nimicire" (1 Timotei 6, 9). [*bogăţia se poate referi şi la cele intelectuale. Este vorba de a nu dori bogăţia ca finalitate în lumea aceasta şi nu de a o avea pentru a ne folosi de ea spre mântuirea noastră şi a altora*]

La femeie, dar, nu căuta mulţimea averii, şi atunci pe toate celelalte le vei afla cu uşurinţă. Cine, spune-mi, orice lucru ar face, lasă cele mai de seamă şi se îngrijeşte de cele mai neînsemnate? Dar mie mi se pare că mai totdeauna şi pretutindeni pătimim aceasta.

Că dacă dobândim copil nu ne sărguim să îl facem bun, ci să-i luăm nevastă bogată. Nu să-l facem cu bune deprinderi, ci să-l facem bogat. Dacă ne apucăm de oarecare îndeletnicire, nu căutăm una care să ne ferească de păcate, ci ca să ne aducă mare câştig. Şi toate se fac pentru bani. Pentru aceea se strică toate, că suntem robiţi patimii acesteia de înavuţire. [*la fel şi azi ne alegem locurile de muncă nu văzând cât putem spori duhovniceşte, ci cât venit ne aduce. Aşadar, există şi ocupaţii primejdioase (cu atât mai mult mijloace de divertisment!) pe care trebuie să avem tăria şi hotărârea să le evităm, căci nu orice lucru este compatibil cu Hristos*]

„Aşa sunt datori - zice - bărbaţii să-şi iubească femeile lor ca pe trupurile lor" (Efeseni 5, 28). Cum vine asta? S-a folosit de acest exemplu ca să avem o icoană mai

bună şi mai exactă a acestei iubiri. Dar nu numai pentru asta, ci şi ca un alt model, mai apropiat şi mai limpede pentru noi. Că celălalt model nu ne era prea la îndemână şi nu ne obliga prea tare. Deci, ca nu cumva să zică cineva: „Bine, dar Acela era Hristos, şi era Dumnezeu, şi a putut să Se dea pe Sine”, ne arată altă cale. Şi zicând „aşa sunt datori” a arătat că această faptă nu este har, ci datorie firească. Iar apoi, spunând „ca pe trupurile lor”, a adăugat: „Că nimeni nu şi-a urât trupul vreodată, ci îl hrăneşte şi îl încălzeşte” (Efeseni 5, 29). Asta înseamnă că se poartă faţă de el (trup) cu multă grijă. Şi cum de este femeia trupul lui? Ascultă: „Aceasta este acum os din oasele mele şi carne din carnea mea” (Facerea 2, 23). Şi nu numai aceasta, ci mai zice că „vor fi amândoi un singur trup” (Facerea 2, 24). Şi spunând „după cum şi Hristos a iubit Biserica” (Efeseni 5, 29) se întoarce iar la cel dintâi exemplu: „Că mădulare ale trupului Lui suntem, din carnea Lui şi din oasele Lui” (Efeseni 5, 30). Cum vine asta, de vreme ce El este din materia noastră, după cum Eva este carne din carnea lui Adam? Bine a făcut pomenind de oase şi carne. Că acestea, oasele şi carnea, sunt cele mai însemnate părţi ale noastre: oasele ca un fel de temelie, iar carnea ca o zidire pe temelie. Bine, dar acel exemplu e limpede!

Cu acesta însă, cum rămâne? După cum acolo este multă apropiere între Adam şi Eva, aşa este şi aici. Ce înseamnă „din carnea Lui”? Înseamnă „cu adevărat din El”! Şi cum suntem astfel mădulare ale lui Hristos? Suntem, dacă am devenit ca şi El. Şi cum este „din carne”, ştiţi cu toţii câţi vă împărtăşiţi cu Sfintele Taine. Căci din ele ne plăsmuim pe dată, iară şi iară. [*Sfântul Ioan face apel la experienţa credincioşilor, împărtăşirea nu este ritual, ci simţire a lui Hristos şi proba că ne simţim - nu doar că ştim intelectual - ca făcând parte din trupul Lui*]

Cum anume? Ascultă iar pe fericitul Pavel: „De vreme ce copiii sunt părtaşi trupului şi sângelui, şi El s-a împărtăşit de ele” (Evrei 2, 14). Însă aici, în acest din urmă verset, se spune că El S-a făcut părtaş nouă, nu noi Lui. Cum, dar, suntem din carnea Lui şi din oasele Lui? Unii vorbesc de sânge şi apă, dar nu e asta. Prin aceasta se arată

limpede că este vorba despre altceva: după cum Acela S-a născut de la Duhul Sfânt, fără împreunare, aşa şi noi ne naştem în baia botezului. Ai văzut câte exemple dă ca să facă vrednică de crezut naşterea aceea din botez? O, ce nebuni sunt ereticii! Pe cel născut deja din apă - de vreme ce este născut - îl mărturisesc ca fiu adevărat. Dar că ne facem trup al Lui, asta nu primesc. Dacă nu ne facem trup al Lui, cum explicăm spusa „din carnea Lui şi din oasele Lui”? Dar ia fii atent! Adam a fost plăsmuit, Hristos a fost născut. Din coasta lui Adam a intrat stricăciunea în lume, din cea a lui Hristos viaţa, în rai a odrăslit moartea, prin Cruce a fost nimicită.

Aşadar, după cum Fiul lui Dumnezeu S-a făcut părtaş firii noastre, aşa şi noi firii Lui. Şi după cum Acela ne are întru Sine, aşa şi noi îl avem întru noi. „Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeia sa şi vor fi amândoi un singur trup” (Efeseni 5, 31).

4. Iată şi al treilea dreptar în legătura dintre bărbat şi femeie. [*primul model (asemănare) după care se trăieşte iubirea dintre cei doi a fost Hristos şi Biserica, apoi omul şi trupul său şi acum despărţirea omului de cei prin care a primit viaţă şi lipirea de femeie spre împlinirea trupului lor, în naştere de prunci. Se observă că ideea de trup nu se referă la ceva strict carnal, ci este o realitate de tip personalist, care se creează şi se modifică permanent prin influenţarea reciprocă a celor pe care îi include. Trupul este ceva extensiv, capabil de a include mereu noi elemente, ceva ce se formează continuu, asemenea Bisericii ce sporeşte în creşterea lui Dumnezeu (Coloseni 2, 19) cu condiţia strictă să se ţină de capul care este Hristos şi nu de învăţăturile lumii acesteia, oricât ar părea de ştiinţifice şi de bun-simţ*]

Căci arată că omul lasă pe cei ce l-au născut şi din care a ieşit, şi îşi împleteşte de acum viaţa cu aceea. Iar trupul de care vorbeşte sunt tatăl şi mama şi copilul, trup ce se

alcătuieşte din punerea laolaltă a fiinţei fiecăruia. [*împreunarea fiinţelor: trup şi suflet. Aşadar, nu poate fi vorba doar de un contact sexual, ci de o împreună fiinţare a întregii persoane a fiecăruia, o dăruire totală şi conştientă întru Hristos*] Căci amestecându-se seminţele celor doi, se naşte copilul, încât cei trei sunt un singur trup. Tot aşa şi noi, devenim un singur trup cu Hristos prin împărtăşire. [*experienţa celor doi cu Hristos în Sfintele Taine este esenţială pentru înţelegerea reală şi conştientă a căsătoriei. Literal, se traduce prin „părtăşia la fiinţa Lui", dar ştim că aceasta se face prin Sfintele Taine ale Bisericii*] Şi cu mult mai mult noi, decât copilaşul. [*nu este atât de strânsă legătura între părinţi şi copil, cât este între creştin şi Hristos. Ideea este foarte mult aprofundată de către Sf. Nicolae Cabasila în „Viaţa în Hristos"*]

De ce este aşa? Fiindcă dintru început a fost aşa. Nu-mi spune mie că nu e aşa, ci altfel. Nu vezi că şi în trup avem multe defecte? Unul este şchiop, altul are picioare strâmbe, altul cu mâna uscată, altul cu vreun alt mădular neputincios. Şi aşa fiind nu se mânie, nici nu-l taie, ci adesea îl cinsteşte mai mult decât pe altul sănătos. Şi e firesc, căci este al lui.

Aşadar, câtă dragoste are cineva pentru sine, atâta voieşte Dumnezeu să avem şi noi către femeie. Nu numai pentru că suntem părtaşi unei singure firi, ci avem o pricină şi mai mare decât aceasta să ne iubim femeia: fiindcă nu mai sunt două trupuri, ci unul singur: bărbatul cap şi femeia trup. Dar cum de zice în altă parte: „Capul lui Hristos este Dumnezeu" (1 Corinteni 11, 3)? Asta o zic şi eu: după cum noi suntem un singur trup, aşa şi Hristos şi Tatăl sunt una. [*taina căsătoriei e legată de taina Sfintei Treimi*] Prin urmare, să ne aflăm şi noi avându-L cap pe Tatăl.

Două exemple ne dă: unul al trupului, altul al lui Hristos. De aceea şi adaugă: „Taina aceasta mare este. Eu zic în Hristos şi în Biserică" (Efeseni 5, 32).

Ce înseamnă acest cuvânt? Mare taină este aceasta - zice -, fiindcă fericitul Moise (Moise a scris primele 5 cărți ale Vechiului Testament, insuflat de Dumnezeu) s-a

referit în chip ascuns la ceva mare şi minunat (nunta era o prefigurare a tainei întrupării lui Hristos). Ba nu el (Moise), ci Dumnezeu, „în Hristos" înseamnă că Însuşi, lăsându-L pe Tatăl, S-a coborât şi a venit la Mireasă (Biserica) şi S-a făcut un singur Duh cu ea. Fiindcă „Cel ce se lipeşte de Domnul - zice - un singur Duh cu El este" (1 Corinteni 6, 17). Şi bine a zis că mare taină este. Ca şi cum ar fi spus: „am grăit în alegorie, dar alegoria nu desfiinţează dragostea". [*deşi nunta este preînchipuire şi simbol al tainei întrupării lui Hristos, asta nu înseamnă că dragostea dintre soţi nu este tot o taină. Faptul alegoric nu distruge sensul literal, care presupune angajamentul concret de a-l iubi pe celălalt, cum ne arată versetul imediat următor şi tâlcuirea lui. La priceperea tainei întrupării ne ajută trăirea concretă a iubirii aproapelui sub toate aspectele ei (de la soţie sau soţ până la sărac)*]

„Prin urmare, şi voi, fiecare aşa să-şi iubească femeia, ca pe sine. Iar femeia să se teamă de bărbat" (Efeseni 5, 33). Cu adevărat, cu adevărat taină este, şi încă mare taină: că pe cel ce l-a născut şi l-a crescut şi pe cea care a suferit chinurile naşterii pentru a-l aduce pe lume şi care s-a necăjit cu el, pe cei care i-au făcut atâtea binefaceri şi care i-au fost apropiaţi, lăsându-i, se alipeşte de cea pe care nu a văzut-o până atunci şi nici nu a avut ceva comun cu ea, şi o preţuieşte mai mult decât pe toţi ceilalţi. Cu adevărat taină este! Iar părinţii nu sunt necăjiţi că se petrec acestea - ba mai mult ar fi dacă nu s-ar petrece - şi cu bucurie îşi cheltuie banii şi se face multă cheltuială.

Cu adevărat mare taină este şi are în sine o negrăită înţelepciune. [*nunta despre care a vorbit Moise în Cartea Facerii şi care conţine în ghicitură înţelepciunea tainei întrupării*] Acest lucru l-a lămurit Moise când a profeţit mai demult.

Acest lucru îl strigă şi Apostolul Pavel acum: „în Hristos şi în Biserică". Nu numai despre grija bărbatului grăieşte, ca s-o îngrijească asemenea trupului său, după cum şi Hristos pe Biserică, ci şi femeii îi spune: „Iar femeia să se teamă de bărbat". Nu vorbeşte doar despre dragoste, ci şi de altceva. Să se teamă de bărbat! Ea este în treapta a

doua, după bărbat. [*presupune şi femeii o autoritate, nu o stare de robie, dar nu o autoritate ce vrea să iasă de sub conducerea soţului, ci una care se armonizează cu el prin supunerea reciprocă lui Hristos*] Nici ea să nu ceară cinste egală cu el, căci este rânduită sub cap. Nici el să n-o dispreţuiască pe cea supusă lui, căci ea este trup.

Şi dacă el, capul, dispreţuieşte trupul, piere şi el. Dar să arate faţă de ea dragoste, după cum şi ea e datoare să asculte. Aşa cum capul are treaba lui, şi trupul o are pe a sa. Trupul îi dă capului spre slujire mâinile şi picioarele şi toate celelalte mădulare, iar capul, la rându-i, trebuie să se îngrijească de trup şi să aibă toată simţirea caldă pentru el. Nimic nu este mai bun decât această însoţire. [*nu e vorba de inegalitate, ci de funcţiuni diferite ale celor doi, şi nu pot unul fără altul. Conlucrarea şi unirea dintre femeie şi bărbat ar trebui să fie tot atât de tare şi armonioasă ca aceea dintre cap şi trup*]

Dar cum poate fi dragoste, de vreme ce este frică? Tocmai atunci, este mai cu seamă dragoste. Fiindcă cea care se teme, şi iubeşte. Cea care iubeşte se teme ca de capul ei şi îl iubeşte ca pe un mădular al ei, că şi capul este mădular al trupului întreg. [*femeia, prin dragoste, îşi depăşeşte statutul de supusă şi îl înglobează pe bărbat în sine. Ea devine cumva - de fapt fiecare din cei doi - trupul întreg, rămânând totuşi supusă mădularului ei, capul. Este o taină care se experimentează, nu se explică*]

Pentru aceea l-a pus pe unul deasupra şi pe altul să se supună, tocmai ca să fie pace. Dacă ar fi egalitate, nu ar mai putea fi pace. Nu se poate să fie într-o casă fiecare de capul lui, nici toţi conducători, ci e nevoie de un singur conducător. Dar acestea se întâmplă în cazul oamenilor trupeşti, fiindcă, dacă ar fi bărbaţii duhovniceşti, ar fi pace. Trei mii de suflete erau şi nimeni nu zicea că este ceva al său, ci se supuneau unii altora (Faptele Apostolilor 2, 41). [*adevărata viaţă de familie nu se poate trăi dacă nu există o experienţă eclesială ca a primilor creştini. Suntem atât de „familişti", pe cât suntem de „liturgici". Ca să înţelegem căsătoria trebuie să fim oameni duhovniceşti, în caz contrar o transformăm într-o militărie şi relaţie juridică, iar acestea sunt trebuincioase*

oamenilor trupeşti] Aceasta este o dovadă de pricepere şi frică de Dumnezeu. Modelul şi felul dragostei l-a arătat Pavel, dar al fricii, nu.

5. Vezi cum dezvoltă cele despre dragoste: vorbeşte mai întâi de Hristos, apoi de trupul propriu, iar mai pe urmă zice: „pentru aceea va lăsa omul pe mama sa şi pe tatăl său”. Dar cele despre teamă nu le dezvoltă. Oare de ce? Fiindcă vrea mai bine să predomine dragostea. Căci atunci când e dragoste, toate celelalte îi urmează. Dar dacă-i frică, nu este deloc aşa. Cel ce-şi iubeşte femeia, chiar dacă nu e foarte ascultătoare, o supune cu totul prin iubire. Atât poate fi de grea şi anevoioasă unirea cea de un gând dacă cei doi nu sunt legaţi prin tirania dragostei, încât frica nu o poate îndrepta de fel. Pentru aceea stăruie asupra iubirii, ca una ce este mai puternică decât înfricoşarea.

Femeia, deşi pare că este în pierdere prin aceea că a fost rânduită să se supună şi să aibă frică de bărbat, de fapt este în câştig. Căci ceea ce este mai greu şi mai important - iubirea - cade pe umerii bărbatului. Dar pentru ce să nu se teamă femeia de bărbat, ar putea zice vreun bărbat? Tu iubeşte-o! Împlineşte ce ţine de tine! Chiar dacă alţii nu fac ceea ce ţine de ei, noi trebuie să facem tot ce suntem datori. Oare ce vreau să zic? Iată ce! Sfântul Apostol Pavel zice: „Supuneţi-vă unul altuia întru frica lui Hristos” (Efeseni 5, 21). Pentru ce, dar, celălalt să nu se supună, ci numai unul din ei? Tu crede numai legii lui Dumnezeu şi supune-te ei! Aşa-i şi acum! Femeia, chiar dacă nu e iubită de bărbat, să se teamă, ca să nu se întâmple nimic rău din partea ei. [*frica este o alternativă la dragoste, ca să nu fie defăimată taina lui Hristos*] Asemenea bărbatul, chiar dacă femeia nu se teme, s-o iubească, pentru ca să nu dea el pricină de ceva. [*pricină de a păcătui față de promisiunea făcută înaintea lui Dumnezeu la Altar*] Fiecare să facă ce ţine de el.

Prin urmare, nuntă este dacă se face după Hristos. Prin urmare, dacă e nuntă

duhovnicească atunci este şi naştere duhovnicească, nu din sânge, nu din dureri ale naşterii. [*creşterea duhovnicească a omului provoacă chiar şi transformări fiziologice*] Aşa a fost şi naşterea lui Isaac. Ascultă ce zice Scriptura: „Şi Sarra nu mai era în stare să nască" (Facerea 18, 11). Iar nunta nu este din poftă trupească, ci întreagă duhovnicească, atunci când sufletul se uneşte cu Dumnezeu prin unire negrăită şi numai de El este cunoscut. [*starea duhovnicească a nunţii ţine de legătura intimă a celor doi cu Dumnezeu*] De aceea zice: „Cel ce se lipeşte de Domnul un singur duh cu El este" (1 Corinteni 6, 17). Vezi cum se sârguieşte să unească şi trupul unuia cu al celuilalt, dar şi duhul fiecăruia cu Duhul Sfânt.

Ce zic ereticii de asta? Nu i-ar fi numit pe Hristos şi Biserica mire şi mireasă, dacă nunta ar fi fost lipsită de însemnătate. Şi, îndemnând prin cuvintele: „va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa", nu ar fi adăugat: „iar eu zic în Hristos şi în Biserică". Despre aceasta şi psalmistul a zis: „Ascultă, fiică, şi vezi şi pleacă urechea ta şi uită poporul tău şi casa părintelui tău. Şi va pofti împăratul frumuseţea ta" (Psalmi 44, 12-13).

Pentru aceea şi Hristos a spus: „De la Tatăl am ieşit şi la El merg" (Ioan 13, 3). Însă când zic că a lăsat pe Tatăl, nu socoti că S-a mutat dintr-un loc în altul, cum fac oamenii. Că zice că a ieşit nu ca şi cum ar fi plecat de lângă El, ci din pricina întrupării. Pentru ce, dar, nu a zis şi despre femeie că se va lipi de bărbatul ei? Fiindcă a vorbit despre dragoste şi a vorbit bărbatului. Iar femeii, vorbindu-i despre frică, îi zice: „Bărbatul este cap femeii". Fiindcă şi Hristos e cap (conducător) Bisericii. Despre dragoste i-a vorbit bărbatului şi i-a încredinţat lui cele ale femeii. Şi i-a grăit cele despre dragoste, ca să-l apropie cu tărie şi să-l lipească de femeie. Căci cel care îşi lasă tatăl pentru femeie, dacă o lasă şi pe ea şi o părăseşte, de ce iertare mai este vrednic?

Nu vezi de câtă cinste vrea Dumnezeu să se bucure femeia, încât te-a despărţit de tată şi te-a pironit de ea? Dar pentru ce să facem cele datorate de noi, iar ea să nu facă? „Dacă necredinciosul se desparte, despartă-se. Nu este legat fratele sau sora în acest

caz; căci Dumnezeu ne-a chemat spre pace ” (1 Corinteni 7, 15).

Tu, când auzi de frică, să-i ceri frica ce se cuvine unei femei libere, nu frică cum e a sclavei faţă de stăpân. Că ea este trupul tău. Dacă faci aceasta şi o socoteşti sclavă, pe tine te ocărăşti, trupul tău îl necinsteşti. Dar, atunci, ce fel de frică este aceea? Să aibă frică pentru ca nu cumva să îţi grăiască împotrivă, să se răzvrătească asupră-ţi, să poftească ea întâietatea. Ajunge dacă frica rămâne numai la aceste lucruri iar în rest, să domnească dragostea. Dacă o iubeşti cum ţi s-a poruncit, vei reuși cu ea mai cu spor. Ba mai bine zis, nu vei face nimic cu înfricoşarea, ci dacă vei face ceva, numai cu dragostea vei izbândi.

Neputincios cum este neamul femeiesc, are trebuinţă de mult ajutor, de multă îngăduinţă. Ce să mai zicem de cei care s-au însurat a doua oară? Nu o spun osândindu-i. Să nu fie! Că şi Apostolul Pavel a îngăduit-o, dar ca un mare pogorământ. Îngrijeşte-te de toate ale ei, toate le fă pentru ea şi osteneşte-te. Asupra ta zac nevoile ei! Aici nu a socotit de cuviinţă să dea sfătuire cu exemple din afara Bisericii, cum a făcut altundeva. A fost de-ajuns exemplul concret şi puternic cu Hristos. [*se referă la pasajul dinaintea celui despre părăsirea tatălui şi a mamei şi a lipirii de femeie: „Nimeni nu şi-a urât vreodată trupul, ci îl hrăneşte şi îl încălzeşte precum şi Hristos Biserica”, unde nu se face nici o specificare a modului cum să se îngrijească bărbatul de femeie, decât se aduce doar pilda lui Hristos şi a Bisericii, pildă concludentă doar pentru cei ce experimentaseră taina Bisericii şi nicidecum pentru cei din afară*] Mai mult a insistat în ce priveşte problema supunerii. „Va lăsa - zice - pe tatăl său şi pe mama sa”. Iată, acesta este un exemplu din afară. Dar nu a zis după aceea: „şi va locui împreună cu ea”, ci „se va lipi de ea”. Prin aceasta arată <u>unirea strânsă şi dragostea foarte puternică dintre ei</u>. Şi nici aceasta nu i-a fost de-ajuns, ci a arătat prin ceea ce urmează că supunerea este de aşa fel, încât cei doi să nu mai fie doi. Nu a zis să fie un singur duh sau un singur suflet, căci acel lucru este clar şi cu putinţă oricui, ci aşa să fie supunerea ca şi cum sunt un singur trup. [*cei doi*

trebuie să se armonizeze atât de fin şi amănunţit, încât fiecare mişcare a inimii, a trupului, a întregii lor fiinţe să fie ca o singură mişcare. Aceasta se poate numai dacă se mişcă, până în cel mai mic amănunt, vorbă, gest şi gând, după Hristos]

6. Ea (femeia) are locul doi. Dar are şi ea un rol şi aceeaşi cinste cu cel dintâi. [*desemnează şi autoritatea, conducerea. Deci şi femeia are o autoritate a ei, dar în acord şi dependentă de cea a bărbatului*] Dar, în acelaşi timp, bărbatul are şi ceva mai mult. Acest lucru este de fapt cea mai mare întregire a unei familii. [*ca fiecare să-şi recunoască rolul şi funcţia proprie şi să nu defăimeze sau să tindă a înlocui atribuţiile celuilalt. Tocmai în aceasta stă complementaritatea celor doi. Deci tocmai în a juca unul rolul capului şi celălalt pe al trupului, cu tot ce implică aceasta, este ceea ce va salva familia şi o va preface în adevărată Biserică*] Bărbatul a primit această sarcină, care este de fapt a lui Hristos, şi nu trebuie numai s-o iubească, ci şi să o conducă bine. [*să imprime femeii un ritm, să meargă împreună în acelaşi pas cadenţat către Hristos. Iar ritmul vieţuirii lor este dat de măsura în care Duhul locuieşte în ei. Cu cât vor fi mai duhovniceşti, cu atât mersul va fi mai liniştit şi mai plin de încredinţarea că se vor odihni împreună în împărăţia veşnică. Dar este esenţial ca cei doi să aibă acelaşi puls, acelaşi ritm - ritmul lui Hristos -, altfel nu vor putea merge împreună la Hristos. Mai întâi de toate, cei doi trebuie să aibă acelaşi program duhovnicesc şi strict aceleaşi năzuinţe şi dorire reală de despătimire. Nici un motiv (carieră, poziţie socială, bani, pofte, nevoia de relaxare etc.) nu poate fi pus mai presus de viaţa duhovnicească a cuplului, căci altfel se va distruge*] Că zice: „ca să fie sfântă şi fără de prihană” (Efeseni 5, 27). Iar când a vorbit despre faptul că vor fi un trup, a vrut să spună „ca s-o iubească”. La fel şi „se va lipi”, tot pentru ca s-o iubească s-a spus. Căci dacă o pregăteşti să fie sfântă şi fără de prihană, toate vor veni după aceea. Caută cele ale lui Dumnezeu, şi cele omeneşti vor veni cu multă uşurinţă (Matei 6, 33). Dă-i femeii un ritm de vieţuire duhovnicească şi aşa va fi în ordine şi unire

întreaga familie. Ascultă pe Pavel, care zice: „Dacă vor să înveţe ceva, să întrebe acasă pe bărbaţii lor” (1 Corinteni 14, 35).

Dacă ne vom îngriji astfel de casele şi familiile noastre, vom fi şi destoinici să avem ceva de spus în Biserică. Fiindcă familia este o mică Biserică. Şi aşa, este cu putinţă ca bărbaţii şi femeile să devină buni şi să treacă împreună peste toate piedicile. Gândeşte-te la Avraam, la Sarra, la Isaac, la cele 318 slugi ale lui. Cum de toată casa era în ordine şi unire? Cum de era toată familia plină de cucernicie? Fiindcă Sarra plinea porunca Apostolului Pavel şi se temea de bărbat. [*în sens antic, familia nu desemna doar soţul, soţia şi copiii, ci toţi locuitorii ce trăiau sub acelaşi acoperiş. Deci intrau şi servitori, sclavi, rude etc. Rolul femeii este absolut esenţial în bunul mers al familiei. Ba ar părea, după această afirmaţie a Sfântului, că tocmai ea este cheia păcii în familie, deşi greul cade pe umerii bărbatului, cum se vede în continuare, întreagă această ierarhie şi întrepătrundere - de fapt „dependenţă” a unuia faţă de celălalt - este o mare taină ce se cuvine descoperită cu multă smerenie şi frică. Tainele duhovniceşti, fie că sunt ale pustnicilor, fie ale familiei, se trăiesc şi se descoperă în Duhul Sfânt, nu se discută (cel mult se pot oferi indicaţii). Şi tocmai pentru că sunt duhovniceşti este cu putinţă ca omul duhovnicesc, chiar dacă nu este căsătorit, să poate vedea limpede problemele (dar şi rezolvările) ce apar în căsnicie, iar adeseori cei căsătoriţi să se învrednicească de mari experienţe duhovniceşti, inaccesibile chiar monahilor, cum spune undeva cuviosul Paisie Aghioritul. Totul este sinceritatea şi inima cu care ne apropiem de Hristos*]

Ascultă ce zice chiar ea (Sarra): „Nu mi s-a întâmplat mie până acum, iar domnul meu este bătrân” (Facerea 18, 12). Iar Avraam o iubea mult, fiindcă în toate câte îi poruncea avea încredere în el. Şi copilul era deosebit şi slugile minunate, încât nu s-au dat în lături să se primejduiască împreună cu stăpânul şi nu l-au refuzat, nici n-au căutat pricină pentru că face vreun lucru (Facerea 14). Iar mai-marele casnicilor săi era aşa de minunat, că i-a încredinţat chiar să se îngrijească de nunta fiului său cel unul născut şi l-a trimis în călătorie depărtată (Facerea 24). Căci după cum, dacă generalul este strâns unit

cu oastea, nu poate intra vreo vrajbă de nicăieri, aşa şi aici, când şi bărbatul, şi femeia, şi copiii, şi casnicii se îngrijesc de aceleaşi lucruri, multă înţelegere este în familie. [*fiecare să facă ce ţine de răspunderea sa, având toţi un singur scop: unitatea duhului în familie*] Iar dacă nu e aşa, adeseori este de-ajuns să fie rău numai unul de-al casei, ca să se răstoarne şi să se piardă totul, şi acel unul distruge şi nimiceşte toată familia.

Prin urmare, să avem multă purtare de grijă şi de femei, şi de copii, şi de slugi, ştiind că aşa, nouă înşine ne vom face cârmuirea uşoară şi vom avea parte de judecată blândă şi îngăduitoare, şi vom putea zice: „Legea Domnului este fără prihană, întoarce sufletele; mărturia Domnului este credincioasă, înţelepţeşte pruncii" (Psalmi 18, 8). Dacă bărbatul este vrednic de admirat, adică de va fi bun capul, apoi şi restul trupului nu va avea nici o greutate şi nu se va supune prin silire.

Aşadar, când bine a rânduit cele pentru femei, a spus cu exactitate şi bărbatului ce să facă: pe ea îndemnând-o să se teamă ca de capul său, iar el s-o iubească ca pe una ce e femeia sa. Dar cum împlinesc cei doi aceasta? Că „trebuie" fiecare să facă ce ţine de el a arătat Apostolul Pavel. Dar „cum", vă voi spune eu: dacă vom dispreţul banii şi lucrurile pământeşti, dacă vom privi doar la un singur lucru, anume la virtutea sufletului, dacă vom avea frica de Dumnezeu înaintea ochilor. [*singurul mod în care fiecare din cei doi poate să-şi facă datoria proprie este să se desprindă de lume cu toată fiinţa şi să se lipească de Dumnezeu. Orice încercare psihologizantă de convieţuire a celor doi e sortită eşecului, căci patimile din fiecare nu-i vor da pace să-l iubească cu adevărat pe celălalt. Nu e nici o diferenţă, în privinţa lepădării de lume, între monahi şi căsătoriţi, cum adeseori se crede. Tocmai faptul că se vehiculează azi impresia că poţi fi creştin şi dacă cochetezi cu patimile lumii ne stopează în efortul de a trăi real în Hristos. Primii creştini erau şi căsătoriţi, dar puţini erau aceia care pactizau fie şi cât de puţin cu lumea. Şi de aceea deveneau mucenici*]

Ceea ce a zis şi când a vorbit despre robi: „Ceea ce face fiecare, bun sau rău, aceea va lua de la Domnul" (Efeseni 6, 8). Aşa este şi aici.

Să nu-ţi iubeşti soţia atât de dragul ei, cât de dragul lui Hristos s-o iubeşti. Şi acest lucru l-a grăit în chip ascuns, când a zis: „ca Domnului” (Efeseni 5, 22). Ca şi când te încrezi în Domnul şi ai face toate pentru El, aşa lucrează-le toate. [*spunând femeilor să se supună bărbaţilor ca Domnului, Apostolul Pavel a indicat un principiu general pe care Sfântul Ioan îl aplică apoi bărbaţilor, dar şi slugilor: orice facem, să facem ca pentru Dumnezeu, şi nu uitându-ne la faţa omului ori la câştig. De aceea a zis mai sus că atunci când a rânduit modul de comportare al femeilor, l-a arătat şi pe cel al bărbaţilor*]

Aceasta [*a face totul pentru Hristos, ca şi cum Dumnezeu ar fi de faţă - şi de fapt şi este -, nu pentru soţie, sau copii, sau carieră, sau câştig*] este deajuns să-ţi arate şi cum să te porţi, şi cum să ai încredere, şi cum să nu laşi să te sâcâie vreun gând ori vorbă sau să ai vreo îndoială în minte. Nici un credincios să nu-l învinovăţească pe nedrept pe bărbat din pricina femeii, însă nici bărbatul să nu creadă orice şi oricum împotriva femeii, nici femeia să nu pună la cale veniri şi plecări din casă doar aşa, pur şi simplu. Dar nici bărbatul, nici el să nu dea vreo pricină de bănuială femeii.

Păi cum vine asta, spune-mi: toată ziulica stai cu prietenii [*stând toată ziua departe de ea şi pălăvrăgind cu prietenii, oare nu-i dăm îndestulătoare prilejuri să ne bănuiască*] şi numai seara stai cu femeia şi nici aşa nu poţi să ai încredere în ea şi să nu stai cu ea fără s-o bănuieşti? Chiar dacă femeia te învinovăţeşte, nu te purta urât, că din dragoste o face, nu din nebunie. Învinovăţirile ei sunt din dragostea înflăcărată ce ţi-o poartă şi din iubirea aprinsă a sufletului şi din frica pentru tine. Că se teme ca nu cumva cineva să-i fure liniştea căminului, nici s-o păgubească de pricina bunătăţilor ei, nici să nu-i taie cineva capul (adică bărbatul) sau să sape la temelia căsniciei sale.

Şi mai este o pricină a împuţinării ei de suflet. Nimeni să nu întreacă măsura în privinţa slugilor, nici bărbatul în relaţiile cu slujnicele, nici femeia faţă de robi. Că şi acestea sunt îndestulătoare ca să nască bănuieli. Ia gândeşte-mi-te la drepţii aceia. Chiar Sarra a poruncit patriarhului Avraam să se culce cu Agar (sluga). Ea (Sarra) a poruncit.

Nimeni nu a silit-o, nici nu a venit bărbatul să-i ceară aceasta. Chiar dacă era de mult timp fără copii, Avraam a ales mai bine să nu mai fie vreodată tată decât s-o întristeze pe femeia lui. Dar chiar după toate acestea, ce zice Sarra? „Să judece Dumnezeu între mine şi tine” (Facerea 16, 5). Cine altcineva nu s-ar fi pornit spre mânie dacă auzea asemenea vorbe? Dar el nu şi-a întins mâinile s-o bată şi nici nu i-a zis cum i-ar fi zis altul: „Ce spui?! Eu n-am vrut să fiu împreună cu acea femeie, ci al tău a fost întreg gândul şi acum mă învinovăţeşti?” Dar Avraam nu i-a spus nimic de felul acesta. Dar ce a făcut? „Iată, slujnica este în mâinile tale”, i-a grăit, „fă cu ea cum îţi place” (Facerea 16, 6).

A alungat mai bine pe cea care le tulbura căsnicia, decât s-o întristeze pe Sarra. Şi nu este o dovadă mai mare decât aceasta pentru dragostea lui faţă de soţie? Căci dacă şi numai faptul de a fi părtaş la masă îl face pe om de un suflet cu hoţii şi îl pleacă spre cele potrivnice - iar psalmistul şi zice: „cel care s-a îndulcit cu mine din mâncăruri la aceeaşi masă” (Psalmi 54, 15) - cu atât mai mult faptul de a fi un singur trup cu o femeie (iar asta înseamnă a avea parte de acelaşi pat) este îndeajuns să-l atragă spre a avea bunăvoinţă către aceea cu care s-a culcat. Dar nimic din toate acestea nu a putut să-l abată pe drept, ci a dat-o pe slujnică femeii sale, arătând că nu s-a petrecut nimic din pricina lui. Cine nu ar fi fost milostiv cu cea care i-ar fi născut un copil? Însă dreptul Avraam nu s-a plecat. Căci cinstea, mai mult decât toate, dragostea către femeia sa.

7. Acestuia să-i urmăm şi noi. Nimeni să nu batjocorească sărăcia aproapelui, nimeni să nu-i dorească bunurile. Că făcând astfel, va nimici toate pricinile răului. Să nu zică femeia către bărbat: „Muieruşcă fricoasă, eşti plin de lenevie şi de moleşeală şi de somn trândăvitor. Cutare sărăntoc, născut din părinţi sărmani, s-a primejduit şi a plecat în călătorie să câştige ceva şi a făcut multă avere. Şi-a îmbrăcat femeia în aurării şi au la trăsură cai albi. Şi se duce femeia lui pretutindeni, şi are cârduri de servitori şi mulţime de

eunuci. Iacă, te-ai prostit şi trăieşti degeaba”. Să nu spui acestea, femeie, nici altceva asemenea acestora! Căci ai fost pusă trup şi nu ca să te răzvrăteşti împotriva capului tău, ci ca să ai încredere în el şi să îl asculţi. Cum va mai fi el în stare să poarte sărăcia şi mizeria? (exemplu viața Sfântului Filaret cel Milostiv)

Unde altundeva decât la tine va găsi (bărbatul) mângâiere şi încurajare? Ia uită-te la cele mai de plâns decât tine, ia gândeşte-te: câte femei de bun neam şi copile de vază nu numai că n-au primit nimic de la bărbaţii lor, ci, pe lângă că îi aşteptau să aducă ceva, aceia le-au cheltuit şi tot ce aveau. Cugetă la primejdiile ce vin de la asemenea avuţii şi vei îmbrăţişa viaţa fără griji şi agitaţie. Şi dacă îl iubeşti cu adevărat pe bărbat nu îi vei spune nimic de acest fel, ci mai bine vei alege să-l ai aproape de tine şi să nu-ţi aducă nimic, decât să aducă mii de talanţi de aur, iar tu să stai necontenit cu grijă şi frământare din pricina călătoriilor lui.

Dar nici bărbatul auzind acestea, cum că el este conducătorul, să n-o ocărască pe femeie, nici s-o rănească şi să se poarte cu aroganță, ci să o îndemne, să o mustre, să o înduplece în repetate rânduri cu vorbă înţeleaptă, ca pe una ce este mai nedesăvârşită, însă nicidecum să nu-şi tindă mâna asupra ei, ca s-o lovească. Departe să fie aşa ceva de un suflet liber şi demn. Aşadar, fără ocări, fără josnicii, fără batjocoriri! Aşa să-i dea un ritm de vieţuire, ca uneia ce are mintea mai neputincioasă. [textul nu se referă la faptul că femeia este lipsită de minte, ci la aceea că este mai gingaşă şi mai sensibilă, nu atât de cerebrală ca bărbaţii, şi are nevoie de multă delicateţe în comportarea soţului. Acesta este cazul general, dar pot fi şi excepţii, când femeia este bărbată (<u>nu</u> masculinizată), iar Sfântul ţine cont în asemenea cazuri de specificitatea situaţiei (a se vedea prima predică despre Aquila şi Priscilla)]

Cum va face aceasta? Dacă ea va învăţa de la bărbat care e bogăţia cea adevărată, dacă va învăţa care e filozofia cea de Sus, nu-l va mai învinovăţi de nimic din unele ca acestea. Să o înveţe soţul că sărăcia nu e nici un rău. Dar s-o înveţe nu numai cu cuvântul, ci şi cu fapta. Să o înveţe să dispreţuiască slava lumii şi atunci femeia, nimic de

acest fel nici nu va mai zice, nici nu va mai pofti. Şi, primind-o ca pe un lut dat în mâinile sale spre modelare, aşa, din seara în care o ia în patul lor de căsnicie, să o înveţe întreaga înţelepciune, blândeţea, cum să vieţuiască cu cuviinţă şi respect, surpând chiar dintru început şi chiar din faţa uşilor căsniciei lor poftirea bunurilor lumii acesteia. Să o înveţe filozofia [adevărata trăire creştinească, în fapta cea bună şi curăţia inimii] şi s-o îndemne să nu-şi atârne cercei la urechi şi să nu-şi împodobească faţa şi gâtul şi să-şi pună covoare şi ornamente prin cameră, nici să nu se înveşmânteze cu haine strălucitoare şi scumpe. Ci să-i fie podoaba simplă şi luminoasă, însă strălucirea împodobirii să nu treacă de măsura cuviinţei. Iar tu, bărbate, lăsând celor de pe scenă toată această împodobire, înfrumuseţează-ţi casa cu multă cuviinţă şi mai bine să fie plină de mireasma întregii înţelepciuni decât de orice alt parfum. [ne pare că acest pasaj se referă şi la atmosfera din timpul nunţii (inclusiv pregătirea pentru primirea invitaţilor), dar şi la cea de după plecarea oaspeţilor. Dacă mireasa va fi obişnuită cu simplitatea, nu se va întrista că se va reîntoarce de la atmosfera aceea fastuoasă şi sărbătorească la simplitatea vieţii de zi cu zi. În caz contrar, ea ar rămâne cu iluzia că scopul vieţii este să trăim la fel ca în noaptea nunţii, în fast şi strălucire. Duhul şi mireasma duhovnicească a omului se reflectă la modul fizic în ambiantă, odihnind sau tulburând pe cei care intră în casa unde locuieşte. Pentru aceea simţim atâta pace lângă moaştele sfinţilor sau în locuinţele oamenilor duhovniceşti, şi agitaţie în casele oamenilor pătimaşi]

Căci două, şi chiar trei lucruri bune vin de aici. Mai întâi, nu se va întrista mireasa când, după ce se va termina nunta, vor fi înapoiate fiecăruia hainele şi aurăriile şi vasele de argint. Pe atunci atmosfera de nuntă (poate chiar petrecerea de nuntă) ţinea mai multe zile. Este echivalentul de azi al atât de gustatei „luni de miere”. Din analiza Sfântului Ioan se vede că această „lună de miere” are influenţe contrarii asupra ulterioarei căsnicii. „Luna de miere” este de fapt o închipuire şi o evadare din realitatea duhovnicească a ceea ce înseamnă cu adevărat nunta. Toată viaţa trebuie să fie o lună de miere, iar mierea e Hristos. Iar azi, în luna de miere, de obicei, cei doi se dedau la toate

plăcerile şi desfătările lumii acesteia, când acei bani şi timp ar putea să-i utilizeze în aşa fel încât să conştientizeze harul ce l-au primit în Sfânta Taină şi să-L menţină pe Hristos, în chip simţit, între ei. Spre exemplu, ar putea face împreună fapte de milostenie şi rugăciune adâncă, lucruri care ar putea spori unirea lor duhovnicească. Principiul enunţat aici de Sfântul Ioan este mai general. Este vorba de a nu ne lega de vreo imagine ce ni se induce din exterior (în cazul textului: să nu se lege mireasa de imaginea festivă a camerei de nuntă, de împodobirea mesei, de aranjamentele ambientale etc). Spre exemplu, dacă mergem la cumpărături, de ce ne este plăcut să mergem în supermarket-uri strălucitoare? Pentru că, de acolo primim, la modul inconştient, o anumită viziune despre ce înseamnă viaţa şi bucuriile ei (în general, tristeţile nu prea sunt înfăţişate) şi apoi, tot ce nu se încadrează cu acea imagine, vom respinge. De pildă, vedem cât de strălucitor este să ai faianţă în baie, un anumit tip de cadă, robinete ce reflectă lumina etc. Din acel moment, pentru că am acceptat acea imagine şi o avem ca ideal, orice baie ce nu este conformă cu acea imagine ni se pare necivilizată. Prin urmare, ne vom zbate să ne facem şi noi o baie la fel de frumoasă. Dar pentru asta trebuie bani pe care, poate, nu-i avem. Atunci începem să-i câştigăm (dacă nu avem posibilitatea, umblăm mereu mâhniţi); şi aşa ne agităm din ce în ce mai mult şi ne epuizăm. Devenim mai irascibili şi când, într-un târziu, dobândim baia cu pricina, ne bucurăm puţin de ea, eventual ne lăudăm cu noua achiziţie ori de câte ori avem prilejul, dar de agitaţia şi nervozitatea acumulate în suflet nu vom mai putea scăpa.

Al doilea, că mirele nu-şi va face griji pentru pierderea şi paza obiectelor de valoare adunate. Iar al treilea, care este şi capul bunătăţilor, că din acestea îşi arată dispoziţia voinţei, şi anume că nu se bucură de nimic din aceste lucruri ale lumii şi că va renunţa şi la toate celelalte, adică nu va mai îngădui vreodată să aibă loc dănţuiri, nici cântece necuviincioase. **[***nu va mai admite nici la nuntă dansuri şi muzică lumească, dar nici în viaţa privată nu va mai dori să asculte sau să vadă aşa ceva***]**

Ştiu că vă par vrednic de râs punându-mi mintea cu aceste treburi şi învăţând despre asemenea lucruri. Dar de credeţi ce vă spun şi veţi face aşa, o dată cu trecerea timpului, veţi avea parte şi de folosul acestei fapte. Şi atunci veţi cunoaşte câştigul de care acum vă vorbesc. Atunci va pieri şi râsul de azi şi veţi dispreţui şi obişnuinţa voastră de acum şi veţi vedea că, într-adevăr, lucru de copii fără de minte şi de oameni beţi sunt cele ce se petrec acum. [*enoriaşii Sfântului Ioan, probabil, începuseră să râdă de el în biserică şi să facă glume pe seama lui, că un om în toată firea se putea ocupa de astfel de discuții. Bine ar fi să nu mai iscodim atât învăţăturile Sfinţilor, ci să le punem în practică, pentru ca aşa, cu rugăciunile lor, să dobândim rodul făgăduit de ei şi pe care ei îl cunosc din încercare*]

Cele la care eu vă îndemn ţin de întreaga înţelepciune şi de filozofie şi de cea mai înaltă vieţuire (nu poate bunul-simţ şi mintea oricui să accepte învăţătura lui Hristos în toată radicalitatea ei). Aşadar, voi spune ceea ce trebuie să spun. Toate cântecele de ruşine şi drăceşti, toate cântările necuviincioase, cetele de tineri desfrânaţi, leapădă-le de la nuntă şi vei putea să-ţi ţii mireasa întru întreagă înţelepciune.

Căci de îndată va cugeta de la sine: „O, ce bărbat este acesta! Cu adevărat înțelept este, căci ca un nimic socoteşte viaţa aceasta şi de bună seamă m-a adus în casa lui numai pentru naşterea şi creşterea de copii şi ca să am grijă de casă". Tu zici că aceste lucruri nu vor fi deloc pe placul miresei? Nu-i va plăcea o zi sau două. Mai mult însă nu, ci mai apoi se va bucura în sine de cea mai mare plăcere, alungând de la ea orice bănuială.

Căci cel ce nu îngăduie nici fluiere, nici dănţuiri, nici cântece desfrânate în vremea nunţii, nu va îngădui niciodată să se grăiască sau să se facă ceva ruşinos în casa lui. Apoi, după ce lepezi toate aceste necuviinţe ce se petrec în vremea nunții, luând-o la tine, plăsmuieşte-o bine şi cu grijă, purtăndu-te multă vreme în toate cele cu multă cumpătare şi simplitate şi fără să cedezi degrabă. Şi după asemenea purtare din partea ta, chiar dacă femeia ar fi lipsită de ruşine, după un timp va şti să tacă şi ea, sfiindu-se de

bărbat şi înstrăinându-se de aceste lucruri lumeşti. [cheia educaţiei este exemplul personal şi, mai ales, stăruinţa în viaţa duhovnicească. Această stăruinţă (numită şi program duhovnicesc) este cheia acestui proces. Dar este nevoie ca cel care îl educă pe celălalt să nu admită nici o abatere de la legea duhovnicească, nici o concesie duhului lumesc, decât în cazuri asupra cărora a chibzuit îndelung şi cu multă rugăciune. Modul de a fi sobru şi adunat lăuntric (nu ursuz şi închis) va avea în timp (şi nu deodată, la comanda noastră) influenţele benefice asupra partenerului. Spre exemplu, Sfânta Monica, mama fericitului Augustin, a statornicit întru nevoinţă şi rugăciune ani de zile pentru ca, până la urmă, fiul ei să se convertească real (nu formal)]

Tu însă numai nu dezlega cu repeziciune acest mod de vieţuire cumpătată, căci bărbaţii neînfrânaţi fac aceasta, ci poartă-te aşa îndelungată vreme şi mare îţi va fi câştigul: de la o vreme nu te va mai învinovăţi, nici nu te va mai ocărî pentru cele prin care tu o modelezi. [procesul de educaţie este asemenea sculptării unei forme din piatră brută: el cere răbdarea şi fineţea artistului]

8. Pe toate rânduieşte-i-le mai cu seamă în acea vreme (timpul necesar modelării şi schimbării caracterului partenerului mai lumesc) în care sfiala este asemenea unui frâu pentru sufletul ei şi nu o lasă să bage de vină sau să te ocărască pentru cele ce se întâmplă. Că atunci când o cuprinde cutezanţa, pe toate le tulbură şi le întoarce pe dos, fără nici o teamă.

Când oare mai este prilej aşa de potrivit să modelezi femeia ca în vremea când ea se sfieşte de bărbat şi mai are putină teamă de el şi îşi pleacă ochii înaintea lui? În vremea când încă se ruşinează, dă-i toate poveţele şi o vei îndupleca negreşit, fie de vrea, fie de nu vrea.

Dar cum poţi s-o povăţuieşti ca să nu-i destrami sfiala? Dacă însuţi vei fi întru

totul mai sfielnic decât ea şi îi vei spune puţine cuvinte, dar le vei zice cu greutate şi putere lăuntrică (cu concizie, dar pentru a le spune concise trebuie să ştii exact ce să spui şi să ai experienţa lor). Atunci pune-i înainte toate cuvintele despre vieţuirea virtuoasă, căci le primeşte sufletul ei. Statorniceşte-o în cea mai bună dispoziţie a sufletului, adică în sfială. Iar dacă vreţi, vă voi spune printr-o pildă şi ce trebuie să vorbiţi cu ea. Căci dacă Pavel nu s-a dat în lături să spună „nu vă lipsiţi unul de altul” (1 Corinteni 7, 5) şi a grăit cuvinte cuvenite naşei [*desemna femeia care o conducea pe mireasă la casa mirelui şi o povăţuia în chestiuni de etică feminină în viaţa de familie. Ori, acest rol, deşi nu este neapărat, îl deţine naşa mirilor*], ba nu unei naşe, ci unui suflet duhovnicesc, cu atât mai mult noi nu ne vom sfii să spunem aceasta. [*discutarea celor mai delicate chestiuni nu ţin de domeniul medical ori al psihologului de familie, ci trebuie dezbătute în Biserică, fără a socoti că aceste lucruri sunt tabu şi nu pot fi discutate în locaşul sfinţit. După afirmaţia Sfântului, îndrumările şi cateheza - fie şi a vieţii sexuale, ca să nu mai vorbim de celelalte aspecte - ţin de o înaltă treaptă duhovnicească a celui ce învaţă. Prin urmare, nu oricine poate sfătui în asemenea probleme, chiar dacă are pregătire medicală şi psihologică adecvată, ci omul duhovnicesc, care poate să le judece pe toate prin Duhul Sfânt. Desigur, acest lucru, după credinţa fiecăruia, nu înseamnă că nu se poate apela şi la elemente de medicină, dar nu acestea constituie esenţialul, cum se procedează din nefericire azi, ci mai mult induc în eroare*]

Acum, dar, oare ce trebuie să-i spunem femeii? Oare să-i vorbim cu mult har [*condiţie esenţială pentru ca soţul să-şi poată învăţa soţia. De fapt, prezenţa harului, fie şi cât de puţin simţită, şi sentimentul nevredniciei de a fi dascăl altuia sunt necesare în orice proces de catehizare creştină*] astfel: „Noi, copilul meu, te-am primit ca părtaşă a vieţuirii noastre şi te-am adus ca să fim împreună în cele bune şi în nevoile noastre, întru creşterea de prunci şi cârmuirea casei. Aşadar, te rugăm primeşte aceasta!” Mai bine, înainte de a-i zice acestea, vorbeşte-i despre cele ale dragostei. Că nimic nu foloseşte aşa de mult ca să-l convingi pe ascultător să primească cele spuse decât faptul ca el să vadă că

i se vorbeşte cu multă dragoste. Şi cum îi vei arăta cu adevărat dragostea? Dacă-i vei spune: „Pe multe aş fi putut să le iau de neveste, şi mai bogate şi de neam mai strălucit, dar te-am ales pe tine şi am fost îndrăgostit de felul tău de a fi, de bună cuviinţa ta, de blândeţea şi de întreaga ta înţelepciune”.

Apoi, pornind de la acestea, îndată şi găteşte calea pentru grăirile cele despre înțelepciune şi încheie cu dispreţul faţă de bogăţie. Dacă îi vei spune cu simplitate *[în sensul de: cu concentrare, la obiect, punctând şi atingând exact coardele care trebuie ale sufletului, pentru a o face să accepte virtutea în viaţa ei. Dar a atinge cu succes şi fineţe sufletul unui om - mai ales când miza este viaţa veşnică - ţine doar de Duhul Sfânt şi nu de metodă psihologică, deşi manipularea maselor se bazează tocmai pe tehnici psihice, în acest caz, simplitatea şi nevinovăţia omului duhovnicesc este mai spornică decât falsa tehnică psihică*] câtă e deşertăciunea bogăţiei, o vei face să o considere o povară. Şi punând astfel temelia, pe toate le vei duce apoi la capăt. [*adică primind acceptul ei că merită să se nevoiască împreună pentru mântuire şi să se lepede de lucrurile deșarte. Dacă unul din cei doi nu-şi dă asentimentul total va fi foarte greu, căci pofta lumii acesteia poate fi oricând reactivată pentru simplul motiv că unul din ei nu a lepădat-o cu toată vehemenţa şi hotărârea. De aceea, lucrul de cea mai mare importanţă este ca cei doi să fie de acord să înfăptuiască, prin lucrare, şi nu doar la nivel intelectual, maximalitatea învăţăturii lui Hristos. Este neapărat de trebuinţă acceptul lăuntric al celor doi*] Iar când ţi se pare că este vremea potrivită spre a continua, nu o face cu duritate şi cu mojicie, ca unul îngust la minte, ci ia-ţi prilejuri din cele ale ei şi aşa va deveni simţitoare la cele spuse. [pentru a observa când este momentul să acţionăm trebuie să fim foarte atenţi şi delicaţi la tot ce se întâmplă cu celălalt, la toate aspectele personalităţii sale, să observăm care sunt lucrurile care îi fac plăcere şi bucurie şi, pornind de la acelea, să-i vorbim şi să-l modelăm după Hristos. Este aceeaşi problemă ca în pasajele anterioare: doar un om de rugăciune, cu multă trezvie lăuntrică, şi mai ales dragoste pentru aproapele, poate acţiona eficace. Modelarea celuilalt nu se poate face programatic, după

metodă prestabilită (căci mai devreme sau mai târziu eşecul va fi garantat), ci cu multă fineţe, intrând în relaţie intimă cu el. Dar această răbdare şi delicateţe nu o poate avea decât cel ce-şi iubeşte dumnezeieşte, în Duhul Sfânt, aproapele. Totul se petrece spontan dacă există trezvie duhovnicească; căci Dumnezeu, la vremea potrivită, va scoate la iveală patimile ce trebuie tămăduite în fiecare, numai noi să nu pierdem acel prilej]

Prin urmare, îi vei zice (căci este necesar să-i vorbeşti mereu): „Nu am suferit să mă însor cu una care este în veacul de acum bogată şi avută. Şi pentru ce îţi zic asta de mai multe ori? Nu pe degeaba te învăţ eu că bogăţia nu este vreo agoniseală adevărată, ci lucru vrednic de dispreţuit, şi poftit numai de hoţi şi desfrânate şi de furii de morminte. Şi de aceea, lăsând la o parte toate acestea, am venit la tine pentru virtutea sufletului tău, pe care o cinstesc mai mult decât tot aurul. Căci o copilă înţeleaptă şi liberă şi care se îngrijeşte cu râvnă de evlavie este mai vrednică de dorit decât întreaga lume. Pentru aceea te şi iubesc şi te sărut şi te îmbrăţişez şi mai mult decât sufletul meu te preţuiesc. Căci nimic nu este viaţa de aici, şi mă rog şi te îndemn şi voi face totul [*rugăciunea către Dumnezeu şi îndemnul către partener trebuie împlinite prin lucrarea celor cerute prin rugăciune şi prin a fi exemplu pentru celălalt cu fapta. Doar aşa modelarea celuilalt se face cu putere*] ca aşa să ne învrednicim să petrecem în viaţa aceasta încât să putem să fim fără nici o teamă împreună şi în veacul ce va să fie. [*căsătoria este o taină pentru veacul viitor, nu doar pentru veacul acesta. Pentru cei în stare, moartea partenerului îi face să aleagă mai departe văduvia, având în vedere că soţul mort este de fapt viu în Hristos, iar cei doi rămân uniţi pentru vecie în Hristos*] Că timpul acesta de acum este scurt şi degrabă trecător. Iar dacă vom fi învredniciţi să trecem viaţa aceasta în chip bineplăcut lui Dumnezeu vom fi pururea cu mai multă desfătare, şi împreună cu Hristos, şi unul cu altul. Eu preţuiesc dragostea ta mai mult decât toate şi nimic nu-mi este aşa de greu şi anevoios ca aceea de a fi despărţit vreodată de tine. Şi chiar dacă trebuie să pierd toate şi să devin mai sărac decât Irus [cerşetor din poemele homerice], chiar dacă voi ajunge în cele mai rele primejdii şi voi pătimi greu, toate îmi vor fi uşoare şi lesne de purtat, atâta

timp cât cele cu privire la tine vor fi în bună orânduire. Iar copiii atât îmi vor fi doriţi, câtă vreme tu te arăţi iubitoare şi binevoitoare faţă de noi. Şi te rog şi pe tine să faci acestea ce le-ai auzit de la mine”.

Apoi, cu aceste vorbe, amestecă şi cuvinte de-ale Apostolilor şi zi: „Aşa vrea Dumnezeu: să avem dragoste şi unire între noi (1 Corinteni 7, 3). Ascultă Scriptura, care zice: «Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeia sa». Să nu dăm nici un prilej mincinos micimii noastre de suflet: să curgă banii şi mulţimea sclavilor şi toate cinstirile lumeşti. Nimic nu-mi este mai de preţ decât dragostea aceasta”. Fie aur cât o fi şi comori asemenea, nu-i sunt mai dorite aceste cuvinte femeii, decât toate acelea?

Nu te teme că se va porni cândva iubita ta împotrivă-ţi, ci mărturiseşte-i că o iubeşti. Căci până şi curtezanele, care se dau când unuia, când altuia, se topesc când aud asemenea cuvinte din partea iubiţilor lor. Oare o femeie liberă şi o copilă de bun neam, cum nu s-ar topi de aceste cuvinte? Ba nu numai atât, ci mai mult se va pleca la auzul lor.

Arată-ţi unirea ta cu ea, punându-te de multe ori la dispoziţia ei şi dorind mai bine să stai pentru ea acasă decât să te duci în piaţă. Şi preţuieşte-o mai mult decât pe toţi prietenii tăi şi decât pe copiii ce-i ai de la ea, şi chiar şi pe aceştia să-i iubeşti pentru că o iubeşti pe ea. [*este mult mai importantă iubirea celor doi decât copiii, care nu sunt decât rodul dragostei. Copiii, ca rod al dragostei, pot sau nu să fie, însă legătura duhovnicească a celor doi nu trebuie să aibă de suferit. Totul (şi căsătorie şi copii) trebuie făcut cu un singur scop: a dobândi împreună împărăţia veşnică*] Dacă face ceva bun, laud-o şi te minunează de ea. Dacă face ceva nelalocul lui, şi aceasta se întâmplă din pricina tinereţii şi a neîncercării ei, îndeamn-o şi adu-i iar aminte. [*actualizează ceea ce i-ai spus mai înainte. Răul, o dată înfăptuit, actualizează o stare profundă care nu a fost total tămăduită, în asemenea caz, remediul este a scoate la suprafaţă, a actualiza fondul bun pe care ea l-a primit de la partener*] În tot chipul defaimă în faţa ei banii şi luxul, şi

dezvăluie-i frumuseţea cuminţeniei şi a cuviinţei şi învaţ-o neîncetat cele ce-i sunt de folos.

9. Rugăciunile să le faceţi în comun. Fiecare să alerge la biserică şi, lăsând orice alte preocupări, să fie atent la cele spuse şi citite acolo. Iar acasă, bărbatul să întrebe pe femeie şi aceea pe bărbat. Iar dacă v-ar cuprinde sărăcia, aduceţi-vă aminte şi vorbiţi de sfinţii bărbaţi, de Petru, de Pavel, care erau mai avuţi decât mulţi împăraţi şi bogaţi, şi gândiţi-vă cum îşi petreceau viaţa în foame şi sete. **[***este un test pe care ar trebui să şi-l facă soţii: cât de atenţi au fost în Biserică la cele auzite şi să-şi lămurească nedumeririle, discutând. De pildă, Evanghelia din ziua respectivă sau Sinaxarul pot fi discutate la masă sau când se fac alte treburi în comun (curăţenie, pregătirea mesei pentru primirea de oaspeţi etc). Important e faptul de a nu renunţa la acest obicei, ci de a-l ţine, chiar dacă uneori o facem în silă. În asemenea cazuri de ariditate a cuplului, citirea în comun din Sfinţii Părinţi sau din alte cărţi duhovniceşti este de cel mai mare ajutor***]**

Învaţ-o pe femeie că nimic nu este înfricoşător din cele ale vieţii acesteia, decât numai a se porni împotriva lui Dumnezeu. Iar dacă cineva se va însura şi va face aşa cum am spus, nu va fi cu mult mai prejos decât monahii, nici cel căsătorit decât cei necăsătoriţi. **[***n-ar trebui să existe diferenţe semnificative între viaţa monahală şi cea de familie. Singurul lucru ce ne-ar putea deosebi este că unii au partener, iar alţii nu. Viaţa Sfintei Gorgonia, în descrierea Sfântului Grigorie Teologul, este concludentă în acest sens (a se vedea Vieţile Sfinţilor căsătoriţi, Ed Sofia, 2001)***]**

Dacă vrei să faci mese şi să dai ospeţe, nu este ceva necuviincios, nici vrednic de ocară, numai găseşte un oarecare sfânt sărac care poate să vă binecuvânteze casa şi care poate, o dată ce vă calcă pragul, să vă aducă toată binecuvântarea lui Dumnezeu. Şi pe acesta cheamă-l. **[***orice sărac este sfânt (de fapt orice om), căci Hristos spune că pe El îl primim când primim acel sărman***]**

Să mai spun şi un alt lucru? Nimeni dintre voi să nu râvnească să se însoare cu vreuna mai bogată decât el, ci mai bine cu una mai săracă. Că nu va veni atâta bucurie din averi, cât necaz din reproşuri, din faptul că ea a adus mai mult în casa ta, din ocări, din luxuri şi din cuvintele grele ce le vei auzi. Că îţi va spune cu ifose: „N-am cheltuit nimic din ale tale, că încă am ale mele, pe care mi le-au dăruit părinţii". Ce zici tu, femeie? Că ai ale tale? Ce-ar putea fi mai mizerabil decât vorba asta?! Nu mai ai trup care să fie al tău şi zici că mai ai avuţii care să fie ale tale? Nu mai sunteţi două trupuri după căsătorie, ci aţi devenit unul singur! Iar averile sunt două şi nu una? O, vicleană iubire de avuţie! Un singur om, o singură vietate aţi devenit, şi încă mai spui „ale mele"? Cuvântul acesta murdar de la diavol a venit. Toate cele care sunt mai de trebuinţă decât acestea ni le-a făcut Dumnezeu comune, iar acestea nu sunt comune? Nu poţi spune: „a mea e lumina, al meu soarele, a mea este apa". Oare toate cele mai de seamă sunt de obşte, iar averile nu sunt comune? Să piară averile de mii de ori, ba mai bine zis nu averile, ci voile cele libere care nu ştiu să se folosească cum se cuvine de averi, ci le cinstesc mai mult decât pe toate celelalte! Învaţ-o pe soţie şi acestea împreună cu altele! Dar cu multă bunăvoinţă învaţ-o. [„*cu mult har". Să ai mult har când o înveţi, multă dragoste, îngăduinţă şi smerenie, colorând cu veselie greutatea unei vieţi de nevoinţă, care i se poate părea foarte ostenitoare în sine. Esenţial este ca cei doi să aibă experienţa harului şi atunci toată osteneala va fi covârşită de râvna aprinsă pentru virtute. Iar pentru dobândirea harului îți este necesară multă smerenie şi dragoste, rugăciune îndelungată şi stăruitoare*]

Fiindcă îndemnul acesta spre virtute are în sine multă întristare şi mâhnindu-ne şi aceasta mai ales pentru o copilă tânără şi delicată. Când îi grăieşti cuvinte despre viaţa virtuoasă dă-i să înţeleagă şi îmbelşugatul har pe care această vieţuire îl aduce şi scoate-i mai ales din suflet pe „al meu" şi „al tău". Când zice „al meu", spune-i şi tu: „Care sunt ale tale? Căci nu ştiu. Eu nu am nimic al meu. Aşadar, cum zici tu al meu ca şi cum toate ar fi ale tale?". Iartă-i vorba. Nu vezi că aşa facem şi cu copiii? [*îi mustram, dar apoi îi iertăm*]

Iar când ia ceva din cele ce sunt ale noastre şi mai vrea iar să mai răpească şi altceva, să-i îngăduim şi să-i spunem: „Da, ia-l, că-i al tău. Şi acela”. Aşa să ne purtăm cu femeia. Căci mintea ei este mai copilăroasă. Şi chiar de zice „ale mele”, tu spune-i: „Da, toate sunt ale tale, ba şi eu sunt al tău!”. Că acesta nu e cuvânt de linguşeală, ci mare, mare pricepere. Aşa vei putea să-i domoleşti iuţimea şi să-i stingi descurajarea. [*este momentul în care cel supărat nu mai doreşte să continue drumul către desăvârşire. Atunci e nevoie de acel tact duhovnicesc, plin de dragoste jertfelnică, spre a-i risipi încrâncenarea şi a reaprinde motoarele inimii lui*] Linguşire este numai atunci când cineva face ceva josnic pentru un rău oarecare. Dar aici este vorba de cea mai înaltă înțelepciune. Aşadar, spune-i: „şi eu sunt al tău, copilaşul meu. Aceasta mă sfătuieşte Apostolul Pavel când zice că bărbatul nu mai are stăpânire peste trupul lui, ci femeia (1 Corinteni 7, 4). Dacă nu mai am stăpânire peste trupul meu, ci tu ai, cu atât mai mult eşti stăpână peste bunurile mele”. Dacă îi spui acestea ai potolit-o, ai stins focul, l-ai ruşinat pe diavol, ai făcut-o roaba ta mai mult decât pe una cumpărată cu bani, ai legat-o cu aceste cuvinte. Iar din cele ce îi grăieşti învaţ-o ca niciodată să nu mai zică „al meu” şi „al tău”.

Şi niciodată să nu o chemi pe nume pur şi simplu, ci orice i-ai spune, fă-o ca dulceaţă, cu cinstea cuvenită, cu multă dragoste. Dă-i cinstea cuvenită şi nu va avea nevoie de cinste din partea altora. Nu va avea nevoie de slavă din partea altora dacă se bucură de cinste din partea ta. Preţuieşte-o mai mult decât toate şi laud-o pentru toate, şi pentru frumuseţe, şi pentru priceperea ei. Aşa o vei convinge să nu mai ia aminte la nimic din cele din afară, ci să dispreţuiască toate celelalte (lucruri deșarte), învaţ-o frica de Dumnezeu şi toate vor curge ca dintr-un izvor şi casa va fi plină de mii de bunătăţi. Dacă vom căuta cele nestricăcioase, vor veni şi acestea stricăcioase. „Căutaţi - zice - mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi toate acestea vi se vor adăuga vouă” (Matei 6, 33).

Cum trebuie să fie socotiţi copiii unor astfel de părinţi? Cum, slugile unor astfel de stăpâni? Cum, toţi ceilalţi apropiaţi ai lor? Oare nu plini de mii de bunătăţi?!

Fiindcă şi robii îşi rânduiesc multe obiceiuri după cei puternici şi se aseamănă până şi în dorinţele lor cu aceia, şi poftesc aceleaşi lucruri care au fost învăţaţi să le poftească, şi grăiesc aceleaşi lucruri şi petrec la fel cu stăpânii. Dacă aşa ne vom modela pe noi înşine şi vom fi cu luare-aminte la Scripturi, mai multe vom învăţa din ele. [modelarea celor din jur ține de imprimarea în noi înşine, în mod practic, a unui ritm de viaţă duhovnicească. Dacă vom avea acest program duhovnicesc, pe care să-l ţinem cu acrivie (în duhul dragostei, fiu al ritualismului), avem şanse să înţelegem şi Scriptura, căci dreapta nevoinţă, întru smerenia inimii, ne va deschide mintea spre înţelegerea adâncă a Cuvântului lui Dumnezeu, şi vom putea să aplicăm principiile extrase din Scripturi în toate situaţiile concrete cu care ne confruntăm]

Şi astfel vom putea să bine plăcem lui Dumnezeu şi să trecem toată viaţa aceasta în fapta cea bună şi să avem parte şi de bunătăţile făgăduite celor ce-L iubesc pe El. De care fie ca noi toţi să ne învrednicim, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Care Tatălui şi Duhului Sfânt slavă, putere şi cinste înălțăm, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

I. Nunta din Cana Galileii

1. „Iar a treia zi s-a făcut nuntă în Cana Galileii. Şi a fost chemat şi Iisus la nuntă. Şi erau şi Mama lui Iisus acolo şi fraţii Lui” (Ioan 2, 1-2). Am spus şi mai înainte [*în omilia despre Natanael (Ioan 1, 43-51)*] că El era cunoscut mai ales în Galileea. Pentru aceea L-au şi chemat la nuntă şi S-a dus. Că n-a căutat la vrednicia Sa, ci la binefacerile noastre. Fiindcă Cel Ce nu S-a socotit nevrednic ca să ia chip de rob (Filipeni 2, 7) cu atât mai mult nu a socotit lucru nevrednic să vină la nunta robilor. Cel Ce a şezut la masă împreună cu vameşii şi cu păcătoşii, cu atât mai mult nu a nesocotit să stea la ospăţ cu cei ce erau de faţă la nuntă. Iar cei care L-au chemat nu aveau despre El o părere sănătoasă (asupra a Cine este El cu adevărat), nici nu L-au chemat ca pe unul din cei mari, ci pur şi simplu ca pe unul din cei mulţi şi ca pe un cunoscut. Şi acest lucru l-a lăsat să se înţeleagă evanghelistul Ioan când a zis: „Şi erau şi Mama lui Iisus acolo, şi fraţii lui”. Precum au chemat-o pe Aceea şi pe fraţi, aşa L-au chemat şi pe Iisus. „Şi, terminându-se vinul - zice -, a zis Mama Lui: “Nu mai au vin.” Vrednic lucru este a cerceta aici de unde i-a venit Mamei Sale să-şi închipuie ceva măreţ despre copilul Ei. Căci nu făcuse până atunci nici o minune. Fiindcă spune Scriptura că „acest început al minunilor l-a făcut Iisus în Cana Galileii” (Ioan 2, 11).

2. Iar dacă ar zice cineva că nu este îndeajuns faptul că a zis simplu „în Cana Galileei” spre a socoti că acesta este începutul minunilor (fiindcă se poate considera că aceasta să fi fost cea dintâi în acel ţinut şi nu cea dintâi dintre toate, căci, de bună seamă, va mai fi făcut El altele, în altă parte) îi vom răspunde ceea ce am spus şi mai înainte. Şi care e răspunsul? Acela pe care l-a dat şi Ioan Botezătorul: „Eu nu-L ştiam, ci ca să se

arate lui Israel, pentru aceea a venit ca să-L botez” (Ioan 1, 31).

Dacă din cea dintâi vârstă ar fi făcut minuni, nu mai aveau trebuinţă israeliţii să li se arate altul. Fiindcă după ce a ajuns la vârsta bărbăţiei, nu numai celor din Iudeea S-a făcut cunoscut prin minuni, ci şi celor din Siria şi chiar celor mai de departe, şi aceasta în numai trei ani. Ba nici de trei ani n-ar fi avut nevoie ca să Se facă arătat, căci îndată după prima minune a şi ieşit pretutindenea vestea despre El.

Aşadar, dacă Cel Ce a strălucit cu mulţimea minunilor în aşa scurt timp Şi-a făcut tuturor cunoscut numele, cu cât mai mult, copil fiind, dacă făcea minuni din cea dintâi vârstă, nu putea să fie uitat numai în atâta vreme! Căci întâmplările ce par nemaiauzite şi care s-au petrecut cu un copil, timpul le face de două ori mai vestite şi de trei ori, ba chiar de mult mai multe ori. Însă nimic nu a făcut pe când era copil, ci numai acest lucru îl mărturiseşte Luca, că fiind de doisprezece ani a şezut împreună cu dascălii templului şi prin întrebările pe care le punea părea un copil minunat (Luca 2, 46-47).

Dar şi pentru altă pricină, de astă dată raţională, nu a început să facă minuni din cea dintâi vârstă: fiindcă iudeii socoteau că lucrul acesta este închipuire. Căci dacă mulţi erau bănuitori faţă de un om în puterea vârstei, dacă făcea aceasta, cu atât mai mult dacă un băieţaş făcea minuni, mistuiţi cum erau de invidie, L-ar fi pironit pe cruce mai înainte de vremea cuvenită.

Şi dacă însele lucrurile iconomiei nu au fost crezute de oameni, de unde i-a venit Mamei Sale să-şi închipuie ceva mare despre El? [*toate faptele pe care Hristos le-a făcut pentru mântuirea noastră. Dacă minunile făcute special pentru a arăta cine este Hristos nu i-au convins pe oameni că El este Dumnezeu, de unde putea să gândească Maica Domnului asemenea lucru despre El?*] Din aceea că El începuse să Se descopere: şi din faptul că a fost arătat de Ioan Botezătorul şi din cele spuse de El ucenicilor (Ioan 1, 19-51). Iar mai înainte de toate acestea, însăşi zămislirea şi cele ce s-au petrecut după Naşterea Lui i-au dat cele mai înalte cugetări despre Copilul ei. „Căci a auzit - zice - toate

cele despre Prunc şi le păzea în inima ei” (Luca 2, 19). Dar pentru ce nu le-a spus acestea mai înainte de întâmplarea din Cana Galileii? Fiindcă, şi asta am mai spus-o, atunci numai a primit voie să-L facă arătat.

Mai înainte era ca unul din cei mulţi şi ca ei petrecea. Pentru aceea nici nu a îndrăznit Mama Sa să spună aşa ceva către El. Dar când a auzit că Ioan Botezătorul a venit tocmai pentru El şi că I-a mărturisit cele pe care I le-a mărturisit, şi că avea ucenici, atunci, nemaifiind vin, luând îndrăzneală, L-a rugat, zicându-I: „Nu mai au vin”. Fiindcă voia ca şi acelor nuntaşi să le facă bucurie [*se poate traduce şi prin „să le dea har acelora”*] şi pe sine să se facă mai strălucită prin fiul Ei.

Şi de bună seamă că s-a întâmplat şi cu ea ceva omenesc, ca şi cu fraţii Lui, când au zis „Arată-Te lumii” (Ioan 7, 4), dar de fapt voiau ca ei să se slăvească de pe urma minunilor. De aceea şi El i-a răspuns mai apăsat, zicându-i: „Ce este mie şi ţie, femeie? Încă n-a sosit ceasul Meu”, însă că El se sfia foarte de Cea care L-a născut, ascultă-l pe Apostolul Luca, cel care povesteşte cât de supus le era părinţilor (Luca 2, 51), iar Ioan evanghelistul arată cum S-a îngrijit pentru Ea mai dinainte, chiar în ceasul răstignirii (Ioan 19, 25-27).

Când părinţii trupeşti nu împiedică cu nimic, nici nu se pun împotriva vreunuia din lucrurile cele după Dumnezeu, suntem datori şi este de neapărată trebuinţă să-i ascultăm. Iar a nu face aceasta este primejdie mare. Dar când cer ceva nepotrivit şi împiedică ceva din cele duhovniceşti, nu trebuie să-i ascultăm nicidecum.

Pentru aceea i-a şi răspuns aici astfel, după cum a făcut-o şi în altă împrejurare, când a zis: „Cine este mama Mea şi fraţii Mei?” (Matei 12, 48). Căci fraţii Săi nicidecum nu aveau despre El părerea care trebuia. Dar fiindcă ea L-a născut, s-a socotit pe Sine îndreptăţită, după obişnuinţa maicilor, ca să-I poruncească toate, când ar fi trebuit să-L cinstească şi să I se închine ca Stăpânului a toate. De aceea i-a răspuns atunci aşa Mamei Sale.

Gândeşte-te cum S-a simţit când tot poporul şi gloatele stăteau în jurul Lui şi mulţime de ascultători îl sorbeau, când le punea înainte învăţătura Sa, iar Mama Sa, venind în văzul tuturor, L-a întrerupt din cuvântare ca să vorbească cu Ea. Ba nici înăuntru nu a voit să vină, ci El să Se ducă afară, ca să vorbească singur numai cu Ea.

De aceea a şi zis: „Cine sunt mama Mea şi fraţii Mei?" Nu ca să o ocărască şi să se înalţe mai presus de Cea care L-a născut. Departe de El aceasta! Ci fiindcă era de folos să n-o lase să gândească despre El cele mai de jos, ci cele mai înalte. Căci dacă Se îngrijea de ceilalţi şi făcea toate ca să le pună în inimă părerea dreaptă despre Sine, cu mult mai mult făcea aceasta pentru Mama Sa.

Şi fiindcă era firesc ca nici dacă L-ar fi ascultat să nu fi vrut să se lase convinsă de Fiul Ei - socotind că i se cuvine în tot locul întâietatea, deoarece îi era mamă - de aceea a răspuns astfel celor care i-au spus că este aşteptat afară. Că nu ar fi putut s-o suie altfel de la o părere smerită despre El la una înaltă, dacă Ea ar fi aşteptat totdeauna să i se dea cinste de către Fiul său şi nu ar fi venit vreodată la El ca la Stăpânul tuturor.

Şi aici, pentru aceeaşi pricină îi spune: „Ce este Mie şi ţie, femeie?". Dar nu mai puţin şi din altă pricină de neapărată trebuinţă! Care anume? Ca nu cumva să fie vreo bănuială după aceea asupra minunilor săvârşite. [*să nu trezească ideea cum că cel care îl roagă şi cel ce face minunea au fost complici şi s-au înţeles mai dinainte*] Fiindcă ar fi trebuit să fie rugat de cei ce aveau nevoie de vin şi nu de Mama Sa. Cum aşa? Păi cele ce se fac din rugămintea alor tăi, chiar dacă sunt lucruri mari, adesea le par celor ce privesc mai dinainte aranjate. Dar când înşişi cei ce au nevoie se roagă, minunea iese de sub orice bănuială, iar lauda este curată şi folosul mare.

3. Căci şi un medic, chiar dacă ar fi foarte priceput, intrând într-o bolniţă (sală) cu mulţi bolnavi, dacă nu ar asculta nimic de la cei neputincioşi, nici de la cei ce le-au venit în vizită, ci ar mângâia-o doar pe mama sa, va fi bănuit şi dispreţuit de cei bolnavi şi nimeni, nici dintre cei ce zac în pat, nici dintre cei ce sunt lângă ei, nu va crede că este în stare să facă ceva bun şi vrednic de uimire. Pentru aceea a şi certat-o atunci, zicându-i: „Ce este Mie şi ţie, femeie?”

Şi aşa, a învăţat-o să nu mai facă asemenea lucruri în viitor. Căci dacă Se îngrijea până şi de cinstea Maicii Sale, cu atât mai mult Se îngrijea de mântuirea sufletului şi de binefacerea cea pentru cei mulţi, pentru care a şi îmbrăcat trup. Nu ca să Se dea mai presus de Maica Sa a zis aceste cuvinte, ci rânduind multă purtare de grijă pentru Ea şi ca să pregătească cu vrednicia cuvenită minunile ce le va face.

Iar că o cinstea foarte, chiar dacă n-ar reieşi din alte împrejurări, însuşi faptul că a certat-o dă mai cu seamă mărturie îndestulătoare. Căci prin faptul că i-a atras luarea-aminte a arătat că se sfia foarte tare de Ea. Cum şi în ce fel, vă vom spune în cele ce urmează. Ia gândeşte-te la femeia care a zis: „Fericit e pântecele care Te-a purtat şi sânii la care ai supt” (Luca 11, 27), iar El i-a răspuns: „Aşa este, dar fericiţi cei ce fac voia Tatălui Meu” (Luca 11, 28). Socoteşte că în acelaşi scop au fost spuse de El şi acele cuvinte. Căci un astfel de răspuns nu era al unuia care îşi respinge mama, ci al unuia care arată că nu ar fi ajutat-o cu nimic pe Ea acele vorbe de laudă, dacă Ea nu ar fi fost foarte bună şi credincioasă. [răspunsul Mântuitorului nu face decât să confirme starea duhovnicească excepţională a Mamei Sale. Sensul discursului de până aici nu este de a o înjosi pe Maica Domnului, cu atât mai puţin o dezbatere asupra păcătoşeniei ei, ci de a arăta că nici o legătură formală - fie ea chiar filială - nu ne poate mântui şi nu ne poate curăţa de patimi, dacă nu există o dispoziţie corespunzătoare a propriei voinţei noastre. Iar că - sub ceea ce noi numim „aspect dogmatic” - Sfântul avea mare cinste pentru Maica Domnului şi îi pune în valoare rolul în Taina mântuirii noastre, dăm un scurt pasaj dintr-o predică despre

sărbătoarea Sfintei Cruci: „Ai văzut biruinţă minunată? Ai văzut isprăvile Crucii? Să-ţi spun şi altceva, mult mai minunat? Învaţă şi felul biruinţei şi atunci şi mai mult te vei uimi. Prin cele prin care a fost biruitor diavolul, prin acelea l-a biruit şi Hristos. Şi, luând aceleaşi arme pe care le-a folosit acela, prin ele l-a zdrobit. Cum anume, ascultă: fecioara şi lemnul şi moartea erau simbolurile înfrângerii noastre. Fecioară era Eva, că nu a cunoscut bărbat. Lemn era pomul şi moartea era pedeapsa lui Adam. Dar iată, fecioara şi lemnul şi moartea, simboluri ale înfrângerii, s-au făcut simboluri ale biruinţei, în locul Evei este Maria; în locul pomului cunoştinţei binelui şi răului, lemnul Crucii; în locul morţii lui Adam, Moartea lui Hristos. Ai văzut cum prin cele prin care odinioară a biruit pe om, prin acestea a fost supus diavolul?”]

Şi dacă nu îi ajuta cu nimic Mariei să-L nască pe Hristos, dacă nu ar fi avut şi suflet virtuos, cu cât mai mult pe noi nu ne va putea ajuta cu nimic faptul că avem tată sau mamă sau copil virtuos, dacă suntem departe de virtutea aceluia. „Nimeni însă nu poate să scape de la moarte, nici să plătească lui Dumnezeu preţ de răscumpărare” (Psalmi 48, 7). În nimic altceva - după harul lui Dumnezeu - nu trebuie să avem nădejdea mântuirii, decât numai în faptele proprii.

Căci dacă singur faptul în sine de a-L naşte trupeşte pe Hristos ar fi fost de vreun folos Fecioarei, ar fi fost de folos şi iudeilor (căci Hristos era după trup din neamul lor), ar fi fost de folos şi oraşului în care S-a născut, ar fi fost de folos şi fraţilor Săi. Dar câtă vreme au fost cu negrijă faţă de ei înşişi, nu le-a fost de nici un folos înrudirea cu Hristos, ci şi ei erau osândiţi împreună cu restul lumii, şi au fost admiraţi , atunci numai, când au strălucit cu fapta lor cea bună. Iar oraşul a căzut şi a ars dupa invadarea romanilor şi nu a avut nici un câştig din aceasta. [*din faptul că era patria lui Hristos. Şi azi se observă aceeaşi atitudine, când faima cuiva se răsfrânge asupra locului, şi de multe ori spunem că suntem de loc din cutare oraş, locul de naştere al cutărei personalităţi, sau ucenicii cutărui mare duhovnic etc. Aceasta, fără o asimilare la nivel personal, nu face*

decât să ne semeţească şi să ne blocheze înaintarea duhovnicească] Au pierit în chip jalnic şi rudele după trup, neavând nici un câştig pentru mântuire, din aceea că erau rude după trup, de vreme ce nu aveau şi apropierea de virtutea Lui. Însă mai mari decât toţi aceştia s-au arătat Apostolii, fiindcă au îmbrăţişat apropierea de El printr-un mod de vieţuire adevărat şi plin de râvnă, prin aceea că s-au supus cu totul Lui.

Să învăţăm şi noi, dar, de aici că avem nevoie în tot locul de credinţă şi de vieţuire luminoasă şi strălucitoare în virtute. Căci numai acest lucru ne poate mântui. Fiindcă şi rudele Lui, câtăva vreme, au fost foarte cinstite pretutindeni, dar noi nu le mai ştim nici măcar numele, pe când viaţa şi numele Apostolilor sunt lăudate în tot locul. Prin urmare, să nu cugetăm nimic măreţ despre neamul bun după trup, ci şi de-am avea mii de înaintaşi străluciţi, să ne sârguim noi înşine să întrecem virtutea acelora, ştiind că nimic nu vom dobândi de pe urma sârguinţei altora la judecata viitoare, ba aceasta ne va fi pricină de şi mai mare osândă. Că fiind din părinţi buni şi avându-i pildă de acasă, nici aşa nu i-am urmat ca pe nişte învăţători ai noştri. Iar acestea le zic acum fiindcă văd pe mulţi elini, când ne luăm cu ei la întrebări despre credinţă şi îi îndemnăm să se facă creştini, că vorbesc despre rudenii şi strămoşi şi zic: „Toţi apropiaţii mei, şi din afară şi casnici, sunt creştini adevăraţi". Şi la ce-ţi foloseşte asta, ţie, cel vrednic de plâns? Căci aceasta mai mult te va pierde, fiindcă nu te ruşinezi de mulţimea casnicilor să alergi şi tu la adevăr. Şi iarăşi, sunt alţii, credincioşi, care nu se grijesc de vieţuirea lor duhovnicească, ci atunci când sunt îndemnaţi la virtute îţi aruncă în faţă una ca asta: „Tata şi bunicul şi străbunicul erau tare evlavioşi şi sârguitori". Dar mai cu seamă asta te va osândi, că, fiind urmaş al unor asemenea oameni, ai lucrat în chip nevrednic de rădăcina din care te tragi.

Auzi ce zice profetul către iudei: „A robit Israel unei femei şi de o femeie era păzit". Iar Hristos spune: „Avraam, tatăl vostru, s-a bucurat să vadă ziua Mea şi a văzut-o şi s-a bucurat" (Ioan 8, 56). Şi oricum am întoarce-o, isprăvile înaintaşilor nu numai că nu sunt spre laudă, ci mai degrabă spre osânda celor ce se fălesc cu ele.

Ştiind dar acestea, să lucrăm noi înşine toate, încât să putem fi mântuiţi prin faptele noastre [*nu faptele noastre în sine ne mântuiesc; a se vedea Sf. Marcu Ascetul - Despre cei ce socotesc că se mântuiesc prin fapte, Filocalia vol I*], ca nu cumva să ne înşelăm cu nădejdea în alţii şi atunci la judecată să aflăm că am rătăcit degeaba, fiindcă nu ne este de nici un folos cunoştinţa aceasta. [*cunoaşterea învăţăturii fără aplicarea ei sau simpla familiaritate ori înrudire cu oamenii duhovniceşti nu ne pot mântui, ci numai conlucrarea noastră cu rugăciunile acelora şi cu harul lui Dumnezeu*] „Căci în iad - zice - cine se va mărturisi Ţie?" (Psalmi 6, 5).

Aşadar, să ne pocăim aici, ca să avem parte de bunătăţile veşnice, de care fie ca noi toţi să ne bucurăm cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi împreună cu Care Tatălui şi Duhului Sfânt este slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

II. „Ce este Mie şi ție femeie? Nu a venit încă ceasul Meu"

A ţine cuvânt de învăţătură implică un oarecare efort. Iar aceasta şi Apostolul Pavel o spune lămurit: „Preoţii care cârmuiesc bine, să se învrednicească de dublă cinste, mai ales cei care se ostenesc cu Cuvântul şi cu învăţătura" (1 Timotei 5, 17). Dar osteneala (efortul) aceasta voi (cei ce ascultați) aveţi putere să o faceţi fie uşoară, fie grea. Dacă lepădaţi cele grăite (sfaturile), ori chiar de le primiți și le păstrați dar nu le puneți în practică prin fapte, pentru noi grea va fi osteneala, căci muncim în zadar. Dacă însă luaţi aminte şi arătaţi cele spuse prin fapte, nu vom simţi sudoarea ostenelii. Căci rodul ce se naşte din osteneală nu mai lasă să iasă la iveală greutatea muncii [bucuria rezultatului copleșește efortul procesului]

Aşadar, dacă vreţi să se aţâţe sârgul (râvna) nostru şi nu să se stingă ori să slăbească, arătaţi-ne, vă rog, roadă, ca văzând pe Cel Ce Se îngrijeşte de seceriş, şi noi să ne hrănim cu nădejdea unei recolte frumoase, şi gândindu-ne la bogăţia noastră, să nu facem în zadar lucrarea această frumoasă. [*rezultatul unei lucrări şi râvna ce se naşte pentru înfăptuirea ei se sporesc reciproc. De aceea noi nu avem râvnă în lucrarea poruncilor, pentru că nu dăm rezultat vrednic de pocăinţă. Iar rezultat nu dăm pentru că nu suntem dispuşi să ne pocăim sincer*] Căci nu mică nedumerire avem şi azi în cercetarea Scripturii.

După ce Mama lui Iisus a zis că nu mai au vin, Hristos i-a răspuns: „Ce este Mie şi ţie, femeie? Nu a venit încă ceasul Meu". Dar zicând aceasta a făcut totuşi ceea ce i-a spus Mama Lui. Acest lucru nu este mai puţin, decât cel de ieri, o problemă. Dar dacă îl vom ruga chiar pe Cel Ce a făcut minunea, vom primi dezlegarea. [*atitudine fundamentală în cercetarea Scripturii: rugăciune către Dumnezeu pentru înțelegerea ei*] Că nu numai aici zice, ci şi altundeva. Acelaşi evanghelist arată că: „Nu puteau să-L

prindă, că încă nu sosise ceasul Lui" (Ioan 8, 20). Şi iarăşi: „Nimeni nu a pus mâinile pe El, că încă nu venise ceasul Lui" (Ioan 7, 30). Şi: „A venit ceasul. Slăveşte pe Fiul Tău" (Ioan 17, 1). Toate acestea le-am adunat aici de prin întreaga Evanghelie ca să le dăm la toate o singură dezlegare. Care e aceasta? Nu fiindcă ar fi fost Hristos supus necesităţii vremurilor sau ceasurilor a zis „Nu a venit încă ceasul Meu" (căci cum ar putea să se întâmple aceasta cu Făcătorul vremilor, şi al timpurilor, şi al veacurilor? [*orice speculaţie de dependenţă a lui Hristos cu astrologia este sortită eşecului în învăţătura Părinţilor Bisericii*]), ci, prin aceste expresii, vrea să arate lămurit că Hristos toate le lucrează la timpul cuvenit şi nu le face pe toate deodată şi oricum.

Căci s-ar fi produs o amestecare şi o neorânduială dacă nu făcea fiecare lucru la vremea lui, ci le-ar fi plămădit pe toate deodată: şi Naşterea Sa, şi învierea şi Judecata lumii. Ia aminte, dar! A trebuit să facă creaţia, dar nu a făcut-o toată deodată. Trebuia să facă pe bărbat şi pe femeie, dar nu i-a plămădit deodată. Trebuia ca neamul omenesc să fie osândit la moarte, dar să fie şi învierea, însă mare este distanţa dintre ele. Trebuia să fie dată Legea, dar nu în acelaşi timp cu harul, ci pe fiecare l-a iconomisit la vremea cuvenită. Aşadar, Hristos nu este supus necesităţii vremilor, căci El este Cel Care a pus rânduială în vremi, tocmai pentru că este Făcătorul lor. Dar Ioan a spus aici că Hristos a zis „Nu a venit încă ceasul Meu", ca să arate că nu era încă cunoscut celor mulţi şi că nu avea nici ceata întreagă a ucenicilor, căci îl urmaseră numai Andrei şi, împreună cu el, Filip. Ba, mai mult, nici chiar aceştia toţi care erau cu El nu-L cunoşteau cum trebuie, nici Mama Sa, nici fraţii. Deoarece chiar după ce făcuse multe minuni, evanghelistul Ioan spune despre fraţii Lui că „Nici fraţii Lui nu credeau în El" (Ioan 7, 5). Însă nici cei de la nuntă nu-L ştiau. Căci dacă L-ar fi ştiut, ar fi venit chiar ei, care aveau nevoie, să-L roage. Pentru aceea zice: „Nu a venit încă ceasul Meu". Nu sunt cunoscut celor de faţă - [zice Iisus] - nici celor care au văzut că s-a terminat vinul. Lasă-i să simtă ei mai întâi acest lucru. Fiindcă n-ar fi trebuit ca ei să audă acestea despre Mine din partea Ta. Căci Tu eşti Mama Mea şi de aceea ai putea aduce bănuială asupra minunii. Ar fi trebuit ca cei ce

aveau nevoie să vină şi să Mă roage, nu fiindcă aş fi avut nevoie să fiu rugat, ci pentru ca ei să primească ceea ce se săvârşea cu toată inima. [*rugăciunea trebuie făcută nu pentru că Dumnezeu are nevoie de ea, ci pentru ca noi să conştientizăm cu toată fiinţa că avem nevoie şi depindem întru totul de El. Cu cât e mai adâncă rugăciunea, cu atât simţim şi noi mai adânc şi ne dăruim din ce în ce mai mult întreaga fiinţă lui Hristos. Dar e de absolută necesitate să o facem din toată inima, chiar dacă ne silim*]

Căci cel ce ştie că zace în nevoi, când cere cele ce are trebuinţă, capătă mult har. Dar cel ce nu simte nevoia, nu poate primi nici simţirea limpede şi clară a binefacerii. [*este fundamental acest punct: dacă nu vom face experienţa conştientă a realităţilor duhovniceşti şi a păcătoşeniei proprii, prin simţirea lor vie, nu le vom putea păstra în noi şi nici fiinţa noastră nu se va schimba în chip real vreodată*]

Dar pentru ce, zicând că „nu a venit încă ceasul Meu”, după ce a refuzat, a făcut totuşi ceea ce i-a spus Mama Sa? Mai ales pentru ca şi celor ce-i grăiesc împotrivă, şi celor care cred că este supus timpului, să le dea îndestulătoare dovadă că, de fapt, nu este supus soroacelor. Căci dacă era supus timpului, cum ar fi făcut ceea ce a făcut, nesosind încă ceasul să le facă? Apoi şi pentru că îşi cinstea Mama şi pentru aceea, fiind atâta lume de faţă, nu vroia să se împotrivească întru totul dorinţei Ei, nici ca Ea să înceapă să creadă că ar fi neputincios şi nici ca s-o facă de ruşine neîmplinind ruga Celei ce L-a născut. Că Ea îi şi adusese deja la El pe slujitori. Deoarece şi femeii canaanence, după ce i-a zis că „nu este bine să iei pâinea copiilor şi s-o dai câinilor” (Matei 15, 26), i-a împlinit cererea, sfiindu-Se de stăruinţa ei. Şi, deşi după aceea a zis evanghelistul Matei că „nu am fost trimis decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel”, însă a adăugat şi aceea că „a tămăduit pe fiica femeii”.

Să învăţăm de aici că şi dacă suntem nevrednici, adeseori tocmai prin stăruinţă ne facem vrednici de a primi. Pentru aceea şi Mama Sa a stăruit şi Ea, dar, în chip înţelept, i-a adus şi pe slujitori, încât cererea să fie din partea mai multora [*acesta este şi rugăciunea sfinţilor pentru noi. Vrednicia lor împreunată cu nevrednicia noastră,*

dar secondată de stăruinţă, este în stare „să smulgă" de la Dumnezeu cererile cele de folos. Asemenea, se vede puterea rugăciunii în comun. Dar se cere şi din parte noastră dispoziţia reală de a face orice vom primi ca răspuns de la Dumnezeu. ***Căci El adeseori nu ne dă, cum zice Sfântul Petru Damaschin, pentru ca nu cumva, ştiind mai dinainte că nu vom face voia Sa, să ne osândim ca unii ce am ştiut, dar nu am vrut s-o lucrăm***]. De aceea a şi adăugat: „Ceea ce vă va spune, să faceţi". Fiindcă Ea ştia că refuzul nu era din pricina neputinţei, ci ca să nu se semeţească şi să nu pară că vrea pur şi simplu să se repeadă să facă minuni. Pentru aceea i-a şi adus pe slujitori. [*i-a adus ca să stăruie şi ei cu rugămintea. Hristos nu ne va ruşina nici nouă rugăciunea dacă va vedea că o facem cu toată inima şi cu credinţă. Maica Domnului nu şi-a închipuit că o va refuza şi de aceea a avut curajul de a-i aduce şi pe slujitori*]

„Şi erau acolo şase vase de piatră cu apă pentru curăţirea iudeilor, ce aveau câte două sau trei măsuri. Şi le-a zis lor Iisus: „Umpleţi vasele cu apă! Şi le-au umplut până sus". Nu a zis degeaba „pentru curăţirea iudeilor", ci ca nu cumva unii dintre necredincioşi să fie bănuitori că ar mai fi rămas vin înăuntrul vaselor, iar apoi, fiind turnată apa şi amestecată cu el, să devină vin din cel mai bun. Pentru aceea şi zice „pentru curăţirea iudeilor", arătând că niciodată acele vase nu avuseseră vin. Iar aceasta, fiindcă Palestina este săracă în apă şi nu se găsesc pretutindeni izvoare şi fântâni şi, de aceea tot timpul umpleau cu apă vasele, ca să nu alerge la râu ori de câte ori erau necuraţi, ci să aibă aproape un mijloc de a se curaţi.

Dar pentru ce nu a făcut minunea înainte de a le umple, că ar fi fost lucru mult mai minunat? Fiindcă de bună seamă altceva este a schimba calitatea materiei şi altceva a-i plămădi fiinţa din cele ce nu sunt. Într-adevăr, mai minunat ar fi fost cea din urmă, însă nu aşa a socotit de cuviinţă să Se facă crezut celor mulţi. De aceea, adeseori, de bună-voie a micşorat măreţia minunilor, ca să se facă şi mai mult bine primit de oamenii. Şi pentru ce, oare, nu a adus dintru nefiinţă chiar El apa şi atunci să o şi arate preschimbată în vin, ci a poruncit slujitorilor? Iarăşi pentru aceeaşi pricină: ca să-i aibă martori chiar pe cei

care au pus-o în vase cum că ceea ce s-a săvârşit nu era nici o închipuire.

Fiindcă dacă ar fi fost vreunii fără de ruşine, slujitorii le-ar fi putut spune: „Noi înşine am cărat apa”. Iar asta s-a întâmplat ca să răstoarne şi părerile celor ce spun dogme potrivnice Bisericii. Căci sunt unii care spun că altul este plăsmuitorul lumii şi nu sunt ale lui Dumnezeu lucrurile văzute, ci ale altuia, potrivnic lui Dumnezeu. Şi, pentru că aceştia grăiesc nebuneşte împotrivă Lui, a făcut cele mai multe dintre minuni folosindu-Se de materia deja existentă. Căci dacă acel plăsmuitor al lumii ar fi fost potrivnic Lui, nu s-ar fi folosit de lucrurile altuia ca să-şi arate puterea. Acum însă a arătat că Însuşi este Cel Ce preschimbă apa în vin şi ploaia o preface prin mijlocirea rădăcinii în struguri. Iar ceea ce se întâmplă cu răsadurile în multe luni de zile, l-a făcut El dintr-o dată la nuntă. Şi când au umplut vasele, a zis: „Scoateţi acum şi duceţi nunului”. „Şi i-au dus. Iar când a gustat nunul apa prefăcută în vin, nu ştia de unde este (dar slujitorii care scoseseră apă ştiau) şi a strigat pe mire şi i-a zis: Tot omul mai întâi pune vinul cel bun, iar când se îmbată, atunci îl pune pe cel mai rău. Tu ai ţinut însă vinul cel bun până acum”. Acum vor răstălmăci unii şi vor zice: „Păi era o adunare de oameni beţi şi înţelegerea celor ce îşi dăduseră cu părerea era vătămată de băutură şi nu era suficient de limpede ca să priceapă cele ce s-au petrecut, nici să judece cele ce s-au făcut, de vreme ce în starea în care se aflau nu puteau şti de era apă sau vin. Şi că erau beţi, însuşi nunul a arătat prin cele ce a spus, iar acest lucru este de-a dreptul vrednic de râs”. Dar evanghelistul a tăiat şi această bănuială a lor. Căci nu pe nuntaşi i-a luat ca martori pentru ceea ce s-a petrecut, ci pe nun, care era treaz şi nu gustase deloc din nimic. De bună seamă ştiţi acest lucru cu toţii, cum că celor cărora li se încredinţează o asemenea slujire la astfel de ospeţe, aceştia sunt mai cu seamă cei treji, căci au de făcut un singur lucru: totul să se petreacă în bună rânduială şi cuviinţă. Pentru aceea a şi luat ca mărturie a celor întâmplate simţirea şi înţelegerea trează a unui astfel de om. Că nu a zis Hristos: „Vărsaţi vin în cupele mesenilor”, ci: „Duceţi nunului”. Iar când nunul a gustat apa prefăcută în vin şi nu a ştiut de unde este - însă slujitorii ştiau - a strigat pe mire. [*de fapt, „nun” traduce un cuvânt grecesc care*

însemnă moţ a moţ „cel ce conduce masa". Aici este vorba de funcţia persoanei care conduce o masă festivă]

Dar pentru ce nu a strigat pe slujitori, căci astfel ar fi fost descoperită şi minunea? Fiindcă nici Iisus Însuşi nu a descoperit ceea ce s-a întâmplat, ci cu binişorul şi câte puţin a vrut să se facă cunoscută puterea semnelor Sale. Fiindcă, dacă S-ar fi dat pe faţă atunci, nu ar fi crezut nici chiar de ar fi povestit slujitorii, ci ar fi socotit că au înnebunit dacă dădeau mărturie despre asemenea lucruri, cum că ar fi fost săvârşite de cineva ce părea în ochii celor mulţi un simplu om. Dar, trebuia ca înşişi să cunoască limpede, prin încercare, minunea făcută. Căci dacă urmau să încerce cu propriile lor mâini, nu mai puteau rămâne necredincioşi. Dar pe alţii ar fi putut să nu-i creadă. Pentru aceea nici El nu a descoperit tuturor, ci numai celui ce putea să priceapă şi să conştientizeze cel mai bine ceea ce se făcuse, păstrând cunoaşterea mai limpede a minunii pentru mai târziu. [*adică pentru tot poporul, când acesta era pregătit să primească semnul, când ar fi fost întărit şi de autoritatea celui pe care chiar ei l-au investit cu cinstea de a le conduce ospăţul. Oamenii nu pot fi câştigaţi decât cu asentimentul lor. De vreme ce ei au acordat încredere nunului, iar lui Iisus nu, Acesta Se foloseşte de capul mesei (adică de însăşi conştiinţa şi autoritatea mesenilor îngemănată în nun) pentru a Se face recunoscut de popor*] Căci după arătarea celorlalte semne şi acesta urma să fie crezut. Când, mai pe urmă, a vindecat pe fiul slujbaşului împărătesc, evanghelistul, prin cele ce le spune în acel capitol, arată că şi acest semn din Cana Galileii a devenit mai învederat (Ioan 4, 46). Ba chiar pentru aceea L-a şi chemat acel slujbaş pe Iisus, pentru că aflase de minunea săvârşită, după cum am şi spus. Iar aceasta o arată şi Ioan, când zice: „A venit Iisus în Cana Galileii, unde prefăcuse apa în vin". Dar nu pur şi simplu în vin, ci în vinul cel mai de soi.

Aşa erau minunile lui Hristos: erau cu mult mai frumoase şi mai bune decât cele săvârşite în chip firesc. [*Hristos nu restaura doar firea (în acest caz nu a făcut doar vin), ci îi dădea şi cea mai bună calitate (aici, cel mai bun vin)*] Aşa s-a petrecut şi cu

altele, de pildă când îndrepta vreun mădular bolnav al trupului şi îl făcea mai bun decât cele sănătoase. Iar că apa prefăcută era vin, şi încă din cel mai de soi, nu numai slujitorii urmau să dea mărturie, ci şi mirele şi nunul. Şi fiindcă cei care scoseseră apă au scos de fapt apa preschimbată de Hristos, chiar dacă nu s-ar fi dezvăluit atunci minunea, tot nu s-ar fi putut trece sub tăcere până întru sfârşit. Dar aşa, Şi-a asigurat multe şi tari mărturii pentru ceea ce avea să facă mai departe. Căci slujitorii dădeau mărturie că apa a fost prefăcută în vin, iar nunul şi mirele că vinul era din cel bun. Fiindcă, de bună seamă, şi mirele a avut ceva de spus referitor la acestea, însă evanghelistul Ioan, restrângându-se numai la cele de neapărată trebuinţă dintre amănunte, a vorbit numai despre minune, iar restul le-a trecut cu vederea. Căci trebuia să arate numai ceea ce era absolut necesar: că apa se prefăcuse în vin şi că vinul era de soi. Iar ce a mai zis mirele către nun nu a socotit trebuincios să adauge. Că multe dintre semne erau la început mai întunecate, dar cu timpul deveneau mai limpezi, fiind vestite mai cu tărie şi amănunţime chiar de cei ce le văzuseră dintru început. [*semnul presupune o semnificaţie. El este o invitaţie la a-i decripta sensul. Dar, pentru că suntem fiinţe create, supuse timpului, şi pentru că nu avem toate datele (decât poate cei ce au înalte măsuri duhovniceşti se pot apropia de o privire cât de cât mai cuprinzătoare) e necesară curgerea vremii, împletită cu permanenta cugetare asupra acelui semn pentru ca, treptat, să îşi dezvăluie din ce în ce mai mult din semnificaţie. Acesta este, de fapt, şi drumul spre mântuire: fiecare să-şi găsească şi să-şi împlinească cât mai fidel posibil funcţiunea la care a fost chemat în creaţia lui Dumnezeu. Acesta este şi rostul cunoaşterii de sine: de a ne situa în dreapta raportare faţă de Dumnezeu şi creaţie. Aşa şi cei ce vedeau minunile la început pricepeau cu timpul din ce în ce mai mult. În continuare, se oferă un exemplu de adâncire a semnificaţiei acestei minuni şi un mod în care înţelesul ei poate fi actualizat cu fiecare epocă istorică. Problema este că pentru a face o interpretare neeronată e nevoie să fim oameni duhovniceşti*]

Atunci Iisus prefăcuse apa în vin, însă şi atunci şi acum, El nu încetează să

preschimbe voinţele delăsătoare şi nestatornice. Că şi acum, ca şi atunci sunt oameni care nu se deosebesc cu nimic de apă: tot aşa de reci, de molatici şi de nestatornici. Pe cei care au o astfel de dispoziţie lăuntrică ca a apei să-i aducem la Domnul, încât voia lor să fie preschimbată într-o dispoziţie ca aceea dată de vin: să nu mai curgă încoace şi încolo, ci să aibă dop şi să se facă şi lor şi altora pricină de veselie. [*vinul păstrat în butoi rămâne mult timp nemişcat şi, pe măsura trecerii timpului, dobândeşte tărie. Cu cât este mai parfumat şi mai vechi, cu atât produce mai multă veselie când oamenii se strâng să-l deguste (el uneşte şi înveseleşte inimile comesenilor). Aşa trebuie să devină soţul şi soţia pentru toţi cei ce stau în preajma lor: întreagă bucurie şi veselie. Dar acest lucru nu se poate întâmpla dacă mai întâi nu dobândesc, prin împreuna nevoinţă şi ascunderea de curiozitatea lumii (nu de slujirea semenilor), calitatea vinului duhovnicesc în sufletele lor. Şi după cum vinul, cu cât este păstrat într-o pivniţă mai tainică şi mai mult timp, în condiţii ştiute numai de vierii experimentaţi, devine mai îmbătător pentru cei ce-l beau, aşa şi cei căsătoriţi, cu cât vor trăi mai lăuntric şi intens şi mai multă vreme, după indicaţiile şi în duhul Sfinţilor Părinţi, vor putea fi, la vremea potrivită, sursă de veselie duhovnicească pentru semenii lor. Dar este necesară acea împreună nevoinţă tainică şi sinceră, de dăruire totală lui Dumnezeu*]

Cine alţii sunt cei reci decât cei ce iau aminte la lucrurile curgătoare ale acestei vieţi, care nu dispreţuiesc desfătarea cea vremelnică şi care iubesc slava şi puterea? Căci toate acestea sunt curgătoare - şi nicidecum statornice - şi pururea se pornesc cu toată vâltoarea lor împotriva noastră (și ne opresc din urcuşul duhovnicesc). Căci cel ce azi e bogat mâine e sărac. Cel ce azi are crainic vestitor înaintea lui şi centură şi trăsură şi mulţi paji, adesea, în ziua următoare zace în închisoare şi lasă altuia, chiar fără să vrea, slava aceea. Şi iarăşi, cel ce se desfată şi se lăcomeşte până-i plesneşte pântecele, nu poate să ţină în sine decât o zi toată hrana şi apoi iar trebuie să înfulece alta şi nu se deosebeşte cu nimic de o furtună cu rafale care mătură totul în cale. Şi, după cum acolo după prima rafală urmează a doua, aşa şi aici, după ce iese cea dintâi hrană, trebuie

să primim alta. Şi aşa este firea celor ale lumii (deșarte): nicicând nu are parte de statornicie şi pururea curge şi se zvârcoleşte încoace şi încolo.

Iar în legătură cu desfătările lumii acesteia, nu numai că sunt trecătoare şi curgătoare, ci ne pricinuiesc şi multe alte necazuri, în frecuşul cu vâltoarea lor se toceşte şi puterea trupului şi se slăbeşte şi bărbăţia sufletului. [*este abătută de la calea dreaptă, este pervertită, i se denaturează sensul şi capacităţile naturale. Asta şi face lumea în care trăim: ne schilodeşte, ne face neoameni, refuză raţiunile pentru care au fost toate create. Acesta este efectul contactului zilnic cu agitaţia şi poftele lumii: incapacitatea de a mai lupta cu noi înşine, cu puterile demonice, slăbirea voinţei şi a încordării trupeşti. Devenim fleşcăiţi şi fără nici cea mai mică dorinţă şi aprindere în lupta duhovnicească. Pentru aceea suntem datori să ne ferim cu orice preţ de toată agitaţia*]

Şi nu obişnuiesc revărsările râurilor să sfarme şi să mănânce aşa de mult din maluri şi să le niveleze, cum surpă desfătarea şi comodităţile cu atâta uşurinţă şi pe ascuns toate eforturile noastre de a ne menţine sănătatea sufletului și a trupului. [*mijloacele - materiale şi spirituale - prin care încercăm să ne păstrăm vigoarea duhovnicească şi trupească. Ceea ce agonisim în lupta duhovnicească pierdem apoi în agitaţia şi plăcerile lumii, pentru că nu suntem treji la minte şi nu avem hotărârea să murim cu adevărat pentru Hristos. Iar clădind pe de-o parte şi dărâmând pe de alta, cu timpul, pentru că nu avem roade şi nici bucuria de pe urma lor, ne pierdem elanul de la început. Cheia este să refuzăm în totalitate modul lumesc de a fi, sub orice aspect ar fi, chiar dacă aceasta ni se pare greu şi anacronic. Acesta este şi rolul vieţuirii în comodităţi şi plăceri lumeşti: nivelarea conştiinţei maselor. Viaţa ca plăcere ne oferă tuturor aceeaşi finalitate terestră: bunăstarea de aici. Ea egalizează toate aspiraţiile duhovniceşti, de fapt le distruge, şi ne aruncă într-o viaţă instinctuală, automată, marcată doar de extraordinarul efervescent al atmosferei de carnaval (ce, mai nou, deşi neobservată, acaparează toate compartimentele vieţii noastre). Tuturor ni se induc aceleaşi idealuri şi de aceea vom putea fi o masă foarte uşor de manipulat şi condus pentru a pregăti vremurile Antihristului (iar dacă nu,*

cel puţin a înainte mergătorilor lui)]

Iar dacă vei merge la vreun spital şi vei întreba, o să afli că mai toate pricinile bolilor, din aceste desfătări ale lumii se trag. Pe când o masă simplă şi uşoară este maica sănătăţii. Pentru aceea şi asistenţii doctorilor aşa o numesc, spunând faptului de a nu te sătura, sănătate. Nesăturarea de hrană este sănătate. Iar a mânca numai cât este de trebuinţă o numesc maica sănătăţii. Iar dacă mâncatul, cât e de trebuinţă, este sănătate, e clar că îmbuibarea-i maica bolii şi a slăbiciunilor şi naşte în noi patimi care întrec chiar şi meşteşugul doctoricesc. Fiindcă şi umflările de picioare, şi durerile de cap, şi slăbirea vederii, şi durerile de mâini, şi tremurăturile, şi slăbiciunile ori leşinurile, şi gălbenarea, şi frigurile îndelungate, şi fierbinţelile, într-un cuvânt, toate celelalte nenumărate - că nu este timp a le înşirui pe toate - nu se ivesc din vieţuirea cumpătată şi înţeleaptă [*care uzează doar de lucrurile absolut necesare, şi nu de cele care sunt necesare doar în închipuirea şi din pricina obişnuinţelor şi comodităţilor noastre*], ci din plăcerea gâtlejului şi lăcomia pântecelui. [*nu trebuie să mâncăm mult ca să fim moleşiţi lăuntric, ci este de ajuns, spre a ne pierde trezvia, şi numai să mâncăm alimente ce ne plac şi ne îndulcesc: fineţuri şi fantezii culinare de care, azi mai mult decât oricând, dăm la tot pasul. Acelaşi principiu al dorinţei de calitate (în cazul hranei, îndulcirea gâtlejului), cât şi de cantitate (în cazul hranei, lăcomia pântecelui) guvernează şi celelalte compartimente ale vieţuirii noastre. Azi nu mai căutăm stricta necesitate, ci extravaganța mărfii, fără a observa şi modificările inconştiente ce se produc în mentalul nostru din pricina acceptării modului lumesc de a fi şi a valorilor seculare. De aici ni se nasc toate bolile sufleteşti şi trupeşti*]
Iar dacă vrei să vezi că şi bolile sufletului se nasc de aici, îţi vei da seama că lăcomiile, dezmierdările, tristeţea, moliciunea, desfrâul şi toată neştiinţa aici îşi au începutul. Căci cu nimic nu sunt mai bune decât măgarii, sufletele care se desfată din astfel de mese, de vreme ce sunt hărţuite de asemenea fiare. Ca să nu mai spun câte întristări şi neplăceri au cei ce stăruie în desfătări. Dar pe toate nu este cu putinţă să le spun. [*pentru a observa sincer cauzele duhovniceşti ale patimilor ni se cere cooperare din partea voinţei. In*

general, nu vrem să acceptăm că micile noastre pofte şi comodităţi sunt de fapt pricina dezordinii din viaţa noastră. Toată problema apare pentru că nu vrem să ne dezlegăm de îndulcirile lumii. E foarte greu, spre exemplu, după ce ne-am aşezat pe un fotoliu comod, să ne deranjeze cineva pentru a-l ajuta cu ceva]

Totuşi voi dezvălui una şi, din aceasta, care este de căpetenie, vă voi arăta totul. Niciodată nu au plăcere şi nu se bucură de mesele cele încărcate şi scumpe pe care le înfulecă. Fiindcă după cum folosirea doar a hranei de trebuinţă este maica sănătăţii, tot aşa este şi a plăcerii. Pe când lăcomia, după cum e maica bolilor, la fel este şi izvorul şi rădăcina lipsei de plăcere. Dacă eşti sătul, nu mai poate fi nici o poftă. Iar dacă nu mai ai nici o poftă, cum ar mai putea fi plăcere? Pentru aceea, să-i socotim pe săraci nu doar mai înţelepţi şi mai sănătoşi decât pe bogaţi, ci şi plini de mai multă veselie.

Cugetând, dar, la toate acestea, să fugim de beţie şi de desfătare, nu numai de cea de la mese, ci şi de oricare alta, ce se află în lucrurile lumeşti. Şi în locul acelei desfătări să dobândim plăcerea celor duhovniceşti şi să ne desfătăm de Domnul, cum zice proorocul David - „Desfătează-te in Domnul şi îţi va da ţie cererile inimii tale” (Psalmi 36, 4) ca să ne bucurăm şi de bunătăţile de aici şi de cele viitoare, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi cu Care Tatălui şi Duhului Sfânt fie-I slava, în vecii vecilor. Amin.

III. „Acest început al minunilor l-a făcut Iisus în Cana Galileii”

Mult şi tare se împotriveşte diavolul, din toate părţile năpustindu-se asupra mântuirii noastre. Trebuie, dar, să fim treji şi cu priveghere şi să înălţăm ziduri în toate părţile în faţa asaltului său. Căci dacă va prinde un prilej cât de mic, o dată aflat, îşi va pregăti şi restul intrării şi îşi va introduce câte puţin în cetatea noastră întreaga sa putere. [*înseamnă că lupta şi trezvia noastră nu se referă neapărat la patimi, ci la prilejurile lor. Spre exemplu, dacă a privi anumite tipuri de reclamă îmi suscită patimi lăuntrice, soluţia, cel puţin la început, nu este cochetarea şi filosofarea cu ele (cu pricinile patimilor), ci refuzul lor hotărât. Dacă ne-a prins patima, sigur vom fi robiţi şi nici nu mai poate fi vorba de luptă, şi asta pentru că puţini sunt aceia care să fie la măsura avvei Pimen, căruia Dumnezeu i-a poruncit să lase gândurile să intre în el şi apoi să se lupte în sine cu ele*]

Dacă ne pasă într-adevăr de mântuirea noastră, nici în cele mici să nu-i îngăduim diavolului să aibă de a face cu noi, ca nu cumva să pregătim astfel, mai dinainte, cale pentru cele mari. Căci este cea din urmă nebunie ca diavolul să arate atâta sârguinţă spre a ne pierde sufletul, iar noi, pentru însăşi mântuirea noastră, să nu depunem efort nici măcar cât el. Iar acestea nu le spun numai de dragul de a le spune, ci fiindcă mă tem ca nu cumva, chiar şi acum, lupul acesta să şadă în mijlocul staulului şi noi să nu-l vedem, iar din această pricină să fie răpită vreo oaie care paşte departe de turmă şi de auzirea cuvântului, din pricina uşurătăţii ei şi a uneltirii rele a diavolului. Fiindcă dacă era vorba de răni trupeşti sau trupul ar fi primit vreo boală, nu era nici o problemă să cercetăm asemenea răniri. Dar fiindcă nevăzut e sufletul şi primeşte răni tot nevăzute, trebuie să avem multă trezvie, încât fiecare să se probeze pe sine. Că nimeni nu ştie cele ale omului cum le ştie duhul omului ce se află în el. Cuvântul este spus pentru toţi şi

leacul este de obşte pentru toţi cei ce au trebuinţă. Dar fiecare din cei ce aud să ia ceea ce este potrivit pentru boala lui. Eu nu-i ştiu pe cei bolnavi. Nu-i ştiu nici pe cei sănătoşi.

De aceea voi face cuvântul cât mai cuprinzător, ca el să fie potrivit pentru toate patimile, acum osândind lăcomia, aici lăcomia, şi iarăşi aprinzându-mă împotriva desfrâului, apoi voi împleti laudă şi îndemn pentru milostenie, iar după aceea pentru fiecare din celelalte fapte bune. Căci mă tem ca nu cumva, zăbovind numai asupra unei singure patimi, să uit să tămăduiesc şi pe cealaltă, iar voi să vă chinuiţi şi să suferiţi din pricina aceasta. Dacă ar fi fost aici numai unul singur împreună cu mine, nu aş fi socotit că este atât de trebuincios să fie cuvântarea atât de felurită, însă, fiindcă în atâta mulţime, în chip firesc, multe sunt şi patimile, nu este nimic ieşit din comun ca mult felurită să fie şi învăţătura. Şi fiindcă cuvântul este pentru toţi, fiecare va afla din el leac pentru nevoia sa. Pentru aceea şi Scriptura este mult felurită, vorbindu-ne despre mii de lucruri, tocmai pentru că vorbeşte tuturor oamenilor, în atâta mulţime sunt toate patimile care forțează sufletul, chiar dacă nu sunt toate deodată în toţi. Aşadar, curăţindu-ne de ele, în această stare să ascultăm dumnezeieştile cuvinte. Şi să auzim şi azi cele citite, cu mintea încordată şi adunată. [*folosul citirii Scripturii nu este deplin dacă nu ne luptăm să scoatem patimile din noi. Afirmaţia Sfântului nu are sensul că doar cei curăţiţi de patimi să citească Scripturile, ci, ca fiecare, pe măsura despătimirii sale, să poată avea acces la niveluri din ce în ce mai adânci şi mai lipsite de echivoc ori dublă interpretare ale Bibliei. Cele două activităţi, de fapt, se determină reciproc: citirea Scripturii cu atenţia potrivită măsurii noastre şi cu conştiinţa smereniei şi a nedesăvârşirii proprii ne ajută să mai înaintăm puţin pe calea despătimirii; iar această înaintare în despătimire ne va da o înţelegere mai adâncă a Scripturii*]

Ce spune azi? „Acest început al minunilor l-a făcut Iisus în Cana Galileii". Am spus şi alaltăieri că unii zic că nu acesta este începutul minunilor. Dar de ce este în Cana Galileii? Pentru că zice că acest început l-a făcut în Cana. Mai mult şi mai amănunţit nu mai spun despre acestea. Ci numai atât, că abia după botez a început să facă

semne şi că înainte de botez nu a făcut nici o minune. Iar acestea le-am lămurit zilele trecute, însă fie că acesta, fie că altul este cel dintâi semn din cele făcute după botez, nu mi se pare că este foarte de trebuinţă să ne batem prea mult capul. [*în una din omiliile despre Aquila şi Priscilla, Sfântul Ioan zice că nu trebuie să trecem nici măcar peste cele mai neînsemnate cuvinte din Scriptură. Iar aici, din contră, că nu e important un anumit amănunt. Această capacitate de a discerne care sunt cuvintele potrivite în fiecare situaţie şi în ce măsură aduce rod duhovnicesc o dezbatere ştiinţifică asupra Bibliei o au numai oamenii duhovniceşti, care percep scopul pentru care Duhul Sfânt a spus fiecare cuvânt în Scriptură*]

„Şi a arătat slava Lui." Cum şi în ce fel? Că nu mulţi au fost cei care au luat aminte la ceea ce s-a întâmplat, ci numai slujitorii, mirele şi nunul. Aşadar, cum Şi-a arătat slava? În acea clipă numai în parte. Şi chiar dacă atunci nu, însă mai pe urmă toţi urmau să audă de minune. Că până azi este lăudată şi nu a fost uitată. Iar că în acea zi nu toţi au ştiut de ea, vom arăta din cele ce urmează. Zicând: „Şi-a arătat slava", a adăugat: „Şi au crezut într-însul ucenicii Lui", care şi mai înainte de aceasta au fost uimiţi de El. Vezi că atunci era cel mai necesar să facă minuni, când erau de faţă persoane cu bună dispoziţie a voinţei şi care luau aminte cu cuget limpede la cele ce se petreceau? [*minunea are sens deplin doar dacă adresanţii sunt pregătiţi, având voinţa şi atenţia încordate şi dispuse la a face cele sugerate de acea minune. Doar în acest caz o minune poate să schimbe interiorul omului*] Căci aceştia erau mai dispuşi şi să creadă cu mai multă uşurinţă şi să ia aminte cu amănunţime la cele ce se făceau.

Şi cum s-ar fi făcut cunoscut dacă n-ar fi săvârşit minuni? Că sufletele celor care ascultau aveau şi învăţătură destulă, ştiau şi profeţiile şi minunile ce s-au făcut cu israeliţii, încât sufletul, fiind mai dinainte obişnuit cu acestea, să poată să ia aminte cu o dispoziţie potrivită la cele ce se săvârşeau. [*evreii erau deja pregătiţi prin lege şi prooroci să-L primească pe Hristos. Dacă nu o făceau, aceasta ţinea de reaua dispoziţie a voinţei lor*] De aceea, de multe ori, în alte locuri, zic evangheliştii că nu făcea nici un semn,

tocmai din pricina încăpățânării oamenilor ce locuiau acolo. „Şi după acestea S-au coborât în Capernaum El şi Mama Lui şi fraţii şi ucenicii Lui. Şi au rămas acolo nu multe zile”. Pentru ce a stat împreună cu Mama Sa în Capernaum? Că nici vreo minune nu a făcut acolo, nici cei ce locuiau în acel oraş nu îl ţineau de bine, ba, mai mult, erau oameni foarte decăzuţi. Iar aceasta a arătat Hristos când a zis: „Şi tu, Capernaume, cel ce până la cer ai fost înălţat, până la iad vei fi coborât” (Luca 10, 15). Pentru ce, dar, a fost acolo? Mie îmi pare că, deoarece urma să purceadă către Ierusalim puţin mai târziu, pentru aceea a plecat atunci în Capernaum, ca să nu-i tragă după Sine, în orice loc S-ar fi dus, pe fraţii şi pe Mama Sa. Mergând deci acolo şi rămânând puţin, nu a făcut-o decât pentru a-Şi cinsti Mama, ca, mai pe urmă, despărţindu-Se de ea, să Se apuce iar de minuni. Fiindcă de aceea zice că „nu după multe zile S-a suit la Ierusalim”.

„Îmbrățişați pe Priscilla şi Aquila” şi cele următoare. Cuvântul 1

1. Cred că mulţi dintre voi vă minunaţi de pericopa ce s-a citit din Apostol şi socotiţi că această parte a epistolei este în plus şi de prisos, din pricină că are doar adresări interminabile ale unora către alţii. De aceea şi eu, astăzi, deşi eram pornit să vă vorbesc despre altceva, o să las deoparte acea pricină şi mă voi pregăti să mă îndrept către ceea ce s-a citit, ca să aflaţi că nimic nu este de prisos în Sfânta Scriptură, nimic nu este în plus, chiar de-ar fi o singură iotă ori virgulă, ci şi cea mai sărăcăcioasă adresare ne deschide un ocean de înţelesuri. Dar ce zic eu de adresare sărăcăcioasă, căci adesea şi o singură literă adăugată ne introduce în întreaga putere a înţelesurilor! Şi acest lucru se poate vedea în cazul schimbării numelui lui Avram (în Avraam, care înseamnă tată al multor neamuri”).

După cum cel care primeşte o scrisoare de la un prieten nu citeşte doar corpul epistolei, ci şi salutarea scrisă la sfârşit, şi de acolo, mai ales, află dispoziţia sufletească a celui ce i-a scris-o, aşa şi Apostolul Pavel, scriind - ba nu Pavel, ci mai degrabă harul Duhului Sfânt fiind cel ce vorbeşte prin epistolă întregului oraş şi la atâta popor, şi prin aceia, lumii întregi - cum nu este lucru necuvenit să socotim că este ceva de prisos între cele scrise şi peste care putem trece pur şi simplu şi la care să nu luăm aminte. Fiindcă pe toate acestea, de la început până la sfârşit, harul le-a scris. Căci aceasta înseamnă și arată, că ne-am umplut de multă uşurătate şi nu mai cercetăm cu râvnire întreaga Scriptură, ci pe cele care le socotim mai clare, pe acestea le alegem, iar cu celelalte nu ne batem de fel capul. Acest lucru a adus şi eresurile: faptul că nu vrem să ne avântăm către tot conţinutul Scripturii şi socotim că există lucruri de prisos şi peste care se poate trece. De aceea toate celelalte pe care le considerăm neimportante ni se par nu numai de prisos, ci şi nefolositoare şi chiar vătămătoare. Iar de cercetarea Scripturilor nu purtăm grijă şi o trecem cu vederea.

Însă cei ce sunt înnebuniţi după spectacolele de curse hipice pot să spună cu cea mai mare exactitate şi numele, şi herghelia, şi rasa, şi locul de provenienţă, şi modul de hrănire a cailor, şi vârsta lor, şi cum s-au comportat la curse, şi cine cu cine se întrece pentru a răpi premiul, şi care cal pleacă de pe fiecare pistă, şi care este călăreţul fiecăruia, care e favoritul alergării şi rivalul pe care trebuie să-l întreacă. Iar cei care sunt preocupaţi de cele de pe scenele de spectacole nu sunt mai prejos decât aceştia, ba chiar arată mai multă nebunie pentru cei ce fac necuviinţe în teatre - adică pentru actori şi formaţii de muzică - şi le cunosc neamul şi de unde sunt şi cum au crescut şi toate celelalte. Iar noi, dacă întrebăm câte şi care sunt epistolele lui Pavel, nici măcar numărul lor nu ştim să-l spunem. Iar dacă totuşi ştim care sunt şi numărul lor, oraşele care au primit epistolele nu le cunoaştem. Iar eunucul acela barbar (Faptele Apostolilor 8, 26-40), tras de mii de griji şi mii de treburi, aşa stăruia în citirea Bibliei, că nici în vremea călătoriei nu înceta, ci şezând în trăsură, cerceta cu mare stăruinţă şi amănunţime Scripturile. Iar noi, neavând aproape nimic din îndatoririle aceluia, care să ne cheltuie timpul, suntem străini şi de numele epistolelor, deşi le citim aici în fiecare duminică şi ne bucurăm de dumnezeiasca ascultare a lor. Dar ca să nu-mi cheltui cuvântul doar spre a vă certa, hai să aducem spre cercetare însăşi salutarea, care pare a fi de prisos şi care ne tulbură.

Căci dacă o vom explica şi se va arăta cât câştig dobândesc cei ce iau aminte în amănunţime la ea, mai mare va fi atunci osânda celor ce nu se grijesc de atâta comoară şi care azvârlă chiar din mâinile lor bogăţia duhovnicească.

Aşadar, ce este cu adresarea: „îmbrăţişaţi pe Priscilla şi Aquila, cei împreună lucrători ai mei întru Domnul” (Romani 16, 3)? Oare nu pare că este o salutare simplă, neavând să ne arate nimic important, nici ceva demn de luat aminte? Hai să discutăm doar despre ea; ba, mai mult, chiar dacă ne sârguim, nici nu ne va ajunge ziua de azi ca să strângem toate înţelesurile ce zac în aceste puţine cuvinte. Ci este necesar ca să punem şi într-o altă zi în vistieriile voastre prisosul celor contemplate, ivite din această mică

salutare. Căci nu mă pregătesc să v-o ofer toată, ci doar o parte din ea, doar începutul, şi anume: „îmbrăţişaţi pe Priscilla şi Aquila”.

2. Mai întâi, trebuie să ne minunăm de virtutea lui Pavel, că având grija a toată lumea şi purtând întru sine şi pământ şi mare, şi toate oraşele de sub soare, şi pe barbari, şi pe elini şi atâta amar de popoare, se frământă atât de mult pentru un bărbat şi o femeie. Iar al doilea lucru de care să ne uimim este cum de avea sufletul treaz şi purta de grijă nu numai de toate la un loc, ci îşi amintea în parte de fiecare dintre cei probaţi şi cu suflet nobil. Căci azi nu e nici o minune că întâistătătorii elinilor fac acest lucru, căci cel care se ocupă de tulburările poporului nu primeşte în grijă decât un singur oraş. Atunci însă nu erau doar primejdii mari, ci şi distanţe mari şi mulţime de griji şi furtuni peste furtuni şi faptul că nu putea pururea să stea necontenit cu toţi şi multe altele mai grozave decât acestea, suficiente să scoată din amintirea lui Pavel chiar şi lucrurile foarte necesare, însă el nu le-a scos din mintea sa. Cum de nu au fost uitate? Din pricina mărimii de suflet a lui Pavel şi a dragostei sale calde şi adevărate. Căci aşa îi avea pe ei în cugetul său, încât şi în epistole adesea îi pomeneşte.

Dar să vedem care şi cum erau aceştia pe care Pavel îi avea în grijă şi de care îi era atât de dor. Erau oarecare generali şi conducători de oşti ori guvernatori sau în altă funcţie strălucită sau înconjuraţi de multă bogăţie, ori dintre cei ce conduc oraşul? Nimic din toate acestea nu se poate spune, ci dimpotrivă, cu totul altceva: erau săraci şi strâmtoraţi, trăind din munca mâinilor lor. Căci zice că erau făcători de corturi (Faptele Apostolilor 18, 3). Şi nu s-a ruşinat Pavel, nici nu a socotit lucru de ocară pentru prea împărătescul oraş şi pentru nişte oameni care cugetau măreţ **[***Roma şi romanii cărora le adresează epistola ce conţine salutarea comentată aici***]**, poruncindu-le să îmbrăţişeze pe acei meşteşugari şi nici nu a crezut că îi va dezonora pe ei prin dragostea pentru aceia. Şi aşa i-a învăţat pe toţi atunci să filozofeze (spre iubirea aproapelui). Iar noi, adesea

având neamuri doar cu puţin mai sărace, ne rupem de legătura firească cu ele şi socotim că ne este spre ocară dacă am fi surprinşi în compania acelora. Iar Pavel nu aşa a făcut, ba s-a şi lăudat nu numai celor de atunci, ci şi tuturor celor de atunci încoace, vădindu-le că acei făcători de corturi au fost cei dintâi care au împlinit faţă de el dragostea.

Şi să nu-mi spună mie careva: „Ce mare şi uimitor lucru a făcut şi Pavel, că nu s-a ruşinat de cei de o breaslă cu el, că doar avea aceeaşi meserie?" Ce zici tu? Păi chiar acest fapt este mai mare şi mai minunat. Fiindcă în acest fel se întâmplă cu cei care au slava de mai înainte şi nu au dobândit-o mai pe urmă (adică cei care dobândesc cinstea prin moștenirea unui nume ori funcții din familie în familie sau relații, fără să muncească și să trudească pentru această cinste). Unii ca aceştia dispreţueisc pe cei mai jos decât ei. Dar nu fac aceasta cei care au fost cândva în aceeaşi mizerie, iar mai apoi, deodată, se ridică în mare strălucire şi slavă. Iar decât Pavel, nu era nimic mai strălucit şi mai slăvit în momentul când i-a cunoscut pe cei doi soţi; căci şi decât înşişi împăraţii era mai vestit, fiind cunoscut pretutindeni. Căci cel ce poruncea diavolilor şi învia morţii, şi îmbolnăvea doar prin poruncă, şi putea să vindece pe cei bolnavi, ale cărui haine şi umbră tămăduiau orice fel de boală, de bună seamă că nu era socotit a fi om, ci vreun înger coborât din cer. Şi, bucurându-se de atâta slavă şi fiind admirat în tot locul, încât oriunde s-ar fi arătat îi aducea la Hristos pe toţi, nu s-a ruşinat de un făcător de corturi, nici nu i-a socotit mai prejos de cei ce erau în funcţii atât de mari.

Căci de bună seamă că în Biserica romanilor erau mulţi oameni de vază pe care i-a silit să-i îmbrăţişeze pe acei sărmani făcători de corturi. Căci ştia, ştia în chip limpede că nobleţea nu o dă strălucirea avuţiilor, nici prisosul bunurilor, ci blândeţea şi dragostea felului de a fi; comportamentul îngăduitor şi plin de dragoste faţă de aproapele. Fiindcă cei ce sunt lipsiţi de acestea, cugetă înalt din pricina slavei părinţilor lor, fiind de bun neam doar cu <u>numele</u>, dar nu se pot lăuda că sunt de bun neam şi prin <u>faptă</u>. Ba adeseori şi numele este de prisos dacă scormoneşte cineva în „ilustra" lor genealogie. Căci pe cel ilustru şi strălucit, având tată vestit şi bunic la fel, dacă-l cercetezi pe îndelete,

adesea afli că străbunicul era unul de condiţie umilă şi un necunoscut. După cum şi cei care par de neam umil, dacă cercetăm în amănunt tot neamul de înaintaşi, vom găsi adesea guvernatori şi conducători de oşti, chiar dacă cineva ar vedea că ei sunt acum păzitori de cai şi porcari.

Prin urmare, ştiind Pavel toate acestea, nu s-a preaocupat de ele, ci îl interesa nobleţea sufletului şi învăţa şi pe alţii să admire aceasta. Nu puţin rod am strâns până acum: **că nu trebuie să dispreţuim pe cei mai jos decât noi; să căutăm virtutea sufletului, să le socotim pe toate cele ce le avem în exterior ca fiind de prisos şi nefolositoare**.

3. Este şi un alt câştig de scos de aici, nu mai mic decât cele dinainte şi care mai cu seamă susţine viaţa noastră, îndreptând-o. Care este? A nu osândi nunta, nici a socoti piedică şi poticneală spre calea ce duce la virtute faptul de a avea femeie şi a creşte copii şi a cârmui case şi a te îndeletnici cu o meserie. Aceştia au arătat o vieţuire înțeleaptă mult mai riguroasă decât cei ce trăiesc în mănăstiri. [*este vorba despre o vieţuire extrem de atentă, cu mare trezvie, faţă de cele mai mici gesturi, impulsuri ale inimii, gânduri, preocupări, un mod de viaţă care mai târziu s-a generalizat la monahi şi tocmai de aceea considerat, în mod fals, ca aprţinându-le doar acestora. De fapt, el era caracteristic tuturor creştinilor din primele trei veacuri -feciorelnici sau căsătoriţi - ceea ce se poate lesne observa dacă se lecturează scrierile părinţilor apostolici, ale apologeţilor, ale părinţilor numiţi preniceeni ori actele martirice*]

De unde ştim aceasta? Din cele pe care le-a grăit Pavel către ei, ba mai mult, nu din cele pe care le-a grăit, ci şi din cele pe care le-a mărturisit chiar el după aceea. Căci zicând „îmbrăţişaţi pe Priscilla şi Aquila”, a adăugat şi vrednicia lor. Care era aceasta? Nu a zis: pe cei bogaţi, pe cei străluciţi, pe cei de bun neam. Dar ce? „Pe cei împreună-

lucrători cu mine întru Domnul”. Nimic nu ne arată mai mult decât acest lucru virtutea lor. Şi nu numai de aici se vede, ci şi din faptul că a rămas la ei nu o zi sau două, sau trei, ci doi ani întregi; de aici se poate vedea virtutea lor. Căci după cum stăpânitorii cei din afară nu aleg niciodată să fie găzduiţi la cineva dintre cei de condiţie joasă şi smerită, ci caută conacele strălucite ale oarecăror bărbaţi slăviţi, ca nu cumva sărăcia celor ce-i primesc să le întunece mărimea vredniciei lor, tot aşa făceau şi apostolii. Nu găzduiau la care se întâmpla, ci, după cum aceia căutau case strălucite, aşa şi aceştia căutau suflet virtuos. Şi căutând cu cercetare adâncă pe cei ce se potriveau cu ei, la aceia rămâneau. [*acesta este criteriul oricărei alegeri pe care o facem: folosul duhovnicesc şi nu interesele ori plăcerile carnale, intelectuale*] Căci şi legea lui Hristos porunceşte aceasta. Fiindcă zice: „în care oraş sau casă veţi intra, întrebaţi cine este vrednic, şi acolo să rămâneţi” (Matei 10, 11). Aceştia erau vrednici de Pavel, iar dacă erau vrednici de el, erau vrednici şi de îngeri. Iar eu voi îndrăzni să numesc căsuţa aceea a lor şi cer şi Biserică. Căci unde era Pavel, acolo era şi Hristos. „Iar de căutaţi dovadă - zice - Hristos este Cel Ce grăieşte în mine” (2 Corinteni 13, 3). Iar unde era Hristos, acolo şi îngerii neîncetat erau de faţă.

Iar cei care mai înainte de a-l primi pe Pavel erau vrednici de slujirea lui, gândeşte-te că după ce au vieţuit doi ani împreună cu el, au deprins să fie atenţi şi la înfăţişarea lor, şi la mers, şi la privire, şi la felul îmbrăcămintei, şi la intrări, şi la ieşiri, şi la toate celelalte. Căci în cazul sfinţilor, nu numai cuvintele, nici doar învăţăturile şi îndemnurile, ci şi tot restul modului lor de trai este îndeajuns să dea învăţătura <u>înțelepciunii</u> celor care iau aminte. [*sub acest termen părinţii denumesc modul de vieţuire creştinesc, oglindit în fapte, cuvinte, gesturi, gânduri, adică cel care transformă omul în integritatea lui. Dar se cere multă atenţie şi dorinţă sinceră din partea celor care vor să-şi însuşească acest mod de trai*] Gândeşte-te câtă vreme l-au văzut pe Pavel făcând Liturghie, şi certând, şi mângâind, şi rugându-se, şi plângând, ieşind şi intrând. Căci dacă noi, care avem doar 14 epistole şi ne agităm să ni le procurăm de oriunde, putem deveni asemenea lui Pavel, cei care au avut izvorul epistolelor, limba întregii lumi, lumina

Bisericilor, temelia credinţei, stâlpul şi întăritura adevărului, cum nu vor avea oare aceeaşi vieţuire cu un asemenea înger? [*pe atunci nu oricine putea avea cărţi acasă şi ele erau rare, neexistând tipar ori altă tehnică de multiplicare în afara copierii manuale*] Căci dacă haina lui era înfricoşătoare demonilor şi avea atâta putere asupra lor, oare împreună-locuirea cu el cum nu atrăgea mulţime de har al Duhului? Oare a vedea patul lui Pavel, oare a-i vedea aşternutul, încălţările, nu era pricină îndestulătoare pentru ei ca să aibă pururea în inimă străpungerea? Căci dacă demonii văzându-i hainele se înfricoşau, cu mult mai mult aceştia (oamenii), credincioşi fiind şi împreună-vieţuitori cu el, se umileau la inimă privindu-le. [*dobândeau străpungerea inimii care este, conform părinţilor asceţi, motorul şi temelia vieţii duhovniceşti*]

Apoi, vrednic lucru este şi să cercetăm pentru ce, atunci când îi salută, pe Priscilla o pune înaintea bărbatului ei. Căci nu zice: „îmbrăţişaţi pe Aquila şi Priscilla", ci „pe Priscilla şi Aquila". Nici aceasta nu a făcut-o pe degeaba, ci mie îmi pare că era conştient că ea avea mai multă evlavie decât bărbatul ei. Şi că nu este ceva ipotetic ceea ce am spus, ne învaţă şi Faptele Apostolilor. Căci pe Apollo, bărbat învăţat şi puternic în Scripturi şi care cunoştea doar botezul lui Ioan Botezătorul, ea l-a luat şi l-a învăţat calea lui Dumnezeu şi l-a făcut învăţător desăvârşit. Căci femeile creştine de pe vremea apostolilor nu se îngrijeau de aceste lucruri de care se îngrijesc cele de acum: să îmbrace haine strălucite, să-şi înfrumuseţeze faţa cu farduri şi încondeieri ale ochilor, să devină povară pentru bărbaţii lor, să se silească să-şi cumpere haine mai scumpe decât vecina sau decât cele de acelaşi rang, [*în Bizanţ, şi mai apoi la curtea regilor, rangul social era oglindit în tipul de haine purtat. Astăzi, de asemenea, se poate observa după haine cărei subculturi îi aparţine fiecare persoană şi care sunt rivalităţile din cadrul ei*] să aibă cai albi şi frâie de aur [azi mașini], mulţi eunuci care să le slujească [azi bodyguarzi], cârd de slujnice [room service], şi toate celelalte închipuiri deşarte şi vrednice de batjocură. [*indică imaginaţia, sursa tuturor patimilor. Pentru a lupta împotriva ei trebuie: renunţarea treptată, dar hotărâtă şi sinceră, la tot ceea ce alcătuieşte imaginaţia*

exterioară; dezlipirea de îndulcirea interioară, produsă de amintirile şi dorinţele ce s-au imprimat, cu participarea conştientă sau inconştientă a voinţei noastre, în imaginația interioară, prin exercitarea presiunii imaginației exterioare. Urme ale imaginației lumii pătimaşe le-am primit prin neglijenţa părinţilor şi a celor care ne-au educat din cea mai fragedă copilărie şi apoi în toate treptele educaţiei ce ne-a format. De exemplu imaginează-ți un obiect care nu există, care nu a fost inventat dar care îți este de „folos" și pe care ți-l dorești extrem de mult. Nu îl găsești și ți-e greu să ți-l imaginezi. De ce? Pentru că lumea se raportează mereu la lucrurile care deja există în lume, pe care le vedem și care, prin existența lor pe piață, ne forțează să depindem de ele, creându-ne nevoie care nu ne sunt cu adevărat necesare: cum ar fi mâncărurile sofisticate, pahare aurite, dulciuri sofisticate, încălțăminte și haine extravagante dar incomode]

Ci scuturând toate acestea şi lepădând îngâmfarea lumească, (femeile) un singur lucru căutau: cum să se facă părtaşe apostolilor şi să aibă parte chiar de plata lor. [*să meargă împreună cu ei la vânătoarea sufletelor. A se vedea şi troparul Rusaliilor*] De aceea, nu numai aceasta (Priscilla) era aşa, ci şi toate celelalte. Căci şi despre o oarecare Persida zice: „care mult s-a ostenit pentru noi". Iar pe Maria şi Trufaina le admiră pentru aceste osteneli fiindcă se osteniseră împreună cu apostolii şi s-au adâncit în lupta pentru ei.

Dar atunci, cum de-i scrie lui Timotei: „Femeii nu-i îngădui să înveţe pe altul, nici să stăpânească pe bărbat" (1 Timotei 2, 12)? Aceasta se întâmplă când bărbatul este evlavios şi are aceeaşi credinţă ca şi femeia, şi are aceeaşi înţelepciune. Dar când bărbatul este necredincios şi înşelat, nu o lipseşte apostolul de autoritatea de a-l învăţa. Căci, scriindu-le corintenilor, zice: „Iar femeia care are bărbat necredincios să nu-l lase. Că ce ştii tu, femeie, dacă îţi vei mântui bărbatul?" (1 Corinteni 7, 13-16). Cum să-l mântuiască femeia credincioasă pe bărbatul necredincios? De bună seamă, catehizându-l şi învăţându-l şi aducându-l la credinţă, după cum a făcut şi această Priscilla cu Apollo. De altfel, când zice: „femeii nu-i îngădui să înveţe", vorbeşte de învăţătura ce se dă de la platforma

bisericii, despre discuţiile publice şi despre învăţătura ce ţine de raţiunea preoţiei. Dar în particular nu o opreşte să îndemne şi să sfătuiască. Căci dacă acesta era lucru oprit, nu ar fi lăudat-o pe Priscilla că a făcut aceasta.

4. Să audă bărbaţii, să audă acestea şi femeile! Acelea, ca s-o urmeze pe cea care este de acelaşi sex şi neam cu ele. Aceştia, ca să nu se arate mai neputincioşi decât o femeie. Ce apărare vom avea, ce iertare, văzând că femeile arată atâta dispoziţie râvnitoare şi atâta înțelepciune, iar noi (bărbații) pururea suntem legaţi de lucrurile lumii acesteia? Acestea să le înveţe atât conducătorii, cât şi cei conduşi, şi cei din tagma preoţească şi laicii, încât aceia [cei ce conduc, conducătorii] să nu-i mai admire pe cei bogaţi, nici să caute cu dinadinsul casele strălucite, ci să caute virtutea împreunată cu sărăcia şi să nu se ruşineze de fraţii lor mai sărmani şi nici să nu treacă cu vederea pe făcătorul de corturi, pe tăbăcar, pe vânzătorul de purpură, pe arămier, ca să slujească puternicilor lumii acesteia. Iar cei conduşi să ia aminte să nu considere că există vreo piedică pentru a-i primi în casa lor pe sfinţi. Ci, gândindu-se la văduva care l-a primit pe proorocul Ilie, deşi avea numai un vas cu făină, şi la aceştia care l-au găzduit pe Pavel doi ani de zile, să deschidă casele lor celor ce au trebuinţă şi toate câte le au să le împartă cu străinii.

Să nu-mi spui mie că nu ai robi care să slujească și să-i servească pe străini. Căci şi dacă ai avea mii de robi, Dumnezeu ţie îţi porunceşte să strângi roadă iubirii de străini și tu să-i servești pe ei (străini). De aceea şi Pavel, vorbind despre femeia văduvă şi poruncindu-i să primească pe străini, i-a spus să facă asta prin osteneala ei, nu a altora. Căci zicând: „dacă a primit pe străini”, a adăugat: „dacă a spălat picioarele sfinţilor” (1 Timotei 5, 10). Nu a zis „dacă şi-a cheltuit averile”, nici „dacă a poruncit slugilor să facă aceasta”, ci „dacă a lucrat ea <u>însăşi</u> această faptă”. De aceea şi Avraam, având acasă 318 slugi, singur a alergat la turmă şi a luat viţelul şi a slujit in toate celelalte şi a făcut-o şi pe

femeia lui părtaşă roadelor iubirii de străini (Facerea 18, 3-8).

De aceea şi Domnul nostru Iisus Hristos S-a născut în iesle - şi după ce S-a născut, a fost crescut în casă, şi după ce a crescut nu avea unde să-Şi plece capul - ca să te înveţe prin toate câte a făptuit să nu caşti gura la lucrurile strălucite ale acestei lumi, ci în tot locul şi vremea să fii doritor de simplitate şi să urmezi cu sârguinţă sărăcia şi să fugi de orice este de prisos şi să te înfrumuseţezi pe dinăuntru. Căci „toată slava fiicei împăratului este înăuntru” (Psalmi 44, 15).

Iar dacă ai ales să fii iubitor de străini, să ţii aşezământul iubirii de străini întreg, chiar dacă ai numai un obol (împarte tot ceea ce ai, cât de puţin ar fi, nu ceea ce nu ai). [*dacă ai voie liberă care să te îndrepte spre acest lucru; este un termen cheie în antropologia părinţilor, folosit extrem de des de Sfântul Ioan Gură de Aur, şi el desemnează exercitarea libertăţii omului, ca răspuns la harul dumnezeiesc. Este cel care stabileşte cât ne vom împărtăşi de bunătăţile divine, dat fiind că Dumnezeu este milostiv la fel de mult faţă de toţi oamenii. Etimologic, înseamnă mai înainte alegere, adică, în context creştin, cât de mult suntem noi dispuşi de mai înainte să facem voia lui Dumnezeu şi să renunţăm la a noastră*]

Iar dacă nu eşti iubitor de oameni şi nu iubeşti pe străini, chiar dacă ai agonisi toate lucrurile, tot strâmtă ţi se pare casa ca să mai încapă în ea şi pe străini. Nu avea Priscilla paturi argintate, dar avea multă întreagă înţelepciune. Nu avea aşternuturi, dar avea o voinţă iubitoare de străini şi blândă. Nu avea coloane aurite, dar avea frumuseţe preastrălucitoare în suflet. Nu avea ziduri de marmură, nici podea împodobită cu mozaicuri, ci ea însăşi era templu al Duhului. Aceste lucruri le-a lăudat Pavel, de acestea a dorit și pentru aceea a şi rămas doi ani în casa lor şi nu a plecat. Pentru aceea îi pomenea pururea şi le-a alcătuit mare şi minunată laudă, nu ca să-i slăvească pe ei, ci ca pe ceilalţi să-i aducă către aceeaşi râvnire ca a lor; şi a crezut de cuviinţă să-i fericească nu pe cei bogaţi, nici pe cei ce stăpânesc în oraşe, ci pe cei iubitori de străini, pe cei milostivi, pe cei iubitori de oameni, pe cei care au arătat multă cugetare iubitoare faţă de

sfinţi. [*toate faptele exterioare au sens dacă sunt pornite din dragostea interioară sau dacă au ca scop să ne transforme interiorul*]

5. Acestea să arătăm şi noi că le-am învăţat din această salutare, prin însăşi făptuirea lor. Să nu-i fericim345 pur şi simplu pe cei bogaţi, nici să nu-i dispreţuim pe cei sărmani, nici să nu ne ruşinăm de meşteşugari, nici să nu socotim munca o ocară, ci nelucrarea şi a nu avea nimic de făcut, aceasta este ocară. Căci dacă ocară era faptul de a lucra, nu ar fi acceptat Pavel să muncească, nu ar fi gândit că munca cu mâinile sale i-ar putea aduce ceva mai bun. Căci el aşa zice: „Au nu ştiţi că cei ce săvârşesc cele sfinte mănâncă de la templu şi cei ce slujesc altarului au parte de la altar? Tot aşa a poruncit şi Domnul celor ce propovăduiesc Evanghelia, ca să trăiască din Evanghelie. Dar eu nu m-am folosit de nimic din acestea (epistole) şi nu am scris acestea (epistole), ca să se facă cu mine aşa. Căci mai bine este pentru mine să mor, decât să-mi zădărnicească cineva lauda. Căci dacă vestesc Evanghelia, nu-mi este laudă, pentru că stă asupra mea datoria. Căci, vai mie dacă nu voi binevesti! Căci dacă fac aceasta de bună voie, am plată; dar dacă o fac fără voie, am numai o slujire încredinţată. Care este, deci, plata mea? Că, binevestind, pun fără plată Evanghelia lui Hristos înaintea oamenilor, fără să mă folosesc de dreptul meu din Evanghelie” (1 Corinteni 9, 13-19).

Dacă a avea o meserie este lucru de rușine, nu ar fi poruncit celor care nu lucrează să nu mănânce (2 Tesaloniceni 3, 10). Doar păcatul este lucru de ocară. Iar păcatul obişnuieşte să se nască din nelucrare. Şi nu doar un singur păcat sau două ori trei, ci deodată toată răutatea. De aceea şi un înţelept, arătând că nelucrarea s-a făcut dascăl a toată răutatea şi grăind despre slugi, zice: „Pune-i la treabă, ca să nu fie nelucrători”. Căci ceea ce este frâul pentru cal, aceasta este lucrarea pentru firea noastră. [*fapta modelează firea şi o înduhovniceşte prin omorârea patimilor. Acesta este sensul făptuirii la părinţii asceţi*]

Dacă era bună nelucrarea, pământul ar fi odrăslit toate, fără să fie arat şi semănat, însă nimic de acest fel nu se întâmplă. La început a poruncit Dumnezeu să le scoată pe toate fără a fi arat. Dar acum nu face aşa, ci trebuie omul să înjuge boii la plug, să tragă brazde, să arunce seminţe şi să îl lucreze în multe alte moduri. Şi le-a pus oamenilor legiuire ca să crească vii şi pomi şi cereale tocmai pentru ca lucrarea fără odihnă să abată mintea celor ce lucrează de la orice răutate. [*munca şi progresul nu sunt scop în sine, ci sunt bune şi îşi au rostul până când firea se curăţă de patimi. Dumnezeu nu l-a făcut pe om să muncească, ci să rămână în comuniune cu El, iar munca îl ajută să treacă prin prima treaptă a urcuşului duhovnicesc. Scopul muncii, atât de apreciat azi, nu este acela de a agonisi pentru a putea satisface plăcerile şi egoismele omenirii şi a ne lipi mintea de lumea aceasta, ci tocmai pentru a o dezlipi de lume şi de poftele ei. Munca are sens atâta timp cât mintea este împătimită. Pe măsura curăţirii minţii şi a împuţinării nevoilor biologice se împuţinează şi necesitatea ei*]

La început, ca să arate puterea pământului, l-a pregătit ca să dea toate, fără ca noi să ne ostenim. Căci zice: „Să odrăslească pământul iarbă" (Facerea 1, 11). Şi îndată l-a şi umplut de toate. Dar după aceea nu a făcut aşa, ci a poruncit ca roadele să iasă din pământ prin osteneala noastră, ca să afli că spre folosul şi sporul nostru a adăugat osteneala. Iar cuvintele auzite de Adam, „în sudoarea feţei tale vei mânca pâinea ta" (Facerea 3, 19), par a fi pedeapsă şi bătaie. Dar de fapt nu sunt decât o atenţionare şi o înţelepţire, un leac pentru rănile ivite de pe urma păcatului. [*un mijloc de a ne apropia de integritatea firii pe care am pierdut-o prin păcat şi care este ţinta vizată atât de viaţa monahală, cât şi de căsătorie*] De aceea şi Pavel a lucrat neîncetat nu numai ziua, ci şi noaptea. Şi acest lucru îl spune în gura mare atunci când zice: „Căci am lucrat ziua şi noaptea, ca să nu îngreunăm pe vreunul dintre voi" (2 Tesaloniceni 3, 8). Şi nu a muncit doar pentru hrană şi pentru sufletul lui, cum fac mulţi dintre fraţi, ci atâta s-a ostenit, încât a putut să-i hrănească şi pe alţii. „Căci pentru nevoile mele - zice el - şi ale celor care erau împreună cu mine au slujit mâinile acestea" (Faptele Apostolilor 20, 34).

Omul care poruncea demonilor, dascălul lumii, cel ce se îngrijea de sporirea tuturor celor de pe pământ şi de toate Bisericile de sub soare şi slujea cu multă grijă atâtea popoare şi neamuri şi oraşe, el muncea ziua şi noaptea şi nu şi-a îngăduit câtuşi de puţin să răsufle în acele osteneli. Iar noi, nici a mia parte având din grijile aceluia, ba mai mult, nici măcar putând să le cuprindem cu mintea, petrecem necontenit în nelucrare. Ce apărare vom avea, ce iertare, spune-mi? Şi de aici ne vin toate relele în viaţă, fiindcă mulţi socotesc că este cea mai mare cinste să nu ai o meserie şi cel mai de ocară lucru ar fi să cunoşti practic vreuna dintre ele. Iar Pavel nu s-a ruşinat ca împreună cu mânuirea cuţitului şi tăierea pieilor pentru corturi să discute cu mai marii lumii, ci s-a şi lăudat cu lucrul lui, în timp ce mii de oameni străluciţi şi de vază veneau la el. Şi nu numai că nu s-a ruşinat făcând acestea, ci în auzul tuturor se lăuda în epistole cu ocupaţia lui. Ceea ce a învăţat ca ucenic de la început, acelaşi lucru l-a lucrat şi după aceea, chiar după ce a fost răpit de trei ori la cer, după ce a fost dus în rai, după ce s-a împărtăşit de negrăite cuvinte din partea lui Dumnezeu. Iar noi, nefiind vrednici nici măcar de încălţămintea aceluia, ne ruşinăm de acelea cu care el se fălea. Şi, păcătuind în fiecare zi, nici nu ne întoarcem, nici nu socotim acest lucru o ocară.

Dar de faptul de a trăi din muncă dreaptă fugim ca de ceva ruşinos şi vrednic de batjocură. [*muncă dreaptă nu după criteriile noastre, ci după acelea ale lui Dumnezeu. Căci noi adesea zicem că tot ceea ce ne agonisim este din munca noastră; şi aşa şi este uneori. Dar tulburarea, egoismul, fanatismul pentru a avea cine ştie ce poziţie socială sau a ne împlini diferite pofte, rezultate din această „muncă dreaptă" arată că ea nu este în acord cu voia lui Dumnezeu. Roadă muncii drepte, dat fiind că ea este de la Dumnezeu, nu poate fi decât pacea, bucuria, netulburarea, nelegarea de lucrurile acestei lumi, creşterea dorinţei de fi din ce în ce mai mult cu Dumnezeu*]

Ce nădejde de mântuire vom mai avea, spune-mi? Căci cel cu bun-simţ trebuie să se ruşineze de păcat şi să se rușineze de a se împotrivi lui Dumnezeu şi de a face ceva din cele ce nu trebuie, dar să se laude cu meseria şi cu lucrarea cinstită.

Căci astfel, prin continua lucrare, vom lepăda cu uşurinţă din minte cugetele rele şi vom avea cele de trebuinţă şi nu vom îngreuna casele celorlalţi şi vom împlini şi legea lui Hristos, care zice: „Mai fericit este a da, decât a lua” (Faptele Apostolilor 20, 35). [*pe vremea sfântului ziua de muncă a creştinilor era intercalată între slujbele de dimineaţă şi cele de seară în Biserică, unde Sfanţul le ţinea cuvinte de învăţătură şi îi sfătuia să folosească seara pentru discuţii duhovniceşti în familie ori pentru plinirea milosteniei, iar o parte din noapte pentru rugăciunea în familie, împreună cu soţiile şi copiii, urmând ca a doua zi să fie prezenţi iarăşi la rugăciunile de dimineaţă. (A se vedea Sf. Ioan Gură de Aur - Catehezele baptismale, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2003)*] Pentru aceea avem mâini, ca să ne fie nouă de ajutor. Iar celor neputincioşi cu trupul să le dăm după putere, din toate ale noastre. Iar dacă cineva petrece în nelucrare, sănătos fiind, este mai de plâns decât cei bolnavi de friguri. Căci aceia, din pricina neputinţei, au iertare şi se bucură de mila altora. Dar aceştia, bătându-şi joc de sănătatea trupului lor, de bună seamă că sunt urâţi de toţi, ca unii care încalcă legile lui Dumnezeu. Aceştia se murdăresc cu mesele celor neputincioşi şi îşi fac sufletul şi mai rău. [*faptul că acceptă hrănire din mesele destinate săracilor le întinează conştiinţa*] Şi nu numai acest lucru este cumplit, că trebuie să fie hrăniţi de cei din casa lor şi îngreuiază şi casele altora, ci şi că se fac mai răi decât toţi. Căci nimic nu se află pe lumea asta care să nu se piardă prin nelucrare. Apa, dacă stă, se împute, dar dacă curge şi rătăceşte prin toate coclaurile, îşi păstrează prospeţimea; fierul, dacă rămâne nefolosit, devine moale şi nefolositor, mâncat fiind de multă rugină. Iar cel cu care se lucrează este mult mai folositor şi mai bun, nelucind cu nimic mai puţin ca argintul. Şi dacă ar privi cineva pământul nelucrat, nu ar vedea să scoată ceva bun, ci doar ierburi rele şi spini şi mărăcini şi copaci fără rod. Iar cel lucrat este încărcat de roade bogate. Şi fiecare lucru din cele ce există - ca să zicem într-un cuvânt - se strică din pricina nelucrării, iar prin folosirea conform cu raţiunea sa, devine mai bun.

Ştiind, dar, toate acestea - câtă vătămare vine din nelucrare, dar cât câştig vine din lucrare - de prima să fugim, iar de cealaltă să ne apropiem cu osârdie, încât şi viaţa aceasta să o trăim cu bună cuviinţă, să hrănim din ale noastre şi pe cei ce au trebuinţă şi, făcându-ne sufletele noastre mai bune, să avem parte de bunătăţile veşnice.

De care fie ca noi toţi să ne împărtăşim cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie-I slava şi puterea, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Despre Aquila şi Priscilla; şi că nu se cuvine să grăim de rău pe preoții lui Dumnezeu. Cuvântul 2

1. Oare v-aţi lămurit că nimic din cele aşezate în dumnezeiasca Scriptură nu se poate socoti a fi trecute cu vederea? Oare v-aţi convins că trebuie să ostenim şi asupra titlurilor, şi a numelor, şi a simplelor salutări scrise în dumnezeieştile cuvinte? Eu nu cred că există vreunul dintre cei iubitori de osteneală care să-şi îngăduie să treacă cu vederea ceva din cuvintele puse în Scriptură, fie ele o înşiruire de nume, date şi perioade de timp, simple salutări către oarecare.

Prin urmare, ca mai sigură să fie această dreaptă adeverire, hai să ne apucăm azi de ceea ce a mai rămas din salutarea adresată Priscillei şi lui Aquila. Ştiţi, de bună seamă, că nu puţin folos ne-a adus începutul ei. Căci ne-a învăţat ce mare bine este lucrarea şi ce mare rău este nelucrarea, ce suflet avea Pavel, cât de neadormit şi grijuliu era nu numai faţă de oraşe şi gloate, şi neamuri, ci avea multă purtare de grijă şi faţă de fiecare dintre cei credincioşi. Ne-a arătat cum sărăcia nu este deloc piedică pentru iubirea de străini şi că nu este nevoie de bogăţii şi bunuri pentru a primi pe săraci, ci trebuinţă este în tot locul şi vreme de virtute şi de liberă voie, care să aleagă evlavia.

Ne-a arătat că cei ce au frica de Dumnezeu sunt mai străluciţi decât toţi, chiar dacă sunt cuprinşi de cea mai neagră sărăcie. Pe Priscilla şi pe Aquila, făcători de corturi şi meşteşugari fiind, şi vieţuind în sărăcie, i-a fericit acum mai mult decât pe împăraţi. Cei aflaţi în vrednicii şi la conducere în lumea aceasta au fost daţi uitării, iar făcătorul de corturi, împreună cu soţia lui, sunt lăudaţi pretutindeni în lume. Iar dacă aici se bucură de atâta slavă, ia gândeşte-te de câtă răsplată şi cununi vor fi învredniciţi în Ziua aceea a Judecăţii. Şi chiar înainte de acea zi, nu mici le-au fost desfătarea şi folosul, şi slava în vremea de acum, căci au vieţuit împreună cu Pavel atâta timp. Căci - şi aceasta am spus-o înainte şi o spun şi acum, şi nu voi înceta a o spune - nu numai învăţătura şi îndemnurile

şi împreună-sfătuirea, ci şi înfăţişarea sfinţilor aduce multă desfătare şi folos. Ba şi modul lor de a se îmbrăca şi a se purta, ca şi felul încălţărilor şi mersul. Căci şi de aici poate să vină mult folos în felul nostru de vieţuire: a învăţa de la sfinţi care este limita între ceea ce este necesar şi ceea ce nu este necesar traiului. Căci nu numai că măsura în cazul sfinţilor nu întrece niciodată trebuinţa [adică a folosi cu măsură atât cât le trebuie], dar adesea nici nu-şi împlinesc toată nevoia ce o au. Ci şi în foame, şi în sete, şi în golătate au petrecut. Ucenicilor, Apostolul Pavel le porunceşte, zicând: „Având hrană şi îmbrăcăminte, ne vom îndestula cu acestea” (1 Timotei 6, 8). Iar despre sine arată că „până în ceasul de acum flămânzim şi însetăm; şi suntem goi şi bătuţi” (1 Corinteni 4, 11).

Dar cele pe care le-am spus între timp, şi cele pe care Pavel le-a adăugat prin cuvintele epistolelor citate, au trebuinţă să fie supuse unei cercetări adânci. Ce înseamnă cuvintele pe care le-am zis: „Că şi modul în care Apostolii îşi purtau hainele aduce mult folos”? Pe lângă cele ce le-am grăit eu despre aceasta, încă şi legea lui Hristos, pe care El le-a dat-o Apostolilor, zice la fel: „Să nu aveţi aur, nici argint, nici aramă la cingătorile voastre, nici încălţăminte, nici toiag pe drum” (Matei 10, 9-10). Şi totuşi, Petru poartă sandale. Când îngerul l-a sculat din somn şi l-a scos din închisoare, îi zice: „încalţă-ţi sandalele şi îmbracă-ţi haina şi urmează-mi!” (Faptele Apostolilor 12, 8). Iar Pavel, scriindu-i lui Timotei, zice: „Felonul pe care l-am lăsat în Troada, la Carp, adu-l când vii; şi cărţile, mai ales pergamentele” (2 Timotei 4, 13). Ce spui? Hristos nici încălţări nu a poruncit a se avea, iar tu ai felon, iar celălalt sandale? Şi măcar de-ar fi fost vorba despre nişte oarecare, care nu s-ar fi încrezut totdeauna în cuvintele învăţătorului, n-ar fi fost ceva de cercetat în cele spuse. Dar fiindcă sunt în joc cei care şi-au dat sufletele lor pentru Domnul, căpeteniile şi cei dintâi dintre ucenici, care au crezut în toate lui Hristos (ba Pavel a făcut nu numai cele poruncite, ci a călcat peste toate opreliştile, căci, poruncind Acela să trăiască din Evanghelie, el trăia din munca lui, făcând mai mult decât cele poruncite), cu adevărat vrednic lucru este a cerceta pentru ce, deşi întru toate au ascultat de El, aici par a încălca legea Lui.

Însă nu o calcă. Nu doar spre a face cercetări asupra acelor sfinţi ne este de folos prilejul acesta, ci şi pentru a închide gurile elinilor. Căci mulţi dintre ei răpesc casele văduvelor, îi dezbracă pe orfani, îşi însuşesc cele ce sunt ale tuturor, în comun, şi nu sunt cu nimic mai buni decât lupii. Căci şi aceştia - precum lupii - trăiesc din osteneala altora şi, adesea, văzându-i pe unii dintre cei credincioşi [creştinii în opoziţie cu necreştinii], din pricina slăbiciunii, purtând haine mai multe, îndată ne aruncă în faţă legea lui Hristos şi zic aceste cuvinte: „Oare nu a poruncit Hristos să nu aveţi două haine, nici încălţăminte? Cum, dar, călcaţi legea pusă pentru aceste lucruri?”. Apoi, râzând copios şi ţinându-se de burtă, îşi bat joc de fratele şi răbufnesc asupra lui. Aşadar, ca să nu se întâmple acestea, hai să răspundem neruşinării acelora. Tu întoarce-le doar următoarele vorbe: „Dacă îl socoteşti vrednic de crezare pe Hristos, aruncă-mi în faţă aceste cuvinte şi ia-te la întrebări cu noi. Dar dacă tu nu crezi Lui, pentru ce mă mustri? Dacă vii să ne osândeşti, înseamnă că Hristos îţi pare un legiuitor vrednic de crezare. Iar dacă I te închini şi îl cinsteşti (având în vedere că ţi se pare vrednic de crezare), n-ai nimic de zis contra Stăpânului lumii”.

2. Dar, ca ei să nu creadă că zicem aceasta din pricina neputinţei de a ne apăra, să înfăţişăm mai departe şi dezlegarea celor cercetate. Aşadar, cum vom face dezlegarea? Să privim cui, când şi pentru ce a poruncit acestea Hristos. Căci nu trebuie pur şi simplu să cercetăm doar cele spuse, ci şi persoana căreia i-au fost adresate, şi vremea când i-au fost spuse, şi pricina; şi toate acestea trebuie cercetate în amănunţime. Căci dacă vom privi cu de-amănuntul, vom afla că nu tuturor le-a poruncit acestea, ci doar Apostolilor, dar şi acelora nu pentru totdeauna, ci doar pentru o vreme rânduită. De unde rezultă aceasta? Din chiar cele spuse. Căci, chemându-i pe cei doisprezece ucenici, le-a zis: „în calea păgânilor să nu vă abateţi şi în oraş de samarineni să nu intraţi. Ci mergeţi mai ales către oile cele pierdute ale casei lui Israel Vindecaţi pe cei neputincioşi, curăţiţi

pe cei leproşi, scoateţi afară pe demoni, în dar aţi luat, în dar să daţi. Să nu aveţi nici aur, nici argint, nici aramă la cingătorile voastre” (Matei 10, 5-9).

Ai văzut înţelepciunea învăţătorului, cât de uşoară a făcut porunca? Căci, zicând mai întâi „vindecaţi pe cei neputincioşi, curăţiţi pe cei leproşi, scoateţi afară pe demoni” şi dându-le har din belşug, doar după aceea le-a poruncit acestea, prin mulţimea semnelor făcând uşoară şi lesne de purtat acea sărăcie. Şi nu numai de aici se arată lămurit că doar acelora le-a poruncit aceste lucruri, ci şi din multe altele. Fiindcă şi pe acele fecioare pentru aceea le-a pedepsit, că nu aveau ulei în candelele lor (Matei 25, 1-13). Iar pe alţii i-a învinovăţit pentru că, văzându-L flămând, nu L-au hrănit, şi fiind însetat, nu I-au dat să bea (Matei 25, 34-46).

Cel care nu are bani, nici încălţăminte, ci numai o singură haină, cum poate să hrănească pe altul, cum să-l îmbrace pe cel gol, cum să-l aducă în casă pe cel fără acoperământ? Şi, în afară de acestea, şi din altă parte se face arătat acest fapt. Atunci când a venit cineva şi I-a spus: „Învăţătorule, ce să fac ca să moştenesc viaţa veşnică?” (Matei 19, 16) - şi, tocmai fiindcă împlinise toate ale legii, a şi zis cu viclenie: „pe toate acestea le-am păzit din tinereţea mea. Ce îmi mai lipseşte?” - El i-a zis: „Dacă vrei să fii desăvârşit, du-te, vinde-ţi averile şi dă-le săracilor, şi vino de-Mi urmează”. Dacă era lege şi poruncă, trebuia ca mai întâi pe aceasta să o zică şi să o legiuiască şi s-o rânduiască între porunci, iar nu s-o dea ca sfat ori ca îndemn. Fiindcă atunci când zice: „Să nu aveţi nici aur, nici argint”, o zice ca poruncă. Dar când zice: „dacă vrei să fii desăvârşit”, o zice ca sfat şi îndemn. Şi nu este acelaşi lucru a sfătui cu a legiui. Căci legiuitorul vrea, cu orice chip, să se împlinească porunca, dar cel ce sfătuieşte şi îndeamnă îngăduie şi voinţei celui ce ascultă să aleagă cele propuse şi îl face pe ascultător stăpân în a primi sau nu. De aceea nu a zis simplu „du-te, vinde-ţi bunurile”, ca să nu socoteşti că lege este acea vorbă. Dar cum? „Dacă vrei să fii desăvârşit, du-te, vinde-ţi bunurile”; şi aceasta, ca să înveţi că lucrul acesta stă în voinţa celor ce ascultă.

Şi că doar Apostolilor le-a poruncit aceasta, lămurit este şi din cele spuse

acum. Dar încă nu am aflat de fel dezlegarea (înțelesul). Căci şi dacă numai lor le-a poruncit, pentru ce spunându-li-se să nu aibă nici încălţăminte, nici două haine, au fost aflaţi unul având sandale, celălalt felon (pelerină bisericească)? Ce vom zice, dar, de aceste lucruri? Vom răspunde că nici pentru ei nu au fost neapărat trebuitoare legiuirile acestea pentru totdeauna, ci, pe când Mântuitorul mergea spre moarte, i-a dezlegat de această lege. De unde ştim aceasta? Din chiar cuvintele Mântuitorului. Căci, pe când urma să purceadă spre patimă, i-a chemat şi le-a zis: „Când v-am trimis fără pungă şi fără traistă aţi avut lipsă de ceva?" Iar ei au răspuns: „De nimic." Şi El le-a zis: „Dar acum, cel ce are pungă să o ia, tot aşa şi traista. Iar cel ce nu are, să-şi vândă haina şi să-şi cumpere sabie" (Luca 22, 35-36).

Însă, pe bună dreptate, mi-ar spune cineva: Pe Apostoli i-ai scăpat de învinovăţirile aduse, dar rămâne de cercetat pentru ce Hristos a legiuit cele potrivnice faţă de cele poruncite mai înainte. Căci cândva a zis: „să nu aveţi traistă", iar apoi: „cel ce are pungă să o ia, asemenea şi traista". Pentru ce a făcut acestea? Vrednic lucru este acesta de înţelepciunea Lui şi de pronia Sa cea pentru ucenici. Fiindcă la început a rânduit acestea ca aceia să priceapă, prin faptă şi încercare, vădirea puterii Sale şi, pricepând-o, să aibă îndrăzneala mai pe urmă să iasă la propovăduire în toată lumea. Şi când au cunoscut cu îndestulare puterea Lui, a voit ca şi ei la rândul lor să arate din partea lor virtutea şi nu să-i susţină numai El până la sfârşit, ci adeseori le-a dat şi iertare, dar au şi răbdat ispite, ca nu cumva să rămână cu desăvârşire nelucrători. Şi, după cum antrenorii de înot, la început, îi susţin pe învăţăcei cu mâinile lor, cu multă grijă şi tărie, iar după prima şi a doua, şi a treia zi, adeseori îşi trag mâna de sub ei şi le poruncesc să se ajute singuri, ba şi îngăduie uneori ca aceia să se scufunde puţin şi să-şi umple gura de apă, aşa şi Hristos a făcut cu ucenicii.

La început - şi încă nu puţină vreme - nu i-a lăsat să pătimească lucruri grele, ci pururea era cu ei, întărindu-i, susţinându-i, având grijă ca toate să le meargă din plin. Dar, fiindcă trebuia ca şi ei să arate bărbăţia lor, a micşorat puţin harul, poruncindu-le ca

şi ei multe să le ducă la capăt cu puterile lor. Pentru aceea atunci la început, nu aveau încălţăminte, nici centură, nici toiag, nici bani şi nu le lipsea nimic. Căci zice: „Aţi avut lipsă de ceva?” Iar ei au răspuns: „De nimic”. Iar când le-a poruncit să aibă pungă şi traistă şi încălţări, îi aflăm flămânzi şi însetaţi şi goi. De unde este lămurit că, adeseori, îngăduia chiar să se primejduiască şi să fie strâmtoraţi, ca să aibă plată. Căci aşa face şi pasărea cu puii săi. Că şi aceea, până au aripile firave, îi hrăneşte în cuib. Dar când vede că aripile prind vigoare şi au putinţa de a bate aerul, mai întâi îi pregăteşte să zboare în jurul cuibului, apoi îi duce mai departe. La început îi urmează şi îi susţine, dar după aceea îi lasă pe ei singuri să se ajute. Aşa a făcut şi Hristos. Ca într-un cuib Şi-a hrănit în Palestina ucenicii. Apoi i-a învăţat să zboare, stând lângă ei şi susţinându-i, iar la sfârşit i-a lăsat să zboare în toată lumea, poruncindu-le ca adeseori să se ajute de unii singuri.

Şi că acesta este adevărul şi ca ei să înveţe puterea Lui, i-a golit de toate cele şi i-a trimis având doar o singură haină şi le-a poruncit să umble fără încălţăminte. Aşadar, din chiar cuvintele Scripturii, dacă le ascultăm cu atenţie, vom vedea cu limpezime că este aşa. Căci nu le-a zis pur şi simplu: „Luaţi punga şi traista”, ci le-a amintit de cele de mai înainte, zicându-le astfel: „Când v-am trimis fără pungă şi traistă v-a lipsit ceva?” Aceasta înseamnă: „Nu toate v-au mers de minune şi v-aţi bucurat de multă îmbelşugare înainte? Acum însă vreau ca voi să luptaţi şi de unii singuri. Vreau să aveţi şi experienţa strâmtorării. Pentru aceea, de acum înainte, când sunteţi la nevoie, nu vă mai dau legea cea dintâi, ci îngădui să aveţi şi pungă şi traistă, ca nu cumva să socotesc că Însumi lucrez cele ale voastre ca prin nişte unelte neînsufleţite, ci şi voi să daţi dovadă de înțelepciunea voastră”. [*Dumnezeu vrea cu adevărat să devenim unelte ale voii Sale, dar unelte deplin conştiente, responsabile şi angajate din toată inima în relaţia cu El. Greutăţile în care suntem lăsaţi sunt tot din dragostea lui Dumnezeu, pentru a deveni subiecte reale şi capabile de o relaţie liberă şi matură cu Ziditorul*]

3. Dar ce - ar putea zice cineva -, nu mai degrabă s-ar fi manifestat harul dacă ei rămâneau totdeauna aşa (în starea de a fi permanent susţinuţi în chip vădit de harul lui Dumnezeu)? Însă, dacă ar fi fost aşa, în acest caz ei nu deveneau atât de încercaţi. Căci, dacă nu aveau experienţa nici unui necaz, nici a sărăciei, nici a prigoanei, nici a strâmtorării, rămâneau nelucrători şi molatici. Dar acum a vrut ca nu numai harul să strălucească prin ei, ci să fie arătată şi probarea celor ce I s-au supus, ca să nu zică mai pe urmă unii că aceia n-au făcut nimic din partea lor, ci totul a fost numai din partea lui Dumnezeu. [*scopul lui Dumnezeu nu este de a Se lăuda în faţa oamenilor cu harul Său, ci de a-i ajuta să devină persoane, după asemănarea Persoanelor treimice. Tradiţia ascetică a Bisericii pune mult mai mult preţ pe experienţa duhovnicească a nevoitorului, decât pe experienţele lui extatice, care sunt un dar gratuit al lui Dumnezeu, fără a contesta semnificaţiile adânci ale celor din urmă, atât pentru viaţa acelei persoane, cât şi pentru experienţa Bisericii. (A se vedea Bătrânul losif Sihastrul - Viaţa şi învăţăturile şi Scrisori din viaţa monahală*]

Căci putea Dumnezeu până la sfârşit să-i ţină în multă îmbelşugare de har, însă nu a vrut din multe şi absolut necesare pricini, pe care adeseori le-am spus dragostei voastre. Una este tocmai cea pe care am zis-o acum [*ca să aibă experienţă duhovnicească pe propria voinţă şi să nu fie nelucrători şi molatici*]. O alta, nu mai mică decât cea dintâi: ca să-şi cunoască măsurile (puterea și rațiunea de a se folosi de ceva cu măsură, atât cât le este necesar, ca in cazul mâncării). O a treia, ca să nu primească o slavă mai mare decât cea cuvenită stării lor de oameni. Din aceste pricini, ba chiar din altele mult mai multe, lăsându-i să cadă în mulţime de necazuri pe care nu le aşteptau, de fapt nu a voit să-i elibereze de stricteţea celei dintâi legiuiri (de a se lipsi de haină, traistă), ci a slăbit doar frâul prea întins al acelei înțelepciuni, ca nu cumva viaţa în trup să le devină oarecum grea şi de nesuportat dacă, adeseori fiind în lipsuri, ar fi trebuit să păzească cu stricteţe acea lege.

Căci zicând: „cel ce are pungă să o ia, asemenea şi traista”, a adăugat: „şi cel

ce n-are, să-şi vândă haina şi să-şi cumpere sabie”. Ce poate însemna aceasta, să-i înarmeze pe ucenici tocmai Cel Ce a zis: „Dacă cineva te loveşte peste obrazul drept, întoarce-l şi pe celălalt”? Cel Ce a poruncit să binecuvântăm pe cei ce ne blestemă, să răbdăm pe cei ce se scoală asupră-ne, să ne rugăm pentru cei ce ne prigonesc, cum, mai pe urmă, a înarmat pe ucenici, însă doar cu sabie? Ce poate fi acest cuvânt? Căci, dacă într-adevăr era nevoie să-i înarmeze, nu trebuia să le dea numai sabie, ci şi scut, şi jambiere, şi coif. Dar de bună seamă, dacă în chip omenesc se preocupa de unele ca acestea, cu atât mai mult era de-a dreptul de batjocură o astfel de poruncă. Căci şi dacă ar fi avut mii de asemenea arme, cum puteau să facă faţă cei unsprezece la atâta amar de atacuri şi împotriviri din partea gloatelor şi tiranilor şi oraşelor şi neamurilor? Căci numai dacă ar fi auzit un nechezat de cal şi le era de ajuns să fie bătuţi de alţii înarmaţi, fiindcă ei crescuseră pe lângă limanuri şi râuri şi în micuţe bărci de pescari.

Pentru aceea le zice acest lucru, vrând să le arate atacul iudeilor şi că urmau să-L prindă. Iar acest fapt nu a voit să-l spună pe faţă, ci oarecum acoperit, ca nu cumva să-i tulbure iarăşi. Prin urmare, când îl auzi zicând „ceea ce auziţi la ureche vestiţi pe acoperişuri şi ceea ce auziţi la întuneric spuneţi la lumină” (Matei 10, 27), să nu consideri că porunceşte ca cei sprinteni la picioare să lase piaţa şi să propovăduiască de pe acoperişuri. Căci ucenicii, propovăduind, niciodată nu au făcut astfel, însă „pe acoperişuri” şi „la lumină”, înseamnă (în chip acoperit, subînțeles) „cu îndrăzneală”. Iar „la ureche” şi „la întuneric” aceasta arată: că după cum aţi auzit într-un mic colţ de lume, adică în ţinutul Palestinei, aşa să răspândiţi, cu sunet mare, pretutindeni pe pământ. Căci nu la întuneric, nici la ureche le-a vorbit, ci pe înălţimile munţilor şi adeseori în sinagogi. Aşa şi aici (în noaptea dinaintea Patimilor) trebuie înţeles în chip acoperit, subînțeles.

Căci după cum acolo, auzind de „acoperişuri”, am înţeles de fapt altceva, aşa şi aici, auzind de „sabie”, să nu o luăm literal, că le-a rânduit să ia sabie, ci că prin sabie a zis în chip acoperit despre atacul ce urma să se întâmple şi că urma să pătimească de la iudei cele pe care le-a şi pătimit. Iar aceasta se lămureşte din cele ce urmează. Căci zicând

„să-şi cumpere sabie”, a adăugat: „că trebuie să se împlinească cu Mine cele scrise, căci am fost socotit cu cei fără de lege” (Luca 22, 37). Şi zicând (răspunzând lui Iisus) aceia că „sunt aici două săbii”, fiindcă nu pricepuseră ceea ce El a zis, le-a spus: „sunt de-ajuns”, deşi nu erau de-ajuns. Căci dacă voia ca ei să se folosească de ajutor omenesc, nu doar două ori trei nu erau de-ajuns, ci nici o sută de-ar fi fost. Iar dacă nu a vrut ca ei să se folosească de ajutor omenesc, de bună seamă că şi cele două erau de prisos. Dar nici cu asta nu am rezolvat problema. Căci adeseori a făcut acest lucru. Când ei nu pricepeau ce le spunea, trecea peste aceasta şi îi lăsa şi abia după ce se petreceau întâmplările îngăduia să priceapă cele spuse. Ceea ce a făcut şi altă dată, atunci când, vorbind despre învierea Lui, le-a grăit: „Dărâmaţi templul acesta şi în trei zile îl voi ridica” (Ioan 2, 19). Şi, la fel, nu au ştiut ucenicii despre ce vorbea. Iar că nu ştiau a notat şi evanghelistul Ioan, când a zis: „când S-a sculat din morţi, ucenicii Lui şi-au adus aminte că aceasta o spusese şi au crezut Scripturii şi cuvântului pe care Îl spusese Iisus” (Ioan 2, 22). Iar în altă parte scrie că ei nu ştiau că El trebuie să învie din morţi (Luca 24, 20-27). Dar nedumerirea aceasta are o dezlegare pe deplin satisfăcătoare [explicată în altă omilie a Sf Ioan Gură de Aur], însă noi să vorbim despre ceea ce a mai rămas din salutarea lui Pavel.

4. Să recapitulăm ceea ce am zis despre acest subiect şi să vedem cum am deviat, încât am vorbit despre cele de mai înainte. Am fericit pe Priscilla şi Aquila că au locuit împreună cu Pavel, că au învăţat de la Pavel cu amănunţime şi atenţie şi modul de a se îmbrăca, şi felul încălţărilor, şi toate celelalte. De aici a şi venit nedumerirea aceasta. Căci am căutat să aflăm pentru ce, de vreme ce Hristos a oprit cu totul a avea vreun lucru al său în afară de haină, ei totuşi au avut şi felon (pelerină) şi încălţări. Cuvântarea noastră a arătat tocmai că nu au încălcat legea, ci au păzit-o cu mare stricteţe, chiar folosindu-se de acestea.

Iar acestea le-am grăit nu ca să vă atragem la a avea mai multe bunuri

materiale, nici să vă îndemnăm să aveţi mai mult decât este trebuinţa, ci ca să aveţi ce să răspundeţi împotriva necredincioşilor care iau în râs cele ale credinţei noastre. [*sfântul pregătea poporul nu doar în chestiunile elementare ale credinţei, ci le dădea chiar elemente de apologetică şi încă, precum se poate vedea din această predică, argumente ce nu sunt la îndemâna oricui. Cam aşa ceva ar trebui să se facă în Biserică şi azi, în faţa tendinţelor moderniste, politice ori de altă natură, ce încearcă să tulbure învăţătura curată - de sorginte scripturistică şi patristică - a Bisericii*] Căci şi Hristos, desființând cea dintâi lege dată ucenicilor, nici case, nici sclavi, nici paturi, nici argintărie, nici altceva de acest fel nu a poruncit să avem, ci numai cele strict necesare. De aceea a îndepărtat cele spuse de prima dată ucenicilor Săi (aceea de a nu avea traistă și bani iar la celălalt moment le-a spus să-și ia și traistă și haină). Dar şi Pavel aşa îndeamnă, când zice: „Având hrană şi îmbrăcăminte, ne vom îndestula cu acestea" (1 Timotei 6, 8) iar ceea ce prisoseşte faţă de ceea ce e de trebuinţă trebuie dat la cei ce au nevoie.

Aşa au făcut şi Priscilla şi Aquila. Pentru aceea îi şi înalţă şi îi admiră, şi le alcătuieşte în epistolă cea mai mare laudă. Fiindcă zicând: „îmbrăţişaţi pe Priscilla şi Aquila, cei împreună-lucrători cu mine în Domnul", spune şi pricina unei asemenea iubiri faţă de ei. Care este această pricină? „Care şi-au supus gâtul lor pentru sufletul meu" (Romani 16, 4). Aşadar, pentru aceasta îi iubeşte pe ei, cum se zice, în mod special. Şi chiar dacă era numai acest motiv, de ajunsă era lauda. Căci cel care a scăpat pe comandant din primejdie, prin el a scăpat şi pe ostaşi. Cel ce a scăpat pe doctor, a adus şi pe cei ce bolesc la sănătate. Cel ce a salvat pe cârmaci din furtună, a izbăvit şi întreaga corabie de valuri. Tot aşa şi ei, scăpând pe învăţătorul lumii şi vărsându-şi sângele pentru mântuirea aceluia, s-au făcut binefăcătorii întregii lumi. Şi îngrijindu-se de învăţător, au mântuit prin el pe toţi ucenicii săi.

Şi ca să afli că unii ca ei nu purtau de grijă doar de învăţător, ci şi faţă de fraţi, ascultă şi cele ce urmează. Căci, zicând: „care şi-au supus gâtul pentru sufletul meu", a adăugat: „Cărora nu numai eu singur le mulţumesc, ci şi toate Bisericile neamurilor".

Cum zici despre nişte făcători de corturi, despre nişte bieţi meşteşugari, care nu au nimic mai mult decât hrana strict trebuitoare, că le mulţumesc toate Bisericile neamurilor? Ce au făcut atât de mult aceştia doi să fie de folos la atâtea Biserici? Ce fel de bogăţie prisositoare aveau? Ce stăpânire mare aveau, încât erau mai de vază în ochii Apostolului decât mai-marii şi bogaţii? De bună seamă că nu aveau mai multă bogăţie şi putere decât puternicii lumii. Dar ceea ce aveau mai mult decât toţi aceştia era nobilul imbold lăuntric şi un suflet pregătit să se avânte cu multă dăruire în primejdii. Pentru aceea s-au făcut binefăcători şi mântuitori ai altora. Căci cei bogaţi şi fricoşi nu pot să fie de folos Bisericilor pe cât sunt cei ce vieţuiesc în sărăcie şi sunt cu inimă mare.

Şi nimeni să nu creadă că ceea ce spun este ciudat; căci este adevărat. Şi aceasta se vădeşte din experienţa de zi cu zi. Fiindcă bogatul are multe prilejuri de a fi vătămat: se teme pentru case, pentru slugi, pentru pământuri, pentru bani, ca nu cumva cineva să-l păgubească de ceva din acestea. Iar cel ce este stăpân peste multe se face rob la acele multe. Pe când cel sărac, fiind sprinten întru totul şi lepădând toate aceste pricini, leu este şi foc arzător, şi are un suflet nobil: şi, ridicându-se deasupra acestora, cu uşurinţă lucrează cu toate puterile sale ca să fie de folos Bisericilor, chiar dacă, trebuind să mustre şi să certe, întâmpină mii de greutăţi pentru Hristos. Şi fiindcă o dată pentru totdeauna a trecut cu vederea viaţa de aici, pe toate cu inimă voioasă şi cu multă uşurinţă le face. Spune-mi, de ce anume s-ar putea teme? Nu cumva că se păgubeşte în avuţia lui? Nu poţi spune aşa ceva. Nu cumva că este izgonit din ţara lui? Dar orice oraş de sub cer este al lui. Nu cumva că cineva i-ar putea strica viaţa de huzur şi l-ar despărţi de garda de corp? Dar el se bucură de toate acestea, căci îşi zice: „Vieţuirea mea este în cer şi eu mă avânt către viaţa ce va să fie”. Deşi chiar de este nevoit să-şi dea sufletul şi sângele, nu se dă înapoi. De aici urmează că unul ca acesta este mai puternic şi mai bogat decât toţi stăpânitorii şi împăraţii şi gloatele.

Şi ca să vezi că nu e doar măgulire ceea ce am spus, ci acesta e adevărul [*Sfântul Ioan insistă asupra realităţii faptului că omul e chemat să ducă o viaţă după*

exigenţele lui Hristos, chiar căsătorit fiind], cei care nu au nimic, tocmai aceştia, mai cu seamă, pot să grăiască liberi de toate cele. Câţi bogaţi nu erau în vremea lui Irod, câţi puternici ai zilei? Dar cine a avut curajul să iasă în faţă şi să-l certe pe tiran? Cine a apărat legile nedreptăţite ale lui Dumnezeu? Nici unul dintre cei avuţi. Ci săracul şi sărmanul (Ioan Botezătorul); cel care nu avea nici măcar pat, nici masă, nici acoperiş: cetăţeanul pustiului (Ioan Botezătorul). Numai el singur, şi cel dintâi, l-a mustrat pe tiran, cu toată îndrăzneala, şi a dat pe faţă nunta lui adulteră. Şi, fiind toţi de faţă, a osândit-o pe cea care îl nedreptăţea pe Irod. Iar înaintea acestuia a fost marele Ilie, cel care nu avea nimic mai mult decât un cojoc, singurul care l-a mustrat cu multă bărbăţie pe nelegiuitul şi necredinciosul Ahab. Căci nimic nu ne pregăteşte aşa de mult să grăim liber şi nu ne înduplecă atâta să îndrăznim când sunt asupra noastră toate înfricoşările şi nu ne face aşa de nebiruiţi şi tari, precum a nu avea nimic al nostru şi a nu ne înconjura de vreun lucru. [*adică să fim complet detașați și despătimiți de deșertăciunile lumii pământești. Dar pentru aceasta trebuie un cuget pururea veghetor şi a nu fi supuși din altă parte de vreun alt lucru deșert. Este asemenea libertăţii depline a maestrului de arte marţiale, care nu are nevoie de nimic pentru a se putea apăra*]

Aşadar, dacă cineva vrea să aibă multă putere, să-şi atragă de partea lui sărăcia, să dispreţuiască viaţa de aici şi să socotească moartea un nimic. Acesta poate să fie de folos Bisericilor nu numai mai mult decât bogaţii şi demnitarii, ci chiar decât împăraţii. Căci împăraţii şi bogaţii toate câte le fac, le fac cu ajutorul banilor. Dar unul ca acesta, adeseori, împlineşte isprăvi multe şi mari, primejduindu-se şi dându-se la moarte. Şi pe cât sângele este mai de preţ decât orice aur, pe atât este mai bună jertfa acestuia decât a banilor.

5. La fel erau şi aceşti găzduitori ai lui Pavel, Priscilla şi Aquila. Nu aveau mai mult strâns decât necesarul pentru a trăi, dar aveau o voinţă mai bogată decât orice avuţie, căci aşteptau în fiecare zi să se dea spre moarte şi trăiau în mijlocul măcelurilor, mărturisind în toată vremea pe Hristos. [*esenţa muceniciei propriu-zise este pregătirea zilnică pentru ea, prin modelarea lăuntrului prin nevoinţă sinceră şi prin pregătirea lăuntrică pentru moarte. Nevoinţă sinceră nu o poate face cineva dacă nu se dă pe sine morţii lăuntrice, căci pentru a renunţa treptat la lumea aceasta trebuie să murim treptat faţă de ea. Iar acest mod de vieţuire nu e specific călugărilor, ci creştinilor, fie căsătoriţi sau necăsătoriţi, prunci, copii, adulţi sau bătrâni. Această nevoinţă constă în a dobândi statornicia voinţei şi a minţii, prin transformarea lor treptată, de către harul Duhului Sfânt. Ceea ce se cere din partea noastră este exerciţiul de fiecare clipă al minţii şi al voinţei, supunându-le pe acestea lui Hristos. Aşa ar trebui să vieţuiască în societatea actuală - desigur, fiecare pornind de la situaţia sa concretă - fiecare familie de creştini, pentru a nu fi înghiţiţi de duhul lumii acesteia*]

Pentru aceea înflorea credinţa noastră în acele vremuri, pentru că ucenicii şi dascălii erau împreună legaţi unii de alţii printr-un acelaşi duh de vieţuire. Şi nu numai despre acestea vorbeşte Pavel, ci şi despre multe altele. Căci, scriindu-le şi evreilor, şi tesalonicenilor, şi galatenilor, dă mărturie tuturor de multele ispite ce au venit asupra creștinilor din prima generație, pe care le şi arată în epistole: că au fost alungaţi din patrie şi şi-au pierdut averile, ba s-au primejduit pe ei înşişi până la sânge. Şi întreaga lor viaţă pentru ei era o luptă, încât şi mădularele lor nu au pregetat să şi le taie pentru dascălii lor. Galatenilor, de pildă, le scrie: „mărturisesc vouă că, dacă era cu putinţă, ochii i-aţi fi scos şi i-aţi fi dat pentru mine” (Galateni 4, 15). Iar când l-a primit pe Epafrodit, care a fost printre filipeni, zice: „A slăbit încât era să moară, dar l-a miluit Dumnezeu nu numai pe el, ci şi pe mine, ca să nu am întristare peste întristare” (Filipeni 2, 27). Şi prin aceste cuvinte arată că cu adevărat l-ar fi îndurerat moartea ucenicului. Iar virtutea ucenicului iarăşi o dezvăluie tuturor, zicând astfel: „S-a apropiat de moarte, punându-şi în primejdie

viaţa, ca să împlinească lipsa voastră în slujirea mea” (Filipeni 2, 30).

Cine este mai fericit decât aceia şi cine mai de plâns decât noi, de vreme ce ei şi-au pus şi sângele şi viaţa pentru dascălii lor, iar noi, adeseori, nici măcar o simplă vorbă nu îndrăznim să punem pentru părinţii noştri comuni [preoţi], ci, auzind că sunt batjocoriţi şi grăiţi de rău - fie de ai noştri, fie de străini - nu le răspundem celor ce-i grăiesc astfel, nu-i oprim, nici nu-i mustram. Ba, mai mult, chiar noi înşine începem să-i vorbim de rău. Iar acum nu vede cineva atâtea zeflemele şi batjocoriri la adresa mai-marilor noştri din partea celor necredincioşi, câte vede din partea celor ce par a fi credincioşi şi care sunt împreună cu noi la slujbe. Şi ne mai întrebăm de unde este atâta uşurătate şi lipsă de evlavie, când ne purtăm cu atâta vrăjmăşie faţă de părinţii noştri.

Că nu este nimic care să poată prăpădi şi strica Biserica (ba, mai mult, nu se poate face acest lucru cu uşurinţă din afara Bisericii) decât faptul că nu suntem legaţi întreolaltă, cu multă străşnicie şi profunzime, ucenicii şi dascălii, părinţii şi fiii duhovniceşti, mai-marii şi cei conduşi de ei. [după cum se vede, problema Bisericii nu este dezbinarea (despre care nici n-ar trebui să se pomenească), ci faptul că nu este îndeajuns de strâns unită în interior, nu unită doar formal. Asemenea şi în căsnicie, scopul cel mai importantă nu constă a vieţui în comun, cu înţelegere, după regula bunului simţ şi după principiul „fiecare face ce vrea, fără să-l deranjeze pe celălalt”, ci constă în întrebarea ce ar trebui să se ridice din străfundurile inimii: „Cum putem reuşi - soţ şi soţie, împreună - să fim în mod real un singur trup şi un singur cuget în Hristos şi numai în El?” Ori, aşa ceva nu se poate dacă nu-L trăim pe Hristos cu smerită înfocare şi luptă crâncenă împotriva egoismului nostru - al fiecăruia în parte - şi apoi, chiar şi împotriva egoismului cuplului. Aquila şi Priscilla erau cu adevărat în acelaşi cuget duhovnicesc şi de aceea, dăruiţi fiind unul altuia în şi prin Hristos, îşi puneau împreună sufletul şi pentru Biserică..de nevoinţă, după chipul celui studiat de Sfântul Ioan în cazul Priscillei şi lui Aquila, este absolut necesar pentru un cuplu creştin. (pentru câteva repere şi detalii despre ce înseamnă program duhovnicesc, trimitem la cartea părintelui Marc Antoine Costa de

Beauregard - „Rugaţi-vă neîncetat”, apărută la Editura Institutului Biblic şi de Misiune al BOR, deoarece este scrisă într-un limbaj accesibil omului de azi)]

Şi e destul ca cineva să-l grăiască de rău pe un simplu frate, ca să nu mai fie lăsat să citească dumnezeieştile Scripturi. „Pentru ce iei în gura ta legământul Meu?” (Psalmi 49, 17), zice Dumnezeu. Iar după aceea, spunând şi pricina, adaugă: „Şezând, grăieşti împotriva fratelui tău” (Psalmi 49, 21). Iar tu, osândindu-l pe părintele tău duhovnicesc, te socoteşti vrednic să te sui pe amvonul dinaintea uşilor sfinte? [*locul de unde se citea atunci Evanghelia în biserică*] Cum va fi judecat unul ca acesta? Căci dacă cei care grăiesc de rău pe tată sau mamă se prăpădesc cu moarte, de ce pedeapsă nu va fi vrednic cel ce îndrăzneşte să-l vorbească de rău pe cel care cu mult mai mult şi mai puternic decât acei născători trupeşti îi este părinte?

Şi nu te temi că se va căsca pământul şi vei pieri cu totul în el? Nici că fulger din cer vei atrage, care să-ţi ardă limba cea care osândeşte? Nu ai auzit ce a pătimit sora lui Moise când s-a împotrivit în cuvânt conducătorului, cum a devenit necurată şi a cuprins-o lepra şi a răbdat astfel cea mai de pe urmă necinste? Şi chiar rugându-se fratele ei pentru ea şi căzând el la picioarele lui Dumnezeu, nu a avut nici o iertare, ci a fost scoasă din locul acela sfânt (Numerii 12). Şi gândeşte-te că doar ea a conlucrat la creşterea lui şi a adus-o pe mama lui să-i fie doică şi că a făcut toate ca să nu fie crescut dintru început, copilul Moise, de mână barbară; iar după acestea, şi mai mare peste femeile evreilor a fost, după cum Moise peste bărbaţi. Şi ca una ce a fost alături de el în toate acele lucruri înfricoşate, ba fiindu-i pe deasupra şi soră, nimic din toate acestea nu i-a folosit să scape de mânia lui Dumnezeu, pentru grăirea de rău ce a făcut-o. Şi nici chiar Moise, care a izbăvit prin rugăciune atâta popor de vina acelei negrăite nelegiuiri, nici măcar acesta nu a putut să mijlocească şi să ceară iertare pentru sora sa şi nu a fost în stare să facă milostiv pe Dumnezeu pentru ea. Ba a fost certat aspru.

Prin urmare, să învăţăm şi noi cât de mare năpastă este a grăi de rău pe cei ce conduc şi a judeca vieţuirea celorlalţi. Căci în acea Zi a Judecăţii, Dumnezeu ne va judeca

cu amănunţime nu numai pentru cele pe care le-am păcătuit noi înşine, ci şi pentru judecăţile pe care le-am făcut faţă de alţii. Şi adeseori, dacă un păcat este uşor de felul lui, îl face mai greu şi de neiertat tocmai faptul că cel ce l-a comis îl judecă pe altul.

Sunt neclare cele spuse? Să încerc să le fac mai pe înţeles. Să zicem că cineva a păcătuit. Iar apoi îl osândeşte foarte pe un altul, care a păcătuit în acelaşi fel. În Ziua Judecăţii nu-şi va atrage pedeapsa pe măsura păcatului săvârşit, ci dublă va fi aceasta sau triplă. Căci Dumnezeu îl va pedepsi nu numai că a păcătuit el, ci şi pentru că a osândit greu pe cel care a păcătuit la fel ca dânsul. Iar că acest lucru este adevărat, vă arăt din fapte întâmplate în trecut, ba, mai mult, ceea ce v-am spus va rezulta mai limpede din cele ce urmează. Fariseul, deşi nu a păcătuit cu nimic, ba trăia chiar în dreptate şi avea multe virtuţi, fiindcă l-a osândit pe vameş că era răpitor şi lacom şi prea-nelegiuit, şi l-a judecat aşa de tare, a primit o osândă mai mare decât a aceluia. Iar dacă acela (fariseul), nepăcătuind defel, fiindcă a osândit cu un simplu cuvânt pe altul care a păcătuit şi i-a dat în vileag toate fărădelegile, şi-a atras atâta pedeapsă, noi, care păcătuim mult în fiecare zi, dacă vom judeca vieţuirea altora, nefiind aceia vinovaţi la arătare cu ceva, nici făcând ceva în văzul nostru, ia gândeşte-te câtă osândire ne vom atrage? Cum nu vom pierde orice iertare? „Căci cu judecata cu care veţi judeca, cu aceea veţi fi judecaţi” (Matei 7, 2). [din lispa smereniei se naște judecarea și osândirea aproapelui; atunci când ne credem deasupra tuturor, atunci când uităm de păcatele noastre și când uităm că Dumnezeu ne vede, începem și ne mândrim și judecăm pe toți. Judecarea aproapelui ia naștere din lene, mâncare multă și vorbă multă. Nu judeca ca să nu fi judecat. Nu judeca pentru că poate acel om și-a cerut iertare lui Dumnezeu iar noi nu știm asta. Nu judeca pentru că Dumnezeu va aduce păcatul aceluia și asupra ta. Doar Dumnezeu judecă, cine ești tu? Adu-ți aminte că și tu ai păcătuit la fel; când vezi pe cineva păcătuind, vezi-ți păcatele tale și roagă-te pentru acela care păcătuiește. Nu-l judeca pentru că Îl judeci pe Dumnezeu, omul fiind după asemănarea sa. Nu omul este de vină pentru ca greșește ci neputința lui și vrăjmașii diavoli; vezi exemplul vieții **Sfintei Maria Egipteanca** (prăznuită la 1 aprilie)

şi este de ajuns să nu mai judeci vreodată în viața ta pe cineva. Nu cunoști tu judecățile și căile lui Dumnezeu. De multe ori, greşelile aproapelui, care au fost văzute cu ochii noştri, nu sunt decât închipuirile noastre bazate pe presupuneri, neavând noi toate datele de a le judeca. Iar ceea ce lipseşte datelor obiective (căci doar acestea pot fi observabile pentru omul pătimaş - şi aceasta în cazul fericit, când nu le percepem deformat) este împlinit de patimile noastre ce lucrează prin închipuire. Căci intenţiile şi motivaţiile lăuntrice, precum şi împrejurările reale, scapă omului neduhovnicesc; ba, adesea, nici celui duhovnicesc nu-i descoperă Dumnezeu adâncul judecaţilor Sale]

6. Pentru aceea, vă pun înainte şi vă îndemn şi vă rog să ne depărtăm de acest rău obicei. Căci, pe de-o parte nu vătămăm cu nimic pe preoţii care aud că-i vorbim de rău, nu numai dacă sunt minciuni, ci chiar de ar fi adevărate (fiindcă şi fariseul nu l-a rănit cu nimic pe vameş, ba i-a fost şi de folos, deşi adevărate erau cele spuse despre acela); iar pe de altă parte ne aruncăm pe noi înşine în cele mai cumplite rele. Căci şi fariseul, împotriva lui însuși a folosit sabia şi, făcându-şi o rană de moarte, singur s-a îndepărtat. **[***singur s-a scos din întrecere, din lupta pentru mântuire***]** Prin urmare, ca să nu pătimim şi noi aceleaşi necazuri, ci să ne ţinern cu tărie înfrânarea limbii. Căci dacă grăindu-l de rău pe un vameş oarecare, nu a scăpat fariseul de pedeapsă, noi, vorbindu-i de rău pe părinţii noştri duhovniceşti, ce apărare vom mai avea. Dacă Maria (Mariam) numai o dată l-a vorbit de rău pe fratele ei Moise şi a luat atâta pedeapsă (Numerii 12), ce nădejde de mântuire mai avem când împroşcăm cu mii de batjocoriri, în fiecare zi, pe mai-marii noştri?

Să nu-mi spuna cineva că acela era Moise (adică fiind cineva important, de aceea a pățit așa sora lui, iar că astăzi semenul nostru este inferior, deci îl putem judeca). Căci voi putea să-i spun şi eu că aceea era Maria. Iar ca să afli cu limpezime că chiar dacă preoţii sunt vinovaţi, nici aşa nu-ţi este îngăduit să le judeci vieţuirea, ascultă, ce spune

Hristos despre căpeteniile iudeilor: „Pe scaunul lui Moise au şezut cărturarii şi fariseii. Aşadar, toate câte vă spun vouă să le faceţi, faceţi-le. Dar după faptele lor să nu faceţi" (Matei 23, 2-3). Şi ce poate fi mai rău pentru aceia, că invidia lor i-a stricat pe ucenicii lor? Dar nici chiar aşa nu i-a coborât din vrednicia lor, nici nu i-a făcut dispreţuiţi în ochii celor conduși de ei. Ba, din contră. Căci dacă cei conduși ar fi primit această putere, pe toţi i-ar fi dat afară din preoţie şi i-ar fi coborât de la altar. Pentru aceea şi Pavel, ocărând pe arhiereul iudeilor şi zicându-i: „Te va bate Dumnezeu pe tine, perete văruit; tu şezi şi mă judeci" (Faptele Apostolilor 23, 3), când a auzit pe aceia că îi sar împotrivă, spunându-i „pe arhiereul lui Dumnezeu îl faci tu de ocară?", voind să arate câtă cinste şi respect se cuvine a se da conducătorilor, a răspuns: „Nu am ştiut că era arhiereul lui Dumnezeu".

Pentru aceea şi David, prinzându-l pe călcătorul de lege, Saul, care răsufla în juru-i moartea şi era vrednic pentru aceasta de mii de pedepse, nu numai că i-a cruţat viaţa, dar nici măcar cuvânt împovărător nu a suferit să spună către acela. Şi a zis şi pricina: ,,Pentru că era unsul Domnului" (1 Regi 24, 11). Şi nu numai din acestea, ci şi din altele se poate vedea cu prisosinţă că cel condus trebuie să stea cu respect față de cele ale preoţilor. Căci, fiind adus odinioară chivotul Legii, unii dintre cei conduși, văzând că este gata să cadă, au sărit să-l sprijine şi pe loc li s-a dat pedeapsa, căci au fost loviţi de Domnul şi au murit (2 Regi 6, 6-7). Şi doară nu au făcut nimic care să nu fie la locul lui. Căci chivotul, urmând să se răstoarne, ei l-au sprijinit să nu cadă.

Dar ca să afli hotărât vrednicia preoţilor şi că nu le este îngăduit ca cel aflat într-o stare mai mică şi care se afla în tagma laicilor să îndrepteze cele preoţesti, i-a ucis pe ei în mijlocul mulţimii. Şi aşa i-a înfricoşat mult de tot pe toţi ceilalţi şi i-a convins ca niciodată să nu se mai apropie de lucrurile afierosite preoţiei. Că dacă fiecare, pentru orice pricină, şi-ar băga nasul în cele ale preoţiei, ca să îndrepte relele ce se întâmplă, nici pricina nu ar primi îndreptare cândva şi nu am deosebi cu limpezime, nici cine cârmuieşte, nici cine este cârmuit, fiindcă toţi ar fi amestecaţi unii cu alţii. Şi să nu considere cineva despre mine că zic acestea ca să-i condamn pe preoţi (căci din pricina

harului dumnezeiesc arăt - şi voi ştiţi asta - multă îngăduinţă în toate şi nu dau niciodată nimănui vreo pricină de sminteală), ci le spun ca voi să aflaţi, că şi dacă aţi fi avut părinţi duhovniceşti perverşi şi dascăli cumpliţi, nici aşa nu v-ar fi fost fără de primejdie şi fără urmări să-i vorbiţi de rău şi să-i batjocoriţi. Dacă despre părinţii trupeşti un înţelept zice: „Chiar dacă îi lipseşte priceperea, are iertare. Căci ce le-ai dat tu asemenea cu ce ţi-au dat ei?”, cu atât mai mult trebuie să păzim această lege faţă de cei duhovniceşti şi fiecare să se îngrijească de propria vieţuire, ca nu cumva să auzim în acea Zi a Judecăţii: „Făţarnicule, pentru ce vezi paiul în ochiul fratelui tău, iar bârna din ochiul tău nu o iei în seamă?” (Matei 7, 3).

Căci faptă de făţarnici este ca în public, când toţi ne văd, să sărutăm mâinile preoţilor şi să ne atingem de genunchii lor, şi să-i rugăm să se roage pentru noi, şi când voim să ne botezăm să alergăm pe la uşile lor, iar acasă sau în piaţă, pe cei care ne-au pricinuit atâtea bunătăţi şi ne sunt slujitori, să-i împroşcăm cu mii de ocări ori să îngăduim ca alţii să-i batjocorească. Căci dacă, într-adevăr, părintele tău duhovnicesc este rău, cum consideri că este vrednic de încredere şi slujitor al Tainelor acelora Înfricoşate? [*formula desemnează întregul ciclu de taine ale iniţierii: Botez, Mirungere şi Euharistie*] Iar dacă ţi se pare că este vrednic slujitor al acelor Taine, pentru ce rabzi când alţii îl grăiesc de rău şi nu le stai împotrivă cu cuvântul, nici nu te doare, nici nu te macină înăuntru blasfemiile lor? Căci dacă le-ai răspunde la acuzaţii, ai lua multă răsplată de la Dumnezeu, şi chiar din partea celor ce osândesc ai primi laudă. [*ideea generală este că acei creştini nu simt nici un imbold lăuntric de a-i apăra pe preoţi, ci, mai degrabă, manifestă lejeritate şi indiferenţă lăuntrică*]

Şi chiar dacă ar fi răi de mii de ori, te vor lăuda întru totul şi vor accepta ca un lucru bun grija ta pentru părinţii duhovniceşti. Iar dacă stăm şi suferim ocările împotriva preoţilor, toţi ne vor osândi, până şi cei care îi grăiesc de rău. Căci nimic nu distruge aşa de mult Biserica, decât această boală. Şi după cum un trup, dacă nu este susţinut cu multă vigoare de legăturile dintre mădulare, face viaţa de netrăit, tot aşa şi Biserica, dacă nu este

susţinută prin legătura foarte puternică şi de nedesfăcut a dragostei, naşte mii de războaie într-însa şi sporeşte asupra ei mânia lui Dumnezeu şi devine pricină de multe ispite. [*ispite, în interior, faţă de membrii săi, facându-i pe mulţi să o părăsească sau să-şi răcească evlavia, şi în exterior, pentru cei nebotezaţi, care, văzând dezbinările din ea, nu mai doresc să se unească cu dânsa*]

Şi ca să nu se întâmple una ca aceasta, nici să nu-L mâniem pe Dumnezeu, şi ca nu cumva să crească şi răutăţile noastre şi să ne agonisim pedeapsă fără iertare şi astfel să ne umplem viaţa de multe necazuri, să ne întoarcem limba către vorba bună şi să ne îngrijim în fiecare zi de viaţa noastră şi să nu ne mai îngăduim a judeca viaţa altora, ca şi cum am şti cu exactitate tainele lor, ci să ne judecăm păcatele noastre. Fiindcă aşa vom putea scăpa şi de focul gheenei. Căci după cum cei ce iscodesc relele altora nu şi le judecă pe ale lor, aşa şi cei care se tem să tragă cu ochiul la vieţuirea altora vor avea multă grijă de greşelile lor. Iar cei care vor cugeta mereu la răutăţile lor şi le vor osândi în fiecare zi, neîndreptăţindu-se pe ei înşişi, îl vor avea blând, în Ziua Judecăţii pe Judecător. Şi acest lucru l-a spus lămurit Pavel: „Dacă ne-am judeca pe noi înşine, nu am mai fi judecaţi de Domnul" (1 Corinteni 11, 31).

Aşadar, ca să scăpăm de judecata aceea, să lăsăm toate ale celorlalţi şi să ne îngrijim de viaţa noastră; să pedepsim gândurile ce ne conving să păcătuim, să ne străpungem conştiinţa şi să ne cerem socoteală pentru cele înfăptuite de noi. Căci astfel vom putea şi să facem uşoară povara păcatelor noastre, şi să ne bucurăm de multă iertare, şi să petrecem viaţa aceasta cu bucurie, şi să avem parte de bunătăţile ce vor să fie, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care şi cu Care Tatălui şi Duhului Sfânt slavă, în vecii vecilor. Amin.